Krimet osmane, serbe, malazeze, maqedonase, greke dhe bullgare ndaj popullit shqiptar
Vëllimi 2
Petrit Latifi
2025
Material me të drejtë autori. Për më shumë artikuj, vizitoni balkanacademia.com

Tabela e përmbajtjes

Raportet zyrtare të konsullatës për mizoritë serbe, greke dhe bullgare të viteve 1912 dhe 1913 12
Kur shovinistët grekë vranë Papa patriotin shqiptar Llambro Ballamaci në 1914 21
Masakra e Hereçit e vitit 1944 22
Mizoritë serbe kundër shqiptarëve të Gjilanit dhe Karadakut në vitin 1912 30
Konfliktet ndërkufitare midis Shqipërisë dhe Mbretërisë Serbo-Kroato-Sllovene në 1921 47
The Serbian massacre of 1927 in Prishtina 90
Mizoritë serbe në Bllaçë, Vojnik, Labej, Shivjan, Ponoshec, Morinë, Mulcetrin, Nerici, Çaglavice, Frushi dhe Novo Selë (1912-1915) 91
Lista e shqiptarëve të vrarë nga kriminelët malazezë rreth kufirit osmano-malazez (1882-1892) 94
Mizoritë jugosllave ndaj shqiptarëve në vitet 1940-1950 109
Mizoritë osmano-turke në Shqipërinë e Veriut në vitet 1910-1911 dhe strehimi në Mal të Zi 112
Mala Kolë Klaudia (1984-1999) murdered by Serbs in Korenicë 120
Masakra serbe e vitit 1920 nga Rashe Pantiqi në Artakoll dhe Qyqavicë 122
Burgu serb në Nish ishte më i keqi i Evropës 126
Mizoritë serbe në Sanxhak në vitet 1942-1943 duke vrarë foshnja dhe gra të vogla 130
Si Serbia shkeli Kushtetutën e saj të vitit 1903 në territoret e aneksuara të vitit 1913 137
Krimet serbe të luftës kundër robërve austro-hungarezë të luftës 141
Gazetat serbe që mbulojnë mizoritë serbe ndaj shqiptarëve143
Në 74 vjetorin e vrasjes së dëshmore-balliste Feta Luzha nga Mogilla 148
Serbian and Bulgarians atrocities in Bujanovc, Ternoc, Nasalca, Lluçani, Turija, Breznica, Pribovc, Dobrosina, Letovica and Srem 153
Gazeta gjermane e vitit 1913: Serbët dhe grekët po shfarosin shqiptarët 183
Kur edhe priftërinjtë ortodoksë grekë përdhunuan gratë shqiptare në vitin 1913 185
Kur ushtarët serbë varrosnin të gjallë shqiptarët dhe përdhosnin kufoma femrash dhe fëmijë 186
Mizoritë greke kundër bektashinjve, shqiptarëve dhe civilëve turq (1912-1922) 188
Kur Serbia shkeli dispozitat e ligjeve ndërkombëtare në vitin 1912 194

Kur shqiptarët e Tiranës mundën 2000 ushtarë serbë që u hakmorrën ndaj civilëve shqiptarë 196
Lista e shqiptarëve të vrarë nga forcat serbe në Kabash në vitin 1912 197
Kolonët sllavë dhe kolonizimi i territoreve shqiptare (1912-1938) 201
Lista e kriminelëve serbë të luftës dhe shqiptarëve të masakruar në vitet 1998-1999 212
Vrasjet politike dhe provokimet greke kundër shqiptarëve në vitin 1940 217
Gazetat franceze që mbulonin mizoritë greke dhe serbe kundër shqiptarëve në vitet 1912-1913 220
Pjesa 1 - Raporti ndërkombëtar i vitit 1919: mizoritë serbe dhe greke kundër shqiptarëve 223
Pjesa 2 - Raporti ndërkombëtar i vitit 1919: mizoritë serbe dhe greke kundër shqiptarëve 228
Gazeta serbe Radnicke Novine më 1912: Serbët vodhën bagëtinë e shqiptarëve të Dibrës dhe vranë barinjtë 242
Serbian atrocities in Iballë of Dukagjin in Puka 243
Mizoritë serbo-malazeze kundër shqiptarëve në vitet 1915-1916 244
Neugkeits-Welt-Blatt: Montenegrin atrocities in Shkodër in 1877 247
Kur serbët ndihmuan xhonturqit të masakrojnë shqiptarët (1908-1910) 249
Herbert Aubrey: Lista e masakrave serbe dhe greke kundër shqiptarëve në 1913 252
Listat dhe emrat e 537 shqiptarëve të vrarë nga forcat serbo-malazeze në vitet 1912-1913 254
Krimet e Mbretërisë së Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve kundër shqiptarëve (1918-1920) 280
Serbia ka masakruar 150.000 shqiptarë në vitet 1912-1913 284
Dokumenti i mizorive serbe dhe jugosllave kundër shqiptarëve (1912-1932) 286
Daily Telegraph: Mizoritë malazeze në Akovë të Bjelopoljes dhe malazezët që ikin në Mojkovac 321
Shovinizmi grek kundër shqiptarëve të Çamërisë (1854-1877) 322
Masakra serbe e Pozharanit në vitin 1944 324
Kur serbët dhe malazezët prenë gratë shtatzëna dhe digjnin shqiptarët në soba të nxehta 326
Kur Serbia rinovoi rrugët me materiale të marra nga gurët e varreve dhe varrezat shqiptare 327
Masakra serbe e familjes Trakalaqi të Tanushës në Kabash më 1913 328
Masakra serbe kundër shqiptarëve të Beogradit në vitet 1805-1806 331
Mizoritë greke kundër shqiptarëve të Clobocarit, Mazarit, Regepit dhe Karunarës në vitin 1940 336
Serbs killed 22,000 Albanians in Lumë and Diber in 1919-1920 337
Vrasja e Nurije Zekës (1967-1990) nga shërbimi sekret serb 338
Serbian atrocities in Novoselë, Topojan, Shtrazë and Kolovicë in 1913 339
Përdhunimi bullgar i grave shqiptare në Tiranë më 1916 340
Mizoritë e kriminelëve maqedonas Çesma dhe Polosk kundër shqiptarëve të Tushemishtit në vitin 1928 341
Gazeta daneze më 1912: Oficerët serbë urdhëruan që të gjithë shqiptarëve t'u prehej koka 342
Masakra e Novi Pazarit në vitin 1912 ku u vranë 30.000 shqiptarë 343
Mizoritë serbe në Tshoj, Aljze, Smac, Beshtezlim, Kramarig, Ciflik, Maznike, Zabel, Dushkojë dhe Rekë në vitin 1913. 344
Serbian atrocities in Karadag, Trstenik, Senica, Bërban, Ngubina and Gjylekar in 1913 347
Krimineli grek i Kretës i luftës Delianaki që vrau 60 civilë shqiptarë 348

Prof. Orazio Irianni: Trupat serbe vranë 30.000 katolikë shqiptarë në 1913 349
Mizoritë turko-malazeze kundër shqiptarëve (1903-1911) sipas gazetave 352
Torturat serbe të kroatëve në vitet 1930 354
Kafshët e paimagjinueshme të serbëve kundër kroatëve dhe boshnjakëve në vitin 1940 358
Montenegrin General Vasovics murder of Çerçiz Topulli, Mustafa Qulli and 7 Shala tribesmen in 1912 361
Vrasja e fëmijëve nga ushtarët serbë në fshatrat shqiptare në vitin 1912 364
Kur grekët vranë pabesisht patriotin shqiptar Goni Katundi në 1913 366
Kur ushtarët serbë vranë edhe macet dhe qentë e shtëpive shqiptare në vitin 1913 368
Krimet e luftës serbe kundër shqiptarëve të krishterë të Kosovës dhe Maqedonisë në vitin 1913 371
Gazetat evropiane që mbulojnë mizoritë serbe në territoret shqiptare (1912-1915) 374
Mizoritë malazeze kundër shqiptarëve të Bunës, Millës dhe Samrishit në vitin 1912 381
Serbia përdori urinë për të vrarë shqiptarët në vitin 1913 384
Kur serbët do t'i prisnin duart, këmbët, veshët dhe kërthizat e shqiptarëve në vitin 1913 386
15,000 shqiptarë mbetën të pastrehë dhe 600 u vranë në vitin 1913 nga serbët dhe malazezët 388
Mizoritë serbe në Bosnje dhe Shqipëri: ekzekutime publike, vrasje të rekrutëve, fshatra të djegura dhe 1.5 milionë para të gatshme dhe bizhuteri të vjedhura (1912-1915) 389
Në vitin 1915 në Shqipëri kishte ende 20 mijë ushtarë serbë që nuk u larguan kurrë 391
Në luginën Vistala Boda të Shkupit kishte 80 kufoma shqiptare dhe 38 cisterna plot me shqiptarë të vdekur si pasojë e mizorive serbe në vitin 1913. 392
Krimet e luftës malazeze në veri të Shqipërisë në vitin 1914 ku u dogjën 30 fshatra shqiptare 393
Kur serbët gjetën justifikime për të fajësuar dhe masakruar 70 shqiptarë në vitin 1915 394
Kur ushtarët serbë dogjën gra dhe fëmijë me vajguri, u hodhën me bajonetë burra lakuriq dhe qëlluan civilë 395
Gazeta gjermane: Krimet e luftës dhe mizoritë greke dhe serbe në vitin 1913 në Shqipëri 398
Ushtarët serbë duke plaçkitur dhe plaçkitur në Durrës më 1913 399
Pushtimi serb dhe grek i Shqipërisë çoi në vdekjen e urisë 150,000 shqiptarë në 1914. 400
Reverend Dr. Henry Otis Dwight: Serbët po i shfarosin shqiptarët 401
Kur autoritetet serbe vodhën testikujt e një mashkulli shqiptar në vitin 1929 402
Masakra greke e 72 fisnikëve shqiptarë të Çamërisë në vitin 1913 406
Beogradi ka urdhëruar për gjenocidin e shqiptarëve që nga viti 1913 409
Mizoritë serbo-bullgare ndaj shqiptarëve dhe myslimanëve në Maqedoni në vitin 1913 412
Krimineli grek i luftës Kopo Diro në Camëria në vitin 1940 413
Kur parlamenti serb ua dorëzoi tokën shqiptare kolonistëve sllavë pas masakrës së shqiptarëve në vitin 1913 414
Yugoslav military and Serb paramilitary atrocities and terrorism in Pejë and Gjakova in 1921 415
Mizoritë serbe në Astrazubi të Malishevës dhe krimineli serb i luftës Rakiq më 1914 416
Serbët që presin gratë dhe fëmijët shqiptarë me thika dhe bajoneta në 1913 417
Masakrat e shqiptarëve nga ushtria serbe gjatë largimit nga Shqipëria në vitin 1913 420
Burimi holandez: Krimet e luftës greke kundër grave dhe vajzave shqiptare në Shkodër në 1914 421
Forcat pushtuese serbe varën 20 udhëheqës shqiptarë dhe lundruan në ujërat shqiptare në vitin 1915 422
Konsulli hungarez: mizoritë serbe kundër shqiptarëve në Mitrovicë në vitin 1912 423

Terrorizmi malazez kundër shqiptarëve në Podgoricë dhe Cetinje në vitin 1913 424
Mizoritë serbe në Tiranë më 1913 425
Konsulli Ludwig von Lah: Ushtarët serbë përdhunuan kufomat e fëmijëve shqiptarë në 1912 426
Trupat serbe vazhdojnë të vrasin në vitin 1914 428
Vrasësit serbë Wojnovic dhe Zaric dhe viktima e tyre shqiptare Doda në trenin Paris-Vjenë në 1934 430
Gënjeshtra serbe në 1914: Shqiptarët po plaçkitin Banjën 432
Terrorizmi serb kundër shqiptarëve katolikë në vitet 1929-1930 433
Mizoritë malazeze kundër shqiptarëve të Gostilit dhe Matagushit në vitin 1880 434
Humaniteti: mizoritë serbo-maqedonase kundër shqiptarëve të Koçanës dhe Kratovës në 436
Serbian and Montenegrin atrocities in Popoc, Maznik, Jabllanicë, Zhabel and Novoselë in 1913 438
Kur serbët do të plaçkisnin dhe dogjnin edhe fshatrat e tyre në 1914 439
Ushtarët serbë vrasin pleq dhe fëmijë në Mirditë, djegin këmbët e grave dhe varnin civilë shqiptarë në 1913 441
Emrat e shqiptarëve të vrarë, përdhunuar, varur, torturuar dhe djegur në Fshaj dhe Ujz nga serbët në vitin 1913. 443
47.000 shqiptarë u vranë nga serbët në vitet 1930-1931 448

Raportet zyrtare të konsullatës për mizoritë serbe, greke dhe bullgare të viteve 1912 dhe 1913

Me autor Petrit Latifi

Më poshtë janë raportet nga konsullatat në Ballkan në vitin 1912 që raportojnë mbi mizoritë greke, bullgare dhe serbe.

“Ambasadori britanik në Vjenë, Fairfax Cartwright, i raportoi fillimisht Grey-t mizoritë e kryera ndaj popullatës shqiptare. Në këtë raport ai shkruante për veprimet kundër shqiptarëve në lidhje me çështjen Prochaska: “I dërguari gjoja është i urryer nga autoritetet serbe, për faktin se ka parë mizoritë e kryera nga popullata shqiptare ndaj serbëve. Në Austri po arrijnë lajme për akte të tmerrshme të kryera ndaj burrave, grave dhe fëmijëve shqiptarë.”1

“Në telegramin e Eduard Greit drejtuar ambasadorit britanik në Romë, Rennell Rodd, të datës 19 nëntor 1912, mund të lexojmë se sipas raportit të të dërguarit italian në Shkup, trupat serbe kryen mizori të shumta, qëllimi i qartë i të cilave ishte shfarosja e sa më shumë shqiptarëve.”2

"Luftërat ballkanike ishin rasti i parë në historinë moderne kur u shfaq spastrimi etnik dhe u përdor si mjet për të ngritur pretendime territoriale. Në raportin e tij të 7 marsit 1913, ambasadori britanik në Beograd, Ralph Paget, i tha Greit se kishte një thashetheme në Ballkan se Fuqitë e Mëdha po i jepnin Shqipërisë së ardhshme, se ai do të përfundonte popullsinë shqiptare në të paktën një masë të territorit me një “për qëllime statistikore”.3

“Përmendja e parë e incidentit të mëparshëm mund të gjendet në raportin e Ralph Paget të 21 nëntorit 1912, sipas të cilit “500 kufoma shqiptare u panë duke notuar” në lumë”.
Dietmar Müller, në librin “Shtetësia e hequr: Hebrenjtë dhe Myslimanët si Partnerë Alteriteti në Kodin e Kombit Rumun dhe Serb: Konceptet Etnonational Citizenship 1878-1941” shkruan:
“Ka raporte të shumta nga socialdemokratët serbë, si dhe nga diplomatë austriakë, gjermanë dhe britanikë, disa prej të cilave janë përpunuar tashmë nga N. Malcolm dhe K. Boeckh Për Social Demokratët, shih Luftërat e tjera Ballkanike, f. 149; Tucović, Serbia dhe Shqipëria, fq. 1913 në: Srbija i Albanci.”5
“Për raportet e diplomatëve anglezë në Zyrën e tyre të Jashtme, shih The British Official Documents on the Origin of the World War 1898-1914, Vol. 10/1. The Near and Middle East on the Eve of the War, ed. by G. P. Gooch/Harold Temperley, Leipzig 1936-colm, pp. 255 e pas.
“Vlerësimi i qëllimeve të Beogradit, të cilin ambasadori britanik në Vjenë, F. Cartwright, i dërgoi në Londër më 27 shtator 1913, duket i pasaktë: “Sipas raporteve të besueshme të marra këtu, autoritetet serbe kanë vepruar me një egërsi të papërshkrueshme ndaj popullsisë shqiptare dhe kanë bërë gjithçka në fuqinë e tyre në territorin e tyre në Shqipëri, për të penguar tregtinë me vendet shqiptare të vendosura tani në territorin e Shqipërisë. Padyshim, Serbia shpreson që duke ua bërë jetën e padurueshme, gradualisht t'i detyrojë këta njerëz të ndezin një lëvizje për aneksimin në Serbi. Presioni i ushtruar nga Serbia mbi popullsinë shqiptare duhet të ketë qenë shumë drastik, përndryshe një lëvizje kaq e përhapur kryengritëse nuk do të kishte shpërthyer kaq papritur. Kjo lëvizje duket të jetë e një natyre spontane lokale dhe jo e nxitur nga Qeveria e Përkohshme në Walona ose nga Essad Pasha. Në: The British Official Documents 10/1, fq. 31f.”7
“Zakonisht ankesat për sulmet në fshatrat myslimane, përveç akteve të tjera të dhunës, përfshijnë informacionin e përgjithshëm se “gratë dhe vajzat e reja janë dhunuar”.
OeStA, HHStA P.A. XII 390, nga Päzel në Berchtold, nr. 14, Prizren, 9 mars 1913: Deklaratë për disa mizori e cituar në një memorandum nga Kryepeshkopi Katolik i Prizrenit; po aty, nga Heimroth te von Ugron në Beograd, nr. 22/muaj.
Uesküb, 18 mars 1913: Protesta e ambasadorit francez lidhur me sulmet serbe në Kaza Gilan në fillim të marsit; po aty:
Atasheu ushtarak austro-hungarez në Cetinje, 17 mars 1913, nr. 1324: Mizoritë e trupave malazeze; po aty, 391,
Raport nga Cavalla; po aty, 389, Heimroth te Berchtold, nr. 26 rreptësisht rep., Uesküb, 9 shkurt 1913: Mizoritë e serbëve kundër shqiptarëve, po aty, 413, SMS Kaiser. u. Konig. Maria Theresia. Res. nr. 410. rres; po aty,
P.A. XXXVIII Konsullatat 397. Manastir 1912-1914, 1916: Zëvendës-konsulli Zitkovszky tek Berchtold: Serbe Horocities, nr. 142.
OeStA, HHSŁA P.A. XII. 389. Liasse XLV/3: Balkankrieg 389, Mensdorff dhe Berchtold, nr. 19, Londër:
“Nëse kanë ndodhur raste të izoluara të krimeve”, siç shkruante qeveria serbe në përgjigje të një ndërhyrjeje të qeverisë britanike, “shkelësit janë dënuar në të njëjtën mënyrë si të gjitha shkeljet e kryera nga anëtarët e bandave komitaxhinj që nuk mund të kontrolloheshin nga autoritetet ushtarake”
28 shkurt 1913: Beilage Memorandum des Foreign Office. Po kështu për pozitën bullgare, Radev, Ot triumf do tragediia, 67; shih edhe Ministrin e Jashtëm bullgar Stanchoff në një bisedë me konsullin e përgjithshëm austriak në Selanik, OeStA, HHStA P.A. XII 387. Liasse

XLV/3: Balkankrieg 387, Kral an Berchtold, nr. 197, Salonich, 5 dhjetor 1912: Gespräch mit Ministri Stanchoff:
“Qeveria greke hodhi poshtë të gjitha ankesat për aktet e dhunës kundër popullsisë civile (shqiptare), duke i shpjeguar ato pak që nuk mund t'i mohonte si 'hakmarrje' të pastër për shumë "mizori turke": po aty, 388: Telegrami Baron Braun, nr. 1275, Athinë, 7 janar 1913.”
215 OeStA, HHSŁA P.A. XII 386. Kral te Berchtold, nr. 188, konfidencial, Selanik, 22 Nëntor 1912: Ngjarjet në Serres; po aty, 390, Sekretari i Legatës Bilinski tek Shkëlqesia e Tij Leopold Konti von Berchtold, nr. 24, Janinë, 27 mars 1913:
“Situata në Janinë; po aty, 414 P.A. XII Turk Liasse XLV/5: Balkan War, Kral to Berchtold Z1 213/confidential: The condition in Cavalla”;
Cf., për shembull, Andrija Jovičević, Dnevnik iz balkanskih ratova [Ditari nga luftërat ballkanike) (Beograd: Službeni list SRJ, 1996), 125; Azmanov, Moiata epokha, 95; Dodov, Dnevnik, 32; Stefan Khristov Kamburov, Edin mnogo dalg pāt: Dnevnik na Stoian Khristov Kamburov [Një rrugë shumë e gjatë: Ditari i Stoian Khristov Kamburov] (Sofje: Pres izdatelstvo, 2003):
“… i cili shkruan për vullnetarët paraushtarakë (opălchentsi) që djegin shtëpitë muslimane dhe ‘heqin atë që mund të mbanin’ nga ajo që kishte lënë pas nga popullsia turke që ikën; në mënyrë të ngjashme, shih Nikolov, Treta otdelna Armiia, 129.
220 OeStA, HHSŁA P.A. XII 385. Konsulli Halla an von Berchtold, nr. 130 konfidenciale, Manastir, 30 tetor 1912: Mbrojtja e Monastirit; po aty, 386, Konsulli i Përgjithshëm Kral an von Berchtold, nr. 189, Selanik, 26 nëntor 1912: “Raporti i Agjencisë Konsullore Austro-Hungareze në Cavalla, i datës 8 të këtij muaji, ZI: 343, mbi ngjarjet në Drama dhe Kavalla”.
Cf. luftimet rreth Janinës në nëntor 1912, për të cilat vëzhguesit austriakë raportuan se 'andartët dhe popullsia e fshatit' kryen mizori kundër popullsisë lokale myslimane (shqiptare) dhe vllahe. OeStA, HHSŁA P.A. XII 385. Bilinski an Berchtold, nr. 89, Janinë, 17 Nëntor 1912: Situata Zur:
“Këtu raportohet se paraushtarakët dhe ‘popullsia vendase kryen krime të tmerrshme kundër ushtarëve dhe popullsisë myslimane të paarmatosur’. Shih gjithashtu raportin e majorit gjerman në ushtrinë osmane Günter drejtuar Ministrisë së Jashtme Gjermane në PA AA, R 14 225 Akten betr. den Balkan-Krieg, Bd. kf. gjithashtu ditarin e konsullit francez Guy Chantepleure (pseudonimi i Jeanne-Caroline Violet-Dussap), i cili ishte në qytet gjatë rrethimit: Guy Chantepleure, La ville assiégée: Janina Tetor 1912-Mars 1913 (Paris: Calmann, 3,231).
Kamburov, Edin mnogo dalg pāt, 23, trojet shqiptare në Mitrovic u jepen serbëve:
“Raportet për popullatën lokale serbe nga Mitrovica që shpërndajnë tokën e fqinjëve të tyre myslimanë ndërmjet tyre mund të gjenden në OeStA, HHStA P.A. XII 391. kundër Uron an Berchtold, nr. 82 a-B, Beograd, 15 prill 1913: Raporte ushtarake dhe politike nga Nisch dhe Mi.
P.A. XII 389. Mizoritë dhe plaçkitjet nga çetat bullgare gjatë luftës; në mënyrë të ngjashme, për Monastir dhe Üsküb, po aty, 386, Halla to Berchtold, nr. 137, Manastir, 25 nëntor 1912: Dorëzimi i Manastirit serbëve; po aty, 386, Raport politik nga Dr. Heimroth, nr. 125, Üsküb, 18 nëntor 1912; po aty, 388, Halla te Berchtold, nr. 6, Manastir konfidencial, 17 janar 1913: Shkatërrimi i rretheve myslimane të Vilajetit të Manastirit. Me pretekstin e mbledhjes së armëve, siç raportohet nga pushtimi grek dhe bullgar i Selanikut, ushtarët ‘të udhëhequr nga vagabondët vendas’ hynë në shtëpitë në lagjen turke dhe hebreje të qytetit, duke plaçkitur gjithçka që gjenin. Po aty,”
Kral an Berchtold, nr. 183, Selanik, 17 nëntor 1912:

"Eksseset e trupave bullgare dhe greke. Konsulli austriak në Adrianopojë raportoi vëzhgimet e tij se pas pushtimit bullgar të qytetit, "turma" së bashku me ushtarët dhe komitaxhitë kishin plaçkitur shtëpitë me shtretër, mobilje të tjera dhe "madje edhe një piano".
Po aty, 391, Tarnowski an Berchtold, nr. 27, E, Sofje, 14 prill 1913; suplement Dr Max von Herzfeld, nr. 1/re Adrianople, 9 Prill 1913: “Incidenca pas kapjes së qytetit. Për qytetin e Kavallës, shih raportin e bazuar në vëzhgimet e dorës së parë pasi bullgarët ishin larguar nga qyteti, nga Cpt. Boyle, TNA, RN: ADM 116/1193, Cpt. [3751], konfidenciale.”
226 PA AA, R 14 230, Akten betr. den Balkan-Krieg Vol. 15: Raporti i konsullit austriak në Janinë, 11 mars 1913. Shih raportin origjinal më të detajuar mbi pushtimin e Janinës, në OeStA, HHSŁA P.A. XII 390. Liasse XLV/3: Balkankrieg, Bilinski an Berchtold, nr. 12, Janinë, 11 mars 1913:
"Rënia e kalasë së Janinës. Kolegu i tij Halla nga Manastiri foli në mënyrë të ngjashme për "një popullsi të krishterë të palidhur" kur ushtarët grekë kishin hyrë në qytetin e Korçës. Po aty, 388, Halla an Berchtold, nr. 1, Manastir, 4 janar 1913: Der Einzug der Greeks in Korca". nr. 136 E, Beograd, 15 nëntor 1912: Lajme nga Üsküb; po aty, 387, Kral te Berchthold, nr. 203, Salonich, 9 dhjetor 1912:
“Mizoritë e Strumitzit; po aty, P.A. XII 438. Liasse XLV/15: Lufta Ballkanike, Graf Tarnowski për Berchthold, nr. 48 D, Sofje, 17 gusht 1913: Masakra e të burgosurve bullgarë të luftës; mbi vrasjen e supozuar të ushtarëve serbë të të burgosurve në Prizren.
Mbi furnizimin e mjerueshëm ushqimor të të burgosurve në Mal të Zi, shih OeStA, HHSŁA P.A. XII 385. Giesl an Berchtold, nr. 89, vertr., Cetinje, 28 tetor 1912: Unterredung mit König Nikola.
"Komisioni Carnegie raportoi gjithashtu për urinë midis të burgosurve në Maqedoninë e kontrolluar nga Greqia. Po aty, 438, Prinz Emil Fürstenberg an Berchthold nr. 41 D, Athinë, 6 shtator 1913: Die Carnegie-Mission in Griechenland."
200 Cf., për shembull, PA AA, R 14 222, Dt. Botschaft Pera dhe Reichskanzler Bethmann-Hollweg, 24 tetor 1912; OeStA, HHSIA P.A. XII 388. Prochaska dhe Berchtold, nr. 5, Prizren, 30 janar 1913:
“Lufta në Lumë, me pretendimin se për shkak të situatës nuk ka asnjë mundësi për të marrë informacion të paanshëm”.
201 OeStA, HHSŁA P.A. XII 388. Konti Mensdorff te Berchtold nr. 11 G, Londër, 31 janar 1913: Interpelanca në Dhomën e Komunave Angleze rreth mizorive në Ballkan; po aty, 389, Konti Mensdorff te Berchtold, nr. 16 F, Londër, 15 shkurt 1913; po aty, 390, Mensdorff te Berchtold, nr. 21, Londër, 3 mars 1913: “Masakra e shqiptarëve nga trupat serbe”
Dokumentet zyrtare për mizoritë serbe:
Freundlich, Leo. Golgota e Shqipërisë: Aktakuza kundër shfarosësve të popullit shqiptar. Vjenë: J. Roller, 1913.
Korrespondenca Shqiptare: Raporte të agjencisë nga kohët e krizave, qershor 1913–gusht 1914, bot. Robert Elsie. Mynih: Oldenbourg, 2012.
Referencat
Luftërat Ballkanike dhe Shfaqja e Konfliktit Ushtarak Modern, 1912-13, 2018. Katrin Boeckh, Sabine Rutar.
https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/34808/Ingenia_Hungarica_II_Balatoni_Balazs_p_81-114.pdf?sequence=1&isAllowed=y ↩
hudhra ↩
hudhra ↩
hudhra ↩

Qytetarët me revokim Hebrenjtë dhe Myslimanët si Partnerë Alteriteti në Kodin e Kombit Rumun dhe Serb: Konceptet Etnonacionale të Shtetësisë 1878-1941 Nga Dietmar Müller · 2005
https://www.google.se/books/edition/Staatsb%C3%BCrger_aus_Widerruf/0UckOb6n71cC?hl=en&gbpv=1&dq=albanische+Ortschaften+zerst%C3%B6rt&pg=PA199&printsec=cover
hudhra ↩
hudhra ↩

Kur shovinistët grekë vranë Papa patriotin shqiptar Llambro Ballamaci në 1914
Petrit Latifi
KORCE, 1914: MASAKRA E PAPAS ATDHETARE LLAMBRO BALLAMAÇI NGA SHEVINISTËT GREKE.
Andartët që kishin rrethuar shtëpinë e Papa Llambro Ballamaçit kishin ardhur për t'u hakmarrë për gjithçka që Papa Llambro kishte bërë kundër kishës greke. Ata gjithmonë kishin dashur ta vrisnin, por nuk kishin mundur kurrë. Vrasja e tij mund të sillte shumë telashe dhe pakënaqësi për besimtarët vllah.
Ata ishin përpjekur vazhdimisht ta frikësonin, por pa asnjë rezultat. Madje e kërcënuan me vdekje, por sërish ai nuk hoqi dorë nga rruga e tij. Më 1890 shkoi në Stamboll si delegat për krijimin e një peshkopate rumune në Turqi. Gjatë asaj kohe ai pati rastin të takohej me Naim Frasherin, Murat Toptanin dhe patriotë të tjerë. Papa Llambro Ballamaçi ndihmoi në përhapjen e gjuhës shqipe. Nëpërmjet konsullatës rumune, ai solli nga Bukureshti në Stamboll libra shqip dhe ia dorëzoi Naim Frashërit, me qëllim që ai t'i dërgonte atje ku kishin më shumë nevojë.
Referenca: FM Images Albania.
https://pamfleti.net/english/aktualitet/papa-llambro-ballamaci-po-te-kerkojne-masakra-greke-ne-korce-si-u-vra-i212043

Masakra e Hereçit e vitit 1944
Written by Dodë Progni. Translated by Petrit Latifi
“Lëvizja e Kreziut” quhet Lëvizja Antifashiste Nacionaliste, në Kosovë, Shqipëri dhe Serbi, në vitet 1940 – 1944, në krye të së cilës ishin vëllezërit nga Gukova, Gani, Said dhe Hasan Kryeziu. Synimi strategjik i shqiptarëve, organizimi i Lëvizjes Antifashiste në Kosovë, është çlirimi i Shqipërisë nga nazistët, ndarja e saj nga Serbia dhe bashkimi i saj me shtetin tonë, Shqipërinë.
Dhe përfundimi i këtij gjyqi dihej, sepse siç ka thënë Peter Kemp, “Për pushtetarët komunistë të Shqipërisë, bashkëpunimi me britanikët ishte një krim shumë më i madh se bashkëpunimi me gjermanët”. Në këto rrethana jashtëzakonisht të vështira, përballë provokimeve të ulëta të forcave komuniste, komandanti trim dhe i urtë, Gani Kryeziu, nuk ra në grackën e tyre për të bërë rezistencë të armatosur, që do të nënkuptonte luftë vëllavrasëse, por shpërndau forcat e tij, duke urdhëruar ata që dëshironin ta vazhdonin luftën bashkë me forcat partizane komuniste, ndërsa të tjerët të ktheheshin në shtëpitë e tyre.

Ganiu me vëllanë e tij, Hasan Kryeziun dhe 22 bashkëluftëtarët e tij më trima dhe më besnikë, u vendos në kullat e Sulejman Kryeziut në Gjakovë, pasi kullat e tyre ishin djegur nga gjermanët. Kjo shënoi shkatërrimin e 'Lëvizjes Kryeziu', e vetmja rezistencë efektive jokomuniste kundër gjermanëve në Shqipërinë e Veriut.

Masakra e Hereçit në Deçan

Në mbrëmjen e 28 dhjetorit 1944, njëzet e gjashtë shqiptarë, të betuar për besnikëri dhe të paarmatosur, pasi u morën nga kullat e Sulejman Kryeziut dhe u dërguan në kodrat e Herezit, (komuna e Deçanit), u përballën me qindra serbë të armatosur rëndë. Ishin 22 bashkëluftëtarë të Gani Kryeziut dhe 4 simpatizant, miq dhe përkrahës të tij, të cilët u vranë dhe u masakruan në mënyrë çnjerëzore.

Kjo ngjarje e dhimbshme, edhe pse nuk u bë publike për mbi 45 vjet sundim komunist, as në Shqipëri e as në Kosovë, hyri dhe mbeti në kujtesën e njerëzve si një ekzekutim barbar i më të shëmtuarit të tipit sllavo-komunist.

Është e pamundur të përshkruash e aq më pak të imagjinosh skenat tragjike të asaj mbrëmje dhjetori që përjetoi kodra e Hereçit. Rrëfimet e Malë Shytit nga Berisha dhe Zenel Ademit nga Gashi, të cilët fati i shpëtoi gjallë nga ajo gijotinë, kanë kaluar gojë më gojë, deri më sot. Ato janë jashtëzakonisht të dhimbshme, të tmerrshme dhe të trishtueshme për këdo që i dëgjon. Urrejtja antishqiptare dhe shkalla e mizorisë së xhelatëve sllavo-komunistë, gjatë kësaj masakre të paparë, i kaloi përmasat e bishave të tërbuara.

Pasi xhelatët i zhveshën rrobat e të arrestuarve dhe i nënshtruan torturave të temperaturës së ulët të asaj mbrëmje dhjetori, e cila kishte rënë në rreth -15 gradë C, ata filluan t'i rrahin me kazma dhe lopata. Thyerja e duarve, e këmbëve dhe shpimi me bajoneta ishte kënaqësia e këtyre xhelatëve, të etur për të parë sa më shumë plagë e gjak në trupat e shqiptarëve.

Një skenë e tmerrshme, një masakër e vërtetë, që vazhdoi për rreth dy orë. Pas dy orë luftimesh, bishat sllave kishin mundur popullin shqiptar. Në tokën e ngrirë e të përgjakur të Kodrës së Hereçit kanë mbetur të vdekur:

Selim Malë Dula from Paci i Bytyçit, Brahim Musli Demaliaj from Vladi, Shaban Sadik Saraçini from Berisha, Shpend Zeqir Prëndgjoni, with his son, Sali Shpend Prëndgjoni, from Zherka, Ukë Arif Prëndgjoni and Imer Halil Prëndgjoni, from Zherka, Metë Rexhë Saraçini, Col Isuf Koka, Sadri Dash Gjonpapaj from Berisha, Sali Shpend Mujaj from Paci, Musë Avdyl Neza from Leniqi, Musë Zenel Ahmetaj, Ali Miftar Zhuta from Kepeneku, Rame Osmani, Shpend Halili, Mehmet Musa from Gashi, Zmajl Sadik Koka from Berisha, Rexhë Mehmeti from Paci, Mehmet Ali Mehmetaj from Vladi, Zenel Miftar Zhuta from Shaban Ali Bajrami from Kepeneku.

Këta njerëz ishin luftëtarë të shquar, krenaria e forcave të Kryeziut, të dalluar në betejat kundër nazistëve, dhe jo viktima që u flijuan për interesat e tyre të ngushta, apo të Kryeziut, as aventurierë e mercenarë të shitur për para, siç i cilësonte propaganda komuniste, gjatë 45 viteve. Këta u martirizuan për Kosovën dhe Shqipërinë e lirë, demokratike, për bashkimin e trojeve etnike shqiptare.

Qëndrimi i tyre pranë Gani Kryeziut në ato momente të vështira, kur ai u vu në shënjestër të sllavo-komunistëve, për t'u asgjësuar, ishte një akt guximi dhe trimërie, që buronte nga ideali i përbashkët nacionalist dhe demokratik i këtyre luftëtarëve me komandantin e tyre, si dhe nga virtyti i lartë i besnikërisë dhe burrërisë shqiptare, që i karakterizonte këta të lartë shqiptarë.

Pas ekzekutimit, trupat e tyre, të masakruar në mënyrë të paparë, u tërhoqën zvarrë nga xhelatët dhe u hodhën njëri mbi tjetrin, në një gropë që fshatarët e kishin hapur për një qëllim tjetër, duke krijuar ndoshta varrin e parë masiv të shqiptarëve të ekzekutuar nga komunistët serbosllavë, pas Luftës së Dytë Botërore në Kosovë.
Fatkeqësisht dora e gjakosur serbosllave nuk do të ndalej këtu, me Hereçin. Do të vazhdonte me krijimin e dhjetëra varreve të tjera masive, ku varrosi mijëra shqiptarë. Me këtë akt kriminal, udhëheqja komuniste jugosllave hodhi hapin e parë në strategjinë e saj të dhunës dhe terrorit, kundër popullit shqiptar të Kosovës.
Pas masakrës së Hereçit, ajo kreu masakra të tjera, si shtypja e Shaban Polluzhës dhe forcave të tij, eliminimi i çdo shqiptari që shfaqte pikëpamje nacionaliste, për të arritur deri në masakrën e Tivarit, 1946, ku serbët sllavë, asgjësuan mbi 4700 djem të rinj shqiptarë, për të vazhduar me çlirimin e qershorit, pandërprerjen e Kosovës. 1999.
Gani Kryeziu
Në mëngjesin e ditës që do të kryhej masakra e Hereçit, forcat e OZN-së e kishin thirrur Gani Kryeziun në Këshillin e Qarkut të Gjakovës, gjoja për t'u konsultuar, por tradhtisht, e kishin vënë në pranga, duke e akuzuar në mënyrë krejtësisht absurde si: “bashkëpunëtor me gjermanët dhe armikun nacional – kuisling të luftës kuislinge të Tiranës”.
Pasi e mbajtën për rreth një vit nën torturat e hetuesisë, më 27 tetor 1945, në Beograd, zhvilluan një gjyq formal, tipik komunist, me akuza të rreme dhe dëshmitarë të manipuluar, e dënuan me 5 vjet burg dhe e mbyllën në qelitë e burgut të Sremsko Mitrovicës, nga ku nuk doli kurrë i gjallë.
Vdekja e tij në burg, krejt e papritur, në vitin 1951, në moshën 51 vjeçare, kur kishte përfunduar dënimin dhe ishte në pritje të lirimit, mësohej nga një telegram që Prokuroria e Sremsko-Mitrovicës ia dërgoi familjes së tij në Gjakovë, por shkaku i vdekjes, i cili ishte shumë i dyshimtë, nuk u zbulua dhe nuk u mor vesh kurrë!
Masakra e Hereçit, eliminimi fizik i Gani Kryeziut dhe shokëve të tij më të afërt, vërtet u kryen jashtë kufijve të Shqipërisë, me autorë të drejtpërdrejtë pala jugosllave, por kjo në asnjë mënyrë nuk e përjashton palën shqiptare nga përgjegjësia. Kjo vepër penale ishte jo vetëm dëshirë, por edhe marrëveshje e të dyja palëve.
Këtë e ka pohuar edhe vetë Enver Hoxha në librin e tij: “Rreziku anglo-amerikan për Shqipërinë”. Kur tregon për grindjen e tij të supozuar me jugosllavët, Veilimir Stoiniqin dhe Nijaz Dizdareviçin, në lidhje me qëndrimin ndaj Kokave të Zeza, në vitin 1944, ai pretendon se u ka thënë atyre: “Interesi i të dyja palëve tona dhe lufta jonë e përbashkët, kërkon që këta armiq të dënohen rëndë…! Këta njerëz meritojnë një plumb në kokë”. “Ushtria jonë Nacionalçlirimtare”, thotë ai, “i kapi këta banditë (duke folur për kokat e zeza, D.P.) dhe i dënoi me vdekje”.
Arsyeja themelore për këtë qëndrim të rreptë që mbajti Enver Hoxha ndaj kokës së zezë shpjegohet qartë dhe saktë nga Peter Kemp kur thotë:
“Për liderët komunistë të Shqipërisë, bashkëpunimi me britanikët ishte një krim shumë më i madh se bashkëpunimi me gjermanët.
Në fakt, pikat e zeza jo vetëm që kishin bashkëpunuar me britanikët, por kishin fituar edhe simpatinë dhe mbështetjen e tyre. Ata kishin marrë vlerësime të larta nga britanikët si patriotë, si luftëtarë antifashistë dhe si demokratë me orientim politik perëndimor. Për pjesëmarrjen e tyre në Luftën Antifashiste dhe idealet demokratike properëndimore që aspironin, ishin bërë të njohur, edhe në qarqet më të larta të politikës anglo-amerikane. Enver Hoxha, i cili kishte vendosur ta bënte Shqipërinë komuniste, ta lidhte ngushtë me ‘Lindjen e Kuqe’ dhe të këputste çdo lidhje me Perëndimin kapitalist, i vuri në krye të listës

kokëzinjtë për t’i eliminuar politikisht dhe fizikisht. Si properëndimorë dhe antikomunistë, ata do të ishin një pengesë serioze për pushtetin e tij të ardhshëm.
Pasi dështoi në përpjekjet e tij për t'i futur në "kolaren" e tij, përmes një posti qeveritar, dhe për t'i eliminuar më vonë, siç bëri me disa nacionalistë të tjerë, Enver Hoxha, në bashkëpunim me jugosllavët, përpunoi një plan për eliminimin urgjent të kokës, duke i akuzuar ata për: "kriminelë lufte dhe bashkëpunëtorë të fashizmit".
Ekzekutimi u ndërmor nga pala jugosllave, jo vetëm se ishin shtetas jugosllavë, siç thotë Enver Hoxha, por se ishin shumë të interesuar për ekzekutimin e tyre të shpejtë dhe të sigurt. Ekzistenca e Kryezinjeve ishte konsideruar tejet e rrezikshme nga serbët dhe sllavët. Ata shiheshin si një rrezik potencial dhe si një “gaz” djegës që në çdo moment mund të përhapte flakën e një kryengritjeje nacionaliste antisllave në Kosovën shpërthyese të asaj kohe, ndaj nuk mund t'i besonin askujt tjetër ekzekutimin e tyre. Nga ana tjetër, Enver Hoxha në atë kohë nuk ishte as i aftë dhe as i guximshëm për të konfliktuar hapur me anglezët për çështjen e Kryezinjeve.
Anglezët, siç e përmendëm më lart, kishin shprehur simpatinë për pozicionimin e tyre në krahun e Frontit Antifashist më shumë se një herë gjatë Luftës. Në fakt, ata i kishin mbështetur gjatë gjithë periudhës së Luftës. Në fund të fundit, për Enver Hoxhën ishte e rëndësishme që eliminimi i Lëvizjes Kryeziu të ishte i sigurt.
Likuidimi i Lëvizjes së Kryeziut dhe vetë Kryeziut është një nga shembujt tipikë të bashkëpunimit të udhëheqjes komuniste shqiptare dhe jugosllave për eliminimin, në Kosovë dhe Shqipëri, të nacionalistëve antikomunistë, intelektualëve me orientim perëndimor dhe njerëzve me ndikim në popull, që kishin menduar dhe luftuar për një Shqipëri etnike, të lirë dhe demokratike.
Kur flasim për autorësinë e udhëheqjes komuniste jugosllave dhe shqiptare në eliminimin e Kryeziut dhe lëvizjen e tyre antifashiste, nuk mund të anashkalohet roli negativ që kanë luajtur liderët komunistë të Kosovës në realizimin e këtij akti kriminal e antikombëtar. Kur vinte puna për të kundërshtuar vëllezërit Kryeziu dhe lëvizjen e tyre antifashiste, ata ishin gjithmonë të gatshëm t'i shërbenin me shumë zell, si udhëheqjes komuniste shqiptare, ashtu edhe asaj jugosllave.
Ish anëtarët e shtabit të Kosmetit dhe të Komitetit Krahinor të Partisë Komuniste Jugosllave për Kosovën si: Xhavit Nimani, Mehmet Hoxha, Fadil Hoxha, Ymer Pula, Ali Shukria etj., të cilët, ashtu si gjatë Luftës, dhe pas saj, kur kishin zënë poste të rëndësishme udhëheqëse në partinë komuniste dhe në shtetin jugosllav, nuk u ndalën kurrë kundër partisë dhe shtetit jugosllav. familjen e tyre.
Siç u përmend më lart, gjatë viteve të Luftës, rivaliteti midis krerëve komunistë kosovarë dhe vëllezërve Kryeziu ishte i ashpër dhe i vazhdueshëm. Por në vitin 1944, kur fitorja e koalicionit antifashist mbi Gjermaninë naziste dukej e afërt dhe e sigurt, selia e Kosmetit dhe udhëheqësit komunistë kosovarë e ashpërsuan shumë qëndrimin e tyre kundër Kryezinjës. Kjo ndodhi sepse Kryezinjtë ishin figura të njohura, të respektuara dhe me autoritet të padiskutueshëm në Kosovë. Si pjesëmarrës aktivë në Luftën Antifashiste, ata kishin fituar simpatinë dhe mbështetjen e aleatëve anglo-amerikanë.
Ndërkaq, me pozicionimin e tyre të qartë në anën e nacionalizmit dhe irredentizmit shqiptar, që aspironte krijimin e Shqipërisë etnike, dhe me qëndrimin e hapur e të vendosur antisllav e antikomunist, që kishin mbajtur gjatë viteve të Luftës, ata kishin marrë mbështetje të gjerë, në mbarë popullatën e Kosovës. Për këto arsye, liderët komunistë të Kosovës, pretendentë për poste drejtuese në Kosovën e pasluftës, bënë gjithçka që ishte e mundur për të eliminuar Kryezinjtë, të cilët ishin rivalët dhe kundërshtarët e tyre të kahershëm politik, ideologjik dhe klasor. Për të arritur këtë qëllim, ata bashkëpunuan ngushtë me drejtuesit.

Mizoritë serbe kundër shqiptarëve të Gjilanit dhe Karadakut në vitin 1912
Me autor Enveri. J. Sadiku. Përkthimi Petrit Latifi.
Vendosja e sundimit serb në Kosovë në vitin 1912 u pasua me vrasje, plaçkitje, terror dhe masakra që forcat serbe bënë mbi shqiptarët. Veprimet më çnjerëzore kundër popullatës shqiptare të Gjilanit dhe rrethinës i bënë ushtarët e Armatës së Tretë Serbe, njësitë vullnetare dhe komitetet serbe, të cilët u përkrahën edhe nga serbët vendas.
Diplomacia, shtypi ndërkombëtar i asaj kohe, organizata që u morën me pasojat e Luftërave Ballkanike, por edhe vetë socialdemokratët serbë, raportuan për krime ndaj popullatës shqiptare që njerëzimi nuk i kishte njohur deri atëherë. Qytetarë të pafajshëm janë vrarë, rrahur dhe keqtrajtuar, shtëpitë e tyre janë djegur, pasuria e tyre është vjedhur dhe mijëra shqiptarë të Gjilanit dhe rrethinës janë persekutuar.
Qëndrimi antishqiptar dhe pushtues i Serbisë u dëshmua edhe me pushtimin e tokave shqiptare nga ushtria serbe, dhe si rrjedhojë e gjithë ajo propagandë dhe urrejtje ndaj shqiptarëve, që ishte shprehur përmes shkencës, gazetarisë dhe veprimtarisë propagandistike, tashmë u plotësua me dhunën e ushtrisë, forcave policore, qytetarëve çetnikë paramilitare, të cilët vranë dhe armatosën serbët. pa dallim.
Shtypi dhe propaganda serbe
Kësaj dhune dhe terrori, kësaj politike të Serbisë, në masë të madhe i ka paraprirë shtypi serb që botohej në Perandorinë Osmane. Gazetat “Vardar”, “Kosova”, “Carigradski glasnik” dhe gazeta të tjera, të cilat kishin botuar artikuj të ndryshëm për gjoja shtypjen e shqiptarëve ndaj sllavëve. Ato shkrime ishin të inskenuara dhe të bujshme që elektrizuan opinionin, duke mbjellë urrejtje mes popullit shqiptar dhe atij sllav.
Kjo propagandë dhe urrejtje ndaj shqiptarëve kishte gjetur përkrahës edhe jashtë Serbisë në qarqet ndërkombëtare. Një rezistencë të arsyeshme në Serbi bëri vetëm Partia Socialdemokrate Serbe e Dimitrije Tucoviq. Ky socialdemokrat serb theksoi se aspiratat e Serbisë për të arritur qëllimet e saj në trojet shqiptare ishin të mbrapshta, sepse ajo që mund të arrihej vetëm me marrëveshje miqësore dhe bashkëpunim me popullin e çliruar shqiptar, donte ta arrinte kundër tyre.
Shqiptarët e Gjilanit dhe rrethinës, edhe pse ishin në pozitë të vështirë dhe nën terror e presion të paparë, asnjëherë nuk ishin përkulur, dhe këtë më së miri e dëshmojnë fjalët e Idriz Seferit, prijësit të shqiptarëve të Gjilanit, i cili as pas pushtimit nuk i kishte vënë armët duke thënë: “Ti bëj si të duash e unë, po di ku të vdes unë”.
Menjëherë pas hyrjes së ushtrisë serbe e malazeze në Kosovë, në gjithë trojet shqiptare të pushtuara prej tyre filluan krimet, vrasjet dhe plaçkitjet. Kudo që shkelën, në fshatrat dhe qytetet e Kosovës dhe të gjithë Shqipërisë, serbët mbollën vdekje dhe shkatërrim. Vetëm në dy muajt e parë të luftës, në tetor-nëntor 1912, u vranë 25.000 shqiptarë.
Qytete të tëra, si Prishtina, Vushtrria, Ferizaj, Gjilani, Kumanova, Presheva, Prizreni, Peja etj., iu nënshtruan shkatërrimit. Fshatrat përreth këtyre qyteteve u bënë shkrumb e hi, ndërsa banorët e tyre, pa kursyer as gratë, pleqtë e fëmijët, u vranë ose u dogjën të gjallë në zjarret e shtëpive të tyre.

Duke folur për dhunën që ushtroi ushtria serbe në Gjilan, Noel Malcolm shkruan se kjo ushtri përdori forma të ndryshme të dhunës ndaj shqiptarëve për t'i bërë ata besnikë ndaj pushtetit të ri dhe kur ushtria nuk mundi ta arrinte një gjë të tillë, përdorte metodat më brutale, duke trokitur në dyert e shtëpive të shqiptarëve, duke i marrë burrat nga atje dhe duke i pushkatuar menjëherë. Në Gjilan, vetëm brenda pak ditësh, numri i të vrarëve kishte arritur në 400.
Fshatra të panumërt u rrafshuan me tokë, individë të panumërt u masakruan në mënyrën më shtazarake. Aty ku dikur kishte shtëpi modeste që brezat e të varfërve shqiptarë i kishin ndërtuar me mundim të madh, nuk mbeti gjë tjetër veç gërmadha dhe tym.
Edith Durham, e cila ishte dëshmitare e drejtpërdrejtë e këtyre ngjarjeve, shkruante se nga krahinat e pushtuara erdhën lajme të dhimbshme për mizoritë e padëgjuara që serbët dhe malazezët kryen ndaj popullatës shqiptare. Sipas saj, në vend që të fshihnin veprat e tyre, ata mburreshin me to.
Një pjesë e popullatës së Gjilanit dhe rrethinës, duke i paraparë masakrat, ishin larguar nga shtëpitë e tyre, duke marrë me vete vetëm familjarët. Në Gjilan dhe rrethinë, autoritetet lokale serbe kryen krime mizore në të gjithë qytetin.
Gazeta “Reichespost” e Vjenës, e cila shkruante për masakrat që forcat serbe kishin bërë kudo në Kosovë, shkruante se në Gjilan, ku shqiptarët nuk mbroheshin, pothuajse të gjithë banorët u vunë nën zjarr dhe nën shpatë dhe se vetëm ata që kishin ikur kanë shpëtuar të gjallë.
Sipas rrëfimit të mulla Mustafa Selmanit, i lindur më 1902, kur ushtria serbe erdhi nga Bujanoci dhe Svirca, popullata, në mesin e tyre gra, fëmijë dhe pleq, ikën në drejtim të Ferizajt, duke menduar se mund të vendoset kufiri në hekurudhë, gjë që nuk ishte kështu.
Pushtimi serb i Gjilanit me rrethinë u shoqërua me tmerr dhe masakra të papara deri atëherë, sidomos në fshatrat e Gjilanit. Kjo ndërmarrje shoviniste kishte për qëllim të shkaktonte frikë në popullatën shqiptare, e cila që në fillim i kishte bërë të ditur Serbisë se në asnjë mënyrë nuk do të pajtohej me pushtimin e ri, prandaj kryengritja do të ishte filozofia e jetës së vendasve. Për spastrimin etnik apo zhdukjen e shqiptarëve, ushtria serbe ndoqi një taktikë të zhvilluar mirë nga specialistë dhe kriminelë.
Në fillim veproi ushtria, duke hyrë në çdo fshat, ku kapte e ekzekutonte patriotë, kryefamiljarë, arrestonte e digjte shtëpitë e fshatarëve. Pas largimit të ushtrisë, mbërritën forcat ushtarako-policore dhe paraushtarake. Këta, nën petkun e vendosjes së rendit, arrestuan, vranë dhe zhdukën banorë të pafajshëm, gra, të moshuar dhe fëmijë. Nën maskën e kontrolleve të grumbullimit të armëve, ata hynin kudo në familje, i bastisnin kudo dhe i dëbonin nga shtëpitë e tyre.
Atrocities in Kazanë
Shtypi i kohës shkruante se vetëm në Kazanë të Gjilanit u shkatërruan 29 fshatra shqiptare në malet e Karadakut, u dogjën dhe u rrafshuan me tokë 280 shtëpi shqiptare dhe pothuajse të gjithë burrat u vranë dhe u therën. Një numër shumë i vogël i të arratisurve i mbijetuan shkatërrimit dhe si dëshmi e shkatërrimit të Gjilanit kanë mbetur vetëm rrënojat.
Mizoritë në fshatrat Depçë, Myqybabë, Caravajkë, Peçenë dhe Kurexhajt
Nga ushtria vrastare serbe pësuan shumë fshatrat në thellësi të maleve të Kardakut, si Depça, Myqybaba, Caravajka, Peçena, Kurexhajt e fshatrat e tjera. Burrat e këtyre fshatrave, pasi u kapën nga ushtria serbe, i lidhën dhe i grumbulluan në Kodrën e Peçenës dhe i masakruan në mënyrën më mizore.
Në dy gropa që ishin hapur, mbi 140 burra nga këto zona u therën, u dogjën dhe u dogjën nën zhurmën e daulleve dhe fyellit. Masakra ka ndodhur edhe në fshatin Gruhali, ku mbetën të vrarë 18 burra, gra dhe fëmijë që po iknin në rrugë. Në Pidiq fshatarët bënë rezistencë të

vogël dhe gjatë luftimeve pati vdekje dhe si hakmarrje u dogjën të gjitha shtëpitë e fshatit bashkë me hambarët, stallat dhe bagëtitë, ndërsa vrasjet dhe djegiet vazhduan në fshatrat përgjatë grykës së Karadakut në Haxhaj, Selishtë, Kurexhaj dhe Zhegër.
Në fshatrat e Malësisë së Karadakut, shumica e të vdekurve u varrosën në varre të cekëta nga gratë e fshatit, sepse burrat kishin ikur në mal, ndërsa kufoma kishte mbetur edhe nëpër livadhe.
Në Bresalc pas ardhjes së hordhive serbe likuidohet barbarisht Murat Bilalli, i cili ishte krah i fortë i Idriz Seferit. Ai u likuidua së bashku me 26 bashkëluftëtarë. Serbia kishte trashëguar nga osmanët listën e luftëtarëve, të cilët i zhduku një nga një pa lënë gjurmë. Nga 27 luftëtarët e likuiduar, bëhet e ditur se vetëm Rrustem Mehmet Haziri dhe Adem Ali Halimi janë pushkatuar para se të dërgohen në Koretishtë dhe më pas familjarët i kanë marrë trupat dhe i kanë varrosur në oborret e tyre, ndërsa sipas familjarëve nuk dihen varret e viktimave të tjera, por besohet se Koretishte është varreza e shumicës së shqiptarëve. Murat Bilalli mësohet se është ekzekutuar në Gjilan. Atij iu pre koka në ndërtesën e vjetër të gjimnazit, por varri i tij nuk dihet.
Hundreds of names of those killed in 1912-1913 by Serbs are marked on the memorial wall of the “Hill of Martyrs” Memorial Center in Gjilan. According to the commission that has collected the names of those killed in the municipality of Gjilan on the ground, it appears that during the Balkan Wars, there were those killed in Bresalc, Llashtica, Zhegër, Makresh i Ultë, Malishevë, Përlepnica, Livoç i Ultë, Dunavë, Gumnishtë, Velekincë, Sllakovc i Ultë, Sllakovc i Epërm, Livoç i Epërm, Vërbica e Zhegovci, Çelik, Llovce, Lipovicë, Kurexh, Kishnapolë, Shurdhan, Uglar, Ponesh, Pogragjë, Sllubice, Demiraj, Burincë, Zhegoc, Muhaxherë of Pasjanit, Haxhaj, Kmetoc, Pidiq, Myqybabë, Capar, Pasjak, Cërnica, Stanishor, Nasalë and in the city, as well as in the neighborhoods of “Dermëhalla”, “Lagje e Muhaxherëve” and other villages and neighborhoods.
Fshatrat Tërstenik, Vërban, Lubishtë dhe Gjylekar ishin skenat e gjakderdhjeve, ku u torturuan pa mëshirë 283 burra e gra. Tragjedia e banorëve të Lubishtit arrin në 95 të vrarë, të pushkatuar dhe të zhdukur. Varret e shumicës së tyre ende nuk dihen sot, ndërsa në mesin e të vdekurve kishte edhe mysafirë nga fshatrat e tjera.

Serbian war criminal Gjorgje Jovanovic
Lidhur me sjelljen barbare të 100 ushtarëve serbë, të udhëhequr nga rreshteri i tyre, komandanti Gjorge Jovanoviq e njoftoi komandantin e divizionit të Kosovës se me të mbërritur në fshatin Lubishtë (fshati i banuar tërësisht me shqiptarë), këta ushtarë e rrethuan menjëherë fshatin dhe i dëbuan të gjithë fshatarët e rritur, kishin bërë një pyetje të plotë në fshat, duke i kërkuar të gjithë ushtarët. dhe meqenëse askush nuk kishte thënë se kush kishte qëlluar, ata u pyetën nëse kishin qenë në vendin nga kishin ndodhur të shtënat.
Mizoritë në Vërbovc
Të indinjuar që shqiptarët nuk kishin thënë se kush kishte qëlluar, ata dogjën shtëpitë e fshatit dhe të gjithë shqiptarët e rritur i lidhën dhe i çuan në një pyll, ku më vonë fshatarët e Vërbovcit (të banuar me serbë) hapën gropa në të cilat ishin futur shqiptarët, të cilët u dënuan me procedurë të shpejtë vdekjeje.
Mizoritë në Mogillë dhe Vërbovc
Bashkëpunëtorë në krimet e bëra ndaj shqiptarëve kanë qenë edhe serbët vendas, të cilët në mënyra të ndryshme e kanë nxitur ushtrinë të bëjë masakra ndaj shqiptarëve dhe dëshmi për këtë janë vetë eprorët e ushtrisë serbe të cilët e kanë njoftuar komandantin e Divizionit të Kosovës. Kështu, për vrasjen e shqiptarëve në Mogillë të Vitisë, u raportua se kur ushtria

serbe po kalonte natën në Vërbovc, serbët vendas i njoftuan se në Mogillë (fshat i banuar me shqiptarë dhe serbë), në një shtëpi shqiptare kishte armë dhe se atje po mblidheshin shqiptarët për të negociuar.
Ushtria bllokoi fshatin Mogillë dhe kontrolloi shtëpinë, ku gjeti njëmbëdhjetë shqiptarë dhe gjeti një pushkë dhe 54 gëzhoja dhe të gjithë u gjykuan në procedurë të shkurtuar. Dhuna u ushtrua edhe mbi banorët e Gjilekarit, ku ushtria serbe, me pretekstin e kërkimit të armëve dhe personave të dyshimtë, gjithë mllefin e saj e shfryen mbi shqiptarët e pambrojtur.
Imzot Lazër Mjeda, kryepeshkop katolik i Shkupit, në raportin e tij të dërguar në Vatikan më 24 janar 1913, në lidhje me pushtimin serb të Kosovës dhe Maqedonisë, jep një raport të plotë, ndërsa në pjesën ku fliste për krimet e kryera në Moravë shkruante se tmerrohet kur përshkruan vjedhjet e dhunshme dhe grabitqaret në mënyrën më barbare.
Atrocities in Tërstenik, Smira, Lubishtë, Vërban and Komogllavë
"Në Tërstenik u vranë 60 veta, tridhjetë e dy në Smirë, 90 në Lubishtë, 20 në Vërban dhe në Komogllavë, fshat me 50 familje, të gjithë burrat u vranë pa përjashtim... ata që ishin pushkatuar por mbetën gjallë, u mbytën me bajoneta". Mjeda njoftoi Vjenën se edhe Gjilani ishte masakruar, ndonëse qyteti ishte dorëzuar paqësisht.
Serbët i shitën gratë shqiptare si skllave
Leo Freundlich në gazetën "Albanische Korrespondenz" më 20 mars 1913, botuar në Vjenë, ndër të tjera shkruante se në Lubishtë, oficerët serbë i shisnin gratë e fshatit si skllave, edhe për 400 piastra.
Për mizoritë serbe në Gjilan dhe rrethinë flasin edhe përfaqësitë diplomatike të Austro-Hungarisë në territoret e pushtuara. Kështu konsulli austro-hungarez në Shkup e informoi Vjenën për aktet e përdhunimit të femrave shqiptare (të fesë katolike) në fshatrat Letnicë dhe Shosharë në anën e Gjilanit.
Gazeta londineze Daily Telegraph botoi korrespondencë nga Vjena për masakrat në fshatrat Shosharë, Letnicë, Vërban, Sefer, Lubishtë, Gjylekar, Selicë etj. Ushtria serbe kishte marrë fshatin Shosharë në fund të shkurtit. Pasi larguan të gjithë burrat dhe djemtë nga fshati, ushtarët filluan të përdhunojnë gratë dhe vajzat.
Atrocities in Letnicë and Shosharë
Ushtarët serbë kryen të njëjtat mizori në fshatin Letnicë. Për përdhunimet në fshatrat Shosharë dhe Letnicë në fund të shkurtit 1913 ka shkruar edhe korrespondenti i luftës i gazetës daneze "Riget".
Për të vlerësuar situatën kishte shkuar edhe prefekti i Gjilanit, Toma Popoviq, i njohur për brutalitetin e tij, por gjoja nuk kishte dëgjuar asgjë për përdhunimet në fshatrat e përmendura. Gjenerali Mishiq dërgoi atje oficerin e tij për të njëjtin qëllim. Gjetjet e oficerit ushtarak kundërshtonin pretendimet e prefektit.
Nga këto hetime rezultoi se në fshatrat e sipërpërmendur u bastisën të gjitha shtëpitë (me përjashtim të banesës së priftit dhe kishës) për të mbledhur armë dhe për të qetësuar popullsinë. Komitetet e Narodna Odbrana ishin zakonisht në krye të këtij misioni.
Siç shkruante gazeta serbe e asaj kohe "Radničke Novine", e cila kishte një qëndrim disi më objektiv ndaj zhvillimeve të asaj periudhe, ishin komitetet serbe të armatosur rëndë që pas mesnate hynë nëpër shtëpi, i nxorrën jashtë dhe i dërguan të lidhur në polici. Aty u shpallën të poshtër dhe i rrahën.
Mizori në Beguncë, Smir, Goshicë
Pas një bastisje rrufeje të ndërmarrë nga forcat serbe, ku pati ndjekje, vrasje dhe djegie të shtëpive, të gjithë banorët e Beguncës e braktisën fshatin dhe banorët u ndanë në dy kolona, njëra në drejtim të Shkupit dhe tjetra në drejtim të Kumanovës.

Në Smir janë pushkatuar 83 fshatarë të lidhur dorë për dore në vendin e quajtur Bjashkallë. Prej tyre dy persona kanë shpëtuar të gjallë dhe të plagosur. Në Goshicë vdiqën 50 burra, në Tërstenik 60 dhe në Komogllavë 50. Njëzet shqiptarë u pushkatuan në Mogillë dhe një i vrarë u soll nga fshati Trenaj në poligonin e qitjes Rashi, afër fshatit, dhe kolonët vendas i nxorën kufomat e masakruara dhe i varrosën në livadhin Mogilë-Z në veri të Mogila-Gil, në Rastakuë.
Për t'i shpëtuar dhunës së forcave serbe, shqiptarët nga rajoni i Moravës, Karadakut dhe Gollakut u përpoqën të mbrojnë fshatrat e tyre. Ushtria serbe nga drejtimi i Ferizajt t sulmonte fshatrat e kësaj komune, ndërsa në drejtimin tjetër sulmoheshin fshatrat e Gjilanit me rrethinë për t'u përballur me dy krahët në Karadak dhe Gollak.
Shqiptarët fillimisht u ndalën në Starasellë (Fshati i Vjetër), për t'u bërë pritë në Sojevë. Gjatë kësaj qëndrese pati humbje të ushtrive vullnetare shqiptare dhe serbe dhe pas tërheqjes së vullnetarëve shqiptarë, i gjithë zemërimi u shfry mbi popullatën civile. Njësitet sllave në Tërstenik vranë 66 shqiptarë, në Smirë vranë 83 të pafajshëm, në Kabash, i morën dhe i dërguan në Zabel të Sahit Agës, në Kllokot dhe vranë 56 veta, po aq vranë edhe në Goshicë, ndërsa në Lubishtë në dy rrethime u vranë 95 shqiptarë dhe u liruan forcat serbe në fshatin e Karagandës. Preshevës.
Krimineli serb i luftës Lazar Zeqeviq
Serbët kryen masakra dhe demonstruan dhunë edhe në malet e Gollakut. Kështu, në dhjetor të vitit 1912, një ekspeditë e armatosur e bashibozukëve nga Kolloleku, e udhëhequr nga mësuesi serb Lazar Zeqeviq, sulmoi Shipashnicën. Pas torturave të rënda, kjo ekspeditë ndau pesë persona, katër prej të cilëve u pushkatuan në malet e fshatit të tyre. Vojvoda Lazar Zeqeviq e kishte ndarë më të voglin nga këta, të cilin e kishin rrahur. Në Sfircë vetëm tri shtëpi kanë mbetur të pa djegura. Nga dhuna serbe kanë pësuar edhe qindra qytetarë në Tygjec, Sfircë, Hogosht, Gmicë, Zajçec dhe fshatra të tjera të Gallapit.
Për sjelljen barbare të ushtrisë serbe ka shkruar edhe Dimitrije Tucović, i cili ka thënë se fshatrat shqiptare, nga të cilat burrat ishin larguar për një kohë të gjatë, janë bërë hi. “Këto ishin krematoriume barbare, ku u dogjën të gjallë qindra gra dhe foshnja, kryengritësit shqiptarë, kur kapën oficerë dhe ushtarë serbë, vetëm i çarmatosën dhe i liruan pa fjalë, ndërsa ushtria serbe nuk i kurseu as fëmijët, as gratë, as të sëmurët.
Korrespondenti special i “Daily Telegraph” raportoi se sjellja mizore e trupave të gjeneralit serb Bozhidar Jankoviq i ka kaluar të gjitha tmerret e historisë. Serbët, në marshimin e tyre drejt Shqipërisë, vranë pabesisht jo vetëm shqiptarë të armatosur, por në furinë e tyre edhe individë të paarmatosur, pleq, gra, fëmijë dhe foshnja në gjoksin e nënave të tyre.
Për të justifikuar krimet serbe, ministri serb i fesë dhe arsimit, Ljuba Jovanoviç, botoi një deklaratë në një gazetë sllave, të cituar nga “Deutsches Volksblatt”, ku ndër të tjera thoshte se “shqiptarët i rezistuan pushtimit serb dhe madje hapën zjarr ndaj ushtarëve pasi ata u dorëzuan”. Sipas tij, të shtëna të tilla nuk kanë ndodhur vetëm nga jashtë, por edhe nga brenda shtëpive në fshatrat e pushtuara dhe, sipas tij, kjo ka çuar në atë që ndodh gjithandej kur njerëz që nuk janë luftëtarë i kundërvihen një ushtrie fitimtare” (d.m.th. masakrimi i shqiptarëve).
Në raportin e Komisionit Ndërkombëtar për Luftërat Ballkanike, i cili ka të bëjë me luftimet që ka zhvilluar Serbia, thuhet se gjetjet e komisionit ndërkombëtar kanë rezultuar në krime të rënda lufte. Sipas këtij raporti, është vërtetuar se armët nuk janë përdorur vetëm kundër ushtrisë armike, por edhe për terror ndaj popullatës shqiptare në Kosovë dhe Maqedoni, pleqve, fshatarëve, bujqve, grave dhe fëmijëve.
Sipas relatorëve të këtij komisioni, Serbia ka kryer krime të papara, duke bërë hi shtëpi të tëra dhe duke masakruar popullatën e paarmatosur dhe të pambrojtur. “Aktet e

paprecedentë të dhunës, plaçkitjeve dhe egërsive të llojeve të ndryshme – këto janë mjetet që janë përdorur dhe përdoren ende nga ushtria serbo-malazeze, me qëllim ndryshimin etnik të rajoneve të banuara vetëm me shqiptarë".
Në raportin e Komisionit Ndërkombëtar, i cili flet për Gjilanin, thuhet se ndaj popullatës së Gjilanit kanë ndodhur masakra; qyteti u dogj dhe u shkatërrua edhe pse shqiptarët e atij qyteti nuk kishin bërë rezistencë.
E gjithë kjo dhunë u drejtua nga kreu i ushtrisë serbe, sepse kjo ushtri nuk ndërmori asnjë hap për të ndalur vrasjet, plaçkitjet, plaçkitjet dhe dhunimet e shqiptarëve, por ishte nxitësi i këtyre krimeve dhe ushtria kërkoi dhe urdhëroi që kjo dhunë të zbatohej ndaj popullatës shqiptare.
E gjithë kjo dhunë e ushtruar ndaj popullatës shqiptare kishte një qëllim tjetër, atë të shpërnguljes së saj dhe të kolonizimit të këtyre rajoneve me serbët e ardhur, sepse shpërngulja nuk mund të ndodhte vetë dhe as civilët nuk mund të ndiqnin ushtrinë, e cila po tërhiqej në kaos të plotë.
Kjo ishte përgjithësisht një popullsi bujqësore, e cila nuk e braktiste lehtë tokën dhe bagëtinë. Largimi i tokës së tyre nënkuptonte humbjen e gjithçkaje, ndaj vendimi për t'u evakuuar masivisht nuk mund të ishte spontan. Popullsia duhej të detyrohej të zhvendosej dhe kjo u bë duke futur garnizone ushtarake në fshatra dhe duke djegur fshatra e shtëpi.
Komisioni Carnegie zbuloi se 80 për qind e fshatrave myslimane në të cilat hyri ushtria u dogjën. Ka raste kur ushtria hynte në vendbanime, i ndante burrat nga gratë dhe i vriste një nga një.
Shpesh këto krime kryheshin nga ushtarë të shteteve që ishin në aleancë. Natyrisht, këto fakte dëshmojnë terrorin serb mbi shqiptarët, dëshmojnë atë projekt shfarosës që Serbia do ta ketë si bibël për dekadat e ardhshme.
Në vendet e pushtuara ushtria serbe organizoi njësitet çetnike dhe xhandarmë, të përbërë nga kriminelë, hajdutë, të degjeneruar, vrasës. Ata trumbetuan se kishin ardhur për të çliruar territoret nga sundimi pesëshekullor osman, për të vëllazëruar dy popujt, për të "hapur" rrugë e hekurudha, për të "qytetëruar" Shqipërinë etj., ndërsa nga ana tjetër vazhduan një gjenocid të paparë. Kush nuk respektonte rregullat e vendosura nga komandantët serbë pushkatohej në vend.
Nëpërmjet këtyre gjykatave do të fillonin edhe konfiskimet dhe shpronësimet e shqiptarëve. Ata nuk kanë marrë parasysh as aktet e vjetra të pronësisë familjare të tokës dhe shtëpive të periudhës osmane, si dhe kontratat e asaj kohe. Qëndrimi antishqiptar vërehet edhe në diskriminimin në planin arsimor. Rregullorja për territoret e pushtuara parashikonte kontroll të plotë shtetëror mbi shkollat shtetërore dhe private si dhe institucionet fetare.
Në bazë të kësaj rregulloreje, arsimi fillor shtetëror ishte i detyrueshëm për të gjithë qytetarët e pjesëve të "çliruara" pa dallim. Megjithatë, arsimi u lejohej vetëm atyre që flisnin serbisht, gjuhët joserbe ishin të ndaluara zyrtarisht.
Në organet vendimmarrëse asnjëherë nuk u përfshinë shqiptarët, të cilët në Kosovë e me këtë edhe në Gjilan e rrethinë kanë qenë popullatë dominuese. Atyre iu mohua e drejta e pronës, identiteti kombëtar, e drejta për fenë e lirë, e drejta për shkollë, e drejta e punës, gjuhës dhe lëvizjes.
Edhe përmes planit të saj për të përvetësuar liderët shqiptarë me ndikim, Serbia synonte që nëse ky plan do të kishte sukses, t'i përdorte për interesat e veta, dhe nëse nuk mund ta arrinte këtë qëllim, atëherë Serbia synonte që liderët shqiptarë të kompromettoheshin para bashkatdhetarëve të tyre si njerëz të shitur. Me arrestimin e krerëve shqiptarë, apo edhe të një apo më shumë anëtarëve të familjeve nëpër fshatra dhe qytete, ushtria serbe synonte t'i

detyronte shqiptarët e zonave të pushtuara të qëndronin të qetë dhe të mos kundërshtonin ushtrinë okupatore serbe.
Një formë tjetër e dhunës ndaj shqiptarëve ishte sjellja e kolonëve serbë, sekuestrimi me forcë i pronave, përpjekjet për t'i kthyer ata në fe dhe forma të tjera të dhunës. Kolonët serbë jo vetëm që ishin më të privilegjuar se shqiptarët në çdo aspekt, ata ishin edhe më të privilegjuar se serbët vendas.
Kolonët kishin edhe shumë të drejta që nuk i gëzonin as shqiptarët dhe as serbët autoktonë, kishin të drejtë të prisnin dru për punë në malet e komunës dhe në malet shtetërore, për ndërtimin e shtëpive dhe objekteve ndihmëse. Këto të drejta të kolonëve, shqiptarët autoktonë nuk i gëzonin në asnjë fushë, por përkundrazi, shqiptarët paguanin taksat mbi tokat, pyjet, malet etj., me çmime të trefishta, ndërsa kolonët ishin të përjashtuar nga taksat mbi tokën, mbi kafshët për tre vjet dhe nga të gjitha taksat komunale e shtetërore.
Në kushte të tilla të diskriminimit të hapur, jeta për shqiptarët ishte bërë e padurueshme dhe e papërballueshme, andaj të gjitha këto veprime të bëra nga aparati shtetëror serb dhe kolonët shkaktuan shpërnguljen e banorëve nga fshatrat e ndryshme të Gjilanit dhe rrethinës drejt Turqisë.
Qeveria serbe, për të nxitur migrimin sa më të madh të shqiptarëve, përdori forma të ndryshme presioni. Krahas dhunës fizike dhe persekutimit, ajo përdori edhe presionin politik, duke mos përjashtuar presionin ekonomik dhe veçanërisht atë të taksave të larta të tokës. Presioni u ushtrua sidomos mbi shqiptarët që ishin më të pasur dhe kishin një sasi më të madhe toke të punueshme, duke i ngarkuar me taksa të padurueshme. Duke përdorur këtë metodë presioni, qeveria serbe u përpoq të migronte njerëzit më të pasur dhe më me ndikim, në mënyrë që më vonë t'ua lehtësonte atyre që ishin më të varfër.
Ka pasur raste kur shtetasit e emigruar në Turqi janë detyruar të nënshkruajnë para se të largohen dokumente se do t'ia dorëzojnë të gjithë tokën “shtetit”, sepse të afërmit e tyre nuk ua kishin marrë as tokën, për shkak të pamundësisë për të paguar taksat, të cilat ishin shumë të larta. Një praktikë e tillë përdorej sa herë që ishte e nevojshme shpërngulja e shqiptarëve. Duke pasur parasysh rendimentin e dobët të tokës, sasinë e taksës që ishte e padurueshme dhe mblidhej me dhunë, atëherë popullsia ishte e pakënaqur dhe jeta e tyre ishte bërë e padurueshme, kështu që popullsia kërkonte shpëtimin në shpërnguljen nga tokat e veta.
Një lloj tjetër presioni ndaj shqiptarëve ishte ai i ndryshimit të fesë – konvertimi i detyruar i myslimanëve dhe katolikëve shqiptarë në fenë ortodokse. Kjo ishte një formë e veçantë e terrorit dhe gjenocidit shtetëror, me qëllimin përfundimtar shkombëtarizimin e popullsisë shqiptare dhe asimilimin e kësaj popullsie në territoret e pushtuara, si dhe zhvendosjen e asaj popullsie që nuk pranoi ndryshimin e fesë.
Një tentativë e tillë është bërë në fshatrat e Karadakut. Pushtuesit serbë u kishin vënë edhe emra sllavë banorëve shqiptarë, duke sjellë certifikata nga Beogradi dhe duke u përpjekur të impononinbesimin se shqiptarët kishin ndërruar fenë me dëshirë. Ushtria serbe vrau shqiptarë që insistonin në ruajtjen e fesë, si Salih Ajvaz nga Terzijaj, i cili para se të vritej u kishte thënë serbëve: “Salih jam larguar dhe Salih dua të shkoj”. Serbët vendas i dëbuan edhe shqiptarët që njiheshin si muhaxhirët e Pasjanit.
Grabitja e pronave dhe e tokave, dhuna e ushtruar mbi popullatën dhe pamundësia për të punuar tokën, ia vështirësoi Gjilanit dimrin e vitit 1912/1913. Uria kishte mbërthyer këto zona dhe popullsia jetonte një jetë të vështirë. Në raportet e inspektoratit policor dhe drejtuesve të tjerë të MPB-së, nga janari dhe shkurti i vitit 1913, thuhej se në rrethin e Gjilanit dhe të Llapit kishte mungesë të drithit dhe se duhej urgjentisht dërgimi i misrit për të zbutur urinë.

Shumë njerëz u detyruan të shkonin si emigrantë të paligjshëm në mal, të ndjekur nga autoritetet, të cilët shpesh hakmerreshin ndaj popullatës, ndërsa djegiet masive u justifikuan me rezistencën e armatosur që u bë nga shtëpitë e tyre gjatë ndjekjes së emigrantëve të paligjshëm.
Kështu tmerrin e masakrave dhe vdekjeve e shtoi ndarja dhe ikja në Turqi, si dhe gjendja e rëndë sociale, përkatësisht varfëria ekstreme. Shqiptarët, me gjithë presionin që iu bë, rezistuan edhe kur Serbia i detyroi të shkonin në luftë, tani kundër ish-aleatit të saj, Bullgarisë, por shqiptarët në masë të madhe nuk iu përgjigjën thirrjes së kësaj lufte që nuk ishte për lirinë e popullit të tyre, dhe shumë shqiptarë, për të shmangur këtë luftë dhe terrorin e pushtuesve serbë, u fshehën në male, duke pritur për ditë të reja të dorëzimit, kurrë më të favorizuar.
Referenca
https://rajonipress.com/dhuna-ndaj-popullates-shqiptare-te-gjilanit-me-rrethine-pas-pushtimit-serb-me-1912/

Konfliktet ndërkufitare midis Shqipërisë dhe Mbretërisë Serbo-Kroato-Sllovene në 1921
Nga Dr. Sc. Qazim Namani dhe Ma. sc. Emin Sallahu – Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Monumenteve, Prishtinë. Përktheu Petrit Latifi.
Foto 1. Sadri, Feti, Azize dhe Nexhmedin Krasniqi, të vrarë në fshatin Makoc.[75], Foto 2. Fetah Latifi, duke rrëfyer se si e kishte gjetur kufomën e vajzës me një bosht druri (hu) të shpuar në të gjithë trupin e saj, nga organet gjenitale deri në gojë.[76]
Pas përfundimit të Luftës së Parë Botërore, Kosova përsëri mbeti brenda kufijve të Mbretërisë Serbo-Kroato-Sllovene, e cila u formua më 01 dhjetor 1918. Ushtria dhe xhandarmëria serbe, përsëri filluan torturat dhe dhunën ndaj popullatës shqiptare.
Kosova do të ripushtohet gjatë tetorit 1918, nga njësitë e Ushtrisë së Dytë Serbe të shoqëruar nga një divizion i quajtur Jugosllav. Këto njësi do të komandohen kryesisht nga oficerë të lartë francezë. Lidhur me këtë, komanda ushtarake serbe, para se të hynte si pushtues në viset shqiptare, më 29 shtator 1918 iu drejtua shqiptarëve me një proklamatë, duke u kujtuar krimet e kryera në vitin 1915, duke i ftuar ata të ngriheshin në luftë kundër bullgarëve, gjermanëve dhe austrisë.
Gjatë nëntorit 1918 në Kosovë do të mbërrijnë përforcime të reja të ushtrisë serbe për të nënshtruar popullsinë kryengritëse, e cila nuk ishte dakord me pushtimin. Ushtria serbe, me propagandë për vendosjen e pushtetit dhe kontrollit në dhjetor 1918, do të përfshijë të gjitha viset shqiptare të pushtuara rishtas.
Nga viti 1919 deri në vitin 1921, kolonizimi i trojeve shqiptare do të kryhet duke kaluar në tri faza, me metoda të ndryshme, por që kishin të njëjtin synim, përvetësimin e pjesës më të madhe të trojeve shqiptare. Kolonizimi nga qeveritarët e Beogradit do të quhej “popullsia” e Kosovës.[1]
Pas vendosjes së pushtetit serb në Kosovë në vitin 1918, dobësimin e identitetit etnik shqiptar e ndihmoi edhe ndarja administrativo-territoriale. Pas ndarjes organizative në qarqe dhe rrethe në vitin 1919, u krye edhe ndarja ushtarako-territoriale, e cila zgjati deri në vitin 1922, ku sipas ndarjes së re me dekretligj të Mbretërisë së BRSS Serbe dhe Shqiptare,

territoret shqiptare u ndanë në disa krahina, si Mitrovica, Vushtrria dhe Drenica, që përfshinte krahinën e Rajonit dhe të Drenicës. në krahinën e Zetës.[2]
Komiteti “Mbrojtja Kombëtare e Kosovës” u themelua më 1 maj 1918, me seli në qytetin e Shkodrës. Këshilli qendror i Komitetit të MKR-së përbëhej nga shtatë anëtarë, të cilët zgjodhën kryetarin. Kryetar i komisionit u zgjodh Kadri Prishtina. Gjatë viteve 1918-1920 ishte një nga organizatat më të rëndësishme politike në Shqipëri. Me fillimin e masakrave serbe në vendbanimet shqiptare në vitin 1918, komiteti mblodhi dëshmi nga terreni, për vrasjet dhe zhdukjet e 200.000 shqiptarëve. Duke parë situatën në terren, Komiteti i MKR-së përgatiti një program të përgjithshëm prej dhjetë pikash në vitin 1919, për një kryengritje të armatosur në Kosovë.[3]
Në bazë të dokumenteve arkivore, për të realizuar programin e ripushtimit të trojeve shqiptare, qeveria serbe së bashku me klerin ortodoks serb dërguan dokumente të falsifikuara në Konferencën e Paqes në Versajë, ashtu siç dërguan dokumente në Konferencën e Londrës në vitin 1912. Qeveria serbe së bashku me kishën hartuan një dokument të nënshkruar nga të gjitha familjet e fiseve të larta katolike të Shkodrës. gjoja me dëshirën për t'iu bashkuar Mbretërisë SKS, dokumenti origjinal i publikuar nga Hakif Bajrami është: DASIP. B, Dos “Versaj i Albanci 1919-1920”, dosja sekrete 0.4.[4] Të njëjtat mashtrime në Versajë u bënë edhe për popullsinë e Dibrës, ku dokumenti i shkruar në frëngjisht, me emrat e lutësve shqiptarë të shkruar me alfabet arab, i shkruar nga një hoxhë, ku shkruhet se popullsia e asaj zone shpreh dëshirën që ato krahina shqiptare të jenë pjesë e Mbretërisë së serbëve.[5]
Ideologët serbë, gjenocidi që ata bënë ndaj popujve të tjerë fqinjë, vepruan me metoda të ndryshme për ta bindur popullin serb se “armiqtë” e tij ishin në një nivel më të ulët racor dhe kulturor dhe se Serbia po kryente një rol civilizues ndaj tyre, duke bërë propagandë gjoja me të drejtën historike për të pushtuar popujt e tjerë të Gadishullit tonë.[6]
Qeveria e Beogradit e kishte të qartë se ripushtimi i Kosovës do të hapte një mal me probleme dhe ndër më të rëndësishmet do të ishte ideja e bashkimit të mundshëm të Kosovës me Shqipërinë. Serbia vendosi t'i shtypte me forcë këto synime kombëtare, të cilat ishin legjitime në natyrën e tyre.
Më 07.03.1919, delegacioni shqiptar në Paris propozoi një memorandum për zhvillimin e një plebishiti në rajonet me popullsi shqiptare nën kontrollin e SHBA-së.[7]
Një komision i përzier anglo-amerikan u dërgua për të verifikuar në terren mizoritë e kryera nga ushtria serbe. Raporti i komisionit përmbante fakte tronditëse për një terrorizëm të vërtetë kundër popullatës shqiptare në Kosovë, pasi numri i të vrarëve i kalonte 30.000[8], shqiptarë të pafajshëm etnikë, shkruar nga B. Bobev. Stefan Karastojanov shkruan se: Duhet sqaruar se B. Bobev i ka marrë këto të dhëna nga vëllimi XII i materialeve të Konferencës së Paqes në Paris. Kryetari i komisionit të përzier, nënkoloneli Sherman Miles, ishte padyshim një palë vëzhguese. dhe për këtë arsye të dhënat e këtij komisioni kanë vlerë të madhe për çdo studiues.[9]
Sipas shkrimeve të Karastojanovit, i cili përmend Belovin, i cili ka dhënë të dhëna se ndërmjet dy luftërave botërore vendosja e serbëve dhe malazezëve si kolonistë në trojet shqiptare, nuk mund të vihet në dyshim, sepse me të ashtuquajturën reformë agrare, rreth 14.000 familje serbe morën afërsisht 200.000 ha tokë të punueshme.[10]
Lidhur me kolonizimin e trojeve shqiptare, Millovan Obradovici ka dhënë shënime shumë të hollësishme për familjet, zonën dhe fshatrat e kolonizuara, ka shfrytëzuar edhe statistikat nga koha kur kolonizimi është bërë me ndihmën e ushtrisë dhe xhandarmërisë serbe.[11]
Mbretëria e Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve, bëri një kërkesë që të gjithë kundërshtarët e qeverisë të dorëzoheshin. Megjithatë, edhe pas afateve të përcaktuara për dorëzim, ka

pasur kontrabandë që nuk janë dorëzuar. “Kaçakët e parë nuk u dorëzuan me gjithë internimin e familjeve të tyre. Kjo masë e luftimit të kaçakëve nuk solli rezultatet e dëshiruara, kështu lufta kundër tyre u përfshi në aksionet e armatosura për zbatimin e programit të kolonizimit, kaçakët u quajtën irredentistë të paligjshëm: pronat e ilegalëve u konfiskuan, familje të tëra u internuan në kampe speciale.
Toka, e cila, sipas dispozitave të mëparshme për përgatitjen e reformës agrare (paragrafi 9) dhe dekretit për shpronësimin e pjesshëm të tokës, datë 12. 11. 1920, u nda kryesisht nga pronësia private dhe tokat që pronarët i kishin braktisur.[12]
Sipas statistikave të mbajtura në Drejtorinë Teknike të Komisionit Kryesor Agrar në Shkup, deri më 1 janar 1928, tokat prej 225.397 ha ishin kufizuar për qëllime kolonizimi dhe vetëm 111.602 ha ishin pastruar, ndërsa pjesa tjetër mbeti pothuajse tërësisht në kontest. Vërejmë se në mesin e tokave të konfiskuara ishte edhe pasuria e të vdekurve. Nikolla Pashiqi kishte kolonizuar rreth 3000 hektarë afër Mauzoleumit të Sulltan Muratit në Kosovë.[13] Gjatë fazës së parë të kolonizimit, nga viti 1918-1921, Nikolla Pashiqi kishte kolonizuar edhe 3000 hektarë të tjerë, prona shqiptare përreth manastirit të Graçanicës, duke përfshirë edhe lokalitetin arkeologjik rreth qytetit antik të Ulpianës.
Kolonizimi i organizuar i Kosovës dhe i viseve të tjera shqiptare u intensifikua me dekret-ligjin e 24 shtatorit 1920, i cili zbatohej vetëm për viset jugore. Komisionet e organeve të reformës agrare shpronësuan 10.000 prona të shqiptarëve, të konsideruara si kaçakë dhe jatakë të tyre dhe tokat e atyre shqiptarëve, të cilët u braktisën me dhunë nga presioni i xhandarmërisë serbe.[14]
Në rajonet e Malit të Zi, e gjithë puna e komisionit agrar mbikëqyrej nga gjenerali Veshoviq, i njohur për masakrat e kryera në Dukagjin, i cili me forcat e tij ushtarake ishte përqendruar në zonën kufitare me Shqipërinë, për arsye të sigurisë kombëtare, por edhe për mbrojtjen e manastireve ortodokse në Deçan dhe Pejë, ku pronat përreth këtyre zonave synoheshin të bëheshin objekt kulti[5].
Të gjithë liderët radikalë, mes tyre edhe Nikolla Pashiqi dhe mbreti Aleksandër Karagjorgjeviq, ishin pronarë të pronave të mëdha në Kosovë dhe Maqedoni, dhe kjo ishte një nga arsyet e pengimit të zbatimit të reformës agrare në rajonet jugore.[16]
mizoritë serbe
Nga literatura serbe kuptojmë se si ushtria serbe i nënshtroi shqiptarët dhe kjo shihet nga përshkrimi i Dragisha Vasiçit, i cili e njihte mirë Shqipërinë e Veriut si rezervist i dërguar në vitin 1920, në një fushatë ushtarake për të pushtuar tokat shqiptare. Vasic shkruan se fshatrat nëpër të cilat kaluam ishin të shkreta, sepse, para disa ditësh, ishin djegur nga trupat tona, pasi fillimisht i kishim shkatërruar me artileri dhe vetëm disa shtëpi tymosnin, gjë që tregonte se në to kishte ende njerëz. Këto janë shtëpitë e njerëzve tanë të besuar që u kursyen nga ushtria jonë.[17]
Me dekret-ligjin nr. 2119, datë 12.02. 1920, në Beograd u krijua Ministria e Reformës Agrare e Mbretërisë Serbo-Kroato-Sllovene. Në kuadër të kësaj ministrie u formuan dy seksione, ai i përgjithshëm dhe ai agrar.[18]
Çetat kaçake që vepronin në Kosovë, në vjeshtën e vitit 1919 dhe në pranverën e vitit 1920, luftuan kundër valës së parë të kolonizimit nga sllavët që u vendosën me dhunë në shtëpitë dhe trojet shqiptare. Qeveria e krijuar sllave veproi me dhunë për të dëbuar shqiptarët nga trojet e tyre etnike dhe caktoi një komisar të jashtëzakonshëm për të qeverisur me pushkë, zjarri dhe terror gjatë procesit të kolonizimit të trojeve shqiptare.[19]
Mbretëria e Kishës Ortodokse Serbe, si komisar i jashtëzakonshëm për kolonizimin e trojeve shqiptare, kishte emëruar Mihajlo Ceroviqin, me seli në Mitrovicë. Detyra dhe veprimtaria e

komisarit ishte përpilimi i listave të familjeve të mëdha shqiptare nga Shkupi, Prishtina, Peja, Tetova, Prizreni dhe këto lista miratoheshin nga komisari.
Pasi komisari nënshkroi Shtabin e Armatës së Tretë, i cili e kishte selinë në qytetin e Shkupit, lëshoi njoftime për përndjekje për këto familje. Kundër këtyre familjeve u organizuan forca xhandarmërio-ushtarake dhe ndërmorën aksione frontale, gjoja duke i çarmatosur. Në bazë të një dokumenti zyrtar të kohës, autori i kësaj vepre ka publikuar një listë me 190 emra nga Rrethi i Prizrenit, të personave të njohur për familjet e tyre. Të gjithë këta u shpërngulën gjatë viteve 1919-1922, në Turqi, Bullgari dhe Shqipëri.[20]
Cimes serbe nga Radovan Radovic
Në fillim të vitit 1919 në Kosovë filloi kryengritja kundër pushtimit serb. Për një kohë shumë të shkurtër, afërsisht 10.000 kryengritës, të udhëhequr nga Komiteti i Mbrojtjes Kombëtare të Kosovës, do të mobilizoheshin në male në frontet e luftës. Vetëm në rajonin e Llapit dhe të Galabit do të vepronin mbi 2000 kryengritës. Ushtria serbe e udhëhequr nga Radovan Radoviqi bombardoi 14 fshatra të Llapit, duke shkatërruar plotësisht fshatin Prapashticë dhe duke lënë mijëra të vdekur.[21]
Por kundër çdo të drejte të popullsisë shqiptare, në konferencën e mbajtur në Versajë do të binte në sy diplomacia e shtetit francez. Meqenëse popullsia shqiptare e Shqipërisë Kontinentale ishte në revoltë, për ta lokalizuar dhunën me sfond diplomatik, më 9 tetor 1920 do të krijohej “Zona Neutrale e Junikut”.
Në këto rrethana të vështira, për fatin e mirë të kombit tonë, më 17 dhjetor 1920 Shqipëria u pranua anëtare e Lidhjes së Kombeve me seli në Gjenevë.
Siguria diplomatike e shqiptarëve dhe e Kosovës do të prekej nga Marrëveshja e nënshkruar me Italinë më 2 gusht 1920 për tërheqjen e forcave italiane nga Vlora dhe pranimin e pavarësisë së Shqipërisë.
Nga 20 gushti 1920, menjëherë pas ndërprerjes së mosmarrëveshjeve ndërmjet Italisë dhe Shqipërisë, qeveria shqiptare u përball me një problem madhor, pikërisht konfliktin me Serbinë.
Ushtria serbe, që nga viti 1918, kishte pushtuar territorin që i përkiste Shqipërisë të njohur në Traktatin e Londrës të vitit 1913. Serbia kishte shkelur kufirin në rrethinën e Shkodrës, edhe në atë të Dibrës, dhe zona të tjera në Shqipërinë Veriore dhe Verilindore. Megjithatë si në rrethin e Shkodrës ashtu edhe në atë të Dibrës u zmbrapsën me shumë sukses nga popullsia. Ushtria serbe lëvizte çdo ditë në brendësi të Shqipërisë.
Qeveria shqiptare nuk kishte asnjë rol në këtë situatë, por qëndresën kundër ushtrisë serbe e bëri popullsia e varfër e brezit kufitar. Popullsia e fshatrave të Dibrës më në fund i ktheu ushtarët serbë deri në kufirin e vitit 1913, madje i dëboi ushtarët serbë deri në qytetin e Dibrës. Shqiptarët nuk u përpoqën ta pushtonin këtë qytet, ndonëse aty nuk jetonin serb, për faktin se ai iu caktua Serbisë nga Konferenca e Londrës më 1913 dhe nga frika e ndonjë ndërlikimi të padëshiruar ndërkombëtar.
Mirëpo, ky nuk ishte plani i serbëve, të cilët u kthyen me një ushtri të madhe, kaluan kufijtë shqiptarë afër Dibrës dhe shkatërruan 142 fshatra shqiptare, duke masakruar popullsinë fatkeqe të grave, fëmijëve dhe pleqve që nuk mundën të iknin me pjesën tjetër të banorëve të rajonit të shkatërruar. (Këtë e konfirmon edhe shtypi serb.) Pas përfundimit të kësaj masakre që nuk mund të përshkruhet, serbët marshuan drejt kryeqytetit shqiptar dhe tentuan të kërcënojnë qeverinë shqiptare. Falë përpjekjeve patriotike të shfaqura nga mbarë populli shqiptar, u pengua përparimi i serbëve drejt kryeqytetit shqiptar.
Menjëherë pas kësaj ngjarje qeveria shqiptare hyri në negociata me qeverinë serbe. Mirëpo, bisedimet nuk sollën ndonjë rezultat, sepse serbët nuk deshën të evakuojnë territorin që e kishin pushtuar së fundmi, dhe kështu u krijua një ngërç në marrëdhëniet serbo-shqiptare.

Qeveria shqiptare i ka dërguar së fundmi një notë zyrtare Beogradit ku kërkon evakuimin e brezit të territorit shqiptar, i cili që prej armëpushimit ka qenë nën pushtimin serb, duke njoftuar se në rast se Serbia nuk përmbush këtë kërkesë, çështja do t'i dërgohet Lidhjes së Kombeve, anëtare të së cilës janë të dyja palët. Qeveria shqiptare ka deklaruar gjithashtu synimin e saj për të dërguar një delegacion në Beograd, me qëllim zgjidhjen e çështjeve në mosmarrëveshje mes dy vendeve.
Sipas gazetës "Hak" dhe "Pravda", vetëm gjatë janarit të vitit 1921 në fshatin Keqekollë u vranë 490 shqiptarë nga ushtria e rregullt serbe, në fshatin Prapashticë u vranë 1020 shqiptarë të pafajshëm, në Sharban u dogjën mbi 34 shtëpi, u dogjën rreth 30 banorë, tre pleq e të moshuar, shumica e të moshuarve. në zjarre.[22]
Mizoritë serbe në fshatrat shqiptare
In addition to these villages, during this year massacres and murders were also committed in other Albanian villages and towns that remained within the borders of the MSKS such as: Prishtina, Istog, Rahovec, Pollatë, Brainë, Orllan, Repë, Nishec, Gërdoc, Lepajë, Beguncë, Koshutovë, Kërpimehë, Braboniq, Lubozhdë, Rusinoc, NekocPrugoc, Pejë, Hajkobilë, Lubeniq, Kotor, Ucë, Padalishtë, Leqinë, Jabllanicë and Madhe, Sharban, Bellopoja, Decan, Isniq, Vitak, Strofc, Orrobërd, Kodra e Cërkolezit, Kovraga, Kërrnina, and many other Albanian settlements in present-day Montenegro and Macedonia.[23]
Atrocities in Đurgjevik të Madh and other regions
Me shtypjen e kryengritjes shqiptare të vitit 1919, ushtria serbe vetëm në rrethin e Rahavecit bëri krime të rënda nëpër fshatra: Në Gjurgjevik të Madh u vranë 9 burra, u dogjën 42 shtëpi dhe iu plaçkitën e gjithë pasuria. Në Gjurgjevik të Vogël u vranë 3 burra dhe u dogj i gjithë fshati. Në Jashanicë janë vrarë 16 burra dhe janë plaçkitur dhe djegur fshatrat Gllarevë, Përcevë, Sverkë të Gashit dhe Volljakë. Në fshatin Ćupevë u pushkatua i gjithë fshati me burra, gra dhe fëmijë, dhe u dogj i gjithë fshati. Në Domanek u pushkatuan 48 burra, në Turjakë 5 burra, në fshatin Zatriq u vranë me bajonetë 27 burra dhe një grua me fëmijë, në Drenoc 3 burra, në zonën e Vushtrrisë 45 burra.[24]
Siç shihet, vrasja dhe kolonizimi i trojeve shqiptare u krye me projekte dhe ligje të veçanta në të gjitha fshatrat dhe vendbanimet shqiptare që kishin mbetur nën sundimin serb. Viti 1921 ishte një periudhë e turbullt për Shqipërinë, me gjashtë ndërrime qeverish dhe konflikte e luftëra të brendshme me fqinjët.
Me marrëveshjet imperialiste të paqes (mendohet në Paqen e Versajës të vitit 1919), pas luftës rreth gjysma e popullit shqiptar mbeti nën pushtetin e borgjezisë së madhe serbe, ndaj së cilës ushtron shtypje skllavëruese si në Kosovë ashtu edhe në Maqedoni. Përveç kësaj, borgjezia serbe aspironte të pushtonte Shqipërinë veriore, nëpërmjet "çetave shqiptare" të organizuara nga Jugosllavia.
Ky argument u forcua kur Shqipëria, si shtet sovran, pranoi mbrojtjen e pakicave kombëtare brenda kufijve të saj. Ky orientim krijoi kapital politik dhe diplomatik për Shqipërinë, për t'u kujdesur edhe një herë për Shqipërinë Kontinentale (shqiptarët e mbetur jashtë kufijve të njohur ndërkombëtarisht).
Shqiptarët tani ishin më të vetëdijshëm dhe më të vendosur se kurrë për të mos pranuar asnjë lloj fuqie të huaj.[25] Shqiptarët e parë që morën armët ishin ata në rajonin e Vushtrrisë, duke vendosur një kufi në lumin Sitnica midis Serbisë dhe Shqipërisë. Më pas kryengritja kundër ushtrisë serbe do të zgjerohej në Rugovë, Plavë, Gusi e sidomos Llap, duke u ndërkombëtarizuar në shtypin në mbarë Evropën.
Komiteti Kombëtar i Mbrojtjes së Kaçakëve të Kosovës, krahas veprimtarisë së tij luftarake, punoi edhe për ngritjen e vetëdijes politike të popullit, që ai të mos braktiste trojet e veta, të kundërshtonte kolonizimin e trojeve shqiptare dhe të denonconte bashkëpunëtorët e

pushtetit. Çetat, sipas udhëzimeve të komisionit, zhvilluan tubime politike me qëllim të bashkërendimit të veprimeve në terren. Një tubim i tillë, me sugjerim të komitetit, u mbajt më 16 dhe 17 korrik 1920, në afërsi të fshatit Murgullë të Llapit. Në këtë tubim morën pjesë çetat e Llapit, Drenicës, Dukagjinit, Rrafshit të Kosovës, Shalës dhe Karadakut.[26]
Një numër i konsiderueshëm oficerësh francezë, plus oficerët mercenar rusë të arratisur nga Rusia, mbetën ose erdhën në Kosovën kryengritëse si mercenarë. Këtyre iu bashkuan edhe mercenarët rusë dhe bjellorusë që ishin dëbuar prej andej. Kjo shtresë e oficerëve do të sillet me metoda xhelatore ndaj Rugovës, Plavës dhe Gucisë; Pas një kohe këto forca mercenare do të transferohen si vrasës profesionistë në Drenicë dhe Llap për të shtypur çdo ndjenjë kombëtare shqiptare.
Ata merrnin udhëzime nga oficerët serbë, ndërsa profesionalisht kjo forcë ishte e aftë të kryente krime pa hezitim, sepse si vëzhgues kishte edhe disa oficerë të lartë francezë).
Lidhur me këtë, faktori ndërkombëtar, veçanërisht në Evropën e dominuar nga Franca, do ta inkurajojë dinastinë serbe që të përdorë metodat më barbare në Kosovë për të krijuar realitetin e Toplicës së vitit 1878, që do të thotë kriteri i krijimit të tokës që mbeti i shkretë dhe më pas përmes kolonizimit të sllavëve dhe shpërnguljes së shqiptarëve në Anadoll. ndodh. Pavarësisht kësaj, fenomeni do të kritikohet me çdo kusht nga shtypi i Kominternit dhe ata me ideologji të majtë në mbarë Evropën.[27]
Reagimet e Mitahat Frashërit, reagimet e Fan Nolit, reagimet e Komitetit të Kosovës në frëngjisht nuk ndikuan në ndalimin e masakrave serbe ndaj popullsisë së pambrojtur shqiptare.
Spastrimi etnik i myslimanëve osmanë 1821-1922) i autorit Justin McCarthy, i cili sjell të dhëna rrëqethëse sidomos gjatë viteve 1912-1922, duke argumentuar një katastrofë etnike, ka të bëjë kryesisht me fatin e shqiptarëve të pushtuar nga Serbia, Mali i Zi dhe Greqia.
Opinioni anglez u mjaftua vetëm me informacionin se mijëra shqiptarë të Kosovës u detyruan nga terrori shtetëror serb të vendosen në rrugët e Bullgarisë dhe në fushën e Edrenesë. Shumica po vdesin nga tifoja dhe sëmundjet e tjera ngjitëse, por askush nga Lidhja e Kombeve apo Kryqi i Kuq nuk shqetësohet për këtë tragjedi popullore të banorëve të ish-Vilajetit të Kosovës dhe Vilajetit të Manastirit. [28]
Pas përfundimit të Luftës së Parë Botërore, nën presionin e xhandarmërisë dhe ushtrisë serbe, për zbatimin e planeve të qeverisë për kolonizimin e trojeve shqiptare, vetëm gjatë vitit 1919, 23.508 shqiptarë u detyruan të shpërngulen në Anadoll, në vitin 1920 u shpërngulën 8.536, ndërsa në vitin 1921 u shpërngulën 24.532 shqiptarë. Po kështu, dëbimi i dhunshëm i shqiptarëve në numër po aq të lartë drejt Turqisë vazhdoi deri në fund të viteve gjashtëdhjetë të shekullit të 20-të, me përjashtim të viteve 1941-1944.
Sipas regjistrimit të popullsisë të bërë në vitin 1921 nga Mbretëria e Serbëve, gjatë atij viti në kufijtë aktualë të Kosovës jetonin gjithsej 439.000 banorë, prej të cilëve rreth 359.000 ishin shqiptarë, duke arritur në përfundimin se kjo shifër ishte dukshëm më e lartë para pushtimit të trojeve shqiptare në vitin 1912.[30]
Në fund të dhjetorit 1920 dhe në fillim të janarit 1921, filluan operacionet luftarake në fshatrat Llapi dhe Gallapi, ku krimet më të rënda u kryen në fshatin Prapashticë, më 11 janar 1921, nën komandën e major Radovan Radojeviqit.[31] Pas përfundimit të Luftës së Parë Botërore, Shqipëria filloi të vendoste një autoritet efektiv në të gjithë zonën, territorin zyrtar shqiptar, por pati pengesa për shkak të veprimeve të krerëve të Mireditës.
Shqiptarët e konsideronin të pamundur “që ne po vinim si pushtues për t'i nënshtruar”, dhe ishin të bindur se “do të dilnim kundër ushtrisë turke, të cilën edhe ata e urrenin”. Prenk Bib Doda, plaku i fisit Mirditas, komandanti i 4000 burrave të armatosur, la të kalonte në paqe

çetën tonë të parë, vetëm me marrëveshjen që të siguronim dhe të jepnim fjalën e nderit se nuk kishim ndërmend të pushtonim Shqipërinë.[32]
Marrëveshja me serbët dhe opozita e Tiranës zyrtare dhe meqenëse ajo ishte e gatshme për çdo ndihmë për të hyrë në marrëdhënie me serbët krijoi një kundërshtar te shqiptarët. Këto ishin gabimet e Prenk Bib Dodës, prijësit katolik (kapitenit) të fisit Mirdita, i vrarë në vitin 1919 pranë kënetave të Lezhës. Pozicionin e tij e ka marrë Mark Gjoni, një i afërm i tij.
Mbretëria e Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve, me përvojë në zbatimin e projekteve për pushtimin e trojeve shqiptare që nga shekulli i 19-të, në gusht të vitit 1919 themeloi një seksion të veçantë shqiptar në politikat e Ministrisë së Punëve të Jashtme, i cili ishte nën autoritetin e drejtpërdrejtë të presidentit. Ky seksion ishte në repartin e katërt të shtetit, ku drejtohej nga Tihomir Popovici, ndërsa "puna në terren" iu besua përfaqësuesit mbretëror në Cetinje. Lubomir Neshiq, delegat i Ministrisë së Jashtme në Shkodër, Nikolla Jovanoviq, zëvendëskonsull në Dibër dhe shef në rrethin e Prizrenit Todoroviq. [33]
Bazuar në pikëpamjet e Nikola Pashiqit, kryeministrit dhe ministrit të Punëve të Jashtme të atëhershme të Mbretërisë së MSKS, krijimi i Republikës së Mirditës ishte me interes strategjik për politikat e tij.
Kryetari i Qarkut të Prizrenit, zoti Todoroviç, në një "raport të gjatë" të datës 12 gusht 1920, përshkruan një takim me Zef Ndoçin, përfaqësues i Mirditës, i cili tha: "Mirdita është kundër politikës së qeverisë në Tiranë dhe nuk mund të jetë kurrë në aleancë me Durrësin dhe Tiranën.[34]
Në pranverën e vitit 1921 filluan konfliktet e para të armatosura midis mirditorëve dhe forcave qeveritare të Tiranës, të cilat patën pasoja të rënda për të dyja palët.
Mirditasit zhvilluan negociata në Prizren mes kapiten Marka Gjoni dhe Ljubomir Neshiqit, përfaqësues të qeverisë së Mbretërisë së MSKS. Në marrëveshje, ata nënshkruan një kontratë shtatë nenesh, e cila parashikonte krijimin e një Republike shqiptare me emrin "Shteti Shqiptar në Shqipërinë e Veriut". Beogradi do të përfaqësohej jashtë vendit, ndërsa njësitë ushtarake të Mbretërisë SHS do të ishin në territorin e tij, me prioritet në shfrytëzimin e xeheve dhe ndërtimin e hekurudhave. Kontrata ishte shkruar në një kopje me 18 firma, vula ose gjurmë gishtash. [35]
Mark Gjoni në Prizren, mori mbështetje nga Mbretëria e Perandorisë Serbe, për armë, para dhe mbi të gjitha nga Ushtria Ruse e Bardhë e Wrangel, të cilët ishin në shërbim të tij për të realizuar planet për pavarësinë e mirditorëve nga Tirana dhe viset e tjera shqiptare.
Ljubomir Neshiq nuk ishte i kënaqur me atë që u arrit, pasi pushteti në Tiranë u lejua të konsolidohej nga pushtetet e kohës.
Pas negociatave në Prizren, Mark Gjoni në fillim të korrikut 1921 shkoi fshehurazi dhe qëndroi në Beograd, ku u takua me Nikolla Pashiqin për të diskutuar detajet dhe nuk përgatiti themelet e një shteti të ri. Sipas Nikolla Pashiqit, mbështetja e Republikës së Mirditës si njësi autonome nën kontrollin e Mbretërisë së Perandorisë Serbe, ishte një goditje e rëndë për Shqipërinë myslimane nën kontrollin e Italisë.[36]
Krijimi i Republikës së Mirditës në praktikë do të ishte një protektorat i Mbretërisë së SKS. Marrëveshja e mëvonshme financiare e vitit 1921 nënkuptonte që Mbretëria e SKS do të siguronte dy mijë xhandarë në muaj me një pagë "tre napolona secili", për organet e "administratës qendrore", 600 napolona ndërsa për shkollat 100, që do të arrinin në "vetëm 7300[37] napolona në muaj.
Mbështetja e Nikolla Pashiqit për krijimin e Republikës së Mirditës ishte pjesë e një politike të përgjithshme drejt demarkacionit me Shqipërinë që duhej të siguronte një pozicion më të favorshëm për Mbretërinë e Serbëve.

Pas qëndrimit në Beograd, Marko Gjoni shkoi në Prizren më 17 korrik 1921. Ai shpalli pavarësinë e Republikës së Mirditës dhe në cilësinë e presidentit të saj. Në fund të tetorit, forcat ushtarake të Mbretërisë së Serbëve pushtuan Oroshin.[38]
Konferenca e Fuqive të Mëdha në Paris, dhe përfaqësues nga Italia, Britania e Madhe, Franca dhe Japonia, dhe Lidhja e Kombeve më 9 nëntor 1921, miratuan një vendim për njohjen e kufijve shqiptarë nga viti 1913, me ndryshime në favor të Mbretërisë së Serbëve.[39]
Kundër Shqipërisë, Mbretëria e Republikës së Sllovakisë dhe Greqia vepruan së bashku, përfaqësuesit e këtyre dy shteteve u përpoqën pa argumente të anulonin vendimet e konferencës së Londrës për kufijtë e Shqipërisë dhe që kjo çështje të mos shqyrtohej nga Këshilli i Lidhjes së Kombeve, por nga konferenca e ambasadorëve në Paris. Në qershor të vitit 1921, në Këshillin e Lidhjes së Kombeve, çështja shqiptare u fut në rendin e ditës për shqyrtimin e argumenteve.[40]
Pranimi i Shqipërisë në Lidhjen e Kombeve, në dhjetor 1920, dhe vendimi i Konferencës së Ambasadorëve, i datës 9 nëntor 1921 për Shqipërinë, ishin dy akte ndërkombëtare që shërbyen për forcimin e pozitës ndërkombëtare të shtetit shqiptar.[41]
Më 9 dhjetor, Komisioni Ndërkombëtar i Kufijve, në bazë të angazhimit të Komitetit të Kosovës, formoi zonën neutrale të Junikut, me nëntë fshatra, të cilat drejtoheshin nga organet vendore, pa ndikimin e Tiranës dhe Beogradit, kështu që kjo zonë u bë çerdhe e lëvizjes nacionalçlirimtare të Kosovës.[42]
Jusuf Buxhovi shkruan se kjo zonë, nga pikëpamja juridike, ishte me vetëqeverisje lokale, me karakter fisnor, me pleqësi, nën mbikëqyrjen e një bajraktari.[43]
Ushtria e tretë serbe do të urdhërojë komandën e zonës kufitare, me seli në Prizren, të gjejë ndonjë pretekst për të hyrë në Junik. Që nga marsi i vitit 1921, Ahmet Zogu do të kthehet kundër krerëve kosovarë, të cilët u pozicionuan kundër tij gjatë janarit dhe shkurtit të atij viti. Në fillim të janarit 1922, qeveria e Xhafer Ypit krijoi Gjykatën e Lartë shtetërore për çarmatimin e popullsisë në kufi me Mbretërinë Serbe.[44]
Më 27 janar ushtria shqiptare e komanduar nga Prenk Jaku hyri në zonën e Junikut; pas një qëndrese të vogël kaçakët u larguan nga Juniku.[45] Me të hyrë në Junik, kaçakët u shpartalluan; disa kaluan në territorin shqiptar, disa në vise të thella malore, ndërsa çetat e Azem Bejtës dhe Mehmet Konjuhit u kthyen në Drenicë dhe Llap, ku kishin përkrahësit e tyre. [46]
Ushtria Mbretërore e Ushtrisë Serbe autorizoi forcat çetnike, të udhëhequra nga Miliq Kërstiq dhe Dimitrije Braçeviç (të dy kolonel rezervist), me xhandarmëri dhe artileri, më 17-19 qershor 1922, për të hyrë në Junik.[47] Nëse e analizojmë, krijimi i kësaj zone neutrale, në atë periudhë të krizave qeveritare, dhe ofensivës së ushtrisë serbe brenda zonës së kufijve të parashikuar nga Konferenca e Londrës, nuk ishte aspak e nevojshme për këto arsye: Kaçakët u përqendruan në një zonë të vogël, duke krijuar hapësirë që forcat ushtarake serbe të digjnin fshatra të tëra dhe të vrisnin shqiptarë, pa asnjë rezistencë. Kjo zonë qeverisej sipas traditës fisnore, e cila shumë shpejt shfaqi përçarje edhe brenda kaçakëve. Si zonë neutrale si ndaj Shqipërisë ashtu edhe ndaj Serbisë, ajo nuk kishte mundësi të mbijetonte gjatë pa u sulmuar nga ushtritë e të dy shteteve, siç ndodhi kur u shkatërrua dhe kaçakët u detyruan të largoheshin.
Problemi i Mirditës mbeti i hapur deri në fund të nëntorit 1921, kur trupat qeveritare shqiptare të komanduara nga Ahmet Zogu hynë pa incidente në Orosh dhe vendosën autoritetin e shtetit shqiptar në Mirditë. Më 28 nëntor 1921, qeveria shqiptare dekretoi një amnisti të përgjithshme.[48]

Gjatë vitit 1921, sulmet e ushtrisë serbe të mbështetura nga artileria, në një shkallë të gjerë, të ndihmuar nga çetat e Beogradit të Vargelit, ndërmorën një fushatë të vrasjes së shqiptarëve dhe djegies së fshatrave të tyre. Duke bërë një bilanc të masakrave në Dibër dhe rrethinat e saj gjatë viteve 1912-1921, u dogjën 203 fshatra, u vranë 1698 qytetarë të pafajshëm. Prej tyre, 260 ishin fëmijë dhe 285 ishin gra.[49]
Një tjetër masë diskriminimi ndaj shqiptarëve ishte konfiskimi i pasurisë së familjes Kocak, kjo u bë me qëllim zhvendosjen e popullsisë shqiptare në Turqi. Ndër masat më të rënda ndëshkuese ishte internimi i familjarëve të familjes Kocak jashtë territorit të Kosovës. Pas shpalljes së ligjit për amnisti të vitit 1921, të cilit iu përgjigjën një numër i vogël i familjeve të Koçakëve, qeveria e Beogradit do të fillojë zbatimin e masave kundër internimit të të pabindurve në burgun e Nishit. Në kampin e Nishit u internuan familje të tëra nga të gjitha rajonet e Kosovës[50].
Represaljet kryheshin edhe në fshatra nëse kaçakët po ndihmonin, apo nëse lufta me kaçakët bëhej vetëm në zonën e tyre. E gjithë pasuria e familjeve ilegale u konfiskua dhe nganjëherë u digjeshin shtëpitë. Fshatrat ku u shfaq rezistenca u pushtuan nga aksioni i përbashkët i ushtrisë dhe xhandarmërisë, me shtimin e artilerisë.
U regjistruan edhe trazira më të mëdha, si trazirat e Llapit (1920), të cilat u shtypën brutalisht në fshatin Prapashticë, shkruan Dimitrije Bogdsanoviq[51] Nga shkrimi i këtij autori, edhe pse ai përpiqet të justifikojë veprimin dhe terrorin ndaj popullatës së pafajshme shqiptare, gjoja krijoi veprimin dhe gjoja ishte bërë kjo luftë kundër këtij autori. për të vrarë popullatën civile dhe djegur fshatrat në vitin 1921 u krye nga ushtria e rregullt e ushtrisë e pajisur me artileri dhe xhandarmëria e Mbretërisë Serbo-Kroate dhe Sllovene.
Pas kësaj masakre, në popull u përhap propaganda përmes klerikëve fetarë se krimet dhe djegiet e fshatrave shqiptare ishin bërë nga “Rrëfia” (grupe paraushtarake jashtë organizimit institucional të ushtrisë dhe xhandarmërisë), shprehje kjo që synonte të shfajësonte ushtrinë dhe xhandarmërinë serbe nga përgjegjësia. Këtë fjalë e gjejmë në bisedat e rastësishme me të moshuarit e këtyre fshatrave por edhe në shkrimet e studiuesve shqiptarë që kanë shkruar për krimet e ushtrisë së MSKS-së, të cilat i ka bërë ushtria e rregullt e qeverisë së Beogradit.
This topic is well covered in the book Masakra ne Prapashticë dhe Keqekollë written by Ramadan N. Ibrahimit, 1996[52], reprinted 2011[53], then in the book “Monografia e fshatit Prapashticë”[54], published by the same author in 2008, in Ali Berisha’s book “Gallapi i Prishtina III 1912-1941”[55]
Në fshatin Prapashticë, komuna e Prishtinës, pas djegies së fshatit, 22 familje kolonësh u sollën në pronat e disa pronarëve shqiptarë që kishin shpëtuar. Përpjekjet shtatëvjeçare të shqiptarëve të këtij fshati, për të kërkuar të drejtat e tyre në të gjitha instancat e organeve juridike të Mbretërisë së Kishës Ortodokse Serbe, nuk dhanë rezultat. Përfundimisht, ata u detyruan të bëhen qiramarrës ose punëtorë me pagesë.[56]
Luftëtarët e armatosur që kundërshtonin ripushtimin nga Serbia filluan të quheshin Kocak nga serbët. Për të shkombëtarizuar popullatën shqiptare, serbët dërguan një divizion ushtarësh në Kosovë. Gjatë muajve janar 1921 dhe deri në gusht vazhdoi një fushatë terrori kundër popullsisë shqiptare. Në të gjitha trevat shqiptare filluan vrasjet, dhuna, çarmatimi dhe shpërngulja e shqiptarëve.[57]
Komiteti i Kosovës, i kryesuar nga Kadri Prishtina, duke vlerësuar gjendjen kritike në terren, dha udhëzime që çetat të mos hynin në luftë frontale me xhandarmërinë dhe ushtrinë serbe, e cila numëronte mijëra ushtarë të mobilizuar, por të vepronin në formacione të vogla e të lëvizshme, për të kryer aksione të befasishme kundër ushtrisë serbe.

Në opinionin botëror, komisioni raportoi dhe mohoi me argumente veprimet e ushtrisë serbe dhe krimet që ajo ka bërë ndaj popullatës civile. Në një protestë të organizuar nga Komiteti, thuhej se në rrethet e Prishtinës ushtria serbe dogji qindra fshatra, duke therur 4800 foshnja, gra dhe pleq, me qëllim të kolonizimit të trojeve shqiptare.[58]
Qeveria e ish-Mbretërisë së BRSS Serbe aplikoi forma të ndryshme gjenocidi ndaj popullatës shqiptare. Programi serb për gjenocid kundër shqiptarëve i datës 16.04. Viti 1920 u zbatua me përpikmëri nga Toma Popovici, Punisha Raciqi, Bozhidar Paunoviqi, Milic Krsta dhe shumë kriminelë të tjerë aktivë në xhandarmërinë dhe ushtrinë serbe.[59]
Në këto rrethana të vështira për popullatën shqiptare, serbët shpërndanin misionarë dhe përvetësuan para sa më shumë drejtuesve politikë të rretheve, duke përfituar nga organizimi fisnor e fetar i shqiptarëve. Pre e këtyre politikave ruso-serbe, të drejtuar nga Nikolla Pashiqi, ra edhe kapiteni i Mirditës, Marka Gjoni. Kadri Prishtina, në një letër që i dërgoi Aqif Elbasanit, kritikonte sjelljen e turpshme të disa anëtarëve të qeverisë, dhe rivalitetin italo-serb, që i nxiste ata të viheshin në shërbim të tyre. Gjatë kësaj periudhe, qeveria përdori Preng Calin për të prishur qetësinë e vendit.[60]
Xhandarmëria e komanduar nga Bozhidar Paunovici, më 6 janar 2021, filloi vrasjet e popullatës shqiptare në fshatin Karaqë të Zagorjës të Vushtrrisë, pastaj masakrat vazhduan në Segashë, Popovë, Majacë, Bellopojë, Gërdocë, Tërnavë, Sharban, Koliqë, Keqekollë dhe Prakë. Vrasje të shqiptarëve gjatë kësaj ekspedite u bënë edhe në disa fshatra të tjera. Gjatë marshimit të kësaj ekspedite ushtarake u vranë shqiptarë edhe në Ballaban, Nishec, Orllan, Kalaticë etj. Në të gjitha këto fshatra u vranë shumë fëmijë dhe pleq, por masakra më e madhe gjatë atij viti ndodhi në fshatrat Keqekollë dhe Prapashticë.[61]
Më 10 janar 1921 arritën në Keqekollë dhe Prapashticë. Me të arritur në Keqekollë masakruan familjen e Mulla Ademit. Në Prapashticë, ushtria serbe ftoi të gjithë meshkujt mbi 15 vjeç në një takim në xhaminë e fshatit. Ata u urdhëruan në secilin fshat, baballarët të sillnin me vete disa bagëti të imta për t'i sjellë ushqim ushtrisë serbe.
Në fshatin Prapashticë u vranë, u dogjën dhe u masakruan më shumë se 1000 banorë, u dogjën shumë familje të tëra, shumë të tjerë u zhdukën pa lënë gjurmë dhe disa shpëtuan të plagosur. Prej shumë kohësh, duke mos lënë të afërm dhe duke mos pasur njeri që të kujdeset për varret e të vrarëve, shumë pak i njohin varret e të afërmve të tyre. Nga disa familje mbijetuan vetëm ata që nuk kishin qenë me familjet e tyre në natën kritike, pra ata që kishin qenë për vizitë tek të afërmit e tyre në fshatrat e tjera atë natë.[62]
Nazim Gafurri, një personalitet i njohur shqiptar i cili jetonte në Prishtinë, në ato vite u zgjodh përfaqësues i shqiptarëve të rrethit të Prishtinës në parlamentin e Mbretërisë së Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve. Nazimi mbledh informacione nga terreni, shet një pjesë të pasurisë së tij dhe shkon në Shkup, për të njoftuar me telegram mediat dhe institucionet qeveritare në Beograd dhe Lidhjen e Kombeve.
Për këtë tragjedi Nazimi njofton edhe Komitetin për Çlirimin e Kosovës. Të dhënat e mbledhura nga terreni, për masakrat në fshatrat shqiptare, u botuan fillimisht në gazetën “Hak”, që botohej nga Xhemjeti. Për këtë rast kanë shkruar edhe disa gazeta serbe dhe të huaja. Këto krime serbe ndaj shqiptarëve u përmendën edhe në disa parlamente të vendeve evropiane.
Pas angazhimit të Nazim Gafurrit për ndërkombëtarizimin e krimeve serbe kundër popullatës shqiptare, shërbimet serbe organizojnë shërbëtorët e tyre për ta fyer Nazimin, për ta izoluar dhe për ta anashkaluar. Shërbimet serbe i inkurajonin fëmijët që të shanin Nazimin edhe kur ai ecte në rrugë, fëmijët i gjuanin domate, vezë dhe gurë me të vetmin qëllim që Nazimi të reagonte ndaj tyre, që qeveria të merrte masa kundër tij. Serbët, duke e parë Nazimin si rrezik për qeverinë e tyre, si zakonisht paguan një shqiptar për të vrarë Nazim Gafurrin.

Siç shihet, masakra e Prapashticës është një nga masakrat më të mëdha të planifikuara nga ushtria e Mbretërisë së Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve, kundër një popullsie të pambrojtur, ku vetëm në një ditë arritën të masakrojnë fëmijë, gra dhe pleq thjesht sepse ishin shqiptarë.[63]
Nazim Gafurri ishte përfaqësues i rrethit të Prishtinës në Parlamentin Mbretëror në Beograd, shiti pronën e tij dhe shkoi në Shkup, duke reaguar me telegram në Beograd dhe duke informuar mediat përmes gazetës "Hak", organ i Xhemjetit. Më datë 16.02, gazetat "Pravda" dhe "Radnicke Novine" shkruanin për këto masakra, pastaj "Besa Shqyptare" në Shkodër. 'Dajti" në Tiranë etj.
Ai mblodhi të dhëna nga terreni për të informuar Komitetin për Mbrojtjen Kombëtare të Kosovës dhe Lidhjen e Kombeve.[64] "La Jeune République" botoi të dielën, më 25 shtator 1921, në faqen e tretë, rrëfimin e shkrimtarit zviceran për krimet serbe kundër shqiptarëve. Terrori shtetëror ndaj shqiptarëve po përhapej si lajm në të gjithë Evropën, përmes shtypit socialdemokrat që ishte alarmues: "Deri më tani janë djegur mbi 90 fshatra, ndërsa popullsia është masakruar.[65]
Pas kësaj në dokumente theksohet se në Kosovë po digjen fshatra të tëra, po vriten në masë. E gjithë qeveria serbe, shkruante shtypi i majtë, është kthyer kundër shqiptarëve.[66] Nga viti 1922, revista serbe "Ilustrovani List" sjell fotografi dhe përshkrime të formës së ekzekutimit të luftëtarëve shqiptarë! Pushimi i grupit të drejtuar nga Faik Saidi, nga rrethi i Prilepit në Maqedoni.[67] Duhet kuptuar se këto lajme ishin të pakta, sepse në fshatrat shqiptare, pranë lumit Morava dhe Vardarit, krimet ishin të tmerrshme dhe shumë më të mëdha, të cilat nuk do të zbulohen kurrë.
Opinioni ndërkombëtar kishte argumente se si pushteti okupator serb sillet ndaj shqiptarëve në përgjithësi, por ata ndërmorën disa veprime për t'i ndaluar ata.
Terrori shtetëror ndaj shqiptarëve po përhapej si lajm në të gjithë Evropën, përmes shtypit socialdemokrat që ishte alarmues: Deri tani janë djegur mbi 90 fshatra, ndërsa popullsia është masakruar, shkruante shtypi i kohës.[68]
Tom Mrijaj, për planet e pushtetit serb në mes të dy luftërave botërore, për të shpërngulur dhe kolonizuar trojet shqiptare, citon deklaratën e hartuesit të njërit prej këtyre projekteve, Vasa Çubrilloviç, i cili shkruante se: "Shqiptarët është e pamundur të thyhen, vetëm me kolonizim gradual… E vetmja mënyrë dhe mjeti i vetëm për këtë është fuqia brutale, në të cilën jemi gjithmonë mbi ta, forca e organizuar mbi ta".
Pas shpërnguljes së trojeve etnike dhe vrasjes së popullsisë shqiptare, Mbretëria e Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve, i kolonizoi tokat e shqiptarëve me serbë dhe malazezë. Për këto masakra të kryera ndaj shqiptarëve ka reaguar edhe kreu i delegacionit shqiptar në Konferencën e Paqes të mbajtur në Paris më 29.04.2021.[70] Për këto krime u diskutua edhe në Parlamentin Britanik, ku Albrey Herbert përmendi masakrat serbe kundër shqiptarëve kur dy batalione të komanduar nga një major masakruan fshatrat e Shalës, Llpof Galab, duke përmendur fshatrat Prapashticë dhe Keqekollë. Në vitin 1922, ndaj masakrës së ushtrisë serbe dhe kolonizimit të tokave të tyre reaguan edhe fshatarët e Prapashticës që kishin shpëtuar.[71]
Prapashtica, e djegur gjashtë herë brenda 87 viteve të shekullit të 20-të, me mbi 1500 banorë të vrarë dhe të masakruar nga forcat ushtarake serbe, mbetet sot ndër vendbanimet më të djegura shqiptare, dhe me numrin më të madh të viktimave gjatë shekullit të 20-të. Në këtë fshat banorët u shkatërruan me bajonetë, u dogjën të gjallë, disa u zhdukën pa lënë gjurmë dhe për fatin e tyre nuk mësuam kurrë. Ndër rastet prekëse të mbijetesës së banorëve të Prapashticës dhe Keqekollës, që kanë treguar të mbijetuarit, është padyshim foshnja e vogël Selim Salihu, e cila kishte mbetur gjallë mes borës dhe ngricave të atij dimri.

Sipas rrëfimeve, kur fillon masakra e popullatës civile, nëna e Selmit, me foshnjën e vogël në djep dhe dy gra të tjera nga familja e Veli Salihut, largohen nga shtëpia dhe tentojnë të ikin nga fshati. Pa u larguar as 200 m nga shtëpitë e tyre, ushtria serbe fillon të gjuajë kundër tyre. Dy gratë e tjera vriten në vend ndërsa nëna e Selmit mbetet e plagosur rëndë. E plagosur kështu, ajo bie përtokë pranë një shkëmbi pothuajse të mbuluar me borë. Ajo heq me dorën e saj sa më shumë borë nga shkëmbi, duke e kthyer djepin, me foshnjën e vogël, duke vendosur "Kaptelin" (një gjysmërreth që përdoret për të tundur foshnjat) e djepit mbi shkëmb, në mënyrë që fytyra e foshnjës të mos bie në kontakt me borën. Pas pak çastesh i vdes edhe nëna e Selmit.
Selmi ka mbetur vetëm në mes të borës. Një ditë më vonë, disa serbë malazezë nga rajoni i Medvegjës kishin kaluar kufirin dhe kishin hyrë në Prapashticë me qëllim të grabitjes dhe vjedhjes së gjithçkaje me vlerë që mund të gjenin. Serbët kishin marrë me vete edhe disa gra.
Në bazë të rrëfimeve që dolën më vonë nga vetë serbët pjesëmarrës në këtë ekspeditë plaçkitëse, thuhet se sapo iu afruan atyre kufomave, dëgjuan vajtimet dhe të qarat e Selimit të vogël. Serbët urdhëruan njërin prej tyre dhe një grua serbe që t'i afrohen foshnjës dhe të shohin nëse ishte vajzë apo djalë. Serbi që ka shkuar te foshnja është porositur që nëse është vajzë ta marrin foshnjën me vete, e nëse është djalë ta vrasin me plumb.
Serbeja kur del përpara dhe e sheh foshnjën në atë gjendje dhe tri shqiptaret e vrarë afër djepit, thotë se është djalë, serbi e kthen pushkën dhe e lëshon një plumb jashtë djepit, por nuk e vret Selimin sepse e sheh se gjithsesi do të vdiste.[72]
Pasi kalon kjo ekspeditë serbe, pranë këtyre kufomave kalojnë disa kaçakë shqiptarë. Kaçakët hasin kufomat dhe djepin e mbështetur mbi gurë. Kaçakët marrin djepin dhe zbresin në një shtëpi të braktisur në fshatin Keqekollë. Sapo hyjnë në atë shtëpi, ndezin një zjarr në mes të shtëpisë. Kur ndezin zjarrin, vendosin një cezve me ujë dhe sheqer për ta ngrohur. Njëri nga kaçakët e merr cezvenë dhe me gishtin fillon t'i lajë buzët e lagura Selimit. Pas disa çastesh, Selim fillon të lëvizë gjuhën dhe buzët për të thithur shurupin përmes gishtit të kaçakut. Selim, pasi ngrohet dhe pi shurupin, fillon të zgjohet. Kaçakët fillojnë ta zhveshin Selimin, por sipas tregimeve, lëkura e tij e butë në disa pjesë të trupit të tij mbeti në rrobat e Selimit. Pasi e ngrohin Selimin, e mbështjellin sërish me rroba dhe e lënë të qetë, pranë zjarrit në atë shtëpi.
Kaçakët, pasi e lanë foshnjën në atë gjendje, dalin në fshatin Koliq, dhe tregojnë historinë. Në Koliq kishte qenë xhaxhai i Selamit, Veliu, i cili vrapoi për të gjetur Selimin. Veliu merr Selimin dhe e dërgon në fshatin Koliq. Selimi qëndron në Koliq, rreth 3 muaj, pastaj kthehet në vendlindje, rritet me vuajtje të mëdha, por krijon familje dhe sot jetojnë pasardhësit e tij.[73]
Për këto masakra kujtimi i banorëve dhe i të mbijetuarve mbetën tregime të ndryshme dhe shumë prekëse që u botuan nga historianë të shumtë: Adem Ajvazi, shkruan se në fshatin Prapashticë, në familjen e një Musai, kishte shpëtuar një vajzë 8-vjeçare, e cila në momentin kur filluan masakrat në familjen e saj, kishte rënë ushtria deri në Serbi për orë të tëra. majtas.[74]
Një tjetër rast prekës, i cili u zbulua më vonë pas Luftës së Dytë Botërore, ishte një vajzë rreth 15-vjeçare në fshatin Keqekollë. Vajza kishte qenë shumë e bukur, e gjatë, me sy blu, kur ushtria serbe i masakroi familjen në vitin 1921, kreu i ushtrisë serbe e ndau nga familja për ta marrë me vete. Kaluan shumë vite dhe fati i saj nuk dihej. Në vitet gjashtëdhjetë të shekullit të 20-të, disa tregtarë nga Llapi shkojnë për të blerë kumbulla në fshatrat e Kushumlit, dhe qëllojnë mbi familjen e saj. Por me afrimin e mbrëmjes dhe nuk arrijnë të mbledhin të gjitha kumbullat, u ofrojnë shqiptarëve të flenë një natë në shtëpinë e tyre.

në e tyre për të vazhduar punën të nesërmen. Ndërkohë, ajo grua shfrytëzon rastin të bisedojë me blerësit e kumbullave, duke u treguar për rastin se si e kishte marrë për grua ushtari serb. Gruaja i ishte lutur që të mos e diskutonin këtë temë me djalin e saj, pasi ai nuk e dinte këtë dhe nga krenaria për të atin, dhe urrejtja që kishte për shqiptarët, do ta vriste edhe pse e kishte nënë.
Gruaja i urdhëroi blerësit e kumbullës që të shkonin në fshatin Keqekollë, në vendlindjen e saj, për të parë nëse dardha ku kishte luajtur fëmijë në oborre, pranë pusit, ekziston akoma dhe kur të vijnë herën tjetër, ta informonin për pamjen e parcelës ku lindi dhe kaloi fëmijërinë. Ky tregim dëshmon se hordhitë barbare të ushtrisë serbe në vitin 1921, kishin marrë me vete vajza e vajza të reja, fatin dhe përvojat e të cilave nuk do t'i mësojmë kurrë.
Se mbijetesa e shqiptarëve në rajonin e sotëm kufitar me Serbinë, por edhe për ata që mbetën nën sundimin serb në vitin 1878, ishte shumë e vështirë, dëshmon edhe rasti i Azize Namanir-Krasniqit (1916) e lindur në fshatin Prapashticë. Azize ishte 4 vjeç në vitin 1921 kur ushtria serbe vrau të atin.
Nëna e Azizes me 3 fëmijë të vegjël arriti të arratisej dhe të strehohej thellë në malet e fshatit Marec. Azize u rrit jetime dhe me shumë vuajtje në jetë. U martua me Sadri Krasniqin (1916) në fshatin Makoc. Pikërisht 80 vjet më vonë, në prill të vitit 1999, ushtria serbe vrau Azizën në shtëpinë e saj, së bashku me burrin e saj Sadriun, kunatin Fetiun (1921), dhe pasi i vranë, i dogjën kufomat bashkë me shtëpinë, duke lënë të vrarë edhe Nexhmedinin (1958), djalin e Fetiut, i cili kujdesej për të moshuarin.
Lidhur me dhunën dhe terrorin që ushtria serbe ka ushtruar nga viti 1878-1999 ndaj popullatës shqiptare në malësinë e Prishtinës, nuk mund të mos përmendim një rast, të cilin unë së bashku me kolegun tim Emin Sallahu e kemi regjistruar gjatë zbulimit të terrenit në fshatin Koliq, komuna e Prishtinës, nga vëllezërit Fetah dhe Gani në lagjen “LaQufi”.
Fetahu tregon se gjatë luftës së fundit në mal, ka hasur në kufomën e një vajze të re shqiptare, të cilën ushtria serbe pasi e kishte përdhunuar, e kishte shpuar me një shkop druri (hu), nga organi gjenital deri në gojë! Ai tregoi me emocion dhe pikëllim se si e kishte hequr shkopin dhe e kishte varrosur atë vajzë të re. Ky ishte një nga rastet e shumta që paraqet mizorinë dhe barbarinë e forcave policore ushtarake dhe paraushtarake serbe, të cilat nuk kursenin moshën, gjininë apo kategorinë e personave (invalidëve) të popullsisë shqiptare.
Në këtë artikull, ne ofruam vetëm disa nga mijëra rastet e viktimave shqiptare të vrarë dhe masakruar nga ushtria serbe, në mënyrë që lexuesi të përjetojë në ndjenjat e tij, keqardhjen dhe dhimbjen për viktimat e pafajshme.
Të gjitha periudhat historike na shpjegojnë se serbët për dy shekuj kanë praktikuar gjenocid sipas platformave të programuara në bashkëpunim të qeverisë serbe dhe kishës ortodokse, në shumicën e rasteve të nxitura dhe të mbështetura nga Rusia. Serbët tashmë kanë formuar një mentalitet të bazuar gjenetikisht, për shfarosjen e popullatës shqiptare, me metodat më barbare dhe çnjerëzore, pasi nuk u dënuan kurrë për krimet e kryera, por përkundrazi gjetën mbështetje dhe mbrojtje nga shumë vende të fuqishme evropiane.
Artikulli kryesor
https://www.zemrashqiptare.net/news/67613/qazim-namani-emin-sallahu-konfliktet-nder-kufitare-ne-mes-te-shqiperise-dhe-mbreterise-serbo-kroate-sllovene-ne-vitin-1921.html?fbclid=IwY2xjawJbC8RleHRuA2FlbQIxMQABHckmRXNCJMVm9JASx75aOP79nlo90h_AtW1ZrmLCU9Vf570qzaSMRu9ENgIXIVGaem

Literatura dhe burimet:
Marenglen Verli: Kosova në funksion të historisë, studimeve, analizave, dokumenteve dhe 231 ilustrime, Vëllimi 2, “Botimpex”, Tiranë, 2003.

Lush Culaj, Programet, Rregulloret dhe Organizimi i Komitetit “Mbrojtja Kombëtare e Kosovës: Instituti Albanologjik i Prishtinës, Seria e Shkencave Historike 25-1995, Prishtinë, 1997
Hakif Bajrami: “Antimemorandum”, fashizmi klerik serb, përsëri në ofensivë për gjenocid të mëtejmë në Kosovë, Reagimi ndaj memorandumit të Kishës Ortodokse Serbe (KOS), Shtypshkronja “Shkrola”, Prishtinë, 2004.
Anton Pançev: Baza ideologjike e politikës gjenocidale të shtetit serb, Konferenca shkencore, pilula 7 dhe 8 2022, Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri” Prishtinë, 2024
Stefan Karastojanov: Kosovo a geopolitical analysis, “Serembe”, Skopje, 2007
Spasoje Gjakoviq: “Konflikti në Kosovë”, “Narodna knjiga”, Beograd, 1984.
Jusuf Buxhovi: “Kosovo 1912-1945”, “Jalifat Publishing”- Houston, “Faik Konica”, Prishtina, 2015
Milovan Obradovic: Agrarian reform and colonization in Kosovo, 1918-1941, Shtypshkronja “Progres”, S. Gjorgjevic, Mitrovica, Prishtina, 1981
Branko Horvat: Çështja e Kosovës, "Globus" Zagreb, 1988
Jusuf Osmani: Kolonizimi, reforma agrare dhe shpërngulja e shqiptarëve nga Kosova 1918-1941- Dokument për kolonizimin, Vëllimi I, Shtypshkronja, Dukagjin Pejë, 2016.
Liman Rushiti: Kosovo Archive YearXXVII-XXVIII, year 2002, expulsion of Albanians from the Prizren Region 1919-1922, Prishtina, 2002, Prishtina
Stephen Schwartz, “Kosovo – The Origin of a War”, Reprint in Albanian, “Rrokullia”, Prishtina 2006
Rrustem R. Berisha: Gjenocidi serbo-malazez dhe pushtimi i tokave shqiptare 1800-1999, vëllimi II, Shtypshkronja “Shtëpia Grafike- Faik Konica”, Prishtinë, 2019.
Liman Rushiti: Krimi-gjenocidi kundër shqiptarëve në vitet 1912-1915 në funksion të spastrimit etnik dhe vazhdimi i tij në vitet 1918-1921. Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, simpozium i mbajtur më 20-21 janar 1994, Prishtinë 1995
Ramiz Abdyli: Shpronësimi i fshatarësisë dhe kolonizimi serbo-malazez i trojeve etnike shqiptare 1912-1841, Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, simpozium mbajtur më 20-21 janar 1994, Prishtinë 1995
Adem Ajvazi; Masakrat dhe krimet e serbëve, malazezëve dhe të tjerëve në trojet shqiptare 1912-1944, vëllimi I, Shtypshkronja, Lumëbardhi, Prizren, 2023.
Bogumil Hrabak, Dragoslav Jankovic, "Serbia 1918, Pushteti i Shtatë", Beograd, 1968
Hakif Bajrami: “Antimemorandumi”, fashizmi klerikal serb, sërish në ofensivë për gjenocid të mëtejshëm në Kosovë, reagim ndaj memorandumit të Kishës Ortodokse Serbe (KOS), Shtypshkronja “Shkrola”, Prishtinë
Marenglen Verli: Zvogëlimi drastik i popullsisë shqiptare në Kosovë dhe vise të tjera gjatë viteve 1912-1921, Konferenca Shkencore, Pilula 7 dhe 8 2022, Gjenocidi serb mbi shqiptarët gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri” Prishtinë, 2024
Armend Mehmeti; Krimet e forcave serbe në Kosovë ndërmjet dy luftërave botërore 1918-1941, Konferenca shkencore, 7 dhe 8 pilulë 2022, Gjenocidi serb mbi shqiptarët gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri” Prishtinë, 2024, f. 126, M. Ndreca: 87 vjet terror dhe gjenocid shtetëror… f. 53
Xheladin Shala, Ndërhyrja e Mbretërisë së Kishës Ortodokse Serbe, në rastin e “Republikës së Vullnetit të Mirë”, dhe rrethanat gjatë ndërhyrjes në vitin 1921, Instituti Albanologjik i Prishtinës, seria e shkencave historike, X-1980, Prishtinë, 1981.
Akademia e Shkencave e Shqipërisë: Historia e Popullit Shqiptar III, Botimet Toena, Tiranë, 2007, f. 204

Liman Rushiti, Arkivi i Kosovës Vjetari 39-40, Komiteti për Mbrojtjen Kombëtare të Kosovës dhe Lëvizjen Kaca, Prishtinë, 2008
Jusuf Buxhovi: “Kosovo 1912-1945”, “Jalifat Publishing”- Houston, “Faik Konica”, Prishtina, 2015
Sali Kadria: Shpërngulja e detyruar e popullatës së Dibrës nga ushtria jugosllave në vitet 1920-1921, Pasojat për shqiptarët dhe Shqipërinë, Konferenca Shkencore, 7 dhe 8 maj 2022.
Gjenocidi serb mbi shqiptarët gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri”, Prishtinë, 2024
Fetah Latifi, fshati Koliq, komuna e Prishtinës
Adem Bunguri: Krimet serbe në Dibër gjatë viteve 1912-1921, Konferencë Shkencore, 7 dhe 8 Maj 2022, Gjenocidi serb mbi shqiptarët gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri” Prishtinë, 2024
Milovan Obradovic: Reforma Agrare dhe Kolonizimi në Kosovë (1918-1941), “Përparimi- S. Gjorgjevica”- Kosovska Mitrovicë, 1981
Ramadan N. Ibrahimi: Massacre in Prapashtica and Keqekollë, January 2021, printing house, “Blend”, Prishtina, 1996
Ramadan N. Ibrahimi: Massacre in Prapashtica and Keqekollë, January 2021, Gallapi, Prishtina, 2011
Ajvaz Abazi, Qazim Namani, Ismail Ismaili, Ramadan N, Ibrahimi; Prapashtica Monograph, Prishtina, 2008,
Ali Sh. Berisha- Arben Berisha, Gallapi i Prishtina III, 1912-1941, “Printing Press”- Prishtina 2009
Marenglen Verli, Reforma Agrare Kolonizimi në Kosovë 1918- 1941, Akademia e Shkencave e Republikës së Shqipërisë, Ndërmarrja Botuese “Illyria” Bon-Tiranë, 1991.
Eqber Skëndi; Hoxhë Kadriu (Kadri Prishtina), Publishing Company “Rilindja”, Prishtina 1992
Hakif Bajrami: Shpërngulja e shqiptarëve në Turqi gjatë viteve 1912-1941, Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, simpozium i mbajtur më 20-21 janar 1994, Prishtinë 1995
Pal Doci: Hoxhë Kadri Prishtina life and work, “Art Grafik”, “Shtypur Geer”, Tirana, 2005
Qazim Namani: Masakrat dhe krimet e serbëve, malazezëve dhe të tjerëve në tokat shqiptare 1912-1944, Prizren
Tom Mrijaj: Plani shovinist i qeverisë serbe në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore për kolonizimin e Kosovës gjatë viteve 1918-1941, Vëllimi I, Shtypshkronja, Lumëbardhi, Prizren, 2023.
Izber Hoti: Shtypja e kohës në rrethanat shoqërore dhe politike në Prishtinë, me rrethinë ndërmjet dy luftërave botërore, Revista e Institutit të Historisë “Kosova”, 1988, nr.17, f. 806
Ali Sh.Berisha: Komuna e Llukarit, – Monografia II – Masakrat serbe në komunën e Llukarit, Prishtinë, 2000
Liman Rushiti, The Kaçake Movement in Kosovo (1918-1928): Institute of History, Pristina 1981
Serbia dhe Shqiptarët, II, f. 49; Treça Internacional, libri i tretë
InforCulture.info, 21 dhjetor 2022
htina, intervistuar më 03.05.2013
[1] Jusuf Buxhovi: “Kosovo 1912-1945”, “Jalifat Publishing”-Houston, “Faik Konica”-Prishtina, 2015, p. 220
[2] Marenglen Verli: Kosova në funksion të historisë, studimeve, analizave, dokumenteve dhe 231 ilustrimeve, Vëllimi i dytë, “Botimpex”, Tiranë, 2003, f. 216

[3] Lush Culaj, Programet, Rregulloret dhe Organizimi i Komitetit “Mbrojtja Kombëtare e Kosovës: Instituti Albanologjik i Prishtinës, Seria e Shkencave Historike 25-1995, Prishtinë, 1997, fq 161-178.
[4] Hakif Bajrami: “Antimemorandum”, fashizmi klerik serb, përsëri në ofensivë për gjenocid të mëtejshëm në
Kosova, Reagimi ndaj Memorandumit të Kishës Ortodokse Serbe (KOS), Shtypshkronja “Shkrola”, Prishtinë, 2004.
fq. 44
[5] Po aty, f. 44
[6] Anton Pançev: Baza ideologjike e politikës gjenocidale të shtetit serb”, Konferenca Shkencore, pilula 7 dhe 8
2022, Gjenocidi serb mbi shqiptarët gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri”, Prishtinë, 2024,
fq.27
[7] Stefan Karastojanov: Kosova analizë gjeopolitike, “Serembe”, Shkup, 2007, f. 131
[8] Po aty, f. 131
[9] Po aty, f. 131
[10] Po aty, f. 140
[11] Milovan Obradovic: Reforma Agrare dhe Kolonizimi në Kosovë (1918-1941), “Përparimi-S. Gjorgjevica”-
Mitrovicë e Kosovës, 1981
[12] Spasoje Gjakoviq: “Konflikti në Kosovë”, “Narodna knjiga”, Beograd, 1984, f. 18
[13] Po aty, f. 19
[14] Ramiz Abdyli: Shpronësimi i fshatarësisë dhe kolonizimi serbo-malazez i trojeve etnike shqiptare 1912-1841.
Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, simpozium i mbajtur më 20-21 janar 1994, Prishtinë 1995, f. 120
[15] Jusuf Buxhovi: “Kosovo 1912-1945”, “Jalifat Publishing”- Houston, “Faik Konica”, Prishtina, 2015, p. 2018-
2019
[16] Milovan Obradovic: Agrarian Reform and Colonization in Kosovo, 1918-1941, Shtypshkronja “Progres”, S.
Gjorgjevic, Mitrovicë, Prishtinë, 1981, fq. 67: Për ne shqiptarët është e rëndësishme të dimë se paraardhësit e
Nikolla Pashiqi ishin me origjinë shqiptaro-vllahe nga rrethina e Tetovës, ndërsa prejardhja e familjes mbretërore serbe.
ishte me origjinë shqiptare nga fisi Kelmend.
[17] Branko Horvat: Çështja e Kosovës, "Globus" Zagreb, 1988, fq 38-39
[18] Jusuf Osmani: Kolonizimi, reforma agrare dhe shpërngulja e shqiptarëve nga Kosova 1918-1941- Dokumente
colonization, Volume I, Printing House, Dukagjini Peja, 2016, pp. 50
[19] Liman Rushiti: Viti i Arkivit të Kosovës, XXVII-XXVIII, viti 2002, dëbimi i shqiptarëve nga rajoni i Prizrenit.
1919-1922, Prishtina, 2002, Prishtina, pp. 312
[20] Po aty, f. 312
[21] Stephen Schwartz, “Kosovo – The Origin of a War”, Reprint in Albanian, “Rrokullia” Prishtina 2006. Pg, 76

[22] Rrustem R. Berisha: Gjenocidi serbo-malazez dhe pushtimi i territoreve shqiptare 1800-1999, Vëllimi II,
Shtypshkronja “Shtëpia Grafike- Faik Konica”, Prishtinë, 2019, fq.183.
[23] Po aty, f. 183-215
[24] Liman Rushiti: Krimi-gjenocidi kundër shqiptarëve në vitet 1912-1915 në funksion të spastrimit etnik dhe vazhdimi i tij
në vitet 1918-1921. Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, simpozium i mbajtur më 20-21 janar 1994,
Prishtina 1995, p. 93
[25] Bogumil Hrabak, Dragoslav Jankoviq, “Serbia 1918, Pushteti i shtatë”, Beograd, 1968 f. 183
[26] Liman Rushiti, Vjetari i Arkivit të Kosovës 39-40, Komiteti për Mbrojtjen Kombëtare të Kosovës dhe
the Kosovo Movement, Prishtina, 2008, p. 414
[27] Serbia dhe Shqiptarët, II, f. 49; Treça Internacional, libri i tretë
[28] Arkivat e Londrës: Zyra e Regjistrimit Publik, FO 371-8712-6846; KMKK dhe Shoqata “Dëshira” e Sofjes në vitin 1924,
Reagim ndaj Lidhjes së Kombeve dhe Kryqit të Kuq Ndërkombëtar
[29] Hakif Bajrami: “Antimemorandum”, fashizmi klerik serb, përsëri në ofensivë për gjenocid të mëtejshëm në
Kosova, Reagimi ndaj Memorandumit të Kishës Ortodokse Serbe (KOS), Shtypshkronja “Shkrola”, Prishtinë, 2004.
fq.46
[30] Marenglen Verli: Reduktimi drastik i popullsisë shqiptare në Kosovë dhe zona të tjera gjatë viteve 1912-1921,
Konferencë Shkencore, 7 dhe 8 maj 2022, Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri”, Prishtinë, 2024, fq.93
[31] Armend Mehmeti; Krimet e forcave serbe në Kosovë në mes të dy luftërave botërore 1918-1941, Konferenca Shkencore, 7 dhe 8 Maj 2022, Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë shekujve 19-20, “Ali
Hadri”, Instituti i Historisë, Prishtinë, 2024, fq. 126, M. Ndreca: 87, vitet e terrorit dhe gjenocidit shtetëror… fq. 53
[32] Branko Horvat: Çështja e Kosovës, "Globus" Zagreb, 1988, fq.36
[34] Po aty,
[35] Po aty
[36] Po aty
[37] Po aty
[38] Po aty
[39] Po aty
[40] Xheladin Shala, Ndërhyrja e Mbretërisë së BRSS Serbe, në çështjen e “Republikës së Mirditës”, dhe rrethanat gjatë
the Intervention in 1921, Albanological Institute of Prishtina, Historical Sciences Series, X-1980, Prishtina, 1981,
fq. 154
[41] Akademia e Shkencave të Shqipërisë: Historia e Popullit Shqiptar III, Botimet Toena, Tiranë, 2007, f. 204
[42] Liman Rushiti, Vjetari i Arkivit të Kosovës
fq 39-40, Komiteti për Mbrojtjen Kombëtare të Kosovës dhe

the Kosovo Movement, Prishtina, 2008, p. 413
[43] Jusuf Buxhovi: “Kosovo 1912-1945”, “Jalifat Publishing”- Houston, “Faik Konica”, Prishtina, 2015, p. 1999
[44] Po aty, f.200
[45] Po aty, f.203
[46] Po aty, f.205
[47] Po aty, f.201
[48] Sali Kadria: Shpërngulja e detyruar e popullsisë së Dibrës nga ushtria jugosllave në vitet 1920-1921, Pasojat për
Shqiptarët dhe Shqipëria, Konferenca Shkencore, 7 dhe 8 Maj 2022, Gjenocidi serb kundër shqiptarëve gjatë
shekujt XIX-XX, Instituti i Historisë “Ali Hadri”, Prishtinë, 2024, f. 152
[49]Adem Bunguri: Krimet serbe në Dibër gjatë viteve 1912-1921, Konferenca Shkencore, Pilula 7 dhe 8 2022, Gjenocidi
Serbët kundër shqiptarëve gjatë shekujve 19-20, Instituti i Historisë “Ali Hadri” Prishtinë, 2024, f. 109
[50] Po aty, f. 223
[52] Ramadan N. Ibrahimi: Massacre in Prapashtica and Keqekollë, January 2021, “Blend” Printing House, Prishtina
[53] Ramadan N. Ibrahimi: Massacre in Prapashtica and Keqekollë, January 2021, Gallapi, Prishtina 2011
[54] Ajvaz Abazi, Qazim Namani, Ismail Ismaili, Ramadan N, Ibrahimi; Prapashtica Monograph, Prishtina, 2008, p.52
[55] Ali Sh. Berisha- Arben Berisha, Gallapi I Prishtina III, 1912-1941, “Printing Press”- Prishtina 2009, pp. 114-195
[56] Marenglen Verli, Reforma Agrare Kolonizimi në Kosovë 1918-1941, Akademia e Shkencave e Republikës së
Shqipëri, Shoqëria Botuese “Illyria” Bon-Tiranë, 1991, fq 54
[57] Eqber Skëndi; Hoxhë Kadriu (Kadri Prishtina), Publishing Company “Rilindja”, Prishtina 1992, pp. 133
[58] Po aty, fq. 134
[59] Hakif Bajrami: Shpërngulja e shqiptarëve në Turqi gjatë viteve 1912-1941, Akademia e Shkencave dhe e Arteve e
Kosovo, symposium held on 20-21 January 1994, Prishtina 1995, p. 145
[60] Pal Doci: Hoxhë Kadri Prishtina life and work, “Art Grafik”, “Shtypur Geer”, Tirana, 2005, p. 62
[61] Qazim Namani: Masakrat dhe krimet e serbëve, malazezëve dhe të tjerëve në tokat shqiptare 1912-1944, Prizren 2023, 1944;
Fq.89
[62] Po aty, fq.92
[63] Po aty, fq, 95
[64] Ramadan N. Ibrahimi: Massacres in Prapashticë and Keqekollë, January 2021, Prishtina 2011, p. 49
[65] Radniçke Novine”, 20 VI 1920; Komiteti i Bashkuar i Shqiptarëve Irredentë, Të drejtat e Shqipërisë në kufijtë e saj.
natyrore, Thirrje kombeve të botës së qytetëruar, Valone, 1921, f. 1-75
[66] “R. Novine”: Slozno po Aranuttima, 3 X 1920
[67] InforCulture.info, 21 dhjetor 2022

[68] Radniçke Novine”, 20 VI 1920; Komiteti i Bashkuar i Shqiptarëve Irredentë, Të drejtat e Shqipërisë në kufijtë e saj.
natyrore, Call to the Nations of the Civilized World, Wallonia, 1921, f. 1-75
[69] Tom Mrijaj: Plani shovinist i pushtetit serb në periudhën ndërmjet dy luftërave botërore për kolonizimin e Kosovës.
gjatë viteve 1918-1941, Vëllimi I, Shtypshkronja, Lumëbardhi, Prizren, 2023, f.
[70] Izber Hoti: Shtypja e kohës në rrethanat shoqërore dhe politike në Prishtinë, me mjedisin ndërmjet dy luftërave botërore.
, Revista e Institutit të Historisë “Kosova”, 1988, nr. 17, f. 806
[71] Ramadan N. Ibrahimi: The massacre in Papashticë and Keqekollë, January 2021, Prishtina 2011, p. 53
[72] Qazim Namani: Masakrat dhe krimet e serbëve, malazezëve dhe të tjerëve në trojet shqiptare 1912-1944, Prizren 2023, 1944;
fq. 93
[73] Po aty. fq. 94
[74] Adem Ajvazi; Masakrat dhe krimet e serbëve, malazezëve dhe të tjerëve në trojet shqiptare 1912-1944, vëllimi I,
Printing House, Lumëbardhi, Prizren, 2023, p. 202
[75] Foto: Ali Sh.Berisha: Komuna e Llukarit,-Monografia II-Masakra serbe në Komunën e Llukarit, f. 96.Prishtinë 2000
[76] Fotografuar nga Emin Sallahu, 2013

The Serbian massacre of 1927 in Prishtina
Me autor Petrit Latifi. Materiali i marrë nga FM Images Albania.
Në këtë intervistë ekskluzive të vitit 1984, një refugjat shqiptar nga Prishtina tregon një tragjedi të tmerrshme që ndodhi në vitin 1927. Gjatë dimrit të atij viti, ushtarët serbë rrethuan fshatin dhe vranë këdo që takonin. Të mbijetuarit arritën të iknin në Shqipëri.

Mizoritë serbe në Bllaçë, Vojnik, Labej, Shivjan, Ponoshec, Morinë, Mulcetrin, Nerici, Çaglavice, Frushi dhe Novo Selë (1912-1915)
Shkruar nga Petrit Latifi
“Në vitin 1913 u shënua: 300 Arbanas u masakruan në fshatin Mulcetrin (?) dhe kufomat i hodhën në lumë.
Aty kryheshin krime dhe masakra jo nga ushtarë serbë, por nga bandat e parregullta, gjë që ishte e nevojshme që qeveria serbe të mohonte lajmin që shtypi evropian raportonte për keqbërjet e trupave serbe. Në atë kohë në Malësinë e Gjakovës mbretëroi paqja e plotë dhe ata që ikën më thellë në Shqipëri deklaruan se nuk kishin ndërmend të ktheheshin në vendlindje derisa Serbia të hapte tregun në Gjakovë.
Gjithsej 57 fshatra u prekën. Në 32 prej tyre u arrit të përcaktohej se sa banorë u masakruan. Ishin 229 prej tyre. Banorët e fshatit … Bllacë, të fundit u vranë. Në fshatrat Vojnik dhe Labej janë dhunuar dhe më pas djegur. Dëmi i shkaktuar në Debër ishte në një milion lira turke (23 milion franga). Nga ato 37 vendbanime…
Lenika Arbanas; 26 Arbanas u vranë në fshatin Shivijan; për dy ushtarët e vrarë serbë, gjenerali Veshoviq urdhëroi djegien e fshatrave Ponoševac dhe Morin; Novosella u plaçkit plotësisht nga kalorësit malazezë; fshati Nerici u shkatërrua nga zjarri dhe banorët u vranë. Një serb nga Çagllavice (pjesa e Prishtinës) mburrej se ai vetë së fundi kishte vrarë njëqind arbanas; nga Peja deri në përfundim të operacionit të bastisjes, nga Shqipëria ikën në atë vend 700 persona të aftë për armë.
Fshati Frushi u dogj, banorët u vranë dhe Niki u vra. Në rrethin e Zveçanit deri në mesin e janarit 1914 u vranë 51 persona, në katër komuna të rajonit të Mitrovicës u vodhën 57 kuaj dhe dy qe, u dogjën tetë shtëpi dhe 16 stalla. Zanati i përgjakshëm i farkës së vjetër, natyrisht, ishte më i zhvilluar në mekanizmin e atëhershëm shtetëror sesa më thellë në brendësi. Në gjysmën e parë të janarit, një emisar i komandës kufitare serbe, meqë ra fjala…”
Referenca
https://www.google.se/books/edition/Arbana%C5%A1ki_upadi_i_pobune_na_Kosovu_i_u/5YS4A
AAAIAAJ?hl=en&gbpv=1&bsq=%D0%BC%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B0+%D0%9

0%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B0&dq=%D0%BC%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B0+%D0%90%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B0&printsec=ballafaqimi

Kur krimineli sllav Duka Petko Iliq vrau civilët shqiptarë në vitin 1907
Me autor Petrit Latifi
Shkëndija e vetme e dritës në ditët e zymta të marsit të Povardarit Lindor përfaqësohet nga puna e kompanisë malazeze të Dukës Petko Iliq. Më 28 mars, ai arriti të shmangte një konflikt me ushtrinë afër Pobuzhjes, në të cilin ishte i rrethuar dhe më pas, pasi u strehua me kompaninë e tij në një mulli uji në lumin Kuçeviška, vrau tre arnaut të cilët papritmas u futën në të. Me atë rast u sekuestruan: një martini dhe një revole me municion, një "orë" dhe 180 groshi. Për të fshirë gjurmët janë djegur dy arnautinë, ndërsa njëri është varrosur për mungesë kohe.
The people killed: Nezir Arifi, Hazir Zeneli, Adem Fejza. Tanuševci
Burimet
AS. MEADS, IOV, F. 12. Nr. 388, Bordi ekzekutiv i Bordit të Shkupit; AS, MIDS, IOV, F. 4, Nr. 262, Shkup Bordi i Bordit Ekzekutiv; AS, MIDS, IOV, F. 4, Nr. 495, Bordi Ekzekutiv i Bordit Qendror; AS, MIDS, IOV, F. 12, Nr 501, Bordi Ekzekutiv i Bordit Qendror; AC, MIDS, IOV, F. 6. Nr 293, Shkup Bordi i Bordit Qendror; AS, MIDS, IOV, F. 6, Pov. Por 334.
AS, MIDS, IOV, F. 6, Petko Iliq Bordit të Shkupit, 18/31. III/IV 1907

Lista e shqiptarëve të vrarë nga kriminelët malazezë rreth kufirit osmano-malazez (1882-1892)
Në artikullin e mëposhtëm citohet një botim i Risto J. Dragiçeviç ku renditen emrat e shqiptarëve të vrarë nga kriminelët malazezë midis viteve 1882-1892 rreth kufirit malazezo-osman. Disa emra, megjithëse myslimanë, janë shtrembëruar nga prapashtesa sllave. Ka shumë gjasa që shumica të jenë shqiptarë, sepse krimet kanë ndodhur në Vilajetin e Kosovës. Megjithatë disa emra janë ndoshta boshnjakë.
"PROTOKOLI PËR PAJTIM MIDIS BANORËVE TË FILLATIT TË KOSOVËS DHE FISEVE KUFITARE TË Malit të Zi NGA VITI 1892
Jeta e fiseve kufitare malazeze ka qenë e vështirë dhe e rrezikshme për shekuj, prandaj nuk është çudi që punët në terren ndonjëherë duhej të kryheshin me armë në brez dhe shpeshherë priftërinjtë nuk lejoheshin t'i linin armët as gjatë ceremonisë kishtare. Megjithatë, ndonjëherë edhe autoritetet turke ranë dakord të ndalonin vrasjet thuajse të përditshme dhe të paktën për një kohë të shkurtër ta bënin të përballueshme jetën e banorëve të tyre në kufi, dhe kjo është ajo që u bë në vitin 1892. Komisioneri turk Tahir Pasha dhe komisioneri malazez Bajo Gardašević arritën më pas në bindjen se kjo mund të arrihej vetëm me zakonin e vjetër popullor të vdekjes.
Të dhënat e mbledhura më parë i bindën komisarët se numri i të vdekurve dhe të plagosurve nga të dyja palët ishte afërsisht i barabartë dhe se ishte e pamundur të qetësohej individualisht gjithë gjaku i derdhur, sepse vetëm në dhjetë vjet (1882-1892) pati rreth 255 të vrarë e të plagosur nënshtetas malazezë dhe turq. Për këtë, komisionerët pranuan me

kënaqësi propozimin me shkrim të krerëve kombëtarë, në të cilin deklaronin se sipas zakonit të vjetër popullor, “hedhin një gur në ujë dhe falin gjithçka që ka ndodhur deri tani nga njëra anë dhe nga tjetra”.
Nëse dikush do të kryente ndonjë vrasje ose të keqe, krerët kombëtarë merrnin përsipër ta kapnin një person të tillë dhe t'ia dorëzonin organeve lokale, që ta dënonin sipas ligjit. Ky projektligj u nënshkrua në Vinicë më 19 dhjetor 1892 nga 32 krerë shtetesh malazezë dhe 34 turq.
Bazuar në të dhënat e detajuara të mbledhura dhe atë përpara logove të liderëve kombëtarë, komisionerët shkruan dhe nënshkruan vendimin e nevojshëm për vdekjen. “Kur u rregullua e gjithë kjo, vendimi iu lexua të gjithë të mbledhurve dhe të gjithë, duke filluar nga komisari, filluan të gjuanin gurë në lumin Lim, përveç kësaj komisarët dhe disa krerë, nga dy, nënshtetas turq dhe malazezë, morën dhe hodhën nga një gur.
Gjatë gjuajtjes së gurëve shprehej dëshira dhe premtimi që të gjitha ofendimet e së shkuarës do të harroheshin pasi ata (gurët) zhdukeshin në mënyrë të pakthyeshme në ujërat e hapura” – thotë shkencëtari rus Pavle Rovinsky, i cili duhet të ketë qenë i pranishëm në këtë vdekje.
Kjo paqe e rëndësishme dhe e dobishme kufitare nuk i pëlqeu Austrisë dhe ajo shpejt filloi të punonte për ta prishur atë, duke intriguar deri në atë pikë sa "princi malazez përgatit rrugën për në Prizren, Pejë e më gjerë", thotë Rovinski dhe më pas bën një përshkrim të shkurtër të traktatit të përmendur kufitar.
Unë jam në pjesën e pazbardhur të pjesës që gjeta arkivin personal të Mbretit Nikolla në vitin 1939 dhe kopjova origjinalin e këtij traktati interesant kufitar, ndaj mendoj se nuk është e tepërt ta botoj në tërësi. Teksti është shkruar në dy kolona paralele me njëra-tjetrën në serbisht dhe turqisht dhe ka 16 fletë të formatit të zyrës. 14 fletët e para u ruajtën në tërësi, ndërsa gjysma e djathtë e fletëve 15 dhe 16 u gris.
Si rezultat, një kolonë e tërë e tekstit serb u zhduk (rreth 33 rreshta), dhe fundi i dy kolonave të tjera të tekstit serb u gris gjithashtu. Po të mundja, shtova disa fjalë (teksti është në kllapa), ndërsa një kolonë të tekstit serb mund ta shtojë vetëm dikush që e njeh gjuhën turke.
Komisioni i përzier turko-malazez për pajtimin e gjithçkaje të bërë deri më tani: gjak, plagë, vjedhje, rrëmbime dhe lagje Agalar midis Vilajetit të Kosovës dhe rretheve të tij kufitare malazeze.
Midis nënshtetasve perandorake-osmane nga vilajeti i Kosovës dhe nënshtetasit Principata-Mali i Zi në kufi me këtë Vilajet, ekzistonte që në kohët e hershme një zakon i ndryshkur, sipas të cilit nënshtetasit e të dy shteteve vrisnin njëri-tjetrin dhe hakmerreshin, dhe në të dyja anët ndodhën shumë vrasje e plagë dhe u rrënua pjesa më e madhe e botës. Kjo dhe veprimet e Madhërisë së Tij Sulltanit dhe Lartësisë së Tij Princit të Malit të Zi nuk ishin të këndshme dhe as në interes të marrëdhënieve të tyre miqësore.
Për t'i dhënë fund të gjitha këtyre vrasjeve dhe armiqësive midis fqinjëve të përmendur dhe për të vendosur rend e miqësi të mirë midis tyre, Madhëria e Tij Sulltan dhe Lartësia e Tij Princi i Malit të Zi na caktuan ne, komisionerët e poshtëshënuar, me mesazhin e tyre të gëzuar, që të qetësojmë të gjitha këto dhe të vendosim rendin e mirë mes tyre, le të vendosim të njëjtët.
Për këtë punë, sipas nevojës sonë, mblodhëm krerët e të dy palëve të fiseve të përçarjes, nga të dy vendet, më 7 gusht 1892. (1308) në Vinicë dhe u komunikuam këtë urdhër të Lartë e të lumtur të të dy Sunduesve të Lartë dhe këta prijës na dorëzuan listat e të vdekurve dhe të plagosurve të tyre, si më poshtë në këtë protokoll:
Lista e shqiptarëve të vrarë (me emra të korrigjuar – redaktimi im)

1.) Hasan Tafil Kastrati, vdiq 5 vjet më parë në afërsi të Treshnjevës dhe Vasojevicës; sipas Nova Lakićev-it, ai u vra nga Shaboviqi nga Zabrđe, kushëri i kapitenit Jevrem Bakiq.
2.) Toko Šutov Vusanjin (Shytov Vuthjani) 7 vjet më parë u vra nga një i afërm i gruas së tij, e cila ishte nga Mali i Zi, e cila i solli të afërmit e saj dhe e vrau atë.
3.) Pašo Ademov (Pash Ademi) nga Plava, 5 vjet më parë ishte duke ecur nga Berani në Plavë, midis Rzhanicës dhe Shekullit, u vra nga To-pal-Pasha.
4.) Osman Redžepov Vusanjin (Osman Rexhep Vuthjani) duke u kthyer nga Peja, ku kishte korrur drithë, erdhi në Bistricë, ku u vra para 5 vjetësh, në mesnatë nga ushtarët e Rada Mikiqit.
5.) Bajram Kasin Vusanjin (Vuthjani) nga rrethi Gusinj, shkoi në Gërçar, vendi i Vjeternikut; aty më 13 tetor 1889. i vrarë nga komandanti Uroš Grashiq dhe kompania e tij.
6.) Bak-ćor (Bak Corri) nga Gusinja, duke u kthyer nga Andrijevica më 25 mars 1889. U vra në Suçeska nga Boyo Velišin Kuč, i cili më pas u largua nga Gusinja.
7.) Alija Dema (Ali Dema) nga Vusanja (Vuthaj) që tre vjet më parë shkoi në Pejë për të blerë grurë, u vra nga ushtarët e Rad Mikiqit në Bjeluha.
8.) Ibishi dhe Adem, (Ibish dhe Ademi) djemtë e Ahmetit, nga Vusanja (Vuthaj) vdiqën tre vjet më parë në Meteh; ata u vranë nga Tale dhe Paun Praščevići.
9.) Hasan Ramov dhe Shaban Emrov (Hasan Ramovi dhe Shaban Emrovi) të dy nga Gusinja, u vranë tre vjet më parë në Suho Potok në Pepiq nga nënkomandanti Uroš Grashiq dhe ushtarët e tij.
10.) Sejro Zećirov (Sejro Zeciri) dhe Alil Arifov (Halil Arifi) të dy nga Gusinja, të vrarë tre vjet më parë në Slan Polje nga një Veliçan.
11.) Redžo Avdulov, (Rexh Advulahi) nga Gusinja, vdiq tre vjet më parë nga një Rahovec në Binci.
12.) Suljo Berićov (Sul Berici) nga Martinoviqi (Martinaj) vdiq një vit më parë nga një Zatrepçan në malin e Radeçës.
13.) Jakup Zejnilov, (Jakup Zeneli) nga Plava, vdiq 7 vjet më parë në Gradin; ai u vra nga Radosh Ivanov nga Metehu dhe u arratis në kufirin malazez.
14.) Beshiq Ibrahimov, (Bes Ibrahimi) nga Meteh, vdiq pesë vjet më parë mbi shtëpinë e tij, i vrarë nga Gavr Filipoviq.
15.) Osman Adži-Jakupov, (Osman Haxhi Jakupi) nga Plava, ka vdekur para 8 vitesh nga Murinjanët, afër Plavski Blat, ku po ruante delet e tij.
16.) Arif Nuradinov (Arif Nuradini) nga Plava, u plagos nga Murinjani tetë vjet më parë.
17.) Šaban Avdul (Shaban Avdyli) flamurtar nga Gusinja, i vrarë nga Krivodoljani në koralin e tij në qytetin e Budxhes.
18.) Mehmed Ramov, nga Gusinja, i pari i Krivodoljanëve që vdiq,
19.) Ademi, djali i flamurtarit nga Plava, u vra në Mali Selo nga malazezët.
20.) Selmo Alilov (Selman Halili) dhe Murat Muslij (Musliu), të dy nga Plava, të vrarë nga Gavr Filipoviq në Bogajicë.
21.) Asan Arslanov, (Hasan Asllani) nga Novshiqi, (Nokshiq) vdiq tre vjet më parë nga Veliçani.
22.) Arif Sadikov, nga Novshiqi (Arif Sadiki nga Nokshiqi) vdiq pesë vjet më parë nga Marko Mitrov nga Brezojeviqi.
23.) Omer Ibrahimov, (Omer Ibrahimi) nga Plava, u vra në Brezojevicë nga Zhivalj nga Mašnica.
24.) Gruaja e Ibrahim Etemov, (Brahim Hetemi) nga Plava, i plagosur nga Rzdoš Ivanov nga Murini, kur ky i fundit vdiq i pari.
25.) Rustem-Oko, (Rrustem Uka) nga Hadžević, vdiq më 1884 nga një Šekularac në Javork.

26.) Ahmet-Kurt, nga Hadžević, (Ahmet Kurti Haxhaj) u vra kur ishte i pari në Javorka nga një Shekullar.
27.) Mustaf Tahirov (Mustaf Tahiri) nga Hadžević, vdiq në vitin 1884, nga një Šekularac, i cili i mori 500 dele.
28.) Ustref Zejnilov (Ustref Zeneli) nga Hadžević, u vra më 1884 nga Shekullaci.
29.) Zejnil-Oko, (Zenel Uka) nga Haxheviqi, vdiq kur ishte i pari i Shekullarëve.
30.) Ramo Latov, (Ramë Lata) nga Haxheviqi, viti i plagosur. 1884 nga Shekullaci.
31.) Hasan Sokol, nga Haxheviqi, viti i plagosur. 1884 nga një Sekularac.
32.) Bal-Alija, (Bal Alia) nga Hadžević, vdiq më 1885 nga Shekullaci.
33.) Në vitin 1885, Shekullarët i vunë zjarrin 20 katuneve të Hadžević-it, duke djegur dy fëmijë të mitur dhe gjithçka tjetër që kishte në to dhe u morën 10 kuajt.
34.) Husein-Selim, nga Hadžević, vdiq më 1890; ai u vra nga Shekullarët.
35.) Ahmet Zejnil, (Zeneli) nga Haxheviqi, i plagosur më 1890 nga Shekullaraci.
36.) Sadik-Alija, nga Haxheviqi, i plagosur më 1886 nga Veliçani,
37.) Rustem Haxhi-Osmanov, (Rrustem Haxhi Osmani) nga Kuçishte, vdiq më 1886 nga Veliçani.
38.) Abdija, i biri i Abdul Rokoviqit nga Kuçishte, (Avdi, i biri i Abdyl Rrokës) vdiq më 1886 nga Veliçani.
39.) Hustref Sali, nga Kuçishte, vdiq më 1886 nga Veliçani.
40.) Smail-Kurt, (Smajl Kurti) nga Kuçishte, vdiq më 1886 nga Veliçani.
41.) Djali i Deli-Jusufit, nga Kuçishte, i plagosur viti 1886 nga Veliçani.
42.) Zejnil-Selim, nga Stankaj (Rugovë) viti i plagosur. 1886, nga Ve-liçan.
43.) Sokol Čelov, (Sokol Cela) nga Stankaj, i vrarë më 1887 nga Šekularac.
44.) Mula Smail, (Mulla Smajli) nga Molai, vdiq më 1887 nga Shekullaci.
45.) Alija Demo, (Ali Dema) nga Vusanja, vdiq më 1887 nga She. kulakët.
46.) Hustref Sadrija, nga Štoviqi, vdiq më 1887 nga Sekularac.
47.) Salih Turko, (Salih Turku) nga Kuçishte, i plagosur viti 1887 nga Veliçani.
48.) Fazlija Adem (Fazli Ademi) nga Kuçishti, i plagosur viti 1887 nga Veliçani.
49.) Husein Zeynilov, (Hysen Zeneli) nga Kuqishte, i plagosur viti 1887 nga Veliçani.
50.) Demo Rustemov, (Dem Rrustemi) nga Kuçishti, i plagosur viti 1887 nga Veliçani.
51.) Elez Hajradinov, (Elez Hajradini) nga Stara Rugova, i plagosur më 1887 nga Veliçani.
52.) Husein Polonica, (Hysen Polinica) nga Škrije (Shkrel) i plagosur viti 1887 nga Veliçani.
53.) Demo Husein, (Dem Hyseni) i plagosur më 1887 nga Veliçani.
54.) Smail (Smajl) from Vusanje (Vuthaj) died in 1887 near Rugova between bridges.
55.) Abazaga Adžijašarović, (Abaz agë Haxhia) from Pejë, died in 1885 from Veličan.
56.) Emin Ibrahimov, (Emin Ibrahimi) spahija of Pejë, died in 1885 from Veličan.
57.) Husein Islam, (Hysen Islami) nga Istiniq (Isniq), ka vdekur më 1885 nga Veliçani.
58.) Azam Zubeir, (Azam Zyberi) nga Lubusi, vdiq më 1885 nga Veliçani.
59.) Adem Škrijelj, (Adem Shkreli) vdiq më 1885 nga Veliçani.
60.) Ibraim Hadži Salihov, (Ibrahim Haxhi Salihu) from Pejë, died in 1887 from Veličan.
61.) Djali i Jahça Çolakut, (Jaha Collaku) nga Peja, vdiq më 1887 nga Veliçani.
62.) Sadrija Elez, (Sadri Elezi) nga Haxheviqi, viti i plagosur. Më 1887, nga Laik.
63.) Mehmed Mušović Kapetanović, (Mehmed Musa Kapetani) nga Prosken, vdiq në vitin 1882 në të njëjtin fshat nga Stevan Drobnjak dhe shoqëria e tij.
65.) Husein Ramoviq, (Hysen Rama) nga fshati Bleskovë, u vra kur ishte i pari i Sokol Kobilicës dhe shoqërisë Vasiljeva.
66.) Ago Ramoviq, (Agë Rama) nga Bleskova, vdiq më 1882 nga Vuçko Kallapoviqi me shoqërinë e tij.

67.) Ibrahim Sulejman, nga Breshkova, vdiq në vitin 1882 nga Vuçko Kalapoviqi dhe shoqëria.
68.) Sherif Mušo Heldiq, (Sherif Musa Heldiqi) nga Siga, vdiq më 1882 nga Stevan Drobnjak dhe Vuksan Mijoviq.
69.) Mumin Heldiq Avdula, (Mumin Heldic Avdyllahi) nga Žari, vdiq më 1882 në fshatin e tij nga Stefan Drobnjaku dhe Vuksan Mijoviq.
70.) Etem Ahmet Aliçkoviq, (Etem Ahmet Aliçkova) nga Lepanica, vdiq në vitin 1882, në fshatin e tij, nga flamurtari Mitra dhe shoqëria e tij.
71.) Mumin Tahir Heldiq dhe Ibrahim Ćatoviq, vdiq në vitin 1882, nga vëllai i tij Matov dhe njëfarë Tomiqi, të dy nga Sig.
72.) Avdo Mahmutoviq, nga Zhari, vdiq më 1882 në Blasički Polje nga ushtria e Serdar Mirit dhe Llazar Boshkoviqit.
73.) Shaban Hajrov Drndar, vdiq më 1882 në Lepa-nicë nga Pelo Tomoviq dhe shoqëria e tij.
74.) Mumin Pepiq (Mumin Pepaj) dhe Ahmet Ramov, (Ahmet Rama) i vrarë më 1882 në fshatin Prosken nga Stevan Drobnjaku dhe shoqëria e tij.
75.) Djali i Kredan Beqirit, (Kredan Beqiri) vdiq në arë afër shtëpisë së tij viti 1883 nga Milutin Minoviq dhe Tomoviq.
76.) Bejto Ramadanov Kapoviq, (Bejta Ramadan Kapaj?) i vrarë në shtëpinë e tij më 1883 nga Vlajko Jurishiq dhe shoqëria e tij.
77.) Alil Hamza Brzač, (Halil Hamza) vdiq më 1885 në fshatin Prosken nga Stevan Drobnjak dhe Pelo Tomić. 4)
78.). Ibrahim Jashar Kofrč (Ibrahim Jashar Kofraci) vdiq në vitin 1885 në Mojkovac nga Milo Tužaljka dhe Milutin Vasiljević.
79.) Alija Zeynil-aga, (Ali Zejnel Aga) nga Pavin Polje, vdiq më 1885 në shtëpinë e tij, Tužalba, nga Stevan Drobnjak dhe Vuksan Mijoviq.
80.) Zeko Laleviq, (Zekë Lala) nga Buljukba, vdiq më 1885 në Podbiq, në shtëpinë e tij, nga Milutin Mijoviqi dhe Sava.
81.) Gjul Husoviq, vdiq më 1883 në Shtitaricë nga Nova Tomoviqi dhe Malisha flamurtari.
82.) Omer Halil Haxhi-Buliq, (Omer Halil Haxhia) i vrarë në Gornji Kolasin nga ushtarët e Serdar Mirit dhe Kapiten Mirkës.
83.) Në vitin 1884, tetë persona u vranë nga fisi i Koliqit nga Bjelojeviqi në liqenin Biograck duke peshkuar dhe më 19, një i nëntë u plagos. Ata u vranë nga Mujo Mirov dhe Mirko Boiq me ushtarë.
84.) Etem Koliq dhe vëllai i tij Hajdini; Etem u vra dhe Hajdini u plagos. 1883 në Polji afër mullirit me ujë të Tomoviqit dhe Paleviqit.
85.) Nushko Laleviq (Nushko Lala) dhe Sulejman Karadan, të dy të vrarë në rrugën e Kolasinit nga Simon nga Lipova dhe kompania Ta-niq dhe atë vit. 1884.
86.) Sabit Tutiq, (Sabit Tuti) nga Mojkovaci, vdiq më 1883 në shtëpinë e tij në Mojkovc nga Marko Tomoviq dhe Nova.
87.) Muharem Ćatoviq, (Muharrem Cata) nga Shtitarica, vdiq më 1882 në Podbiq nga Mijat Pejoviq dhe Mijajlo Staniq,
88.) Zejnil Adem, nga Zhari, vdiq më 1882 në Shtitaricë nga Vlajko Jurishiq dhe Per Rokoviq.
89.) Dervo Mehmed Kaljiq, (Dervish? Mehmed Kali?) i vrarë në Beriçka Ravna nga Jovani nga Sharani dhe shoqëria e Zvizdojeviqit.
90.) Alija, një ushtar nga batalioni i moshës Sadik, vdiq në vitin 1888, duke shkuar nga Bijelo Polje në Mojkovac në Rogovo-Krša nga të lartpërmendurit.

91.) Zejnili dhe vëllai i tij Selman Kapoviqi, muhaxharë, vdiqën në vitin 1888, nga vëllai i Matit Sekuli dhe Pelje Tomovic në Kulemikiq.
Ethem Hasiç, mërgimtar (Ethem Hasi), vdiq në vitin 1889, në arën e tij në fshatin Mekiq nga Joksim Kajilica dhe njëfarë Zhivka.
93.) Mekiq Kasum Huseini (Kasum Hyseni) vdiq në vitin 1890, në shtëpinë e tij në fshatin Meki, u vra nga Stevan Drobnjaku dhe Mihoviq Çolakoviq.
94.) Selman Kasimov Čaldar (Selman Kasimov Caldari) nga Žari, vdiq në vitin 1890, në fshatin Bllasicë, nga flamurtari Peloviq.
95.) Arif Hodžin Tutić, (Arif Hoxha Tuti) nga Mojkovci, vdiq në vitin 1890 në qytetin e Prženištu nga të lartpërmendurit.
96.) Etem Smailov Kofrç, nga Lepanica, vdiq në vitin 1890 nga Tomoviqi nga Polja dhe shoqëria e tij.
97.) Alija dhe Azir Tupiqi; Alija u vra, Azir u plagos. 1890 në Mojkovac nga të lartpërmendurat.
98.) Mumin Bajrov Balijagiq, (Mumin Bajra Bali Aga) u plagos në Lepanicë viti 1890 nga Tomoviqi.
99.) Hajro Mašov Ibrahimović, (Hajro Mashov Ibrahimi) vdiq në fushën e Kamiqit në karrigen e tij nga viti i lartpërmendur më 1888.
100.) Zejnil Çakiq Kofrç, vdiq në vitin e Mojkovcit. 1889 në shtëpinë e tij nga të lartpërmendurit.
101.) Šaćir Mula-Pašov, nga Žari, i plagosur nën shtëpinë e tij afër mullirit me dijeninë e serdar Mirit nga të njëjtët të afërm.
102.) Rashid Ganov, nga Pavin Polje, u vra në Zuber nga Stevan Drobnjak dhe kompania e tij.
103.) Shaqir Pašov (Shaqir Pasha) nga Lepanica, u plagos në shtëpinë e tij nga Poljana Lomoviq dhe shoqëria e tij.
104.) Elmaz Zejnil-agin Mušović (Elmaz Zenel Musa) nga Prosken, u vra në Proskenska Ravnina nga Gjorđija Jašković me urdhër të komandant Llazarit.
105.) Arslan Isoviq, (Asllan Isa) nga Zatok, i plagosur viti 1884 afër Limit nga Milovani dhe Baja.
106.) Osman Alilov, (Osman Halili) nga Zatoni, viti i plagosur. 1885 në shtëpinë e tij nga shoqëria e Plavshiqit.
107.) Smail Havadan, (Smajl Havadani) nga Kolashini, vdiq më 1883 në Ivanj rrugës nga Plavshiqi dhe shoqëria e tij.
108.) Zeko Mujatoviq, (Zekë Muja) nga Kashiqi, vdiq më 1883 nga Plavshiqi me shoqëri.
109.) Zekerija Abdullah, nga Nizhnica, i plagosur viti 1883 në malin Korilo nga Plavshiqi me shoqërinë e tij.
110.) Bakhtiar nga Trgovishtja, vdiq më 1883, disa fshatra të Ivanjës nga Plavshiqi dhe shoqëria e tij.
111.) Zako Muhtar, nga Jalhana, u vra në vitin 1883 nga Plavshiqi dhe shoqëria e tij.
112.) Ahmet Emrov nga fshati Bancelaz, vdiq në vitin 1882 Milutin Telegraf me shoqërinë e tij shkoi në malin e Bukovikës.
113.) Sokol Avdul, nga Vrbica, vdiq më 1885 në Dvo-rishtë (sic) të fshatit Vrbici nga të lartpërmendurit.
114.) Hasan Mulov, nga fshati Bajucë, vdiq më 1887 në Bajucë nga Gjorgjija Eriq.
115.) Kariman Asan, nga Gornje Vrbice, u plagos në vitin 1885 në qytetin e Dobropoljes, rrethi i Beranit, nga Milutini.

Referenca
https://istorijskizapisi.me/wp-content/uploads/2022/01/DRAGICEVIC-Protokol-o-mirenju-izmedu-stanovnika-1892.pdf

Mizoritë jugosllave ndaj shqiptarëve në vitet 1940-1950
Me autor Petrit Latifi
Në një dokument të viteve 1950 mund të lexojmë për mizoritë e Rankoviqit dhe të shërbimit sekret jugosllav të kryer kundër shqiptarëve të Maqedonisë, Malit të Zi dhe Kosovës.
“Së fundi në Gjakovë u burgosën vëllezërit Nazir aka Jahja Nimani së bashku me nënën e tyre 60 vjeçare Gjyslyme, Ibrahim Luslliu, Sokol Ramadani, Ramadan Reka, Abdyl Bairami, sekretar i lokalitetit Botush, Çun Ajdari, kryetar i lokalitetit të Kuqdriacit, Sekretaria Saxhep Qerimi, Sekretar i Lokalitetit Imernig etj.
Kryetari i kooperativës bujqësore në Ramoc, 60-vjeçari Net Dauti, së bashku me djemtë e tij Sali Nusa Dauti, ish-kapiten dhe Sadik Awan Dauti, toger. Kanë kaluar më shumë se dy vjet që në burgjet e Titos, edhe patrioti Lus Zeneli, është burgosur. Arif Sadiku, ish-kryetar i Rinit nga Ligoveci, Vat Mirashi i Seksionit Tregtar në Komitetin Ekzekutiv të Gjakovës, Kryeshefi Nua Marku, Ismail Cena, Ded Lleshi, Fadil Ramadani, Qamil Hoxha e shumë të tjerë.
Në burgjet e Rankoviqit në Maqedoni janë torturuar për një kohë të gjatë shumë patriotë dhe komunistë shqiptarë. si Sali Lisi, ish-zëvendësministri Abdyram Urugi, ish-deputet i Kuvendit Popullor të Maqedonisë, Vesel Hyseni, ish-kryetar i Komitetit Ekzekutiv të Rrethit të Gostivarit, Teki Aliti, ish-anëtar i Komitetit Ekzekutiv Krahinor të Shkupit, profesorët Idris Selimi Shani Mina, arsimtari i mesëm Riza Shehu etj.
Gjatë masakrave të Rankoviqit në Mal të Zi u burgosën edhe shumë komunistë shqiptarë, si Marko Nicko, luftëtar i vitit 1941, Ibrahim Dema, ish-deputet i Popullit, profesor Nikoll Perkaj, komunistët Zef Perkaj Kol Marko e shumë të tjerë. (11.5.1951).
Në bodrumet e U.D.B-së, bijtë kosovarë dhe shqiptarë të Maqedonisë, si Beqir Kuemari nga Viladova, nëpërkëmben barbarisht deri në çmenduri. Jeniçerët e Rankoviçit kanë zhveshur shpatat dhe kanë torturuar në mënyrë çnjerëzore rininë dhe masat shqiptare, si Sami Pejen, luftëtar kundër fashizmit, i cili u torturua dhe u gjymtua në kampet e shfarosjes së Gestapos, Naim Zajimit, drejtor i shkollave të rrethit të Gjamanit, bashkëshorten dhe atdhetarin e tij, Alisen dhe atdhetaren e tij, bashkëshorten e Brahim Selakovës. Kinush Lipavec, prift i kishës katolike Ndon Pjeter Berishes, Jak Sules, Ndue Mark Koles (11.5.1950).

Masat e popullit shqiptar të Kosovës dhe Maqedonisë me revole pas shpine rekrutohen në brigada të punës dhe dërgohen të punojnë në miniera dhe manjatë. Në këto kampe bëjnë roje nga frika e një numri të madh spiunësh dhe oficerësh policie e sigurimi që i mbajnë shqiptarët në kushte shumë të këqija jetese, duke i detyruar të punojnë më shumë se 12 orë në ditë me vetëm 250 gramë bukë në ditë të tilla janë kampet në minierat e kromit të Devës ku janë përqendruar më shumë se 200 shqiptarë, në kantieret e ndërtimit, në kantieret e ndërtimit. Deçani ku ka 3 mijë shqiptarë kosovarë maqedonas. (11.5.1950).
Kohët e fundit, U.D.E. ka arrestuar shumë qytetarë dhe fshatarë të rrethit të Gjakovës, si Vat Lirashin, Asan Ducin, Ismail Cenen dhe Avdyl Cenen, duke i akuzuar si informatorë burokratikë. Në Gostivar, U.D.B. deporton familjen Ali Zajmi, gjithsej 28 veta, dhe familjen e Ramadan Kalishtit, 6 persona të akuzuar për veprimtari kundër Titos, po ashtu të deportuar dhe familjen e Vesel Jashes, sepse një pjesë e saj është arratisur në Shqipëri.
Sidomos në zonat kufitare është krijuar një regjim i vështirë për fshatarët shqiptarë, ata nuk mund të lëvizin pa leje dhe madje shumë fshatarë që i quajnë të dyshimtë nuk mund të shkojnë në qytet. Klika e Titos ka shtuar forcat ushtarake në këtë vend. Së fundmi në Prishtinë ka arritur një grup oficerësh të Shtabit të Përgjithshëm të Jugosllavisë në krye me gjeneralkolonelin Koca Popoviq, të cilët kanë mbajtur një takim me të gjithë oficerët e kësaj zone. (15.7.1950).
Titistët po shesin edhe pronat e popullit shqiptar të Kosovës. Pyjet e bukura të këtij vendi po priten me qëllim që materiali të dërgohet në Angli dhe Amerikë. Vetëm në pyjet e Deçanit janë duke punuar kasolle me qindra fshatarë shqiptarë. Në kodrat e Ulqinit nën udhëheqjen e inxhinierëve amerikanë po kryhen punimet për hapjen e puseve të naftës, të cilat qeveria jugosllave ua ka dhënë me koncesion amerikanëve për tre vjet. (15.VII.1950)".
Burimi
Arkivi i Ministrisë së Punëve të Brendshme (Ministry of Internal Affairs Archive of Albania).

Mizoritë osmano-turke në Shqipërinë e Veriut në vitet 1910-1911 dhe strehimi në Mal të Zi
Me autor Petrit Latifi
Në botimin "Ustanak Malisora 1911" të Dragan R. Zhivojinoviç, lexojmë për veprimtarinë e Kryqit të Kuq në Shqipërinë e Veriut në vitet 1910-1911. Shumë shqiptarë katolikë ikën në Mal të Zi për strehim për shkak të masakrave dhe mizorive osmane dhe turke. Sipas Charles Crane, situata në Shqipëri ishte e padurueshme. Një shqiptaro-amerikan i quajtur Chris Potsy u përpoq të angazhonte Woodrov Wilson në situatën.
Saksuar nga publikimi:
"Gazeta e Çikagos Herald Tribune (Herald Tribune), në numrin e saj të datës 26 qershor 1911, solli një lajm të shkurtër nga korrespondenti i saj nga Vjena për situatën në veri të Shqipërisë dhe në Mal të Zi, në një artikull të shkurtër tregohej se gjendja në ato vende ishte kritike, si dhe se "turqit sollën 50.000 ushtarë të Malit të Zi në kufirin e një dite".
Ky lajm u soll në Vjenë nga Charles Crane, një manjat industrial dhe përparimtar nga Çikago, më vonë i afërt me Presidentin Woodrow Wilson. Crane tashmë tregoi një interes të madh për Evropën Juglindore, dhe veçanërisht në Rusinë Perandorake, ku ai kishte interesa të rëndësishme biznesi. Pikërisht ato ditë ai u kthye nga një udhëtim rreth gadishullit ballkanik, gjatë të cilit, ndër qytete të tjera, vizitoi edhe Cetinjen, si dhe disa zona të Shqipërisë.

Situata në Shqipëri u përshkrua nga Crane si "e paqëndrueshme"; Turqit po shkatërrojnë rajone të tëra, po vrasin të burgosur, gra dhe fëmijë të arratisur, djegin shtëpi dhe të mbjella, shkatërrojnë kisha. Sipas tij, një masë e madhe grash e fëmijësh e pleqsh u zunë mes dy krahëve të ushtrive turke, kështu që ikja nuk u bë e mundur. Në deklaratën e tij për shtyp, Crane njoftoi se “rreth 25,000 gra dhe fëmijë ikën në Mal të Zi dhe atje po vdesin nga uria, pasi ushqimi i tyre përbëhej vetëm nga bari i zier dhe rrënjë të ndryshme që ata arrijnë të mbledhin.
Sado i shkurtër dhe i pakët të ishte, lajmi ishte domethënës në atë që tërhoqi vëmendjen e publikut për ngjarjet në një vend të largët, për karakterin e luftës, si dhe për metodat e përdorura nga autoritetet turke për të shtypur rebelimin. Ishte, në fakt, njoftimi i parë për publikun amerikan, të keqinformuar dhe të painteresuar për situatën në Gadishullin Ballkanik, për një lëvizje që kishte shpërthyer një vit më parë, një lëvizje që në fillim gëzonte mbështetje dhe mori ndihmë nga Mali i Zi dhe sundimtari i tij.
Natyrisht, lajmet nga Vjena nuk jepnin asnjë shpjegim për shkaqet e konfliktit në veri të Shqipërisë, pra për arsyet e ndërhyrjes së armatosur turke, si dhe për arsyet dhe motivet për të cilat Mali i Zi u ekspozua ndaj rrezikut për t'u përballur me fqinjin e tij dikur të fuqishëm, Perandorinë Turke. Megjithatë, lajmi në Herald Tribune, pavarësisht nga paplotësia dhe ashpërsia e tij, ishte i mjaftueshëm për të vënë në lëvizje një përpjekje ndihme që përfundimisht gjeti si organizata humanitare ashtu edhe individë në Shtetet e Bashkuara.
Numri i Malisorëve që ikën në Mal të Zi më 1910 dhe 1911 ishte i ndryshëm. Në fillim ai nuk ishte i madh, kështu që Malisors mund të kujdeseshin. Një numër i këtyre refugjatëve u transferuan përfundimisht në brendësi të Malit të Zi. Më vonë, ndërsa numri i refugjatëve rritej gjithnjë e më shumë, për shkak të masakrës dhe shkatërrimit masiv nga trupat turke, Bashibozukut dhe të tjerëve, problemet rreth strehimit dhe jetesës së tyre u bënë gjithnjë e më komplekse.
Shumë refugjatë, veçanërisht burra, u plagosën ose u plagosën në përleshjet me ushtrinë; duhet pasur kujdes të veçantë ndaj tyre; janë trajtuar në spitalin e Podgoricës dhe gjetiu. Në shtator 1910, numri i refugjatëve, kryesisht gra, fëmijë dhe të moshuar, po rritej përsëri. Autoritetet malazeze, të ballafaquara me një masë gjithnjë në rritje të refugjatëve, u bënë thirrje njerëzve që t'i ndihmojnë dhe t'i mirëpresin në shtëpitë e tyre, pa dallim feje dhe kombësie. U organizuan komitete për mbledhjen e ndihmave në para dhe ushqime. Në fund të tetorit 1910, numri i refugjatëve në Mal të Zi i kaloi 2000 vetë.
Viti i ardhshëm ishte edhe më i vështirë dhe i shqetësuar. Grupe të reja refugjatësh po kalonin në Mal të Zi, duke kërkuar strehim dhe ndihmë. 18 Qeveria nuk mund t'i lejonte të vdisnin nga uria, duke u endur nga fshati në fshat ose nga qyteti në qytet dhe duke lypur rrugës. Mali i Zi shpresonte se një situatë kaq e vështirë e refugjatëve, si dhe pamundësia për të vazhduar të paguajnë për mbështetjen e tyre, do t'i bindte fuqitë e mëdha dhe do t'i interesonte për mundësitë që ekzistonin në vend.
Megjithatë, të bindur se Mali i Zi po i inkurajonte krerët e Malisorit që të ngulmonin në rezistencë, forcat nuk ishin gati t'u vinin në ndihmë ashtu siç pritej në Cetinje. Për më tepër, me afrimin e pranverës së vitit 1911, valë të reja refugjatësh kaluan në Mal të Zi. Ishin shumë me bagëti, por po aq pa to.
Veprimet e bashibozukut të Shkodrës detyruan qindra gra, fëmijë dhe pleq të strehohen; shumë fshatra dhe kisha u dogjën dhe u braktisën; njerëzit që kalonin në Mal të Zi ishin në gjendjen më të mjerueshme. Raporti nga Podgorica i datës 13 prill 1911 tregon se sa e madhe ishte dilema në të cilën u gjendën përfaqësuesit e pushtetit vendor përballë njerëzve që vinin vazhdimisht, lakuriqësia dhe mjerimi i të cilëve ishin të tmerrshëm. Për njerëzit e

torturuar, të sëmurë dhe të uritur ishte e vështirë të kalonin kufirin dhe të shpëtonin jetën e tyre të zhveshur nga thika dhe zjarri i bashibozukës.
Sipas raportit të ambasadorit rus në Cetinje, numri i refugjatëve malesorë në Mal të Zi në fund të korrikut 1911 ishte nga 8.000 deri në 9.000 njerëz.
Siç u përmend më herët, interesi amerikan për mundësitë në Mal të Zi filloi vetëm kur rebelimi ishte në fund, kur u shpall amnistia turke dhe kur refugjatët filluan të kthehen në shtëpitë e tyre. Në fakt, publiku amerikan dhe qeveria u informuan për këtë falë dy veprimeve të palidhura, por paralele kohore.
Në fakt lajmi i publikuar në Chicago Herald Tribune është përdorur nga amerikani me origjinë shqiptare Chris Potsey si arsye për të nisur aksionin e tij. Duhet theksuar se ky veprim ishte i karakterit thjesht privat. Potsi u arratis nga Shqipëria, për shkak të veprimtarisë së tij nacionaliste, në vitet e para të shek. Pasi mbërriti në Amerikë, ai u vendos në Solt-Lejk-Siti, në shtetin e Jutas, në jugperëndim të Shteteve të Bashkuara.
Me kalimin e kohës, ai fitoi një emër dhe emër si një njeri i besueshëm, i cili ishte i gatshëm t'u vinte në ndihmë bashkatdhetarëve të tij në Shqipëri në çdo moment. Duke bashkangjitur një fragment nga Herald Tribune, Potsey i shkroi një letër Michael Woods, CEO i bamirësisë në Salt Lake City, duke i kërkuar këshilla. Potsey e ka plotësuar lajmin e gazetës me informacionin që ka marrë nga Valona.
Në to, Potsi-t i kërkuan të niste një aksion të menjëhershëm në Amerikë për të ndihmuar refugjatët shqiptarë. Duke u përpjekur t'i bëjë përshtypje sa më shumë Woods-it, Potsey theksoi se të gjithë njerëzit në tokë janë vëllezër, se distanca nuk duhet të bëjë ndonjë ndryshim, etj. Përndryshe, pretendoi Potoi, shqiptarët do të shfarosen nga ushtarët turq. Potsi kërkoi këshilla nëse do të publikohej një apel për ndihmë për “atë vend të krishterë”, veçanërisht për ndihma ushqimore për refugjatët e uritur në Shqipëri dhe Mal të Zi.
Të nesërmen, Woods iu përgjigj me një letër të shkurtër Potsey-t, duke e siguruar atë se ai e kuptonte plotësisht frikën e tij dhe duke komunikuar dëshirën dhe gatishmërinë e tij për të ndihmuar. Woods nuk e konsideroi të përshtatshme që apeli për ndihmë të publikohej në Solt Lake City, por të interesohej Kryqi i Kuq Amerikan në Uashington. Përveç kësaj, Woods kërkoi që Potsey ta vizitonte atë, në mënyrë që ata të mund të diskutonin të gjitha këto në më shumë detaje.
Mozes, një humanitar amerikan, besonte se përpjekjet e vazhdueshme turke për të çarmatosur shqiptarët çuan në rebelimin dhe ikjen e tyre të mëvonshme në Mal të Zi. Sipas tij, rreth 6000 shqiptarë u arratisën në tetor-shkurt 1910. Ata jetonin në varfëri të skajshme. Qeveria malazeze u dha atyre një ndihmë minimale prej rreth katër cent në ditë - për jetesë. Kjo ndihmë është shpërndarë gjatë gjithë kohës që po zhvilloheshin negociatat për kthimin e tyre në shtëpitë e tyre. Pas përfundimit të të ashtuquajturit Protokolli i Cetinjës, u vendos që të kryhet riatdhesimi i plotë i të gjithë refugjatëve që ndodheshin në Mal të Zi. Megjithatë, thekson Mozes, dispozitat e protokollit nuk janë zbatuar plotësisht; Do të organizoheshin masa të reja ndëshkuese ndaj refugjatëve, në mënyrë që Malisori të detyrohej edhe një herë të merrte armët.
Një ekspeditë e re kundër rebelëve u drejtua nga kurdë dhe mercenarë të tjerë nga Azia e Vogël. Përpara asaj force dhe ushtrisë, që u dogj dhe shkatërroi para tyre, masat e refugjatëve duhej të kalonin përsëri në Mal të Zi në kërkim të strehimit.
Sipas Mozes, në pranverën e vitit 1911, në Mal të Zi kishte rreth 13.000 refugjatë Malisor, kryesisht gra, pleq dhe fëmijë. Ata ishin vendosur kryesisht në rajonin e Podgoricës. “Shumë malisorë jetonin me fshatarë malazezë, disa u vendosën në kasollet e barinjve, ndërsa të tjerët jetonin në gropa të shumta të gërmuara në tokë; ata më të thyer gjetën strehë në shpella afër Moraçës”.

Ata Malisori që jetonin afër kufirit malazez, me të dëgjuar lajmin për ardhjen e ushtrisë turke, u shpërngulën në Mal të Zi me bagëti dhe pasuri të luajtshme, por numri më i madh i refugjatëve ishin pa mjete jetese. Mozes thekson veçanërisht gatishmërinë e fshatarëve malazezë, të cilët ai i konsideron "të mahnitshëm", për të pranuar këta "mysafirë gjysmë të ftuar", duke ndarë me ta ushqimin e tyre të pakët dhe duke u siguruar atyre strehim. .
Mozes thekson se qeveria i erdhi në ndihmë Cetinjës duke shpërndarë misër çdo ditë në Podgoricë, me vlerë rreth 50 mijë korona në muaj. Ai e konsideron një kosto të konsiderueshme për Malin e Zi, veçanërisht sepse kjo lëvizje e Malisorit kërcënonte zejtarinë, bujqësinë dhe tregtinë.
Në përfundim të raportit të tij të fundit, dërguar Uashingtonit, mbi situatën e refugjatëve Malisor, Mozes shprehu dyshimet e tij për gatishmërinë dhe aftësinë e autoriteteve turke, ushtarake dhe civile, për t'u ofruar refugjatëve ndihmën e nevojshme dhe të mjaftueshme. Ndaj Mozes paralajmëroi eprorët e tij se duhet të vazhdojë ndihma edhe për disa muaj.
Ai mësoi nga anglezët se do të vazhdonin të dërgonin ndihma, nëpërmjet Kryqit të Kuq, nga Shkodra apo Shën Gjoni i Meduanit. "Nëse Kryqi i Kuq Amerikan", përfundoi letrën e tij Mozes, "vazhdon të dërgojë ndihma, unë sugjeroj që të jem i autorizuar t'i dërgoj para ose materiale komitetit britanik për shpenzime ose shpërndarje". ditët, mund të thuhet, u shtypën për kënaqësinë e përgjithshme të personave përgjegjës të Departamentit të Shtetit.
Veprimi i Kryqit të Kuq Amerikan në Mal të Zi, edhe pse shumë i kufizuar në shtrirje, paraqet një shembull kaq karakteristik dhe ilustrues të mënyrës dhe motiveve që kontribuan në ekzekutimin e tij. Para së gjithash, veprimi i Kryqit të Kuq ishte plotësisht i varur nga qëndrimi i Departamentit të Shtetit, ai udhëhiqej nga arsyet dhe konsideratat e tij.
Ngurrimi për të ndërhyrë në çështjet evropiane dhe mosnjohja e situatës në vende të caktuara, siç ishte rasti me Malin e Zi dhe Shqipërinë, ishin faktorë vendimtarë që e shtynë Uashingtonin zyrtar të mos ndërhynte në konfliktin në kufirin malazezo-shqiptar. Për shkak të gjithë kësaj, aksioni i Kryqit të Kuq mbetet tërësisht humanitar.
Kishte edhe një arsye fetare, pra katolicizmin e Malisorit. Aksioni nisi me iniciativën e një emigranti shqiptar në Amerikë, nga njëra anë dhe përfaqësuesit diplomatik amerikan, i cili personalisht i pa mundësitë në Mal të Zi, nga ana tjetër. Përputhja e raporteve të tyre ishte kryesisht vendimtare për rezultatin përfundimtar dhe të suksesshëm të veprimit. Për shkak të gjithë kësaj, nuk ka asnjë veprim për të ofruar ndihmë për refugjatët në Mal të Zi
një pikë referimi politike. Arsyet politike dukeshin të neveritshme për amerikanët, si një pengesë për përfshirje më të thellë. Me fjalë të tjera, arsyet politike kanë vepruar në një kuptim negativ. E parë në këndvështrimin e praktikës së sotme të fuqive të mëdha, kur arsyet humanitare, si dhe arsye të tjera të ngjashme, përdoren si arsye për të marrë pjesë në shumë aksione të ngjashme, dhënia e ndihmës për Malin e Zi është dëshmia më e mirë se si ka ndryshuar praktika e Shteteve të Bashkuara gjatë pesëdhjetë viteve të fundit.
Nuk është e mundur të vlerësohet me saktësi efekti i ndihmës amerikane në Mal të Zi. Sasia ishte e vogël dhe ky ishte faktori vendimtar për efektivitetin e tij. Megjithatë, mbetet fakti se shuma prej 1000 dollarësh i është dërguar Kryqit të Kuq të Malit të Zi, gjegjësisht se ai ka qëndruar në Mal të Zi.
Duke marrë parasysh faktin se refugjatët tashmë po ktheheshin në shtëpitë e tyre, duhet supozuar se Kryqi i Kuq malazez në atë moment nuk e kishte shpenzuar atë shumë për ta. Në çdo rast, ishte një kompensim i vogël për kostot, emocionet dhe rreziqet politike që Mali i Zi mori përsipër duke u angazhuar aktivisht në anën e Malisorit në veri të Shqipërisë.
Referenca
https://istorijskizapisi.me/wp-content/uploads/2021/11/ZIVOJINOVIC-Ustanak-Malisora-1911.pdf

Mala Kolë Klaudia (1984-1999) murdered by Serbs in Korenicë
Pranvera e fundit e Klaudia Malajt
Klaudia Malaj ishte 15 vjeç kur erdhi pranvera në vitin 1999. Me pafajësinë e saj mund të ishte mjeke, arkitekte, diplomate. Ajo mund ta prezantonte Kosovën në konferenca ndërkombëtare, por ishte një fëmijë krejtësisht i pafat. Asnjë libër fetar nuk mund ta përshkruante pafajësinë e saj. Jo… As titulli i romanit "Veronika vendos të vdesë". Klaudia nuk kishte vendosur të vdiste. Cinizmi dhe barbaria ishin vendosur në Ballkan. Ajo jetonte në Ballkan në Korenicë. Korenica ishte 6 kilometra larg Gjakovës dhe 2 kilometra larg Mejës. Ky ishte i vetmi "mëkat" i Klaudia Malajt.
Për shkak të këtij "mëkati" cinik, Klaudia Malaj nuk është as mjeke, as arkitekte, as muzikante, as diplomate e Kosovës. Ndodhet në varrezat e dëshmorëve në Meje. Paraprakisht ishte vendosur në Batajnicë afër Beogradit në varrezat e projektuara si Batajnica 2 si trupi 376 nga tragjedia në Meje.
Një natë para 27 Prillit, Klaudia Malaj mund të kishte shumë ëndrra, shumë ëndrra dhe aq pak kohë, sa barbarët e numëronin kohën jo me orët zvicerane por me thika të mbetura nga tragjeditë e Ballkanit.
Më 27 prill 1999, Klaudia Malaj u zgjua nga të shtënat me armë zjarri dhe djegia e shtëpive. Ajo nuk e dinte se në fshatrat e Gjakovës ishte planifikuar një masakër e tmerrshme. Ajo nuk e dinte se atë ditë do të vriteshin 376 shqiptarë. Ajo kishte vetëm shumë ëndrra dhe ditën e fundit të jetës së saj. Grupet e paraushtarakëve me kapele kaubojsh, uniforma kamuflazhi dhe shirita flamuri hynë në oborrin e saj.
Klaudia mund t'i kishte parë vetëm në filma fantazi dhe ëndrra të trishta. Kur hynë në oborr, vranë babanë e Klaudias, Kolën, dhe gjyshen, Monikën. Në atë moment Klaudia vrapoi sikur po ndiqte fluturat. Ajo vrapoi pas gjyshes, e cila e qëlloi dhe, sipas dëshmitarëve, i mori plumbat nga pas shpine dhe flokët i fluturuan në ajër.
Në ajër, i vrarë në drejtim të Zotit. Ajo u vra për të vrarë dëshminë por atë ditë u vranë 38 fëmijë të tjerë në Meje. "Mëkati" i tyre cinik ishte se ishin 15 vjeç dhe urdhrat ishin që të mos shihnin ëndrra por të merrnin pushkë hipotetike.
Më 27 prill 1999 ishte pranvera e fundit e Klaudia Malajt dhe duhet të jetë dita e parë e lirisë së Kosovës. Klaudia Malaj mund të përfaqësonte Kosovën në konferenca ndërkombëtare, por fati cinik dhe krejtësisht barbar e dërgoi atë në një varr të ftohtë në Meje, tre kilometra afër Gjakovës.
Fragment nga libri në dorëshkrim "Gjyshja ime dhe livadhi i kumbullës". P.S: "Livadhi i kumbullës" është një toponim në Mejë i mbushur me kufoma shqiptarësh më 27 prill 1999. Aty dhe rreth asaj dite u ekzekutuan 376 shqiptarë. Në foto Klaudia Malaj, pesëmbëdhjetë vjeçarja e ekzekutuar në këtë masakër.
Referenca:
https://balkanacademia.com/2025/04/09/mala-kole-klaudia-1984-1999-murdered-by-serbs-in-korenice/

Masakra serbe e vitit 1920 nga Rashe Pantiqi në Artakoll dhe Qyqavicë

Me autor Bedri Tahiri. Përkthimi Petrit Latifi.
In 1920, the Serbian criminal Rashe Pantiqi, after loosing a battle against Azem Bejta in Qyqavicë, collected 84 Albanian civilians from Artakolli, a plan called the “Yrrëfije”, and massacred them all in Rogë e Vjedullave of Qyqavicë.
Në gurin e varrit shkruhet:
“DRITA JUAJ E GJAKUT E LIRISË
Në vjeshtën e vitit 1920, toga ndëshkuese serbe, e udhëhequr nga krimineli Rashe Pantiqi, pas humbjeve në Qyqavicë, nga luftëtarët e Azem Galicës, ndërmori aksionin e quajtur Yrrëfije, ku mblodhi 84 persona nga Artakolli dhe i pushkatoi, në Rogë e Vjedullave, në Qy.
Nga 21 të vrarët nga Strofci, katër ishin nga dera e bajraktarit (tre vëllezër dhe një nip):
HASAN BAJRA HASANI
(Luftëtar në Merdar (ku mori plagë), në Shkup (me Hasan Prishtinën), i akuzuar për vrasjen e priftit të Prilluzhës (1917) dhe në Çetën e Azem Galicës)
HYSEN BAJRA-HASANI SELMAN BAJRA-HASANI ZYMER SEFERI-HASANI
Lavdi dhe respekt për të gjithë të rënët e asaj dite!
Amanetin e At Bajramit e ka kryer i biri, Kadri Hasani (2024)”
“UDHËHEQJA E GJERATIT
Kush nderon historinë, krijon të ardhmen!
Harta e Atdheut Shqiptar e qepur me gjak: Drenicë-Artakolli-Qyqavicë!
Sa herë që u ndez zjarri i njerëzve liridashës në Drenicën heroike, digjej edhe Artakolli kryengritës. Një melodi e ndërsjellë. Ndoshta vetë Orët e Qyqavicës mitike kishin përcaktuar fatin e tyre të përbashkët. Historia, dje dhe sot, e dëshmon më së miri këtë. Ndoshta, edhe e ardhmja.
Dhe, gjithmonë bashkë; në kohën e Azem Galicës, në kohën e Shaban Polluzhës, në kohën e Adem Jasharit.
Të parët tanë e shkruan historinë me gjak dhe na lanë këtë copëz atdheu të mbushur me varre, beteja, ngjarje, këngë…
Një atdhe i mbushur me Lisa të pathyeshme, që përballuan me sukses stuhitë shkatërruese!
Ngjarje tjetër e paharruar ishte e marta e zezë e 18 tetorit 1920, kur toga ndëshkuese ushtarake serbe, e drejtuar nga krimineli Rashe Pantiqi (i njohur edhe si kapiten Rasha, i cili qysh në vitet 1910-1912 i njihte mirë këto fshatra, sepse këtu ishte shpërngulur i pari, me një hartë në dorë, duke u paraqitur si musliman nga Qzemyica nga Sanda, pas humbjeve të rënda nga aqaza. luftëtarët, ndërmorën aksionin hakmarrës të quajtur Yrrëfije, ku mblodhi 84 veta nga fshatrat e Artakollit dhe i lidhur i pushkatoi, ku kishin humbur betejën ditë më parë, në Rogën e Vjedullave të Qyqavicës (sot Vorret e Qyqavicës).
Atë ditë nga Strofci u vranë 21 veta, ndër ta katër nga familja e njohur e bajraktarit të Strofcit (Bajram Hasani, i cili ishte i vetmi bajraktar në Artakoll).
Pra, nga kjo familje e njohur atdhetarësh e bujarësh, u pushkatuan tre vëllezër: HASAN BAJRA-HASANI (luftëtar i dalluar në betejën e Merdarit më 1912 (ku u plagos), pastaj në Shkup, në marshimin e kryengritësve të udhëhequr nga i madhi Hasan Prishtina, i akuzuar për vrasjen e priftit A1917. Galica Çeta), HYSEN BAJRA- HASANI, SELMAN BAJRA-HASANI dhe nipi i tyre ZYMER SEFERI- HASANI.
Ky lis i rrënjosur thellë dhe i degëzuar, sot prehet nën lisin shekullor që kujdeset si një ogur në varrezat e Strofcit.
Lisi nën lis! Ose, më mirë: Lisat nën lis!
Një trashëgimi e trashëguar ndër breza.
Dhe këtë trashëgimi historike e mitike, të cilën Bajrami (djali i Hasanit, bashkëluftëtarit të Azem Galicës) e kishte mbajtur në vesh, e përmbushi i biri, mësuesi Kadri Hasani!

Bajrami ishte një njeri që nuk mund ta rrihte qeni. Valët e jetës e hodhën andej-këtej, por ai mbeti i drejtë. Ai vetë e kishte përjetuar rrugën e shtruar me hithrat e mërgimit drejt Turqisë, por fati e kishte kursyer nga shkretëtirat e Anadollit dhe kishte qëndruar gjashtë vjet në Shkup dhe më pas ishte kthyer në Kosovë për të rimarrë shërimin.
Ai kishte shumë amanete, por si lajtmotiv i shndërruar në një ideal jetësor kishte NJËN: Këta katër burra dhe dy motrat (njëra në Abri dhe tjetra në Druar), të cilët u vranë edhe nga plumbi i armikut shekullor (serbëve), por edhe të gjithë të vrarët në luftëra e beteja, të mos treten në pluhurin e harresës, por të rikthehen në harresë,
Kështu, pas më shumë se një shekulli, u vendos kjo Pllakë e përbashkët dhe katër të tjera për çdo varr, me vlera të mëdha historiko-kombëtare, që po i quaj SHENJA TË SHENJTA!
Nëse i kemi respektuar këto SHENJA TË SHENJTA, kemi respektuar historinë tonë kombëtare qindravjeçare, e cila me luftën e lavdishme të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës, kurorëzoi synimet tona brez pas brezi dhe solli LIRINË!
Këto Shenja të Shenjta flasin shumë! Këto janë histori e kaluar!
A nuk duhet të reflektojë kjo punë e mirë dhe e mbarë edhe në ndërgjegjen e atyre që janë përgjegjës (autoriteteve) për një Pllakë apo Monument të përjetësisë në vendin e ngjarjes, në Qyqavicë!
Asnjë koment! Historia mban shënime dhe nuk fal askënd! I paimitueshëm Hasan Prishtina na këshilloi të ruhemi nga mallkimi i historisë!
E pra, nuk thuhet kot: Ai që nderon historinë, krijon të ardhmen!
Urime Kadri Hasani për këtë vepër të pavdekshme!
Lavdi dhe respekt të gjithë të rënëve të asaj dite dhe të të gjitha periudhave historike. Strofc, 10 janar 2025”
Referenca
https://www.zemrashqiptare.net/news/66811/bedri-tahiri-kush-nderon-historine-krijon-ardhmerine.html?skeyword=serb
Burgu serb në Nish ishte më i keqi i Evropës
Shkruar nga Luan-Asllan Dibrani. Përkthimi Petrit Latifi.
Shqiptarët e burgosur në këtë burg në vitin 1913 në rezistencën shqiptare për të mbrojtur tokat e tyre nga fuqitë e mëdha dhe sllavët.
Burgu i Nishit në Serbi, një nga më famëkeqit në Evropë për shqiptarët dhe grupet e tjera të persekutuara! Burgu i Nishit në Serbi ka një histori të tmerrshme për shqiptarët dhe të tjerët që kanë vuajtur atje, veçanërisht gjatë periudhave të ndryshme të luftës dhe tensioneve etnike në Ballkan.
Gjatë dekadave të fundit, ky burg ka qenë simbol i trajtimit dhe torturës brutal të të burgosurve shqiptarë dhe të tjerëve që konsideroheshin të rrezikshëm apo të padëshirueshëm nga regjimi. Po, Burgu i Nishit në Serbi ka një histori të ngjeshur dhe të dhimbshme, veçanërisht për shqiptarët dhe grupet e tjera që kanë vuajtur atje gjatë periudhave të ndryshme historike në Ballkan.
Gjatë kohës së regjimit komunist dhe periudhave të tjera të tensionit etnik, ky burg u bë i njohur për torturat, keqtrajtimet dhe kushtet e rënda, qëllimi i të cilit ishte shtypja e çdo zëri kundërshtues ose që konsiderohej si kërcënim për regjimin.
Për shumë shqiptarë, Burgu i Nishit mbart kujtime të hidhura të ndarjeve familjare dhe përvojave traumatike që transmetohen brez pas brezi. Kjo periudhë pasqyron një realitet të hidhur të jetës nën represion dhe trajtim çnjerëzor që simbolizon pengesat e vazhdueshme për paqen dhe respektin reciprok në rajon.
Pas ngjarjeve të pranverës së vitit 1981 në Kosovë, periudhë në të cilën shpërthyen protestat e studentëve në shkallë të gjerë duke kërkuar të drejta të barabarta dhe

përmirësim të statusit politik, shumë intelektualë, studentë dhe veprimtarë shqiptarë u arrestuan dhe u dërguan në burgje të ndryshme në Jugosllavi. Burgu i Nishit në Serbi u bë një nga qendrat kryesore ku mbaheshin të burgosurit politikë shqiptarë, duke përfshirë figura të shquara të lëvizjes për liri dhe barazi.
Po, ngjarjet e vitit 1981 shënojnë një periudhë të vështirë dhe të mbushur me represion ndaj shqiptarëve në Kosovë dhe jashtë saj. Pas protestave masive të studentëve shqiptarë në Prishtinë dhe qytete të tjera të Kosovës në pranverën e atij viti, regjimi jugosllav u përgjigj me dhunë të gjerë, arrestime dhe masa represive kundër atyre që kërkonin të drejta dhe autonomi më të madhe për Kosovën. Demonstratat filluan si kërkesa për përmirësimin e kushteve të jetesës dhe të drejtën për arsimim në gjuhën shqipe, por më vonë u shndërruan në kërkesa për statusin e Kosovës si republikë brenda Jugosllavisë.
Puna e Syle Mujaj motiv nga ne ish të burgosurit politikë në këtë burg famëkeq.
Në kohën e ish-Jugosllavisë, e veçanërisht gjatë viteve të qeverisjes së Sllobodan Millosheviqit, në këtë institucion u burgosën dhe u keqtrajtuan shumë shqiptarë të Kosovës, të akuzuar për veprimtari politike apo kundërshtime ndaj shtetit serb. Ka shumë dëshmi të dhunës, torturës dhe kushteve të tmerrshme në këtë burg, duke e bërë atë një nga vendet më famëkeqe në Evropë për shqiptarët dhe grupet e tjera të persekutuara, duke rezultuar në vdekjen e një numri ish të burgosurish politikë.
Po, edhe gjatë viteve 1970, Burgu i Nishit në Serbi ishte një vend i shumë konflikteve dhe përplasjeve të dhunshme midis të burgosurve shqiptarë dhe autoriteteve të burgjeve. Gjatë kësaj periudhe, shumë të burgosur shqiptarë i rezistuan trajtimit të ashpër dhe përpjekjeve për t'i detyruar ata të nënshtroheshin, të cilat shpesh u përshkallëzuan në konflikte me gardianët dhe zyrtarët e burgut. Dhuna dhe abuzimet ishin të zakonshme dhe raportohet se gjatë asaj periudhe kishte të vrarë dhe të plagosur nga të dyja palët. “Gardistët serbë shpesh përdornin dhunë ekstreme për të kontrolluar të burgosurit shqiptarë, ndërsa disa nga të burgosurit bënin përpjekje për t'u mbrojtur ose për të protestuar”.
Kjo periudhë ka lënë pasoja të thella dhe kujtime të dhimbshme për shqiptarët e vuajtur në burgjet jugosllave dhe në veçanti në Nish. Kujtimet e këtyre ngjarjeve kanë ndikuar në formimin e qëndrimeve dhe ndjenjave të shqiptarëve ndaj atij regjimi, duke e bërë këtë periudhë një kapitull të errët në marrëdhëniet shqiptaro-serbe, nga ku më vonë kaluan në konfrontime më të fuqishme deri në formimin e UÇK-së në fillimin e luftës kundër ish-Jugosllavisë (Serbi).
Regjimi u përgjigj me masa të ashpra, duke burgosur mijëra shqiptarë dhe duke përdorur tortura dhe dhunë psikologjike për t'i detyruar të burgosurit të dorëzoheshin ose të pranonin fajin për veprimtari "kundër shtetit". Në burgun e Nishit dhe në burgjet e tjera famëkeqe në Serbi, shqiptarët u përballën me trajtim çnjerëzor, duke përfshirë torturën, izolimin e zgjatur, mungesën e ushqimit dhe kushtet e tmerrshme sanitare.
Regjimi u përgjigj me masa të ashpra, duke burgosur mijëra shqiptarë dhe duke përdorur tortura dhe dhunë psikologjike për t'i detyruar të burgosurit të dorëzoheshin ose të pranoheshin fajtorë për veprimtari "anti-shtetërore".
Nga viti 1981 e tutje, burgosjet masive dhe dënimet e ashpra u bënë praktikë e zakonshme për të shtypur çdo formë të rezistencës nga shqiptarët e Kosovës. Regjimi persekutoi gjithashtu aktivistë politikë dhe intelektualë, duke i quajtur "irredentistë" ose "separatistë" dhe duke i dënuar me vite të gjata burg. Në shumë raste, të burgosurit shqiptarë nuk kishin aksesin e duhur në mbrojtjen ligjore dhe proceset gjyqësore shpesh ishin të manipuluara.
Më shumë dëshmi për këto ngjarje mund të gjenden në këto institucione shtetërore.
Llogaritë personale – Ish të burgosurit dhe familjet e tyre shpesh kanë publikuar rrëfime dhe kujtime që përfshijnë detaje dhe emra të rëndësishëm të bashkëvuajtësve të tyre.

Arkivat Historike – Arkivat shtetërore në Kosovë dhe Shqipëri, si dhe ato në ish-Jugosllavi, mund të përmbajnë dokumente të rëndësishme.
Organizatat për të Drejtat e Njeriut – Organizatat si Fondi për të Drejtën Humanitare në Serbi dhe Kosovë kanë dokumentuar të drejtat e njeriut dhe mund të kenë lista të të burgosurve politikë.
Libra dhe monografi – Libra të autorëve të njohur që kanë hulumtuar historinë e represionit jugosllav ndaj shqiptarëve, si dhe kujtime të shkruara nga ish të burgosurit.
Referenca
https://www.zemrashqiptare.net/news/66300/luan-asllan-dibrani-burgu-i-nishit-ne-serbi-njeri-nder-ma-famekeqet-ne-evrope.html?skeyword=serb

Mizoritë serbe në Sanxhak në vitet 1942-1943 duke vrarë foshnja dhe gra të vogla
Artikull nga Petar Horvatic. Përktheu Petrit Latifi.
Edhe pse Kozara u dallua si krimi më i madh kundër fëmijëve në Luftën e Dytë Botërore, madje u shpikën masakra nga murgeshat, deri tani më së shumti krime kundër fëmijëve u kryen nga JVO - ushtria zyrtare e Jugosllavisë e njohur si çetnikët. Madje masakruan edhe fëmijët në djep. Kjo ishte puna e çetnikëve, ushtria më e pistë dhe më mizore e Luftës së Dytë Botërore në Evropë.
Çetnikët (JVO) janë ushtria zyrtare e Jugosllavisë dhe qeveria e refugjatëve në Londër në II. lufta botërore, dhe kjo fshihet pas vitit 1945 e deri më sot. Udhëheqësi i çetnikëve serbë, Drazha Mihajloviq, ishte gjeneral në ushtrinë jugosllave dhe ministër në qeverinë jugosllave.
Një pjesë e madhe e viktimave çetnike të këtyre masakrave në NDH dhe Sanxhak ishin fëmijë të pafajshëm, ashtu si në Rama (NDH) në vitin 1942, ku çetnikët vranë çdo fëmijë më të gjatë se një pushkë e shkurtër italiane 128 cm.
Çetnikët therën dhe vranë veçanërisht përgjatë kufirit të Shtetit të Pavarur të Kroacisë me Serbinë dhe Malin e Zi, në të dy anët e kufirit gjatë Luftës së Dytë Botërore. Masakrat më të mëdha ishin afër kufirit tre-kufitar të Shtetit të Pavarur të Kroacisë, Serbisë dhe Malit të Zi, ku u krye një gjenocid i vërtetë ndaj popullsisë joserbe.
Masakra çetnike në lindje të NDH dhe Sanxhakut në shkurt 1943 ishte krimi më masiv i luftës kundër fëmijëve në Luftën e Dytë Botërore. lufte boterore. Masakra u krye në territorin e Bijelo Poljes, Pljevljes, Priboj dhe Çajniqit dhe Foçës në NDH. Ky operacion i spastrimit etnik dhe gjenocidit u drejtua nga komandanti suprem i JVO-së, gjenerali Dragoljub Mihailović, selia e të cilit ndodhej atëherë pranë zonës së vrasjes, përmes komandantëve të tij Pavel Gjurishiq, Vojislav Lukaçeviq dhe Petar Baćović.
Gjatë këtij operacioni, disa mijëra njerëz u vranë në Pljevlja, Priboj, Foçë dhe Çajniçe, me urrejtje të veçantë çetnike ndaj myslimanëve. Sipas raportit të Gjurishiqit, rreth 9,200 myslimanë u vranë, nga të cilët rreth 1,200 ishin burra dhe deri në 8,000 ishin gra, të moshuar dhe fëmijë. Midis tyre, kishte një përqindje jashtëzakonisht të lartë të fëmijëve të moshës më të vogël.
Bazuar në listën e disponueshme të viktimave nga komuna e Pljevljes (Sanxhak, Mali i Zi), shohim se vetëm në atë komunë në atë kohë janë vrarë 1370 persona, kryesisht fëmijë të vegjël. Viktimat më të reja ishin të porsalindurit, foshnja deri në një muaj, 13 prej të cilëve u vranë në krevat fëmijësh. Më shumë se gjysma e të vrarëve nga ushtria çetnike jugosllave ishin fëmijë deri në 14 vjeç.
Një numër i madh i të vrarëve nuk ishte as i regjistruar, sepse askush nuk kishte informacion për ta dhe për shkak se viktimat çetnike dhe refugjatët po iknin në të gjitha drejtimet. Të

paktën 349 persona u vranë në komunën e Soçicës, 261 në Meljak, 236 në Bukovica, 235 në Buçje, 191 në Boljanići, 56 në Gotovusha, 14 në Kosanicë, tetë në Ilin Brdo dhe nga një në Hoqevina dhe Otilovići.
Rreth 638 viktima u therën, 286 u dogjën, 231 u vranë me pushkë, 106 u therën dhe 91 u mbytën. Rreth 160 gra u përdhunuan. Krimet më të mëdha kanë ndodhur në Prehari, Goleshi dhe Miluniqi. Në Prehari, 52 fëmijë u hodhën në gropën e Çehotinës dhe mbi 20 gra u përdhunuan. Në Dolovi, 42 gra dhe fëmijë ishin mbledhur në një shtëpi të cilës më pas iu dogj zjarri. Vetëm 245 nga të vrarët ishin burra të rritur, dhe pjesa tjetër ishin të moshuar, gra dhe fëmijë.
Lista e civilëve të vrarë në Sanxhak mund të gjendet këtu
https://bosnjaci.net/pdfs/SPISAK_ZRTAVA_FEBRUARSKOG_POKOLJA_1943.pdf
Pljevlja – çdo e katërta viktimë e therjes është një fëmijë nën moshën 4 vjeçare, dhe më shumë se gjysma e të vrarëve janë fëmijë nën moshën 14 vjeçare
Mbi një e katërta e të gjithë të vrarëve (rreth 26%) janë fëmijë nën moshën katër vjeç. Mbi gjysma e numrit të përgjithshëm të viktimave (rreth 53.5%) janë fëmijë nën moshën 14 vjeçare, transmeton bosnjaci.net.
I hodhën nëpër shtëpi fëmijë, gra e pleq, i mbushnin shtëpitë me kashtë ose sanë dhe pastaj i vunë flakën; ata i lidhnin gratë me lisat, fusnin kashtë në pirat e tyre dhe më pas i digjnin duke kënduar:
“Rreth Krishtlindjeve të Dyzetë e Tretë” për çetnikët, këtu është lumturia, në vend të drurit dhe pemës së Krishtlindjes, një trung kokash nga turqit.

Janë ruajtur të dhënat e krimeve çetnike:
“…Në fshatin Koritë, në shtëpinë e Novçiqit, 16 veta u vranë dhe u dogjën, dhe Bega Liçina i mbushi shtëpitë me tym dhe ua vuri flakën, çetnikët vrapuan nëpër fshat me kuaj dhe pushkatuan fëmijët që po iknin, Murat Mehoviqi, një plak i verbër 70 vjeç, u ther në zjarr dhe Mahano u pre në copa.
Selmo Dervoviqin e prenë në copa dhe dy vajzat e tij i therën. 20 kufoma të gjymtuara kanë mbetur në oborrin e Aziz Shabanoviqit. Hasimin e vogël, gjashtë muajsh, kur kërkonte gjoksin e nënës së vdekur, e kapën nga këmbët, e përplasën për tokë dhe e hodhën në zjarr. Ata hodhën të gjallë në zjarr Xhemon, katër vjeç, Shabanoviq Shaqirin, gjashtë vjeç, Ermo Muharemovën dhe tre fëmijët e Ragibit. Pastaj tre fëmijët e Džemos dhe vajzat e Halitit dhe Raif, dy vjeç. Kështu kaluan edhe fshatrat e tjerë. Përgjatë rrugëve me baltë, nëpër gëmusha e pyje, turma të mjera ikën, të zbathura e të zhveshura, me vështrime të zhgënjyera e të tërbuara, disa drejt Bijela Poljes, të tjera drejt Rozhajës...
Krimet e tmerrshme çetnike në rajonin e Bjelopoljes ishin një prelud ogurzi një muaj më vonë për vuajtjet edhe më masive të myslimanëve në rajonet e Priboj dhe Pljevljan në Sanxhak dhe Čajnički dhe Fočanski në Bosnje..." (Safet Bandžović: "Myslimanët e emigrimit nga Sanxhaku").
Qarqet e Çajniçes dhe Foçës ku u kryen këto masakra ishin pjesë e Shtetit të Pavarur të Kroacisë, ndërsa pjesa tjetër ku u kryen masakrat e përgjakshme të ushtrisë çetnike jugosllave ndodheshin pikërisht në kufirin me Malin e Zi dhe Serbinë.
Këto pjesë janë sot pjesë e Republikës Srpska në Bosnje dhe Hercegovinë dhe janë pastruar pothuajse plotësisht nga popullsia myslimane, pothuajse vetëm serbët tani jetojnë atje. Atë që nuk e bëri Ushtria Jugosllave në Atdhe (JVO, çetnikët) në vitet 1941-1945. u përfundua nga ushtria jugosllave, JNA, në vitin 1992.
Ushtria që krijoi Josip Broz Tito pikërisht në atë vit 1945. Në luftën e fundit, APJ-ja dhe çetnikët serbë dëbuan dhe vranë pothuajse të gjithë joserbët nga ajo zonë në vitin 1992. Pa

APJ, gjenocidi kundër kroatëve në Kroaci, dhe kroatëve dhe boshnjakëve në Bosnje dhe Hercegovinë, nuk do të ishte i mundur.
Bazuar në listën e disponueshme të viktimave të rrethit të Pljevljës, shohim se vetëm në atë komunë janë vrarë 1370 persona, kryesisht fëmijë të vegjël, dhe një numër i madh i fëmijëve ishin foshnja të moshës një vjeç, një muaj ose më pak.
Viktimat më të reja ishin të porsalindurit, foshnja deri në një muaj, nga të cilët 13 u vranë.
Mbi një e katërta e të gjithë të vrarëve (rreth 26%) janë fëmijë nën moshën katër vjeç.
Më shumë se gjysma e numrit të përgjithshëm të viktimave (rreth 53.5%) janë fëmijë nën 14 vjeç.
Disa nga emrat e foshnjave në djep të vrarë në vitin 1943 në qytetin e Pljevlja nga çetnikët jugosllavë Pavle Gjurishiq:
HASOVIĆ A. JUSUF, i lindur më 1942 (mosha një vjeç)
MUZIKA M. BEGIJA e lindur më 1943. (foshnja)
SLJIVO M. HAJRIJA, i lindur më 1943. (foshnja)
SLJUKA Š. EMA, e lindur më 1943. (fëmijë)
MOĆEVIĆ J. SIMBULA, i lindur më 1943. (foshnjë)
MOĆEVIĆ M. ĐUZIDA, e lindur më 1943. (foshnja)
ČORBO L. LATIFA, i lindur më 1943. (fëmijë)
MUSIC S. HAJRO, i lindur më 1943. (foshnja)
MAŠOVIĆ A. ELMASA, e lindur më 1943. (foshnja)
KELEMIŠ J. RAŠID, i lindur më 1943. (foshnja)
SIJAMIĆ R. ZUMRA, i lindur më 1943. (foshnja)
MAŠOVIĆ DŽ. HAZBIJA, e lindur më 1943. (foshnja)
ŠATARA M. NURA, e lindur më 1943. (foshnja)
HEKALO M. MURADIF, i lindur më 1943. (foshnja)
KUBUR M. HAMDO, i datëlindjes 1942. (mosha një vjeç)
ŠLJUKA M. ZADA, e lindur më 1942. (mosha një vjeç)
PLAKALO R. NURA, i datëlindjes 1942. (mosha një vjeç)
SIJAMIĆ A. ZIZO, i lindur më 1942. (mosha një vjeç)
GEC P. RABIJA, i datëlindjes 1942. (mosha një vjeç)
PRLJAČA R. ADILA, i lindur më 1942. (mosha një vjeç)
MOĆEVIĆ A. ZLATIJA, i lindur më 1942. (mosha një vjeç)
DRKENDA DZH. RASIM, i lindur më 1942. (mosha një vjeç)
KORORA R. SAFIJA, e datëlindjes 1942. (mosha një vjeç)
KLAPUH S. FATIMA, i lindur më 1942. (mosha një vjeç)
PUŠKA M. NAZA, e lindur më 1942. (një vjeç)
KADRIĆ DZ. MEVLA, e lindur më 1942. (mosha një vjeç)
KISELICA M. HAŠIM, e lindur më 1942. (një vjeç)
KISELICA M. SABIT, e lindur më 1942. (një vjeç)
PUCAR DZH. HAJIRA, e lindur më 1942. (mosha një vjeç)
Referenca
https://narod.hr/eu-svijet/svijet/najveci-zlocin-ii-svjetskog-rata-srpski-cetnici-zaklali-stotine-male-djece-i-beba

Si Serbia shkeli Kushtetutën e saj të vitit 1903 në territoret e aneksuara të vitit 1913
Me autor Petrit Latifi
Në librin “Die Schlafwandler Wie Europa in den Ersten Weltkrieg zog” nga Christopher Clark mund të lexojmë se si Serbia shkeli kushtetutën e saj në territoret e pushtuara dhe të aneksuara rishtazi. Serbia shkeli Kushtetutën e vitit 1903 (nenet 24, 25 dhe 22) dhe nenin 13, i cili hoqi dënimin me vdekje për krimet politike. Shumë mizori të kryera kundër shqiptarëve u injoruan nga autoritetet serbe. Clark shkruan:
"Për shumë në territoret e pushtuara rishtas, sundimi serb solli ngacmime dhe shtypje. Liria e organizimit, e tubimit dhe e shtypit, e garantuar me Kushtetutën serbe të vitit 1903 (nenet 24, 25 dhe 22), nuk u prezantua në territoret e reja, as neni 13, i cili shfuqizoi të drejtën e dënimit me vdekje për territoret. votoni dhe kandidoni për zgjedhje.
Me fjalë të tjera, territoret e pushtuara fillimisht morën karakterin e një kolonie. Qeveria i justifikoi këto vendime duke argumentuar se niveli kulturor i territoreve të reja ishte aq i ulët sa që dhënia e këtyre lirive do të rrezikonte ekzistencën e vendit. Në realitet, qëllimi parësor ishte që joserbët, të cilët përbënin shumicën në shumë rajone, jashtë politikës kombëtare. Gazetat e opozitës si Radičke Novine dhe Pravda nxituan gjithashtu të vinin në dukje se serbët e rinj në fakt kishin pasur më shumë të drejta politike nën turqit sesa nën administratën serbe…”
Krimet serbe të luftës në vitin 1913
“Në tetor dhe nëntor 1913, zëvendëskonsujt britanikë në Shkup dhe Manastir raportuan kërcënime sistematike, arrestime arbitrare, rrahje, përdhunime, djegie fshatrash dhe masakra nga serbët në territoret e aneksuara. shfrytëzimi dhe shkatërrimi përfundimtar. Njëmbëdhjetë ditë më vonë, ai paraqiti një raport tjetër, duke paralajmëruar se popullsia bullgare, dhe veçanërisht myslimane, në rrethet e Përlepes, Kërçevës dhe Krushevës rrezikohej të zhdukej për shkak të masakrave dhe plaçkitjeve jashtëzakonisht të shpeshta dhe barbare, të cilave u nënshtroheshin nga bandat serbe.
Nga fundi i muajit, plaçkitjet, vrasjet dhe mizoritë e tjera nga bandat e parregullsive serbe dhe ata që ishin aleatë me ta kishin krijuar kushte në kufi me anarkinë. 138 shqiptarë dhe myslimanë të tjerë, bullgarë, vllehë dhe hebrenj, raportoi Zëvendëskonsulli në dhjetor, ishin të tmerruar nga perspektiva e varësisë nga një shtet pa para që dukej i prirur t'i privonte çdo komuniteti nga mjetet e tij të jetesës në një shkallë të panjohur edhe në ditët më të errëta të regjimit turk.
Nga Manastiri në jug, afër kufirit grek, zëvendëskonsulli britanik raportoi se administratorët e vjetër ishin zëvendësuar nga një grup i ri ish-propagandistësh të korruptuar serbë, të udhëhequr nga 1) një ish-berber, spiun dhe agjent serb […] dhe 2) një serboman vendas me profesion të papërcaktuar të quajtur Maksim. Asgjë, sipas Greig, nuk mund të luante më mirë në duart e armiqve të Serbisë sesa sundimi i terrorit të kësaj klike…”
Mizoritë serbe në vitin 1913 sipas konsullatës
"Armiqësia austriake ndaj triumfeve të Beogradit u ndërtua nga vjeshta e vitit 1913 e tutje nga lajmet e këqija nga territoret e pushtuara nga trupat serbe. Raportet për mizori kundër popullatës lokale filluan të mbërrinin nga Konsulli i Përgjithshëm austriak Jehlitschka në Shkup në tetor 1913.

Njëri raportoi shkatërrimin e dhjetë fshatrave të vegjël, të gjithë popullatat e të cilëve u vranë. Së pari, burrat u detyruan të dilnin nga fshati dhe u qëlluan me tufa; Më pas shtëpive iu vu flaka dhe kur gratë dhe fëmijët u larguan nga flakët, ata u goditën me bajonetë. Në përgjithësi, sipas konsullit të përgjithshëm, pushkatimin e burrave e morën oficerët, ndërsa vrasja e grave dhe fëmijëve iu la ushtarëve të thjeshtë.
Një burim tjetër përshkruan sjelljen e ushtarëve serbë pas pushtimit të Gostivarit, qytet në një rajon ku kishte shpërthyer një kryengritje shqiptare kundër pushtuesve serbë. Rreth 300 myslimanë nga Gostivari, të cilët nuk kishin marrë fare pjesë në kryengritje, u arrestuan dhe u nxorën jashtë qytetit në grupe nga 20 deri në 30 veta natën, ku u rrahën për vdekje me kondakë pushke dhe u goditën me bajoneta (të shtënat me armë do të kishin zgjuar banorët e fjetur të qytetit).
Më pas ata u hodhën në një varr të madh të hapur që ishte gërmuar posaçërisht për këtë qëllim. Këto nuk ishin akte brutaliteti spontan, përfundoi Jehlitschka, por një operacion eliminimi ose shfarosjeje i kryer me gjakftohtësi dhe sistematikisht, me sa duket nën urdhra më të lartë.
Raporte të tilla, të cilat, siç tregohet, përkonin me ato të përfaqësuesve britanikë në rajon, pashmangshmërisht ndikuan në disponimin dhe qëndrimin e lidershipit politik në Vjenë. Në maj të vitit 1914, i dërguari serb në Vjenë i raportoi Jovanoviqit se edhe ambasadori francez i ishte ankuar për sjelljen e serbëve në provincat e reja.
Referenca
Christopher Clark. Sleepwalkers: Si Evropa shkoi në luftë në Luftën e Parë Botërore, 2013.

Krimet serbe të luftës kundër robërve austro-hungarezë të luftës
Me autor Petrit Latifi
Gjatë Luftës së Parë Botërore, u raportuan mizoritë serbe kundër robërve të luftës austro-hungarezë. Në librin “I burgosuri i luftës në Austro-Hungari 1914-1918 Historiografitë” lexojmë:
"Për shembull, një oficer serb i mbajtur si rob lufte nga austro-hungarezët kishte konfirmuar vrasjen masive të robërve austro-hungarezë të luftës nga pala serbe - duke iu referuar një procedure pak a shumë standarde në këtë drejtim. Kështu vrasja e robërve të luftës u paraqit si një faktor praktikisht përbërës në luftën serbe.

Raportet për sulmet serbe ndaj robërve austro-hungarezë u përpiluan edhe nga pala italiane. Këto konfirmuan, ndër të tjera, se veçanërisht ushtarët gjermanë dhe hungarezë trajtoheshin veçanërisht keq dhe se vrasjet arbitrare nuk ishin raste të izoluara.
Gjithashtu "të pushkatuar menjëherë" ishin ata robër lufte të Ushtrisë Austro-Hungareze që u zbulua se ishin në Shabac kur dhjetëra civilë u vranë atje me urdhër të personelit ushtarak austro-hungarez në fjalë. Një akt hakmarrjeje i ngjashëm me atë të praktikuar në Frontin Perëndimor, për shembull, në përgjigje të fundosjes së Lusitania, megjithëse kundër robërve të luftës të zgjedhur rastësisht.
Mizoritë serbe ndaj të burgosurve gjatë “Tërheqjes serbe” të vitit 1915
"Sa e tmerrshme ishte të ishe në mëshirën e disa fshatarëve që mund të të grabitnin, të të zhveshin dhe të të rrihnin për vdekje kur të donin," vuri në dukje një ushtar çek që ishte zënë rob nga serbët gjatë "Tërheqjes së Madhe" të ushtrisë serbe në fund të vitit 1915.
Duke vepruar kështu, ai përsëri relativizoi trajtimin e përfolur më të mirë të robërve sllavë austro-hungarezë të luftës në duart serbe. Tepër të urrejtjes serbe ndaj Austro-Hungarisë, e cila shpërtheu në formën e keqtrajtimit të të burgosurve, u vunë re, megjithatë, nga ata oficerë italianë që morën në paraburgim ushtarët austro-hungarezë të kapur për shkak të "Tërheqjes së Madhe" të ushtrisë serbe: Të gjitha sendet me vlerë u vodhën nga të burgosurit e mbijetuar të luftës, duke përfshirë edhe të burgosurit e luftës italiane.
“Të pakënaqur me këtë, rekrutët dhe nënoficerët serbë filluan t'ua shesin shqiptarëve trupat ende të zhveshur të ushtarëve austro-hungarezë. Të burgosurit, të cilët protestuan me kujdes, morën një rrahje të fundit para se të kapeshin nga ushtarët italianë.
Referenca
Kriegsgefangenschaft në Österreich-Ungarn 1914-1918 Historiographien, Kontext, Themen Nga Heiko Brendel, Dagmar Hájková, Martin Klečacký, Henriett Kovacs, Hannes Leidinger, Loránd L. Mádlycolo, Šarenac, Natalja Surzikova, Oswald Überegger, 2022.

Gazetat serbe që mbulojnë mizoritë serbe ndaj shqiptarëve
Me autor Petrit Latifi
Në vitet 1912 dhe 1913, gazetat serbe si “Ral” dhe “Radnicke Novine” botonin artikuj mbi mizoritë e tmerrshme të kryera nga trupat serbe kundër shqiptarëve në tokat e pushtuara shqiptare.
“Dhe tashmë më 12 tetor, më pak se një muaj pas fillimit të operacioneve të luftës, gazeta akuzoi hapur, duke sjellë në rubrikën “Ral” sa vijon:
“Ushtria serbe deri më tani ka pasur kryesisht konflikte me Amautët, të cilët, për shkak të dëshirës së tyre shpesh të shprehur për pavarësi dhe jetë të lirë, mendojnë se ‘ndarja e Turqisë’ do të bëhet mbi kurrizin e tyre.
Pra, ata po luftojnë dëshpërimisht kundër atyre që donin të rrëzonin zotërinë e tyre të mëparshëm me ndihmën e tyre, dhe më pas të vendosnin sundimin e tyre mbi kufomat e tyre. Ndërsa bëjnë rezistencë të ashpër, edhe pse nuk kanë armë e municion të mjaftueshëm dhe thuajse asnjë top, në qarqet ushtarake mbizotëron një humor barbar për t'i satirizuar më energjikisht.” E vërteta dalëngadalë del në shesh.
Më 26 tetor, “Radničke novine” tashmë ka më shumë informacion dhe reagon me hidhërim në një shkrim të shkurtër “Jedna mrlja”, ku shprehet si vijon: Në zonat e pushtuara po kryhen skena të tmerrshme. Kjo nuk i shkon publikut, sepse ushtria është diktator dhe bën çfarë të dojë, nuk lejon asnjë të drejtë të diskutojë gjëra dhe ngjarje.

Por popullata shqiptare ndjen në shpinë, jashtë radhëve, goditjet e tmerrshme të bandave lumpene të paarmatosura, që janë rebeluar edhe nga Komanda e Lartë dhe po kënaqin pamëshirshëm instinktet e tyre gjakatare e plaçkitëse.
Kjo duhet të ketë shkaktuar një revoltë tek ata që i morën në mbrojtje, prandaj të gjithë këta tipa ishullorë dhe kriminelë, të cilët luajtën shkëlqyeshëm rolin e tyre sipas synimeve të atyre që fjala është vendimtare në fushën e betejës, u çarmatosën në Shkup. “Por, për fat të keq, jo të gjithë janë çarmatosur dhe nuk do të jenë kurrë…”
Në artikullin “Turpi përhapet” në numrin e 6 nëntorit të po këtij viti thuhet:
“Shtypi evropian ka filluar të shkruajë për mizoritë e luftës, që la përshtypjen e një masakre një korrespondenti gjerman dhe për barbaritë që po kryheshin. Deri më tani, përgjithësisht ka pasur një mendim të keq për serbët. Tani po prezanton materiale të reja duke i paraqitur botës krimet e komiteteve dhe madje edhe të ushtrisë kundër arnautëve, krime që mund të shtypeshin dhe duhej të ishin kryer.
“Daily Chronicle” përshkruan me detaje atë që nuk u bë kundër tyre. Dhe sado të bindur të ishim se në luftë nuk mund të kishte asgjë tjetër veç mizorisë dhe skenave më të tmerrshme e të neveritshme të llojeve të shthurura e shtazarake, jemi bindur edhe në një mënyrë tjetër se u nëpërkëmb çdo konsideratë për një numër të madh njerëzish në zonat e pushtuara, se u bë një turp që mund të na kushtonte shumë”.
Dhe kështu dalëngadalë u zbulua e vërteta për tmerret e kryera nga ushtria në zonat e pushtuara. Dhe kjo e vërtetë e mohon plotësisht misionin “çlirimtar” të ushtrisë serbe, për të cilin mbreti Petar I Karadordeviq ka folur aq patetikisht në shpalljen e luftës drejtuar popullit serb, botuar më 17 shtator 1912, ku thuhet:
“Ngjarjet e fundit kanë vënë edhe një herë në rend dite zgjidhjen e fatit të Gadishullit Ballkanik, e bashkë me të edhe fatin e Serbisë së Vjetër, asaj nënë të lavdishme por të trishtë të Mbretërisë sonë, ku është thelbi historik i shtetit serb të mbretërve dhe perandorëve të vjetër, ku janë kryeqytetet e famshme Nemanjiq: Rasi i Novi Pazarit, Prishtinë, Shkup, Shkup, Shkup.
Ka ardhur deri aty sa askush në Turqinë evropiane nuk ishte i kënaqur me situatën atje. Është ngopur me serbët dhe bullgarët dhe grekët dhe shqiptarët. Prandaj, në emër të Zotit, kam urdhëruar ushtrinë time heroike të shkojë në betejën e shenjtë për liri. Ushtria ime do të gjejë, përveç të krishterëve, edhe shqiptarë, të krishterë dhe myslimanë. me të cilët njerëzit tanë kanë jetuar së bashku për treqind e treqind vjet, zakonisht duke ndarë me ta lumturinë dhe fatkeqësinë.
Të gjithëve u sjellim lirinë, vëllazërinë, barazinë në çdo gjë me serbët. Serbia dhe lama jonë do të sjellin paqen dhe përparimin e dëshiruar, siç ia solli rajonin të çliruarve në 1877/8: në to jetojnë qytetarë të lirë, përparimtarë, të ndërgjegjshëm, të kënaqur. Ne duhet ta vendosim atë jetë në brigjet e Laboratorit, Sitnicë. Ibar, Drim. Vardari.”
Madje edhe shtypi tjetër qytetar opozitar në Serbi ka shkruar për këtë. Për shembull, në të përditshmen e atëhershme “Borba”, në titullin e së cilës lexohej vetëm “Gazeta politike, ekonomike dhe letrare”, në artikullin e panënshkruar “Ne dhe shqiptarët” në numrin e 10 majit 1912 (domethënë para fillimit të luftës), autori thotë:
“Në marrëdhëniet me shqiptarët bëjmë gabime të rënda, për të cilat më vonë na vjen keq, gabimi më i madh është bërë menjëherë pas luftërave tona çlirimtare, kur dëbuam mijëra shqiptarë nga viset e çliruara.
Në vend që t'i mbajmë në shtëpitë e tyre, t'u rrënjosim simpati dhe besim, t'i fitojmë dhe t'i lidhim me veten tonë, në vend që t'i ngrohim përfundimisht me rrezet e lirisë sonë, t'i zbutim me kulturën tonë dhe t'u japim mbështetje materiale e t'i lartësojmë moralisht, në vend që t'i lidhim në prehrin e dheut në atdheun e tyre të ri, ne i dëbojmë me forcë.

Këta shqiptarë, që supozohej të ishin bashkëqytetarët tanë, që duhej të ishin lidhja midis nesh dhe fiseve të tyre në vilajetin e Kosovës, ata bëhen armiqtë tanë të gjakut".
Në një përleshje të ashpër me arnautët e Lumljanit… Në artikullin e tij "Masakra në Lumljan", Tucoviq thekson i tmerruar se në dy orë janë vrarë 500 gra, fëmijë dhe pleq…
Artikulli vazhdon: "Por përveç këtyre, ne kemi priftërinj që, si udhëheqës vullnetarësh (i mblodhën vetë ata) dhe shpesh, si ushtarë të thjeshtë në çetat e udhëheqësve të tjerë, ngritën lart flamurin e çlirimit dhe si luanë të vërtetë u vërsulën në betejë të ashpër. Kështu e kupton kleri ynë detyrën dhe si e kryen atë. A u ngrit ndonjë nga ata qindra priftërinj divizionesh dhe regjimentesh kundër krimeve kundër popullatës shqiptare, siç bëri Tucoviqi, oficer rezervë i të njëjtës ushtri, në të njëjtën fushë beteje? Nuk ka asnjë gjurmë të kësaj në shtypin e kishës. Tucoviqi shkruante për çetnikët apo komitasit me neverinë më të thellë. "
Roli i kishës ortodokse serbe në mohimin e mizorive serbe
"Tani po krijohet një histori e re dhe më e bukur e fisit serb. Perandoria e Dushanit po rikthehet. Kjo është një luftë e shenjtë. Kjo është një luftë e drejtë. Zoti do të na ndihmojë. Zoti është me ne. Vdekje barbarëve të pafe".
Efekti katastrofik i thirrjeve të tilla dhe të ngjashme nga disa priftërinj tregohet më së miri nga vazhdimi i letrës së atij punëtori për vuajtjet e refugjatëve turq:
"Pastaj i kapen komiteti, të cilët janë si bishat e paganëve, dhe i torturojnë me mundime të tmerrshme. Njëri mban një pushkë dhe një thikë mbi të, tjetri e godet turkun me thikë, ky i fundit e godet me thikë dhe e hedh larg, dhe tjetri e shtyn mbi thikë, derisa ai e hedh përsëri dhjetë herë. e tmerrshme për t'u parë… Çfarë zemrash kanë këta njerëz – nuk e di".
Redaksia e gazetës "Radničke novine" në fund të shkrimit shton: "E për çfarë faji kanë ato gra të mjera, çfarë janë fëmijët e tyre, ata engjëj të vegjël të pafajshëm, të bukur? Flisni dhe përgjigjuni – o ju nëna! Flisni dhe gjykoni luftën që po dërrmon bashkëshortët, vëllezërit, fëmijët e dashur!" motrat dhe fëmijët e dashur!
Shtypi i kishës ortodokse serbe të asaj kohe nuk përmendi raste të tilla, kështu që në numrin e dyfishtë të janarit-shkurtit 1913, "Vesnik Srpske Crkve" me krenari deklaronte:
"Ta përmendim edhe këtë, për të keqen që na bënë turqit, ne ua kthejmë me sa më shumë të mira".

Referenca
https://dardaniapress.net/bs/geopolitika/ljubica-stefan-srbija-i-albanci-pogled-politike-srbije-prema-albancima-od-1878-do-1989-godine-viii-deo/
Në 74 vjetorin e vrasjes së dëshmore-balliste Feta Luzha nga Mogilla
Shkruar nga: Aziz Zuka. Përkthim Petrit Latifi.
Tregime për jetën dhe veprën e dëshmorit dhe atdhetarit Fetah Misini – Luzha nga Mogilla Anamorava dhe pjesa e saj Karadaku, si dhe shumë vise të tjera të Kosovës e më gjerë, historianët për vite me radhë kanë dhënë emra të njohur atdhetarësh dhe atdhetarësh, të cilët kanë bërë të pamundurën duke u marrë me veprimtarinë e tyre patriotike dhe për çështjen kombëtare, në veçanti duke luftuar dhe marrë pjesë në çlirimin e Kosovës nga okupatori serb dhe bashkimin kombëtar.
Për këtë çështje dhe për këtë qëllim, krah për krah, patriotë dhe bashkatdhetarë që nuk pajtoheshin me pushtimin e sistemit sllavo-komunist, luftuan shumë të rinj të komunës së Vitisë, të cilët gjatë periudhës 1944-1951 pas Luftës së Dytë Botërore dhe ardhjes së sistemit komunist serbo-sllav, u angazhuan në grupet heroike të këtij sistemi nacional balliste në këtë zonë. Hysen Terpeza, Hasan Ali-Remniku etj.
Dhe njëri nga këta atdhetarë dhe luftëtarë që nuk u dorëzua por luftoi me pushkë në dorë në mbrojtje të atdheut dhe trojeve etnike ku flitet shqip, dhe emri i të cilit çuditërisht është

harruar dhe veprimtaria e tij gjatë kohës që jetoi dhe veproi, është harruar /por as nga familjarët e afërt/ deri më tani, është patrioti i fshatit të vrarë nga Fegilaja nga fshati Moj. Forcat çetnike sllavokomuniste dhe pushtuese 74 vjet më parë, pikërisht më 22 shkurt 1946, në vendin e quajtur “Vrella” në kodrën mbi fshatin Shashare.
Kush ishte dëshmorja dhe luftëtarja dhe patriotja Feta Luzha?
Feta /Nuhi / Luzha nga Mogila ishte djali më i vogël i Nuhit dhe i njëjti, i frymëzuar nga shpirti atdhetar dhe atdhetar në familje, së bashku me disa mogilasë, mori pjesë në luftën e Preshevës në vitin 1943 në mbrojtjen e kufirit për të penguar depërtimin e forcave serbo-sllave të cilat më vonë u vendosën në Kosovë në vitin 1945.
Fetahu, si 30-vjeçar, duke mos qenë dakord me vendosjen e këtij sistemi dhe me nënshtrimin ndaj tyre, nuk u kthye në shtëpi, por u bashkua me forcat balistike dhe si ushtar balistik iu bashkua grupeve balistike të komandantit Hysen Terpeza dhe luftëtarit Hasan Ali-Remnikut, të cilët ishin nip dhe dajë me të dhe mbetën me të deri në vrasjen e tij si luftëtarë.
Tregimet për jetën dhe veprën e personazhit tonë do t'i shkruajmë në vazhdim të këtij artikulli.
Sipas mbesës së tij, Sherbete Bruti, e cila ishte 12 vjeçe kur u vra Fetahu më 22 shkurt 1946, Fetahu kishte më shumë se 3 vjet që endej me shokë në mal dhe për ditën kur u vra, ajo thotë: “Më kujtohet si sot kur erdhi lajmi se e kishin vrarë.
Lajmin na e ka bërë të ditur “Potrogjeli” /lajmëtari/ i qeverisë i cili tha se Feta Luzha ishte vrarë. Kjo ishte një ditë e trishtuar për ne dhe trupin e tij e morën nga vendi ku u vra Shkija dhe e sollën në Mogilë dhe e vendosën në kodrën ku ishte kisha dhe pastaj ia dorëzuan Xhemës që ishte Plaku dhe e vendosën në një fushë afër fshatit.
Teksa flet shprehet me emocion se pushteti i asaj kohe nuk e ka lejuar ta varrosin në varrezat e fshatit, por në një vend të Shefkias së Xhemovitëve, që e lanë për ta varrosur. ku varri qëndron edhe sot por me vetëm dy gurë të shënuar dhe pa emër.
Fetahu la vetëm një vajzë, Ajetja, 74 vjeçe, e cila lindi 6 javë pas vrasjes së dëshmorit Fetah Luzha. Kur Ajetja rrëfen atë kohë, thotë se nuk e dinte që ishte vajza e Fetahut, por e kishte marrë vesh kur ishte 6 vjeç kur nëna i tha se babai i saj nuk ishte Hamiti, daja i saj, por Fetahu. “Nuk e kam parë kurrë babanë, sepse kam lindur pas vrasjes së tij, por jetoj dhe kam jetuar me mall për të dhe kujtimi i vetëm që kam prej tij është një fotografi e tij.
Një rrëfim nga nipi Bafti Arifi për xhaxhain Fetah /Nuhi/ Misini -Luzha
"Isha student në Medresnën "Alauddin" në Prishtinë. Në vitin 1966 më takoi romani ""TRADHTIA" i shkrimtarit Kapllan Resuli, i cili ishte i ndaluar të lexohej nga pushteti komunist serb. E lexova romanin me shumë kujdes, sepse kisha dëgjuar në oda duke folur për disa luftëtarë në Kosovë, të cilët nuk ishin të ndarë në occ. në atë kohë…
Gjatë leximit të romanit mësova disa emra që përmenden në këtë vepër si Abdulla P. Hasan Remniku, Hysen T. etj. që kisha dëgjuar nga babai se si luftonin kundër ushtrisë serbo-komuniste, në Kopilaq, te Guri i Zi etj.
Gjatë leximit më doli një emër që kisha dëgjuar për ne (oda) ISLAM Mogilla, pasi lexova romanin, erdha në pushime verore dhe pyeta se si ndodhi Lufta e Preshevës, ata rrëfyen se në këtë luftë morën pjesë me 10 shqiptarë edhe nga Mogilla, por nga frika nuk më thanë emrat…
Një ditë i kërkova nënës sime Razën, (motrës së Fetahut) të më tregonte për dajën time Fetahun, nëna ime më tha po sikur të vini, le… ju drejtova, o nënë e dashur, lexova një libër që nuk shkruan fare për dajën Fetahun, përmend një Islam Mogilla, dhe askush nga burrat nuk e njeh atë dhe tha: Feta nuk e kemi quajtur emrin Feta! në Mogillë një herë kam dashur

ta thërras vëllanë tim Fetahun në mullirin e Islamit, mulliri ishte në mes të Mogillës dhe Vërbovcit.
Kur Ismaili (i biri i Razës, nipi i Fetahut) u ndal në rrugë nga policët, ushtarët apo bashkëpunëtorët e qeverisë, kur e pyetën djalin 15,16 vjeçar se ku po e çonte këtë bukë në mullirin e Islamit, kujt po i çonte kaq bukë, djali u përgjigj për Islamin për 2,3 ditë… Por ndërkohë, fqinji u zbulua se po ia çonte bukën topit…
Udhëheqësit e asaj kohe, si për t'u hakmarrë, daja i babait të Ismailit, 'Hajriz Halit Arifi nga Mogilla, e morën dhe e dërguan djalin ushtar në Vojvodinë të Serbobranit… pasi u kontrolluan nga eprorët ushtarakë, pyetën se sa vjeç u kishte thënë 16-vjeçari, e liruan nga ushtria dhe pas një muaji e bënë punën e djaloshit... duke mos heshtur, shkuan në stacionin policor të Vërbovcit dhe e rritën moshën nga 16 në 18 vjeç, 7 muaj më vonë, kundër dëshirës së familjes, përsëri u dërgua në Slloveni si ushtar në Postojnë dhe pas disa muajsh e dërguan në Vipovë të Sllovenisë në vitin 1945/46.
Xha Feta u vra në shkurt të vitit 1946, pas 5 muajsh u erdhi një letër nga ushtria prindërve të Ismailit "po ju njoftojmë, mos prisni që ai të mos ju shkruaj më letra se është i sëmurë dhe letrën nuk ua kanë dhënë prindërve, ai ka rrëfyer vetëm gojarisht dhe ata kanë pyetur organet shtetërore të atyre viteve, nuk kemi marrë kurrë përgjigje dhe ai konsiderohet si ushtar i fshehtë dhe i munguar nga Jusllav D.
Familjarët e dëshmorit u detyruan nga pushteti jugosllav që ta ndërronin mbiemrin nga Luzha në Misini, Ahmet Misini-Luzha thotë se me vite të tëra kanë qenë të diskriminuar nga pushteti në të gjitha aspektet si punësimi dhe mohimi i të drejtave të tjera dhe madje janë detyruar të ndryshojnë mbiemrin nga Luzha në Misini kundër dëshirës së tyre.
Për të ndriçuar fatin dhe veprimtarinë e këtij dëshmori i vrarë si ballist dhe kundërshtar i pushtetit sllavokomunist, tani është angazhuar edhe nipi i kësaj familje Hamdi Hasani, veteran i UÇK-së, i cili është edhe nismëtar për vënien e drejtësisë në vend, i cili së bashku me nipin tjetër të tij Beqir Azemin nga Lubishta dhe anëtarët e tjerë të familjes së Vitisë, kërkon që institucioni komunal i Lubizhit të mbetet dëshmori i Vitisë. të zhvarroset nga ky varr i vetmuar dhe pa emër, të varroset dhe të prehet në varrezat e dëshmorëve në Viti apo të ngrihet një pllakë përkujtimore e denjë në respekt të këtij dëshmori që dha jetën për liri dhe bashkim kombëtar.
Legjenda: Foto: 1. Dëshmori Fetah Luzha, 2. Vajza e dëshmorit të tij Ajetja së bashku me Hamdi Hasanin dhe 3. Pamje nga vizita dhe nderimi i familjarëve te varri i dëshmorit.

Referenca
https://kryelajmi.com/rrefime-per-jeten-dhe-vepren-e-deshmorit-dhe-atdhetarit-fetah-misini-luzha-nga-mogilla/
Serbian and Bulgarians atrocities in Bujanovc, Ternoc, Nasalca, Lluçani, Turija, Breznica, Pribovc, Dobrosina, Letovica and Srem
Nga viti 1912 deri në vitin 1990, serbët, jugosllavët dhe bullgarët kryen mizori dhe vrasje masive kundër popullatës shqiptare. Artikulli vijues ofron të dhëna dhe burime për këto mizori.
Masakrat serbe në Bujanoc
Likuiduar
Emin Ismaili, i njohur si Gandi, u likuidua në tetor të vitit 1944 tek Uji i Thartë, pranë kishës së Liliancës. Ai ishte organizator dhe dashamirës i sportit. Ai ishte 40 vjeç. Varri i tij nuk dihet.
Qamil Ismaili, vëllai i Gandiut, u masakrua në tetor 1944 tek Uji i Thartë, pranë kishës së Liliancës, në moshën 20-vjeçare. Varri i tij nuk dihet.

Jonuz Hajrullahu, këpucar, u likuidua në tetor të vitit 1944 tek Uji i Thartë, afër kishës së Liliancës, në moshën 43 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Zarif Shabani (kuzhinier) u likuidua në tetor 1944 në Ujin e thartë afër Lilianjës në moshën 45 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Këta serbë i morën këta civilë shqiptarë nga shtëpitë e tyre dhe i dërguan në Uji i thartë afër kishës së Lilianjës, ku u masakruan dhe likuiduan në mënyrën më brutale. Fajtori kryesor për likuidimin e tyre ishte Diça Malli nga fshati Llopardicë, komuna e Bujanocit (sipas kujtimit të Hasan Imerit, i lindur më 08.10.1919 në Bujanoc, me profesion berber, tash në pension, dhe Nijazi Bektashi, i lindur më 20.06.1933 në fshatin Nacë, në Bujanoc, ka lindur më 20.06.1933 në fshatin Bujanoc, në vitin 1933. 1964.
Tërnoc
Likuiduar
Muharrem Islam Osmani, në tetor 1944 në Vranjë në moshën 30 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Abdulla Ibrahim Zeqiri, i njohur si Dulla i Himës, u likuidua në tetor të vitit 1944 në Vranjë në moshën 50 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Asllan Ibrahim Rexhepi është likuiduar në moshën 30 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Tefi Abdyrrahman Selimi është likuiduar në moshën 40 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Xhefer Sulejman Selimi është likuiduar në moshën 48 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Shasivar Murtezi i njohur si Çaça është likuiduar në moshën 58-vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Ilmi Mustafa Arifi, është likuiduar në moshën 41 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Sadri Isuf Saqipi, është likuiduar në moshën 33 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Arif Ali Arifi, i njohur si Lika, është likuiduar në moshën 47 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Xhemail Shaban Fazliu, është marrë nga shtëpia e tij në tetor 1944 dhe besohet se është likuiduar në Dubnicë, afër Vranjës në moshën 62 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Alush Rasim Shabanin e morën nga shtëpia e tij në Gjilan në tetor të vitit 1944 dhe i humbën çdo gjurmë. Supozohet se ai është likuiduar. Në moshën 35 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Jonuz Mehmet Jonuz was liquidated in November 1944 in Gjilan at the age of 35. His grave is unknown.
Pashë Galip Ramiz u likuidua në nëntor të vitit 1944 në Gjilan në moshën 35 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Xheladin Halil Xhelili u likuidua në nëntor të vitit 1944 në Mal të Zi të Shkupit në moshën 24 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Jonuz Ademi u mor nga shtëpia e tij në nëntor 1944 dhe u likuidua në moshën 35 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Ramadan Aqif Selimi – Terzia u mor nga UDB-ja nga ushtria në Zagreb në gusht të vitit 1946 dhe u dërgua në UDB-në e Maqedonisë në Shkup ku u likuidua brutalisht. Në atë kohë ai ishte 26 vjeç. Varri i tij nuk dihet.
Ilmi Sherif Hetemi u likuidua në verën e vitit 1944 në Mal të Zi të Shkupit në moshën 24 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Zejnulla Hajdin Hebibi u likuidua në shtator të vitit 1944 në Urën e Mustafës në Bujanoc, sot afër xhamisë, në moshën 32 vjeçare.
Ramadan Hajdara Nuredini u likuidua në tetor 1944 në Kodrën e Madhe në moshën 50 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Nuhi Hajdar Nuredin u likuidua në tetor të vitit 1944 në fushën e Tërnocit, në moshën 47 vjeçare. Varri i tij nuk dihet (Ramadani dhe Nuhiu ishin vëllezër).
Xhafer Halil Fejzullah u likuidua në tetor të vitit 1944 në Kodrën e Madhe, në moshën 33 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.

Vehbi Ismail Sylejman u likuidua më 25 nëntor 1944 pranë shkollës “Muharrem Kadriu”. Ishte kryetar i Këshillit Nacionalçlirimtar. U vra nga çetnikët Velimir nga fshati Levosoje i njohur me emrin Vela dhe Gjorgje Kadiça nga Osllara. Në moshën 32 vjeçare.
Ali Veli Jonuz u likuidua në tetor 1944 në Kodrën e Madhe, në moshën 36 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Sadri Alishani nga lagjja Gash u likuidua në tetor të vitit 1944 në Kodrën e Hadës në moshën 40 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Avdi Demir nga lagjja Terzi u likuidua në tetor të vitit 1944 në Kodrën e Hadës, në moshën 22 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Sali Aslan Selimi u likuidua në tetor 1944 në Kodrën e Hadës, në moshën 28 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Mustafa Memet Xheladini u likuidua në tetor të vitit 1944 në shtëpitë e lagjes Terzive, në moshën 34 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Qemajl Nazif Hamidi u vra nga minat në prill të vitit 1945 në fushën e Tërnocit. Ai ishte 17 vjeç.
Veli Baki Limani u vra nga minat në nëntor 1945 në fshatin Reptovë. Ai ishte 27 vjeç.
Zejadin Sherif Haliti (Çekerr) u vra nga minat në prill të vitit 1945 në fushën e Tërnocit. Ai ishte 14 vjeç.
Isuf Feta Arifi në dhjetor të vitit 1944, komandanti i Brigadës IV Maqedonase e lidh në një shtyllë dhe e vrau me automatik para turmës. Fillimisht e rrahën gjithë natën dhe të nesërmen mblodhën fshatin për të parë vrasjen. Po atë ditë, 80 fshatarë u morën nga tubimi dhe u dërguan në Bujanoc, ku u morën në pyetje dhe u torturuan fizikisht dhe mendërisht. Nëntë prej tyre u ndanë dhe u dërguan në Vranjë (janë regjistruar në likuidime). Isuf Arifi ishte 42 vjeç.
Xhemail Rashit Demir nga lagjja Çuvadar u likuidua në nëntor të vitit 1944 në fshatin Ropotovë në moshën 17 vjeçare.
Diliman Fejzullah nga lagjja e Gashit, në vitin 1912 e morën nga oborri dhe e çuan në lagjen Strukar, ku e vranë në moshën 22 vjeçare.
Hajdar Nuredini nga lagjja Strukar u vra në shtëpinë e tij në vitin 1912, në moshën 50 vjeçare.
Zenun Sejdiu (Pulani) u vra në shtëpinë e tij në vitin 1912, në moshën 51 vjeçare.
Zeqir Rrahman Salihu nga lagjja Strukar u vra në oborrin e tij në vitin 1912, në moshën 49 vjeçare.
Ahmet Daci nga lagjja Strukar u vra në oborrin e tij në vitin 1912, në moshën 48 vjeçare.
Ramiz Demiri nga lagjja Steke u vra në oborrin e tij në vitin 1912, në moshën 52 vjeçare.
Axhi Osmani nga lagjja Steke u vra në oborrin e tij në vitin 1912, në moshën 55 vjeçare.
Raqip Sulejman Avdiu nga lagjja Steke u vra në vitin 1912 në oborrin e shtëpisë së tij në moshën 50 vjeçare.
Bashkëshortja e Raqip Sulejmanit nga lagjja Steke u vra në vitin 1912 në oborrin e shtëpisë së saj, në moshën 46 vjeçare.
Shaban Raqip Sulejman nga lagjja Steke u vra në vitin 1912 në oborrin e shtëpisë së tij. Nga një shtëpi, ata vranë zotin Saqipi, gruan e tij dhe djalin e Saqipit, Shabanin.
Kurtali Xhemshit Arif nga lagjja Tole u likuidua në gusht të vitit 1943 në fshatin Breznicë të Bujanocit në moshën 29 vjeçare.
Habim Avdi Ramadani nga lagjja Xhaferi u likuidua në gusht të vitit 1943 në kufirin e fshatit Breznicë të Bujanocit në moshën 25 vjeçare.
Dalip Ramiz Dobërçani nga lagjja Strukar u likuidua në gusht të vitit 1943 në kufirin e fshatit Breznicë të Bujanocit, në moshën 27 vjeçare.

Fehmi Jahi Zahiri nga lagjja Strukar u likuidua në korrik të vitit 1945, gjatë kryerjes së shërbimit ushtarak në Kaçanik, në moshën 27 vjeçare. Varroset në Gazi-babë të Shkupit.
Qamil Asllan Adili u vra nga UDB-ja në gusht të vitit 1946 në moshën 21 vjeçare.
Në Zabeli të Strukarëve në moshën 24 vjeçare u vra Shaban Emin Qazimi, i lindur më 1958, të cilin e vrau pylltari Luba i Vlladiçin Hanit.
Hevzi Zejnullah Sulejmani, i lindur në vitin 1924 në moshën 20 vjeçare, ushtria serbe i vuri zjarrin livadheve me bar të Shtekëve dhe e hodhi në zjarr. Familja e tij emigroi në Bursa të Turqisë.
Nasjet Shukri Selimi, i lindur më 24.02.1966 në Tërnoc, u vra më 10.11.1992 në komandën e garnizonit në afërsi të hotel Grand në Prishtinë, në moshën 26 vjeçare. Atë ditë Nasjeti do të merrte diplomën në Fakultetin e Bujqësisë në Prishtinë dhe për të blerë rrobat e dhëndrit për dasmë. Ai ishte një student i shkëlqyer dhe rridhte nga një familje intelektuale. Ai u varros në një mënyrë madhështore kombëtare dhe fetare. Pas vrasjes së Nasjetit në moshën 26 vjeçare, familja e tij u arrestua dhe u mbajt në burgun e Prishtinës për 24 orë. Galip Beqiri nga fshati Tërnoc dhe Emrulla Lutfiu, po ashtu nga fshati Tërnoc, kanë dhënë informacione për vrasjen e Nasjet Shukri Selimit.
Shaip Kamber Shabani u plagos nga një gjyle topi në vitin 1944 në vendin Reka të Tërnocit dhe vdiq 20 ditë më vonë, në moshën 35 vjeçare, në spitalin e Prizrenit.Nasalca Likuiduar
Kadanexhik Ajet Shanani u likuidua në maj të vitit 1912 në afërsi të fshatit çerkez, në gropën e gëlqeres pranë rrugës së vjetër, në moshën 16-vjeçare. Motra e tij thotë se ishin afër ta shpëtonin, sepse ishte fshehur në rrënoja, por më kot, sepse vdiq me vuajtje të mëdha.
Bushat Qazimi u likuidua nga gjermanët në dhjetor të vitit 1944 në Beograd, sepse po ndihmonte partizanët dhe luftonte kundër tyre. Ai ishte 26 vjeç. Varri i tij nuk dihet.I vrarë
Sabedin Asllani u vra në dhjetor të vitit 1944 mbi fshatin Lluçan, afër Shkozatit, në moshën 60 vjeçare. U vra nga sllavokomunistët ortodoksë.
Fejzulla Saliu u vra në dhjetor 1944 mbi fshatin Lluçan, afër Shkozatit, në moshën 58-vjeçare.
Isa Fejzulli u vra në dhjetor të vitit 1944 mbi fshatin Lluçan, afër Shkozatit, në moshën 45-vjeçare.
Lutfi Nuredini u vra në dhjetor të vitit 1944 në fshatin Lluçan të Shkozatit në moshën 35-vjeçare.
Ali Xhemaili u vra në dhjetor të vitit 1944 në fshatin Lluçan të Shkozatit, në moshën 62-vjeçare.
Bektash Halimi u vra në prill të vitit 1944 në oborrin e shtëpisë së tij, në moshën 62 vjeçare.
Mirije Misim Xhemaili për pak ka pësuar më 18 nëntor 1944 kur disa sllavokomunistë tentuan ta përdhunojnë duke e qëlluar me pushkë në kokë. Mirija jetoi shtatë ditë pas plagosjes së rëndë dhe vdiq duke lënë dy fëmijë jetimë, djalin Xhemail dhe vajzën Xhevrija Xhemaili. Vajza e saj Xhevrija jeton në Kumanovë.
Asllan Din Rrahmani was killed on September 14, 1944 at Pusi i Levasojës, at the age of 30.
Bejzad Fejza-Salihu was killed on September 15, 1944 at Ura e Erebicës (Ura e Thellëzës) at the age of 26.
Riza Selim Ismaili u vra më 13 shtator 1944 në Çerenë te varret e Shkijave afër Samolicës, në moshën 50 vjeçare.
Adem Kamber Ademi u vra në nëntor të vitit 1944 në Kodrën e Madhe, në moshën 30 vjeçare. U varros në fshatin Dobrosinë.
Xhemail Haliti u vra më 13 tetor 1943 në Surdilicë në moshën 20 vjeçare.
Serjan Sulejmani u vra në janar të vitit 1945 në fshatin Lisiçevë ndërmjet Kragujevcit dhe Kralevës, në moshën 30 vjeçare. U vra nga policia sllavokomuniste. Ai u varros në Lisiçevë

pa ceremoni fetare. Trupi i tij qëndroi shtatë ditë në tokë dhe kur e varrosën, gjetën thikën që i ishte ngulur në shpinë, tregon Belul Sulejmani.
Fejzi Imer Salihu u vra në dhjetor të vitit 1944 në fshatin Lluçan, në mesin e Shkozatëve në moshën 60 vjeçare.
Ahmet Zeqir Agushi u vra në nëntor të vitit 1944 në fshatin Vërban, në moshën 50 vjeçare. U varros në fshatin Nasalcë.
Selim Ramizi më 7 janar 1945 do të ekzekutohej i prangosur por shpëtoi dhe u shpëtoi aksidentalisht plumbave sllavokomunist.Të rënë në frontin e Sremit
Fejzi Beka u vra në prill të vitit 1945 në Slavonska Pozhegë. Ai ishte luftëtar i Brigadës së 7-të Sulmuese Shqiptare.I plagosur
Kadri Ismaili në janar të vitit 1945 në Budrovc u plagos në Këllk. Ai ishte 14 vjeç.
Belul Sulejmani i lindur më 15 janar 1923 u plagos më 15 prill 1945 në Slavonska Pozhegë në këmbën e majtë. Plumbi iu mbajt në këmbë për 15 vjet.I keqtrajtuar
Mejdi Ahmet Bektashi u mor nga shtëpia e tij në dhjetor 1944 dhe u tentua të likuidohej. E rrahën, e torturuan dhe i thyen krahun e djathtë. UDB-ja e mbajti 24 orë në fshatin Dobrosinë, por e shpëtoi serbi Zhiko nga Prroni i madh, i cili jeton në stacionin hekurudhor të Preshevës.Të arratisurit
Nijazi Xhemaili u arratis në Kroaci në nëntor 1944, më pas u arratis në Amerikë dhe prej andej në Turqi. Ai jeton në Bursa.
Rexhep Rexhepi u arratis në Kroaci në nëntor 1944, u arratis në Amerikë, por edhe ai emigroi në Turqi dhe jeton në qytetin e Bursës (sipas kujtimeve të Belul Sylejmanit, i lindur më 15 janar 1923 në fshatin Nasalcë dhe i Sulejman Kamber Ademit, i lindur më 1 shtator 912, ka qenë në fshatin 1912. Bujanoc që nga viti 1964).Llucani Likuiduar
Shefki Ramadini në vitin 1912, në moshën 23 vjeçare, u thirr në ushtar në Bullgari dhe mbeti atje. Varri i tij nuk dihet.
Dehar Fejzullahu në vitin 1912, në moshën 22 vjeçare, u thirr në ushtar në Bullgari dhe mbeti atje. Varri i tij nuk dihet.
Sulejman Hisa në vitin 1912, në moshën 19 vjeçare, thirret në ushtar në Bullgari dhe mbeti atje. Varri i tij nuk dihet.
Dehar Isen u likuidua në nëntor 1944 në moshën 26 vjeçare. Varri i tij nuk dihet. Besohet se është likuiduar nga UDB-ja e Preshevës në fushën e Miratocit.
Ramadan Ahemitna u likuidua në nëntor 1944 në moshën 30 vjeçare. Varri i tij nuk dihet. Besohet se është likuiduar nga UDB-ja e Preshevës në fushën e Miratocit bashkë me Dehar Isenin.
Zejadin Selimi u mor nga dy policë serbë më 7 janar 1945 dhe u likuidua rrugës për në Bujanoc në moshën 29 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Fakri Limani u likuidua më 22 janar 1945 në fshatin Bushtran të Preshevës, më saktësisht mes Bushtranit dhe Brodosellcës, në moshën 24 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Xhelil Bajram u likuidua në tetor të vitit 1944 në Përçinjë, në moshën 18 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Jonuz Limani u likuidua më 7 janar 1945, rreth 300 m mbi fshatin Lluçan, te mullinjtë e Binakut, në moshën 30-vjeçare.
Rexhep Amidi, 40 vjeç.
Sali Veseli, 19 vjeç.
Esat Bajram Ibrahimi, 39 years old.
Rashit Fejzullahu, 35 years old.
Kurtesh Murat Bajrami, 34 years old.
Sali Raqipi, 19 vjeç.

Shtatë personat e lartpërmendur, nga numri 9 deri në numrin 15, u vranë në Mullinjte Binak, rreth 300 m mbi Lluçan nga Brigada XVI. Në këtë grup ka qenë edhe Fehmi Jakupi, i cili ka zgjidhur duart, ka ikur nga radha e njerëzve që i kanë qëlluar dhe kanë shpëtuar.
Musa Selimi u likuidua në shkurt të vitit 1945 në fshatin Lluçan, në moshën 27 vjeçare.
Shain Selimi (babai i Musa Selimit) vdiq nga torturat e partizanëve sllavokomunistë në shkurt të vitit 1945 në fshatin Lluçan, në moshën 66 vjeçare.
Lutfi Selimi (djali i Shainit dhe vëllai i Musa Selimit) u vra në vitin 1945 në Llojan në moshën 40-vjeçare.
Faik Jakupi u likuidua në nëntor të vitit 1944 në Bujanoc në moshën 41 vjeçare.
Mejreme Mehmeti nga lagjja Dikullarë u vra në shtator 1944 në Lluçan në moshën 8 vjeçare.
Nexhibe Demir u plagos në gusht të vitit 1944 në Lluçan në lumin Tintar në moshën 48-vjeçare.
Barije Demir u plagos në moshën 30-vjeçare.
Merheme Demir u plagos në moshën 35 vjeçare (Të tre u plagosën në Lluçan) (Sipas kujtimit të Isuf Isufit u larguan (lindur më 15 maj 1930 në fshatin Lluçan ku jeton dhe sipas kujtimit të Elmije Sabedinit, e lindur më 03.03.1929 për të plagosurit në fshatin Trnov. Serbët).
Murat Haliti humbi në Jemen, ku e kishte dërguar Turqia në vitin 1913. Ishte 22 vjeç. Varri i tij nuk dihet.
Shukri Ahmeti u likuidua nga forcat e UÇK-së në tetor të vitit 1944, në moshën 24 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Evzi Mehmeti likuidohet në gusht të vitit 1944 në Lluçan, buzë lumit Morava, në moshën 20 vjeçare. Varri i tij nuk dihet (Sipas kujtimit të Sadulla Ebibit, i lindur më 12 korrik 1898 në fshatin Turi të rrethit të Bujanocit. Breznica Likuiduar
Vesel Sejdiu u likuidua në prill të vitit 1945 në hambarin e tij. U vra nga UÇK-ja në moshën 70 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Hasan Ruhan u likuidua në nëntor 1944 në vendin e quajtur Ushi, në moshën 40-vjeçare.
Adem Jonuzi u likuidua në nëntor 1944 në vendin e quajtur Ushi në moshën 50-vjeçare.
Emin Emerllahu u likuidua në nëntor të vitit 1944, në Ushi në moshën 45 vjeçare.
Musli Zena u likuidua në nëntor të vitit 1944, në Ushi në moshën 36 vjeçare.
Asllan Abazi likuidohet në nëntor 1944 në Ushi në moshën 51 vjeçare. Vrasja e Osman Shabani SylejmanitNë vitin 1996, taksisti Osman Shabani Sylejmani me mikrobusin e tij “Mercedes” u nis nga Bujanoci për në Klenik dhe nuk u kthye më. Rrugës për në Čeklički Zabel, ai u vra brutalisht nga serbi Nebojsha Jovanoviq.Nebojsha e qëlloi Osmanin dy herë në kokë. Kur vuri re se Osmani ishte ende gjallë, e goditi disa herë me një shkop druri në kokë. Të nesërmen, më 2 shkurt 1996, krimineli Nebojsha, për të fshehur gjurmët e krimit, mori dy litra vaj, letër dhe dru dhe i vuri zjarrin kufomës së Osmanit. Meqenëse trupi ishte ngrirë, ai ishte djegur lehtë në anën e majtë, ai përsëri mblodhi dru furçe dhe dru dhe mbuloi trupin, duke vjedhur unazën, orën e dorës, këpucët dhe mikrobusin.Familja e Osmanit njoftoi autoritetet për zhdukjen e tij. Krimineli Nebojsha Jovanoviq, i lindur më 11.10.1973 në fshatin Sejac të komunës së Bujanocit, është kapur dhe është vënë në gjyq. Para gjyqit të Vranjës, më 14 maj 1996 dhe 17 maj 1996, vrasësi Nebojsa jo vetëm që nuk u pendua, por tregoi fytyrën e kriminelit dhe gjakpirësit të vërtetë: deklaroi se nuk e njihte fare Osmanin dhe se nuk kishte asnjë lidhje me të, por se e kishte vrarë nga dëshira për të mos vuajtur një vit burg dhe 20 ditë burg për shqiptarët. do të dërgohej në Kosovë për të vrarë shqiptarë të tjerë.I plagosur
Habib Haliti u plagos në vitin 1944 në Kozarnik, në moshën 32 vjeçare. Të burgosur

Lam Ruhani, i njohur si Lam Breznica, i lindur më 12 qershor 1912, u dënua në Nish në vitin 1948, në gjykatën ushtarake, me 10 vjet burg, pa të drejta civile për 3 vjet. I kam mbajtur 5 vjet, thotë xha Lam Breznica, por më shumë kam vuajtur nën hetim sesa në burg.
Saqip Ramë Zymberi, i lindur më 02.10.1950, u gjykua më 08.12.1985 në Vranjë dhe u dënua me 4 vjet burgim, të cilin e vuajti në Nish. Ai u lirua më 8 dhjetor 1989.
Imer Limani, i lindur më 18.02.1965, u gjykua në Vranjë dhe u dënua me një muaj burgim më 27.11.1990.
Bajram Selmani, i lindur më 26.05.1989, është dënuar më 08.08.1963 në Vranjë me një muaj burg.
Aqif Arifi, i lindur më 24.01.1969, u gjykua në Vranjë dhe u dënua me 3 muaj burgim, të cilin e kreu edhe në Vranjë.
Ramiz Kadri Arifi, i lindur më 09.02.1955, më 27.05.1969 është dënuar me 5 muaj burgim, të cilin e ka mbajtur në Vranjë, ku edhe është gjykuar. Më 25 mars 1983, Ramiz Arifi dënohet për herë të dytë me 7 vjet burgim, të cilat i vuajti në burgun e Nishit.Të burgosurit e Breznicës së Poshtme
Sadik Avdil Sadiku nga viti 1947 deri në vitin 1950 u keqtrajtua dhe u burgos disa herë për tre deri në katër muaj nga pushteti i atëhershëm sllav komunist.Pribovci Likuiduar
Ali Nezir Sadiku në moshën 23 vjeçare u likuidua në vitin 1914 në Simitli të Bullgarisë. Varri i tij nuk dihet.
Shefki Ali Sadiku u likuidua në maj të vitit 1945 në Ferizaj. Më vonë, edhe djali i Shefkiut u likuidua në moshën 31-vjeçare.
Hysen Fejzulla Sylaj në moshën 20 vjeçare likuidohet në vitin 1946 në ushtri. Varri i tij nuk dihet.I vrarë
Shaip Tahir Murati u vra në shtator të vitit 1943 në Prroni të Këc të fshatit Qestelinë, në moshën 16 vjeçare.
Hasan Ali Fetahu, i lindur më 1918 u likuidua në gusht të vitit 1944 në Novosello, në moshën 26 vjeçare.
Adem Ramiz Demiri i lindur më 1922 u likuidua në nëntor 1944 në fshatin Laçiç.
Hal Murat Tahiri, i lindur më 1918 në nëntor të vitit 1944, u plagos rëndë në Gjilan dhe vdiq rrugës për në shtëpi.
Ramadan Mahmut Sherifi, i lindur në vitin 1917, vdiq në rrugën e tij për në shtëpi pasi u plagos në nëntor 1944. I plagosur
Hasan Nezir Sadiku, i lindur më 1902, u plagos në korrik të vitit 1944 në afërsi të fshatit Sedllarë. Ai ishte 42 vjeç.Të burgosurit
Shefki Habib Sulejmani, i lindur më 1957, u burgos në vitin 1981 dhe u dënua me 5 vjet burg nga gjykata ushtarake në Lubjanë. Ai ishte 24 vjeç (sipas kujtimeve të tij).Ramadan Ismail, i lindur më 12.08.1928 në fshatin Priboc, nga viti 1963 jeton në Bujanoc.Dobrosina Likuiduar
Liman Asan Emini u likuidua në vitin 1912 në Selanik në moshën 22 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Sulejman Saliu u likuidua në vitin 1912 në Mishë, në moshën 23 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Latif Ademi u likuidua në vitin 1912 në Kodrën e Ligit të madh duke ikur në Shkup. Ai ishte 24 vjeç. Varri i tij nuk dihet.
Hamdi Sulejman Hajdari u likuidua në nëntor 1944 në Balli Terahan në moshën 28-vjeçare.
Rexhep Sulejman Hajdari u likuidua në nëntor të vitit 1944 në Balli Tërahan, në moshën 26 vjeçare. Këta dy vëllezër u vranë nga pjesëtarët e brigadës XVI, komandant i së cilës ishte Bllazha Jovanoviqi.
Nuhi Liman Shaqiri u likuidua në tetor të vitit 1944 në fshatin Levesovë, në moshën 45 vjeçare.

Muharrem Shaban Iseni, i lindur më 1922, likuidohet në tetor të vitit 1944 në hyrje të Bujanocit, në moshën 22 vjeçare.
Bajram Isuf Bajrami u likuidua në tetor të vitit 1944 në hyrje të Bujanocit, në moshën 45 vjeçare.
Ismail Halil Rexhepi u likuidua në tetor të vitit 1944 në fshatin Nasalcë në moshën 50 vjeçare.
Dalip Lim Bajrami, i lindur më 1926, u likuidua në janar të vitit 1945 afër Gllovcit të Drenicës në moshën 19 vjeçare.
Tahir Adem Aliu u likuidua në prill 1941 në Mollën e Kuqe, në moshën 50 vjeçare. I plagosur.
Sulejman Liman Shaqiri u plagos në tetor 1944 në fshatin Osllarë, në moshën 48 vjeçare. Të burgosurit e Breznicës
Ukshin Shaban Neziri u dënua në Nish në janar 1945 me 20 vjet burg. Vdiq nga torturat fizike në burgun e Nishit, në moshën 49-vjeçare.
Fadil Mustafa Rexhepi u burgos në vitin 1987 dhe u dënua me 6 vjet burgim nga gjykata ushtarake e Beogradit. Një vit burg në Beograd dhe katër vjet në Valevë (sipas kujtimeve të
Elmi Sylejmanit, i lindur më 02.08.1922 në fshatin Dobroshinë, prej vitit 1970 jeton në Bujanoc, kurse Bajram Hasanit, i lindur më 15.03.1937, në fshatin Bujanovc, 1965, ka jetuar në Bujanoc, i lindur më 15 mars 1937.
I plagosur në frontin e Sremit
Evzi Ibrahim Bediu, i lindur më 1922, u plagos në prill 1945 në Shid të frontit të Sremit, në moshën 23 vjeçare.Letovica Likuiduar
Ferat Rrahim Rrustemi u likuidua në vitin 1916 në Kërçovë, në moshën 25 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Ahmet Latifi u likuidua në vitin 1916 në Kërçovë, në moshën 24 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Durak Halimi u likuidua në vitin 1916 në Kërçovë, në moshën 234 vjeçare. Varri i tij nuk dihet.
Ismail Veli Ismaili u likuidua në janar 1944 në Konçul në moshën 25 vjeçare.
Musa Ibrahim Sinani u likuidua në janar të vitit 1944 në Miratoc në moshën 19 vjeçare.
Ramadan Selman Zymberi u likuidua në janar 1944 në Vranjë në moshën 50 vjeçare.
Ramadan Idris Idrizi u likuidua në janar të vitit 1944 në Vranjë në moshën vjeçare
Ilmi Jahi Fetahu u likuidua në tetor të vitit 1944 në fshatin Raincë, në moshën 20 vjeçare.
Beqir Sulejman Beqiri, u vra nga një minë në shtator të vitit 1944 në fshatin Lluçan, në moshën 17 vjeçare.
Të rënë në frontin e Sremit
Shefki Osman Latifi u likuidua në prill të vitit 1944 në Shid të frontit të Sremit, në moshën 20 vjeçare. Të burgosur
Bejtualla Mustafa Memeti u dënua në maj të vitit 1945 në Vranjë me 20 vjet burg. Ai kreu 12 vjet burg në Nish. Ai ishte 30 vjeç.Mizoritë gjatë Luftës së Dytë Botërore
Gjilan 7854 people were hanged,
Prishtinë 3675
Drenica 4820
Mitrovicë,1970
Furra 3540,
Ferizaj 1260,
Podujevo 1670,
Prizren 1200,
Gjakove 800,
Rahovec 750,

Suhareka 420,
Dragash 500,
Preshevo 690,
Shkup 1450 (vetëm në Bllacë të Shkupit u masakruan mbi 130 burra, gra, fëmijë dhe pleq).
Kumanovë 780,
Tetovë 4100,
Gostivar 715,
Kërcovo 490,
19Sanxhak (E diela Jeni) 1410,
Tutin 900, in
Bihor 3820,
Plavë and Guci 710,
Ulqin 515 and
Tivarë dhe Dalmaci 2600 shqiptarë.
TSr/ 1912-44: Masakrat serbe në LuginëFshati Bugarinë Likuidohet.
Ibish Qerimi u vra në nëntor 1944 në Pçinjë. Varri i tij nuk dihet. (Sipas kujtimeve të Qerim Qerimit, i lindur më 24 gusht 1928 në fshatin Bugarinë, tani banues në fshatin çerkez të Kumanovës që nga viti 1965, i cili rrëfen rrethanat e krijuara në fshatin Bugarinë pas Luftës së Dytë Botërore. Të rënë në frontin e Sremit.
Aziz Ismaili ra dëshmor në prill të vitit 1945 në Shid të Frontit të Sremit në moshën 30 vjeçare. Fshati Ranatoc Vritet
Daut Rrahmani (Sipas kujtimeve të Mihrije Rahim Rrahmani, e lindur më 10.02.1922 në fshatin Strezovc, me banim çerkez që nga viti 1965, e cila rrëfen sjelljet barbare të regjimit sllavo-komunist.
Shaban Haliti u vra më 25 nëntor 1944 afër fshatit Maxhere në moshën 53 vjeçare. Fshati Ranatoc BukocLikuidohet
Haki Emini (sipas kujtimit të nënës së tij Sadije Emini, e lindur më 22.04.1910 në fshatin Nasalcë, jeton në çerkez që nga viti 1963, i cili rrëfen regjimet që ushtronin presion mbi popullatën shqiptare) i lindur më 1939 u vra më 10 gusht 1962, 2 gusht 1961, në moshën ushtarake në Pogoricë.Shusha e Poshtme Likuiduar
Mustaf Agushi u vra në nëntor të vitit 1944 në rrugën Kumanovë – Vranjë, në moshën 24 vjeçare. Thuhet se u masakrua nga Kira e Shkupit. Varri i tij nuk dihet (sipas kujtimit të Naxhije Maliqit, e lindur më 1923 në fshatin Shushajë e Poshtme të rrethit të Preshevës dhe që nga viti 1977 jeton në Kumanovë, e cila rrëfen vrasjet dhe burgosjet e fshatrave të Shushajës) (Sipas kujtimit të Elmi Nevzajës, i lindur më 19 shtator 15 në fshatin Shushad Osmani. e Poshtme, i cili rrëfen regjimin sllavo-ortodoks dhe presionin e tij për të zhdukur elementin shqiptar në këto troje).Fshati Bilincë, Lagjja Kukaj Likuiduar
Shaban Ramadani i njohur si Ramë, u vra më 20 nëntor 1912 në Berçec (në mal) në moshën 50 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Fejzulla Kukaj was killed on November 3, 1913 in the Kukaj neighborhood in Selishtë, aged 25. His grave is unknown.
Qail Rexhepi u vra më 24 mars 1945 në Split. Varri i tij nuk dihet.
Rrahim Murtezi was killed on October 26, 1912 in Bilincë, aged 40. His grave is unknown.
Xhemail Rexhepi u vra me fëmijën në krahë më 12 dhjetor 1944 në Lamën e Mehes të lagjes Kukaj në moshën 35 vjeçare. I plagosur.
Iliaz Bislimi on November 25, 1944 in Muçibaba, 32 years old.Imprisoned

Kreu i UDB-së, Jova Gariq, me pretekstin se është i përfshirë në kontrabandë ari, ka arrestuar një grup qytetarësh të cilët janë rrahur për vdekje në stacionin policor dhe keqtrajtuar nga Trifko Tankosiqi. Këto ishin:
Hamid Kukaj, i cili u arrestua më 24 dhjetor 1956 dhe u mbajt për 8 ditë burg në stacionin e Zhegrës.
Isa Limani, i cili u arrestua më 24 dhjetor 1956 dhe u mbajt për 8 ditë burg në stacionin e Zhegrës.
Idriz Bilalli, aged 40.
Halit Arifi, 36 vjeç.
Demir Rexhepi, aged 45.
Halil Jahija Lagjja Muhaxher 27 vjec.
Hamid Kukaj, 25 vjeç.
Qerim Sylejmani, Pograxhë neighborhood, 35 years old.
Banush Sulejmani, 35 years old.
Ahmet Rashiti, 32 years old.Peçenë villageKilled
Avdi Demiri, lagjja Zubve u vra më 6 nëntor 1944 në fshatin Sefer nga pjesëtarët e PSKçK-së në moshën 52 vjeçare.
Bajram Demiri, lagjja Zubve u vra më 22 nëntor 1944 në malin Buçuvina në moshën 45 vjeçare. Avdiu dhe Bajrami ishin vëllezër.
Kadri Asllani u vra më 22 nëntor 1944 në hekurudhën e Preshevës në moshën 50 vjeçare (sipas kujtimit të Nuhi Avdiut, i lindur më 04.01.1939 në fshatin Peçenë – Lagjja Zubve, me banim në Kumanovë që nga viti 1961, i cili rrëfimin e fshatit të djegur për gjyshin e tij e bazon historinë e familjes së tij për gjyshin e tij).Mizoritë bullgare ndaj shqiptarëve
Fshati Peçenë, i cili ka lagjen Zubve, Bulloshve dhe Haxhve, gjendet 20 km në perëndim të qytetit të Preshevës. Ne përkujtojmë tragjedinë e një familjeje në vitet 1916-1917, kur ky vend u pushtua nga pushtuesi bullgar. Pas krijimit të administratës bullgare, shumë të rinj u rekrutuan dhe u dërguan në Bullgari. Këta nuk ishin ushtarë të rregullt, por të ashtuquajtur Trudak dhe keqtrajtoheshin në mënyra të ndryshme.Nga lagjja Haxh ishte rekrutuar një i ri me emrin Ziya. Për shkak të keqtrajtimit të rëndë ai u detyrua të largohej nga ushtria bullgare në shtëpi. Pas arratisjes së tij, bullgarët lëshuan një urdhër arresti për kapjen e tij (me qëllim kthimin e tij në ushtrinë bullgare). Një ditë, administrata ushtarako-policore dërgoi bullgarë të veshur me uniformë në lagjen Zubve për të marrë kryetarin e fshatit që të shkonin me të në shtëpinë e Zijasë dhe ta rrëmbenin. Fatmirësisht kryeplaku nuk ishte në shtëpi, kështu që në vend të tij morën një fshatar tjetër të quajtur Islam Bilalli. Shkoi në lagjen Haxh te Zija, hyri brenda dhe i tha nënës së Zijes: A ka ardhur Zija nga Bullgaria, se po e kërkojnë bullgarët. Nëna e Zijas u përgjigj se ai nuk kishte ardhur, edhe pse Zija ishte fshehur pranë shtëpisë, në mal. Bullgarët, duke dyshuar se nëna e tij gënjen, filluan ta rrahin në oborr. Zija, duke parë se po rrihnin nënën e tij, qëlloi me pushkë mbi bullgarët për t'i trembur.Ata filluan të ikin dhe u kthyen në stacionin e tyre. Me të mbërritur, ata treguan se çfarë kishte ndodhur. Por ata u servirën edhe me gënjeshtra. Ata thanë se Islami i kishte thënë Zijes: Merre pushkën dhe vrit bullgarët, se kanë ardhur të të arrestojnë. Komanda bullgare urdhëroi menjëherë një grup prej dhjetë vetash (ushtarë) dhe u tha të shkonin në lagjen Zub dhe të bënin çfarë të dëshironin me Islamin dhe familjen e tij.Bullgarët arritën në këtë lagje, thirrën Islamin dhe e urdhëruan të shkonte me ta. Ai u largua, por ata i kërkuan familjes së tij që të shkonte me ta. Kështu Islami, nëna e tij, gruaja me katër fëmijë, i ndoqi bullgarët. Ndërsa largoheshin nga lagjja, bullgarët diskutuan me njëri-tjetrin se çfarë të bënin me ta. Njëri propozoi t'i pushkatonte, tjetri t'i therte dhe i treti propozoi t'i hidhnin në zjarr.Islami kur i dëgjoi këto fjalë (dinte bullgarisht) bërtiti me zë të lartë: O fshatarë, ma bëni të ligjshëm, se e kisha me gjithë

familjen time! Bullgarët dërguan Islamin dhe familjen e tij dhe në malin aty pranë ku kishte një grumbull dushku, të përgatitur si ushqim dimëror për kafshët. Aty e lidhën në një copë dru dhe i vunë zjarrin pirgut të lisit. Kur zjarri mori një goditje të madhe, bullgarët filluan të hedhin në zjarr fëmijët një nga një, pastaj nënën dhe gruan dhe në fund, pas kësaj skene të tmerrshme, e hodhën edhe atë. Që atëherë ky vend është quajtur vendi ku u dogj Islami dhe familja e tij. Kjo ngjarje tragjike është raportuar edhe nga shumë fshatarë të tjerë, gjë që tregon se ajo është përcjellë brez pas brezi, por fshatrat përreth e mbajnë ende të freskët këtë ngjarje në kujtesën e tyre.Fatkeqësisht nuk ka dëshmitarë të kësaj ngjarje sepse ka ndodhur në vitet 1916-1917.Fshati Gruhali i vrarë
Rashit Saqipi was killed on November 25, 1944 in the Gruhali village.
Fshati Buhic
Likuiduar
Fazli Rama u vra në nëntor të vitit 1944 në fshatin Urat në moshën 60 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Të rënë në fronin e Sremit
Etem Emini ra dëshmor më 12 prill 1945 në frontin e Sremit. 19 vjeç. Varri i tij nuk dihet.
I plagosur
Haqif Halimi u plagos më 16 tetor 1944 në Bujanoc në moshën 36 vjeçare.
Ragip Halimi u plagos më 11 qershor 1944 në fshatin Hodonovc në moshën 31 vjeçare.Të burgosurit
Raqip Halimi u gjykua në Prishtinë në vitin 1947 dhe u dënua me 20 vjet burg, por vuajti 5 vjet në Sremska Mitrovica. Vdiq në vitin 1988 në Kumanovë (Sipas kujtimit të Rufat Halimit, i lindur më 06.08.1929 në fshatin Buhiç, që nga viti 1956 jeton në Kumanovë, i cili rrëfen likuidimet, vrasjet dhe plagosjet e popullatës shqiptare në Buhiç).Fshati Norçe I likuiduar
Destan Jashar Agushi, i njohur si Destan Norça, i lindur më 1898, u masakrua në fshatin Mateç në moshën 49-vjeçare. Ai u masakrua nga Gjerasim Stankoviç, farkëtar i njohur si Dajço, Slavko Dimitrijeviq dhe vëllai i tij Stanimir Dimitrijević, tre pirojës që jetonin si kolonë në fshatin Mateç të Kumanovës. Destani u likuidua më 22 nëntor 1947, së bashku me kryeplakun e Lipkovës në vendin e Prronit të Vorreve, rreth 700 metra larg fshatit Mateç, mu te Dardha e Shaqirit, në rrugën që të çon nga Mateçi në fshatin Llopat.
Hafëz Nuredini, born in 1905, was massacred on December 7, 1944 at the Toza Cafe in Presheva.
Faik Selimi u likuidua në nëntor të vitit 1944 në Surdulicë në moshën 30 vjeçare.
Halil Esati u likuidua në vitin 1945 jashtë Preshevës. Ai ishte 22 vjeç. Varri i tij nuk dihet.I vrarë
Xhavit Nuredini u vra më 22 nëntor 1944 në stacionin hekurudhor të Preshevës në moshën 32 vjeçare. Hafëzi dhe Xhaviti ishin vëllezër.
Ali Etemi u vra më 22 nëntor 1944 në Gere, në moshën 47 vjeçare.
Mustafa Saqipi u vra më 22 nëntor 1944 në stacionin hekurudhor të Preshevës, ishte 45 vjeç.
Ejup Emin u mbyt për vdekje me dru në shtëpinë e tij më 3 shtator 1944 në moshën 41 vjeçare.
I vrarë në Frontin e Sremit
Riza Miftari u vra më 12 prill 1944 në Frontin e Sremit në moshën 21 vjeçare. I plagosur
Muharrem Sabedini u plagos më 12 shtator 1944 në stacionin hekurudhor të Preshevës, 50 vjeç.
Halim Qazimi u plagos më 4 shtator 1944 te Guri i Zi, në moshën 38-vjeçare.
Vesel Hasani u plagos më 6 nëntor 1944 te Guri i Zi në moshën 36 vjeçare.Të burgosur.

Xhavit Saqipi në vitin 1945 u dënua me 15 vjet burg. Ai u dhunua brutalisht fizikisht dhe u likuidua në Nish, i akuzuar për vrasjen e një partizani. Ishte 30 vjeç (sipas kujtimeve të Gani Nuredinit, i lindur më 22 shtator 1928 në fshatin Norçe të rrethit të Preshevës, i cili rrëfen masakrën e babait të tij Hafëz Nuredinit në kafenenë Toza).Fshati Ilinca Likuiduar
Selim Demi Selimi u vra më 1 maj 1945 në Vinkovc në moshën 23 vjeçare, varri i tij nuk dihet.
Ejup Rexhepi – Selimi u vra më 16 nëntor 1944 në Preshevë në kafenenë Toza. Ai ishte 25 vjeç. Varri i tij nuk dihet.I vrarë
Adem Ademi u vra më 25 nëntor 1945 në Ilincë në moshën 40 vjeçare.
Rushit Hajrizi u vra më 25 nëntor 1945 në Ilincë në moshën 42 vjeçare.
Hajdin Salihu u vra më 22 shtator 1944 në Leran në moshën 50 vjeçare.
Ramë Dalipi was killed on September 22, 1944 in Leran at the age of 55.
Belul Ferati u vra më 22 shtator 1944 në stacionin hekurudhor të Preshevës, në moshën 51 vjeçare. U vra me bombë nga pjesëtarët e PSKçK-së.
Hajredin Emin u vra me shkop në shtëpinë e tij në nëntor të vitit 1947 në fshatin Ilincë. Ai ishte 60 vjeç.
Rexhep Zymberi u vra më 22 nëntor 1944 në fshatin Sllubicë, në moshën 33 vjeçare.
Bajram Bislimi u vra më 22 nëntor 1944 në fshatin Caravajkë në moshën 21 vjeçare. I plagosur
Maliq Maliqi u plagos në tetor 1944 në fshatin Vërban në moshën 40 vjeçare.Të burgosur
Më 25 nëntor 1944 i morën pothuajse të gjithë fshatarët e Ilincës dhe i futën në xhami ku i mbajtën 5 ditë. Pastaj u dërguan në stacionin hekurudhor të Preshevës (në kazermë) ku u mbajtën 60 ditë dhe ku u prekën nga tifoja, ndërsa të tjerët u dërguan në Vranjë. Ata vdiqën nga kjo sëmundje e rëndë në kazermën e stacionit hekurudhor të Preshevës.
Xhafer Ademi, 16 years old
Hetë Azem Ademi, 16 years old
Sherif Ademi, 65 vjeç dhe
Ismajl Zymberi, 45 years old
Në kazermë për 60 ditë u burgosën këta persona:
Zair Selimi, 53 vjeç
Zeqir Selimi, 48 years old
Qail Selimi, 22 vjeç (Zairi dhe Zeqiri ishin vëllezër dhe Qaili ishte kushëriri i tyre)
Isuf Dalipi (hoxha) known as Cuf, 55 years old
Hajrush Ademi, 56 years old
Selman Beluli, 52 vjeç
Fuat Beluli, 49 years old (Selmani and Fuat were brothers)
Riza Kadriu, 18 years old
Sinan Ramadani, 21 vjeç
Fazli Xhelili. 24 years old
Shaip Emini, 32 vjeç
Hamdi Emini, 28 vjeç
Rexhep Maliqi, 58 years old
Faik Elezi, 55 vjeç
Në burgun e Vranjës janë dërguar:
Hamid Shaqiri, 55 vjeç
Shaban Ademi, 45 vjeç
Ramiz Miratoca, 50 vjeç (nga Miratoca)
Ruzhdi Haliti, 40 years old

Hajrulla Miratoca, 36 years old
Sulejman Zhunica, 60 vjeç nga fshati Zhunicë
Jakup Zhunica, 59 vjeç, nga Zhunica i vrarë në Tabanoc
Vebi Derri, 50 years old, from Presheva killed in Tabanoc
Haki Derri, 37 years old (from Presheva, Vebi's cousin Derrit)
Adem Kamberi, 60 vjeç (nga Miratoca banon në Preshevë)
Qemajl Presheva, 20 years old from Presheva and
Qail Corrotica, 36 vjeç nga Corrotica
Të gjithë këta njerëz që u dërguan në burgun e Vranjës u likuiduan nga UDB-ja dhe nuk dihet asnjë varr i tyre. Këtë e konfirmon edhe Shaban Arifi, i cili ka shpëtuar rastësisht.Ata që i shpëtuan plumbit
Sejdi Selimi, 24 vjeç nga fshati Ilincë
Hamid Shaqiri, 55 vjeç nga Ilinca
Shaban Arifi, 47 vjeç nga Ilinca
Xhemail Presheva, 60 years old from Presheva
Rexhep Xhemaili, 24 years old from Presheva
Jonuz Doda, 62 years old from Presheva
Nazmi Jonuzi, 30 years old from Presheva
Riza Maliqi, 26 years old from Presheva
Zymber Kurbalia, 16 vjeç nga fshati Kurbali
Habi Seferi, 15 vjeç nga fshati Raincë (Sipas kujtimit të haxhi Sejdi Selimit, i lindur më 25 mars 1920 në Ilincë, tani jeton në Kumanovë që nga viti 1956) Referenca Të dhëna të ndryshme publike shqiptare, njohuri gojore dhe dëshmi nga familje shqiptare dhe të afërm të viktimave.

Braha, Sh. (1998). Rifat L. Berisha, prominent national figure. Tirana.
Braha, Sh. (n.d.). Gjenocidi i Madh serb… [Bokreferens, s. 458].
Bytyqi, A. (2001). State terror and Serbian-Malaysian genocide in Kosovo 1878–1991. Prishtina.
Hajdini, A. (1990). Tragjedia e Tivarit (f. 3, 13, 15–17).
Hoti, I. (1999). Të dhëna të panjohura për Luftën e Dytë Botërore në Kosovë (1941–1945) (k.nr.21/69, dok.nr.1281). Prishtinë.
Hoti, I. (2003, 15 tetor). Formimi i njësive të armatosura të Frontit Nacionalçlirimtar Shqiptar dhe veprimtaria e tyre. Zëri, f. 25.
Hoti, I. (2003, 16 tetor). Kosova dhe viset tjera etnike shqiptare nga kapitullimi i Italisë fashiste deri në fund të nëntorit 1944. Zëri, f. 18.
Instituti i Historisë. (1967). History of the Albanian people II. Prishtina.
Revista Koha (1997, 12 mars). Nr 144, f. 39.
Revista Koha (1997, 26 mars). Nr 146, f. 41.
Nasi, L. (n.d.). Ripushtimi i Kosovës…, f. 177.
Pirraku, M. (1992). Yugoslav Re-occupation of Kosovo 1945. Prishtina.
Pirraku, M. (2001, 10 mars). Revolta e "Brigadës Shaban Palluzhës" – Kthesë historike në luftën e popullit shqiptar për liri. Kosovapress, fq. 5.
Pirraku, M. (2001, February 21). Drenica Uprising 21.01–21.02.1945 [Communication]. Prishtina.
Pirraku, M. (n.d.). Reconquest of Kosovo…, p. 144–145.
Pirraku, M. (n.d.). Speech / Revolt of the "Brigade of Sh. Polluzhe…". Kosovapress, 10.03.2001.
Shatri, M. (n.d.). Kosova in LDB, p. 224.

Raporte të ndryshme. (1945, 16 prill). AVII nr 9-1/4-9-6/4, K-1341.
Ymer Berisha (1946, 22 tetor). Raporti dërguar misionarit anglez Hudson, Tiranë.

Gazeta gjermane e vitit 1913: Serbët dhe grekët po shfarosin shqiptarët
Me autor Petrit Latifi
Në vitin 1913, Ekrem Bej Flora, Hairedin Dibra dhe Ahmed Dakli, në gazetën gjermane "Häufig deutsche Presse" iu drejtuan kombeve të qytetëruara thirrjen e mëposhtme:
"Populli shqiptar, i cili prej shekujsh ka qenë i vazhdueshëm Gjaku i derdhur për lirinë e tij dhe i hapi rrugën suksesit të shteteve ballkanike, ende nuk ka mundur të gjejë drejtësi. Në Shqipërinë e Jugut, qindra vëllezër tanë lëngojnë nëpër burgjet greke. është anarki e plotë. Në veri të Shqipërisë, serbët vazhdojnë punën e tyre të shkatërrimit. Masakra e familjeve të tëra është rend i ditës. Kohët e fundit, barinjtë shqiptarë u varën dhe kufomat e tyre më pas u copëtuan me bajoneta. As pafajësia nuk respektohet. Serbët i djegin të gjallë të gjithë fëmijët që posedojnë.
Veprat çnjerëzore të atyre që duan të shfarosin popullin tonë i kanë sjellë shqiptarët në dëshpërim. Duke qenë se nuk u ka mbetur asgjë për të humbur dhe durimi i ka ardhur në fund, vëllezërit tanë fatkeq kanë përdorur mjetin e vetëm që u ka mbetur: të shesin jetën shtrenjtë dhe të shpëtojnë nderin e familjeve të tyre.
Vuajtjet ata i janë ekspozuar përndjekjes dhe janë detyruar të kërkojnë një vdekje shpenguese në fushat e betejës. Në emër të njerëzimit, i bëjmë thirrje kombeve të qytetëruara që të ndërhyjnë te Fuqitë e Mëdha që të mos lejojnë që kjo popullsi, e cila ka mundur të ruajë ekzistencën e saj kombëtare në shekuj persekutimi, të shkatërrohet në këtë mënyrë nga serbët dhe grekët".
Referenca
Shpesh shtypi gjerman, 1913. Nr. 231. Bromberg, e enjte, 2 tetor 1913. Botues: Grüneauetsche Buchdruckerei Nichard Krahl, Bromberg (themeluar 18061). Adresa e telegramit: Press German East Bromberg. Zersprecher Nr. 99 dhe 1308
https://www.google.se/books/edition/Politische_Chronik_der_Oesterreichische/IQs4AQAAMAAJ?hl=en&gbpv=1&dq=massakrierung+albaner&pg=PA383&printsec=frontcover

Kur edhe priftërinjtë ortodoksë grekë përdhunuan gratë shqiptare në vitin 1913
Me autor Petrit Latifi
Në librin "März eine Wochenschrift" botuar në vitin 1969 mund të lexojmë se edhe priftërinjtë ortodoksë grekë përdhunuan gra shqiptare, madje edhe të moshuara në vitet 1913 dhe 1914.
Albanian: Kur edhe priftërinjtë ortodoksë grekë përdhunuan gratë shqiptare në vitin 1913
Përkthimi:
"Komunitetet atëherë u mjaftuan me mbetjet e feminitetit, madje edhe gratë më të vjetra. Priftërinjtë grekë morën pjesën më aktive në përdhunimin dhe masakrën. Këto mizori mund

të plotësohen edhe sot në mënyrë efektive nga mizoritë e epirotëve grekë kundër popullsisë shqiptare".
shqip:
“”Komunitetet atëherë u mjaftuan me mbetjet e feminitetit, madje edhe gratë më të vjetra. Priftërinjtë grekë morën pjesën më aktive në përdhunimin dhe masakrën. Këto mizori mund të plotësohen edhe sot në mënyrë efektive nga mizoritë e epirotëve grekë kundër popullsisë shqiptare”.”
Referenca
https://www.google.se/books/edition/M%C3%A4rz/qnk1AQAAMAAJ?hl=en&gbpv=0&bsq=massakrierung%20albaner

Kur ushtarët serbë varrosnin të gjallë shqiptarët dhe përdhosnin kufoma femrash dhe fëmijë
Me autor Petrit Latifi
Gjatë tragjedive të ushtrisë serbe në trojet shqiptare nuk kishte kufi për sasinë e barbarive. Një botim gjerman i vitit 1913 përmend se si ushtarët serbë përdhunonin kufomat e grave shqiptare dhe i varrosnin të gjallë shqiptarët dhe i torturonin tmerrësisht.
Në botimin “Deutsche Arbeit Monatsschrift für das Geistesleben der Deutschen in Böhmen” Vëllimi 12, nga Shoqata për Promovimin e Shkencës, Artit dhe Letërsisë Gjermane në Bohemi, botuar në vitin 1913, mund të lexojmë sa vijon:
"Masakra e shqiptarëve nga serbët. Ndër të tjera, të burgosurit shqiptarë u torturuan tmerrësisht dhe u varrosën të gjallë. Gazetat serbe shpallnin publikisht se raca shqiptare duhet shfarosur. Konsulli Taby pa ushtri të tëra të kufomave shqiptare që notonin në lumin në Mitrovicë. Në Prizren, ushtarët serbë përdhosën vajzat e reja të burgjeve në rrugë, vajzat e reja të luftës turq, kufomat. të destinuara për Nish dhe Beograd u vranë”.
shqip:
“Masakra e shqiptarëve nga serbët. Ndër të tjera, të burgosurit shqiptarë u torturuan tmerrësisht dhe u varrosën të gjallë. Gazetat serbe shpallnin publikisht se raca shqiptare duhet shfarosur. Konsulli Taby pa ushtri të tëra kufomash shqiptare që notonin në lumin në Mitrovicë. Në Prizren, ushtarët serbë përdhosën vajzat e reja të burgjeve në rrugë, vajzat e reja të luftës, gratë turq përdhosën kufomat. të destinuara për Nish dhe Beograd u vranë”
Referenca
Revista mujore e punës gjermane për jetën intelektuale të gjermanëve në Bohemi · Vëllimi 12 Nga Shoqëria për Promovimin e Shkencës, Artit dhe Letërsisë Gjermane në Bohemi, 1913.
https://www.google.se/books/edition/Deutsche_Arbeit/zT0FPWwDhA0C?hl=en&gbpv=1&dq=greueltaten+der+serbischen+soldaten&pg=PA416&printsec=frontcover

Mizoritë greke kundër bektashinjve, shqiptarëve dhe civilëve turq (1912-1922)
Me autor Petrit Latifi
Në vitin 1912, gjatë Luftës Ballkanike, trupat greke kryen shumë mizori kundër bektashinjve, turqve dhe civilëve shqiptarë. Mizori të ngjashme ndodhën në vitet 1920.
“Rrethët e Argjirokastrës dhe të Delvinës. Kudo, pa përjashtim, fundi i regjimit të vjetër kishte zgjuar shpresën për zhvillimin kombëtar shqiptar tek ortodoksë, dhe për çështjen shqiptare, të pyetur qëllimisht shpesh dhe shpesh në Kakodiki, Lefterohor etj., etj.: “A jeni grekë?”. Gjithmonë kam marrë përgjigjen: “Ne jemi shqiptarë të krishterë”.1
Krimet e luftës greke në 1912-1922:
“Grekët, në një numër të madh dhe të pajisur me gjithçka që u nevojitej, dëbuan popullsinë pak a shumë të pambrojtur myslimane nga shtëpitë e tyre, dogjën fshatrat myslimane, kështu që, për shembull, popullsia e Alpeve Akrokerauniane, përveç detit, ishte plotësisht myslimane, me mendje shumë kombëtare dhe e famshme që nga kohra të lashta për pastërtinë morale, trimërinë dhe efikasitetin e tyre.
Ata ikën në një numër të madh drejt Vlorës pasi fshatrat e tyre të lashtë, të bukur dhe karakteristikë ishin shkatërruar nga flakët dhe prosperiteti i tyre i lulëzuar ishte shkatërruar nga shpata dhe pishtari i grekëve u asgjësua. Megjithatë, një mjet radikal për të çliruar Shqipërinë e Jugut nga një pjesë e madhe e popullsisë së saj shqiptare dhe për të qenë në gjendje të zëvendësohet nga kolonistët grekë…”2
Mizoritë greke kundër bektashinjve
“Gjatë trazirave dhe konflikteve të Luftës së Dytë Ballkanike, ushtarët grekë shkatërruan një teqe bektashiane në Shqipërinë e jugut dhe vranë bektashinjtë që jetonin atje.Gjatë Luftës së Parë Botërore pati edhe sulme të përsëritura nga rebelët grekë kundër bektashinjve në vende si Janina, Korça dhe Gjirokastra, të cilat rezultuan në shkatërrimin e teqeve.
Rrëfime të ngjashme janë dhënë edhe në kontekstin e Luftërave Turke të Pavarësisë: Në vitin 1922, një letër mbërriti në Stamboll ku thuhej se disa nga figurat më të respektuara në shoqërinë e Selanikut ishin vrarë nga kryengritësit grekë, duke përfshirë kreun e Teqeve të Selanikut, Hasan Baba.
Në fund të fundit, bektashinjtë në Epir humbën kryesisht teqet e tyre, të cilat u shkatërruan gjatë viteve 1910 dhe 1920. Me sa duket, megjithë afërsinë e tyre me krishterimin dhe distancën diskursive nga Islami kryesor, bektashinjtë u luftuan nga milicitë nacionaliste me të njëjtin ashpërsi si grupet e tjera myslimane në atë kohë. Fakti që bektashinjtë ishin të lidhur me lëvizjen kombëtare shqiptare ishte gjithashtu një faktor i rëndësishëm në këto veprime antibektashiane të nacionalistëve dhe milicive greke”3.
Ushtria greke përparon në Ankara dhe mizori kundër civilëve
Kjo dhunë vazhdoi ndërsa ushtria greke përparoi drejt lindjes në Azinë e Vogël. Në vitin 1921, grekët pothuajse pushtuan Ankaranë, duke shkaktuar ikjen e një milion muslimanëve.
Jo vetëm vëzhguesit gjermanë proturk folën për "mizoritë" që "ushtria greke kreu kundër mijëra banorëve të pambrojtur, burra, gra dhe fëmijë, si gjatë avancimit ashtu edhe gjatë fluturimit të saj, përveç djegies së qyteteve dhe fshatrave".
Jo vetëm qeveria turke botoi një raport mbi "Mizoritë greke në Azinë e Vogël", i cili raportonte përdhunime masive, djegie fshatrash pa nevojë ushtarake dhe shkatërrim të dorëshkrimeve të Kuranit, dhe akuzoi Greqinë se ka ndjekur gjithmonë një "politikë shfarosjeje" kundër turqve. Qeveria britanike kritikoi gjithashtu “ekseset e rënda” të grekëve kundër civilëve myslimanë.”4
Asimilimi grek i shqiptarëve ortodoksë
“Edhe përpara rënies së Turqisë Evropiane, Athina kishte punuar me aq mjeshtëri sa edhe qëllimisht për helenizimin e Shqipërisë së Jugut. Kjo propagandë u ndihmua nga fakti se

Shqipëria e Jugut ishte kryesisht e besimit ortodoks grek, megjithëse etnikisht, me përjashtim të një numri të vogël tregtarësh emigrantë grekë.
Sidomos i ashtuquajturi Kurvelesh, pra prapatoka e Himarës, ka popullsinë më solide, më të guximshme dhe më të zgjuar në Shqipëri. Nëse këto fise sot denoncohen në shtypin antigrek për një qëllim shumë transparent si banda kusarësh dhe madje si nomadë, ndërkohë që shtëpitë e tyre, tashmë të shkatërruara nga grekët, ishin ndër më të bukurat në të gjithë Ballkanin, atëherë çdo shqiptar, çdo turk, çdo njohës i Shqipërisë e di se Alpet Akrokerauniane, Labëria, janë ndoshta zemra e madhe e Shqipërisë, madje edhe ajo e Shqipërisë. Prusia.
Kohët e fundit, një gazetë kryesore deklaroi se aneksimi nga Greqia nuk do të thotë një fatkeqësi shumë e dhimbshme për Shqipërinë e Jugut, sepse Greqia ka dëshmuar tashmë aftësinë e saj për të helenizuar shqiptarët e jugut në dekadat e fundit. Të paktën gazeta flet për shqiptarët e jugut të helenizuar dhe jo për grekë epirotët. Ky është një ngushëllim. Por Greqia i ka helenizuar vetëm ortodoksët shqiptarë, siç e kam shpjeguar tashmë, dhe edhe këta vetëm pjesërisht.”5
Hellenization of Albanians of Gjirokastër
“Sipërfaqësia dhe injoranca e këtyre studiuesve është për të ardhur keq. Procesi i helenizimit të shqiptarëve ortodoksë në Argjirokastër ishte interesant dhe për fat të mirë, falë njohurive të mia veçanërisht të sakta të fakteve, arrita ta vlerësoja shumë mirë. Dyzet vjet më parë, askush në Argjirokastër nuk fliste greqisht. Unë njoha disa shqiptarë të atij vendi në pjesë të tjera atje.
Ata nuk kuptojnë asnjë rrokje të greqishtes dhe më siguruan pa përjashtim se në kohën e tyre në Argjirokastro asnjë banor nuk kuptonte greqisht. Më pas filloi puna e shkollës greke te ortodoksët dhe sot të gjithë në Argjirokastër flasin greqisht, ndonëse krahas shqipes, e cila deri në pushtimin grek ishte gjuha që flitej në gjirin e familjeve, madje edhe midis ortodoksëve, pa përjashtim.
Në Korçë situata është krejtësisht ndryshe. Rreth njëzet vjet më parë, aty u themelua një shkollë shqipe e shkëlqyer nga misionarët amerikanë, e cila ishte nën mbrojtjen e konsullatave. kështu nuk guxoi të ndjente për portën. Të krishterët, të cilët ishin të lirë të zgjidhnin mes shkollave të krishtera greke dhe shqiptare, i dërguan fëmijët e tyre kryesisht në këto të fundit, me qëllim që kortshanët ortodoksë të mos ishin helenizuar, por të mbushur me patriotizëm të flaktë, të ishin ndër përkrahësit më të zellshëm dhe më vetëmohues të lëvizjes kombëtare shqiptare.
Asimilimi grek i shqiptarëve të malit të Shpatit, Akro Keraunionit, Himarës, Vunoit, Kurveleshit dhe Smokthinës.
“Në atë kohë dhe deri në vitin 1912, një varg i tërë shqiptarësh ortodoksë në malet e Shpatit iu bashkuan Romës për t'i shpëtuar helenizimit nga priftërinjtë. Vetëm shpërthimi i Luftës Ballkanike i dha fund zgjerimit të mëtejshëm të kësaj lëvizjeje. Për të njëjtën arsye, dekada më parë, fshatrat në brendësi të Akro Keraunit ishin konvertuar në Alpet e Islamit. Fshatrat e mbetura të krishtera në bregdet, Himara, Vunô etj., iu nënshtruan gjithnjë e më shumë helenizimit. Kur grekët, kryesisht kretasit, zbarkuan në Himarë në Luftërat e Parë Ballkanike, myslimanët e brendshëm, të ashtuquajturit Kurvelesch, bënë një rezistencë kaq të fortë në Qafën e Llogorasë, saqë u mjaftuan me pushtimin e bregdetit.
Sot himarjotët dhe për shembull Smokthina janë të lidhur ngushtë në brendësi. Edhe pse disa janë të helenizuar deri në një farë mase dhe të krishterë, të tjerë myslimanë dhe shqiptarë me mendje kombëtare, ata e quajnë veten kushërinj, ata flasin shqip me njëri-tjetrin pa përjashtim dhe shumë shpesh u referohen anëtarëve të të njëjtit fis që

banojnë në të dyja anët kur pyeten ata gjithmonë përmendin paraardhësin e përbashkët që zakonisht daton vetëm dy breza”7

Referencat

Gazeta e së ardhmes së Evropës Lindore për Detyrat e Gjermanisë në Lindje dhe Juglindje, Vëllimi 1. 1916 ↩
Gazeta e së ardhmes së Evropës Lindore për Detyrat e Gjermanisë në Lindje dhe Juglindje, Vëllimi 1. 1916 ↩
https://www.google.se/books/edition/Grenzen_%C3%BCberschreitende_Derwische/QsDkEAAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=greueltaten+der+Griechische+soldaten&pg=PA176&printsec=frontcover ↩
https://www.google.se/books/edition/Ethnische_S%C3%A4uberungen_in_der_Moderne/EcvpBQAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=greueltaten+der+Griechischer+soldaten&pg=PA399&printsec=cover
https://www.google.se/books/edition/Osteurop%C3%A4ische_zukunft/14EXAQAAMAAJ?hl=en&gbpv=1&dq=griechischen+Epiroten+gegen+die+albanische+Bev%C3%B6lkerung&pg=PA178
hudhra ↩
hudhra ↩

Kur Serbia shkeli dispozitat e ligjeve ndërkombëtare në vitin 1912

Me autor Petrit Latifi. Foto e marrë nga Koha.net

Në vitin 1912, autoritetet austro-hungareze akuzuan autoritetet serbe për shkelje të ligjeve ndërkombëtare kur ushtria serbe pengoi konsullatat të kryenin punën e tyre. Në botimin “Politische Chronik der Oesterreichische-Ungarischen Monarchie 1912” mund të lexojmë:

“1. Serbët në Prizren dhe Mitrovicë kanë qenë fajtorë për disa shkelje të rënda të dispozitave të padiskutueshme të së drejtës ndërkombëtare. Shembuj të kësaj janë: arrestimi i kalorësit të postës konsullore në rrugën e tij nga Prizreni për në Verisoviq (Ferizaj) nga një patrullë serbe më 24 tetor, i cili mori një çantë postare të vulosur në adresën e konsulencës sonë në Shkup.

Kjo çantë postare e mbyllur përmbante raporte me shumë gjasa për mizoritë serbe kundër civilëve shqiptarë, të cilat qeveria serbe po përpiqej t'i fshihte.

2. Zhvendosja e zyrave konsullore në dhe Mitrovicë me ushtarakë serbë, masë e cila u zbatua për një kohë në atë mënyrë që paralizoi plotësisht edhe veprimtarinë zyrtare lokale të dy konsujve; arrestimin dhe ndalimin për dy ditë ndalim nderi më 24 nëntor.

Qeveria austro-hungareze nuk ka dështuar asnjëherë të pranojë vështirësitë me të cilat është dashur të përballet qeveria serbe për shkak të situatës së luftës dhe mospërputhjes së qarqeve ushtarake serbe. Prandaj, ajo e ka trajtuar çështjen me kaq qetësi dhe durim dhe

vetëm pas një hetimi të plotë dhe pas sqarimit të plotë të fakteve, ka bërë kërkesën e lartpërmendur për kënaqësi.”
Referenca
Kronikë Politike e Monarkisë Austro-Hungareze 1912
https://www.google.se/books/edition/Politische_Chronik_der_Oesterreichische/BAs4AQAAMAAJ?hl=en&gbpv=1&dq=%C3%9Cst%C3%BCb+adressierten+versiegelten+Postsack+ab+nahm+die+Umstellung+der+Konsular%C3%A4mter+in+und+Mitrowiza&pg=PA542&printsec=ballafaqimi

Kur shqiptarët e Tiranës mundën 2000 ushtarë serbë që u hakmorrën ndaj civilëve shqiptarë
Me autor Petrit Latifi
Sipas botimit “Kronikë e Luftës Gjermane sipas raporteve zyrtare dhe mitingjeve bashkëkohore: Vëll. Nga mesi i qershorit deri në mes të korrikut 1915″, serbët humbën 2000 burra nga shqiptarët e Tiranës në vitin 1915. Lexojmë:
“Sipas gazetës “Kriegszeitung” nga Athina, e raportuar nga Berlini më 14 korrik 1915, serbët hasën në rezistencë jashtëzakonisht të ashpër të shqiptarëve pranë Tiranës. Pasoi një betejë e rregullt, në të cilën serbët pësuan 2000 viktima. Shqiptarët humbën 100 burra. Si hakmarrje ndaj shqiptarëve, serbët u vunë zjarrin të gjithë territoreve. e zënë.”
Referenca
https://books.google.se/books?id=xK5DAQAAMAAJ&q=albanische+d%C3%B6rfer+1915&dq=albanische+d%C3%B6rfer+1915&hl=en&newbks=1&newbks_redir=1&printsec=ballafaqimi&sa=X&ved=2ahUKEwjN2drl8NaMAxWdHxAIHSVcAcwQ6AF6BAgNEAM

Lista e shqiptarëve të vrarë nga forcat serbe në Kabash në vitin 1912
Me autor Petrit Latifi
Ky është një artikull me emrat e shqiptarëve të vrarë nga forcat serbe në fshatin Kabash në vitin 1912. Në librin “Dr. Millovan Obradoviq, Reforma Agrare dhe Kolonizimi në Kosovë, 1918-1941, Prishtinë, faqe 5” lexojmë si më poshtë:
“Ajo që ushtria serbe nuk arriti ta bënte në vitin 1912, siç bëri në fshatrat fqinje, kur dogjën, masakruan, madje pushkatuan fëmijët: në Smirë, Gosicë, Lugishtë (Lubishte), Mogillë, Molëkuq (Trestenik), etj., kjo mundësi duhej shfrytëzuar për të zhdukur banorët e fshatit më

tepër, planifikues dhe “rebelues, bashkërebelues, kryengritës”. Serbizimi i vendeve ku popullsia ishte kryesisht shqiptare”
Fshati ende nuk kishte arritur t'i shëronte plagët që i kishte shkaktuar Shefqet Turgut Pasha (1910), kur pothuajse gjysma e fshatit u dogj dhe vëllezërit Adem e Mustafa Kabashi, frymëzues, organizatorë dhe pjesëmarrës të luftës në Grykën e Kaçanikut dhe në Luginën e Moravës kundër Turgut Pashës, u vranë pabesisht dhe tani një tjetër, edhe më shumë sakrues.
Në hambarët ku ishin fshehur janë djegur Zenel Rexhepi, 40 vjeç, Qazim Shabani, 20 vjeç, Rrustem dhe Shaban Sallahu, njëri 19 dhe tjetri 17 vjeç, në prani të nënës së tyre, e cila luftoi me xhandarët për të shpëtuar djemtë e saj. Në fshat është vrarë Ibish Jakupi, 48 vjeç, në periferi të fshatit është vrarë edhe Agush Ahmeti, 30 vjeç.
Murat Salih Abdyli, 50 vjeç, i sëmurë, i veshur me këmishë dhe pantallona, vritet nga ish-shërbëtori i tij, pasi lirohet si i sëmurë. I vrarëi është varrosur në vendin e ngjarjes, 250-300 metra larg Kullës, buzë rrugës në hyrje të fshatit Kabash, 30 m. afër mullirit të Miftijajve.
Fshati u plaçkit. Janë vjedhur të gjitha sendet me vlerë: pajat e nuseve dhe vajzave, bulmeti, fasulet, prodhimet e rezervuara dimërore, misri, gruri... Dyert e oborreve, hambarët, qerret deri vonë janë parë në shtëpitë e grabitësve në Viti, Binçë, Vërbovcë dhe Kllokot. Jahi Selmani (1896-1968), personi që i shpëtoi ekzekutimit, pas shumë vitesh, në berberin e Misin Kabashit, në Gjilan, Gata Veles.
Hanxhiu nga Velekinca, xhelati në tavernën e madhe, pa në dorë kutinë e argjendtë të duhanit dhe qelibarin e Aziz Abdylit (imamit të fshatit, i pushkatuar). Sa keq, u grabitën të vrarët! Plaçkitësit morën gjithçka me vete, duke lënë pas vetëm vajin e nënave për djemtë, vajin e nuseve për burrat, vajin e fëmijëve për prindërit dhe mallkimin e grave drejtuar vrasësve, barbarëve.
Fshati mbante erë djegieje për javë të tëra. Zëri i të vrarëve dëgjohej prej ditësh. Aty u vranë, u therën me thikë dhe u varrosën 54 veta, disa të gjallë, në një humnerë të përgatitur më parë te Zabeli i Sahit Aga, afër Kllokotit (sot pronë e Banjës së Kllokotit). Sipas Jahi Selmanit, dëshmitar i ngjarjes ku u masakruan bashkëfshatarët e tij, ai tha se kishte ndodhur një trazirë e paparë.
Xhandarët, të ndihmuar nga ushtarë vendas dhe civilë serbë, qëlluan pa dallim, duke përdorur bajoneta. Aty kishte edhe serbë të vrarë. Me sa duket, ata vranë njëri-tjetrin pasi të arrestuarit u rebeluan. Në mesin e të vdekurve kishte edhe mysafirë që u gjetën atë natë fatale në dhomën e Sylë Jasharit. Ishin tre, njëri prej tyre dhëndri i axhës Sylës nga Ballanca, fshat i komunës së Vitisë. Në këtë masakër mbeti i vrarë edhe një mysafir tjetër nga Mogilla, Misin Luzha.
Pas disa kërkimeve kemi gjetur emrat e 44* kabashëve të vrarë dhe tre të ftuarve, ndërsa të tjerët janë nga familje të zhdukura, të shpërngulura ose numri i të vrarëve ka qenë më i vogël se sa është raportuar. Është për të ardhur keq që vendi ku u varrosën të masakruarit është i mbuluar me gjemba dhe nuk është shënuar me asgjë.
Kjo papërgjegjshmëri ndaj së kaluarës, ndaj të vrarëve është e pafalshme, kjo papërgjegjshmëri është e porositur nga vrasësit, është e dëmshme, kundër vetvetes, kundër interesave tona kombëtare, kundër së ardhmes. Asnjë nga varrezat masive (mbi 350 viktima) të viteve 1912/1913 në komunën e Vitisë nuk janë të shënuara.
Një turp i madh! Të përgjegjshëm, njerëz të mirë duhet të kishin ndërhyrë një orë më parë. Këto vende djerrë duhet të shënohen, sepse gjaku i derdhur edhe pa vullnetin e të masakruarve na dënon. Le të shkruajmë historinë e të pushkatuarve, t'i tregojmë vetes,

brezave dhe botës se masakrat dhe mizoritë ndaj shqiptarëve datojnë që nga periudha e ngritjes së shtetit serb.
Lista e shqiptarëve të vrarë
1. Misin Salih Cenaj, 52-vjeçar, 2. Murat Salih Cenaj (50), 3. Avdyl Salih Cenaj (34), 4. Hysen Jakup Cenaj (35), 5. Ibish Jakup Cenaj (52), 6. Isak Jakup Cenaj (31), 7. Agush Ahmet Cenaj (30), 8. Hamëz Nezir Cenaj (18), 9. Qerim Ali Cenaj (50), 10. Alush Ali Cenaj (26), 11. Hafiz Qerim Cenaj (22), 12. Halit Qerim Cenaj (20), 13. Azem Kamer Cenaj (48), 14. Sefedin Azem Cenaj (16), 15. Aziz Elez Cenaj (47), 16. Rexhep Çaush Veselaj (63), 17. Smajl Bajram Veselaj (60), 18. Bajram Smajl Veselaj (39), 19. Hamit Selaman Veselaj (50), 20. Jashar Islam Muçaj (60), 21. Islam Jashar Muçaj (30), 22. Murtez Brahim Muçaj (52), 23 Hamdi Murtez Muçaj (17), 24. Kadri Brahim Muçaj (37), 25. Isuf Brahim Muçaj (22), 26. Qamil Osaman Muçaj (18), 27. Zenel Rexhep Muçaj (40), 28. Hazir Shaban Muçaj (45), 29. Qazim Hazir Muçaj (20), 30. Shabi Sadik Muçaj (37), 31. Ramadan Ramadan Kuklubeci (30), 32. Rrahim Sallah Trakalaçi (53), 33. Ali Sallah Trakalaqi (50), 34. Hebib Ali Trakalaçi (25), 35. Aziz Avdyl Trakalaçi (47), 36. Faik Aziz Trakalaçi (19), 37. Abaz Sallah Trakalaçi (65), 38. Veli Abaz Trakalaçi (45), 39. Rrustem Veli Trakalaçi (19), 40. Shaban Veli Trakalaçi (17), 41. Hysen Abaz Trakalaçi (18), 42 Misin Luzha (mysafir, fshati Mogillë), 43. Shefki Qerimi (mysafir, fshati Ballancë), 44. Tahir Musliu (mysafir, fshati Ballancë).
Referenca
dr. Millovan Obradoviq, Reforma Agrare dhe Kolonizimi në Kosovë, 1918-1941, Prishtinë, faqe 5.

Kolonët sllavë dhe kolonizimi i territoreve shqiptare (1912-1938)
Me autor Petrit Latifi
Në vitet 1912-1913, duke vazhduar deri në vitin 1918, në fshatrat shqiptare u sollën mijëra kolonistë sllavë. Dokumentet arkivore dëshmojnë se menjëherë pas vitit 1912 dhe në një ndërprerje për shkak të Luftës së Parë Botërore në fund të vitit 1918 për shkak të dhunës, filloi shpërngulja e madhe shqiptare dhe ardhja e vendosja e popullsisë sllave në trevat shqiptare. Kështu, më 12.01.1919, në shkresën nr. Më 13, kompania e parë e batalionit të tretë të regjimentit jugosllav e njoftoi komandantin e batalionit të tretë nga Plava për ardhjen e 30 shqiptarëve nga Dukagjini, shtëpitë e të cilëve ishin djegur atje.
Më 10.V.1921. Z. Aubrey Herbert, bëri një pyetje në Parlamentin Britanik për masakrat serbe kundër shqiptarëve:
“A e dini se më 28 janar dy batalione serbe të komanduar nga një major shkuan në fshatrat Llapi, afër Prishtinës Keçekolle, Prapashticë dhe Sharban, ku i dërguan banorët meshkuj të moshës 12 vjeçare pranë një mali, i masakruan me automatik, pastaj hynë në fshatra dhe i vunë flakën në masë dhe i vunë flakën të gjitha grave dhe i lanë vetëm gratë. 14 të mbijetuar nga popullsia prej 1680 banorësh në 320 shtëpi, dhe a është kërkuar informacion nga qeveria jugosllave për këtë?”

Disa banorë të fshatit Prapashticë, në ankesën e tyre në vitin 1922, shkruajnë për vrasjen e fshatarëve të tyre, punonjësit e Ministrisë së Reformës Agrare po ua masin tokat dhe ua marrin.
Më pas, në një artikull të gazetës "Pravda", nr. 196, datë 11.XII 1923, Sarajevë, shkruhet për vrasjen e tre malazezëve në fshatin Vernicë të komunës së Qyqavicës nga një kaçak, të nesërmen kolonistët malazezë me armë në duar sulmuan shqiptarët që kapeshin për dore, rrahën të gjithë ata që gjetën, pastaj plagosën 3 shqiptarë dhe vranë 15. Që atëherë qeveria ka mbetur në pushtet.
Lazer Mjeda, Arqipeshkvi i Shkupit, i shkroi nga Prizreni më 29 gusht 1919 Shkëlqesisë së Tij T. ztr. G. M. Kardinali Von Rossum, Prefekt i Kongregacionit të Shenjtë, De Propoganda Fide, Romë, ndër të tjera edhe kjo:
"Dhe derisa serbët (qeveria) japin armë dhe municion, muhamedanët dhe katolikët shqiptarë i torturojnë që t'u nxjerrin ato armë që nuk i kanë…"
Lidhur me vrasjet dhe masakrat, gazeta e Beogradit "Rad", e datës 5 gusht 1925, shkruan: "Ka disa ditë që digjen shtëpitë e shqiptarëve. Është e vështirë të dëgjosh klithmat e fëmijëve dhe të moshuarve që keqtrajtohen dhe merren për shpërblim". të vrarë, mizoritë janë të pakufishme.
Askush në këtë vend nuk ka turp. Ashtu si kanibali i fundit, qeveria predikon shfarosjen e një popullsie për shkak të urrejtjes fetare dhe kombëtare. Askush nuk pyet se kush i shtyu ata njerëz të ikin. Askush nuk do ta shohë policët dhe punonjësit tanë, të cilët janë fajtorë për gjakun që është derdhur aty që nga "çlirimi". Por po predikohet masakër dhe gjakderdhje e re. Fshatrat shqiptare u ngjajnë masakrave të vërteta"… "Puna e deritanishme është bërë me pistoletë, janë masakruar me sukses gratë dhe fëmijët shqiptarë. Ai dinte t'i vriste me një plumb në gjashtë. Derisa u lodh duke therur me thikë në Kosovë".
Dëshmitë e shumta nxjerrin në pah se toka u është marrë të gjithë familjeve bujqësore shqiptare, dhe u është dhënë atyre që nuk merren me bujqësi.
Për shembull, në një raport të Konsullit të Përgjithshëm të Mbretërisë Shqiptare në Shkup, nr. 320.C.III, datë 8.VIII.1930 thuhet: "Toka e Sokol Hajdarit iu mor Janoshit të Gjakovës, i cili u vra në rrugë me 30 anëtarë të familjes dhe iu dha sekretarit të Komunitetit të Gjakovës, malazezit Jovo Joksiq. Toka iu mor disa fshatarëve të Gjajakovit".
Dokumentet e shumta arkivore dëshmojnë se qeveria për të arritur qëllimin e shpërnguljes dhe krijimit të tokës së lirë për vendosjen e kolonëve, përdorte edhe metoda të ndryshme dhune. Këtë më së miri e dëshmon artikulli i botuar në gazetën "Proleter" nr.10, datë 20 janar 1930, me titull "Smrt albancima – Zemlja belorukcima" ("Vdekje shqiptarëve – Toka e duarve të bardha"). Në fillim të shkrimit të një fshatari pejan thuhet:
"Në këtë krahinë shumica e fshatarëve janë shqiptarë, kjo ka qenë toka jonë qysh në lashtësi, deri më tani na kanë udhëhequr pushtetarë të ndryshëm, lypës dhe pashallarë, ne fshatarët kemi luftuar kundër tyre, prandaj edhe jemi mbajtur nën sundimin e tyre. Dikur, në mesjetë, ne sundoheshim edhe nga feudalët serbë, që nga viti 19, prap ata serbë19. persekutimi i shqiptarëve, marrja e tokave të tyre, vendosja e gjobave ndaj tyre, djegia e shtëpive të tyre, torturimi i grave dhe fëmijëve, ndërsa vrasja e të rriturve…".
Tregon, ndër të tjera, edhe mënyrën se si është marrë toka e punueshme nga komisionet agrare me ndihmën e xhandarëve, për vendosjen e kolonëve në shtëpitë e fshatarëve shqiptarë, të cilët ishin të detyruar t'i ushqenin, të punonin tokat e tyre, t'u ndërtonin shtëpitë etj., siç thuhet në dokument:
"Ne shqiptarët, veç të tjerash, duhet të ndërtojmë shtëpi për kolonët me paratë tona, duhet të blejmë litarin me të cilin duhet të na varin. Në kohën kur ne ndërtonim shtëpitë, kolonët u

vendosën me ne, sepse u desh të qëndronin menjëherë në fshat dhe menjëherë të fillonin serbizimin e kësaj ane. të cilit i erdhi ai “mysafiri” që ua kishte marrë tokën…”
kolonistët sllavë
Municipality of Prishtina: Badofci (13 families), Ballabani (9), Barileva (13), Besia (2), Çagllavica (3), Dabisheci (17), Gllogovica (6), Hajkobilla (5), Hajvalia (48), Keçekolla (5), Koliçi (4), Lebana (Makoci (3), Mareci (4), Nente Jugoviqet (66), Nisheci (9), Orlloviqi (34), Prapashtica (26), Prishtina (70), Slivova (2), Teneshdolli (3), Truda (2) and Vranidolli (3).
Municipality of Fushe-Kosovo: Batusa (1), Bardhi i Madh (23), Fushe Kosova (142), Graboci i Poshtem (20), Harilaqi (18), Henci (2), Krivova (25), Miradia e Eperme (80), Nakarada (3), Pomozotini (40), Slatina e Madhe (33) and Vrogolia (11).
Municipality of Obiliq: Babimoci (1), Bakshia-Nente Jugoviqet Locality (48); Breznica (58), Caravadica (3), Dobrosella (34), Hadja (4), Dardhishta (15), Lajthishta (4), Lazareva (17), Mazgiti (11), Milosheva (68), Miniera e Kosoves (9), Obiliq (122), Plemetini (6), Raskova (6) and Siboci (7).
Municipality of Podujeva: Bajçina (12), Balloci (71), Batllava (28), Bellopoja (39), Bervenik (7), Braina (6), Bradashi (24), Burica (4), Doberdoli (28), Dobratini (11), Dumnica e Eperme (1), Dumnica e Poshtme (137) , Dumoshi (12), Dyzi (4), Gerdoc (9), Gllamniku (43), Halabak (5), Herrtica (36), Kaçibeg (7), Katunishta (23), Kerpimehu (21), Konusheci (24), Kushevica (13), Letanci (5), Livadica (33), Lupci i Poshtem (14), Llapashtica e Eperme (63), Llapashtica e Poshtme (21), Llausha (30), Lluga (3), Luzhani (9), Majaci (Merdari (33), Metergoci (39), Metohija (7), Miroci (14), Murgulla (4), Obranca (42), Orllani (56), Pakashtica (28), Penuha (11), Perani (21), Perpollci (5), Podjeva (157), Pollata (1), Potoku (3), Radujeci (31), Repa (54), Revuçi (33), Sallabaja (5), Sfeçla (48), Siboci i Eperm (38), Siboci i Poshtem (9), Slatina (1), Surkishi (17), Shajkoci (17), Shakovica (Shtedimi (15), Terrnava (22), Turuçica (37) and Zakuti (15).
Municipality of Lipjan: Akllapi (3), Babushi i Muhaxhirev (17), Baica (4), Banulla (9), Bregu i Zi (9), Bujani (Dobraja e Madhe (6), Dobraja e Vogel (10), Gadime e Eperme (5), Gadime e Poshtme (9), Gllogoci (3), Gracka (82), Hallaçi i Vogel (6), Lepia (4), Lipjani (10), Llugaxhia (3), Lluga (34), Magurja (11), Mareci (Medveci (13), Poturoci (17), Qyqylaga (12), Radeva (6), Ribari i Madh (1), Rubofci (4), Rufci i Ri (40), Shala (Sedllari) (1), Suhadolli (125), Topliçani (5), Versheci (13), Vrella e Goleshit (111).
Municipality of Ferizaj: Babushi i Serbeve (6), Bibaj (13), Cernilla (12), Doganaj (4), Ferizaj (36), Gaçka (about 20 families), Gerlica (7), Gremja (23), Komogllava (5), Kosharja (13), Lloshkobarja (26), Mirashi (22), Mirosala (16), Muhoci (19), Nekudini (5), Nerodimja (Nerodimja e Poshtme (1), Papazi (23), Pleshina (25),* Pojatishta (22), Prelezi i Jerlive (37), Prelezi i Muhaxhirev (7), Rahovica (15), Raka (33), Sazlia (10), Slivova (15), Softoviqi (20), Sojeva (14), Katuni i Vjeter (39), Surqina (10), Talinoc i Jerlive (5), Talinoc i Muhaxhirev (25), Tankosiqi (119), Terni (2), Varoshi (13) and Zaskok (20).
Municipality of Shtime: Glavica (6), Godanci i Poshtem (14), Gjurkoci (9), Petroviqi (Pajtimit Neighborhood) (22), Muzeqina (3), Raçak (1), Rashinca (15), Shtimja (3) and Vojnofci (Municipality of Kaçanik: Elezaj (9), Gabrica (1), Kaçanik i Vjeter (29), Reka (10) and Stagova (3).
Municipality of Gllogoc: Abria e Eperme (1), Arllati (Baica (11), Dobrasheci (12), Domaneku (10), Fushtica e Poshtme (12), Gllanasella (27), Globari (15), Komarani (91), while in the locality of Ostrok (Karratica e Eperme (5), Karratica e Poshme (18), Crikova (21), Likoshani (4), Llapushnik (31), Negroci (9), Negroci-Llapushnik locality (29), Pokleku (10), Polluzha (11), Çikatova e Re (163), Çikatova e Vjeter (2), Sankoci (5), Shtrubullova (2), Tersteniku (22), Zabeli i Poshtem (16) and Zabeli – Krivova locality (26).

Municipality of Skenderaj: Buroja (39), Çubrel-Llaushe-Vitake locality Izbica), Klina e Eperme (41), Klina e Mesme (7), Kodra e Tomes locality in the Ternafc-Prekaz-Kline triangle (51), Kladernica (1), Kosieri i Ri (20), Kallica (48), Kuçica (2), Likoci (1), Lubovec (9), Kolena-Lubovec locality (2), Makermali (11), Mikushnica (26), Fshati i Ri (Novosella) (13), Padalishta (1), Polaci i Ri (55), Polluzha (13), Prekazi i Eperm (22), Prekazi i Poshtem (9), Radisheva (2), Skenderaj (Serbica) (55), Ternafci (Turiçeci (25), Vitaku (12) and Vojniku (32),
Municipality of Vushtrri: Akrashtica (3), Beçiqi (10), Bivolaku (Brusniku (Bukoshi (58), Cecelia (5), Dalaku (14), Druari (26), Druari-Resniku locality (35), Doberlluka (6), Dubofci (Dumnica e Eperme (9), Dumnica e Llugave (15), Dumnica e Poshtme (19), Galica (6), Graca (6), Graca-Stanofci i Eperm locality (28), Hercegova (46), Jezera (Lake) (41), Kollo (15), Mavriqi (5), Nedakoci (12), Novolani (32), Maxhunaj (Pantina (16), Pestova (15), Resniku (6), Ropica (5), Samadrexha (29), Sllakofci (1),
Slatina (7), Smrokonica (1), Stanofci i Eperm (5), Stanofci i Poshtem (9), Studimja e Poshtme (Sverçaku i Eperm (19), Sverçaku i Poshtem (52), Shalci (16), Shtitarica (1), Taraxha (15), Terllobuçi (1), Lumi i Madh (28), Vernica (17), Vilanci (17), Vushtrri (many families), Zagora (21) and in the locality Zhilivoda-Siboci (6).
Municipality of Mitrovica: Brabaniqi (3), Gushafci (7), Kçiqi i Madh (2), Kopriva (2), Lisica (2), Lushta (13), Mitrovica (30), Pirqa (12), Shipoli (45), Shupkoci (1), Suhadolli i Eperm (10), Frasheri (Svinjari) (14), Vaganica (12), Vernica (10), Vinarci i Poshtem (6) and Žabari i Poshtem (3).
Komuna e Zveçanit: Korila (1).
Komuna e Leposaviqit: Kijavçiqi (1) dhe Kopariqi (1).
Municipality of Kamenica: Berivojca (30), Boževci (1), Bratilloci (1), Busovata (2), Dajkoci (6), Drenoci (14), Firićeja (2), Gllogoci (1), Hajnoci (2), Hodonoci (10), Hogošti (7), Kamenica (6), Karaçeva e Eperme (11), Kollolleçi (29), Kopernica (5), Koretinë (68), Miganofci (1), Moçari (1), Muçiverci (13), Çarakofci (Rubofci (6), Rogana (21), Shipashnica e Poshtme (12), Strelica (2), Cfirca (3), Terstena (2) and Topanica (27).
Municipality of Viti: Ballanca (11), Begunca (3), Binça (2), Buzoviku (37), Budrika e Eperme (2), Devaja (3), Devaja-Vrapçiqi locality (17), Drobeshi (39), Germova (50), Gerçari (3), Gjylekari (16), Goshica (40), Kabashi (34), Mogilla (21), Podgorci (3), Pozherani (54), Radivojci (1), Ramjani i Eperm (18), Ramnishta (9), Remniku (19), Sadovina e Çerkezeve (62), Sadovina e Jerlive (11), Shasharja (12), Slatina e Eperme (17), Smira (13), Terpeza (13), Tersteniku (1),Verboci (3), Vitia (25) and Zhitia (9).
Komunat e Istogut: Banica (27), Banja (42), Bellopoja (14), Caralluka (5), Dobrusha (234), Dragalefci (7), Dreja (4), Dubova e Vogël (7), Dubrava (103), Gurrakoci (33), Istogu (15), Kalishrrranica (38), Kalishrrraniga (38), (31), Lluga (1), Llukaci i Begut (62), Vrella (16), Zallçi (25) dhe Zhakova (7).
Municipality of Klina: Biça (17), Bokshiqi (14), Budisallci (12), Caraviku, Çabiqi (4), Deiqi (14), Dollci (2), Dollova (13), Dranoshiqi (29), Dersniku (3), Gjyrgjevik i Madh (7), Gjyrgjevik i Vogel (28), Gllareva (13), Grabanica (5), in the locality Arat e Gjata (24), Gremniku (4), Jagoda (43), Jashanica (73), Kernica (24), Klinafci (18), Klina (14), Kepuzi (44), Krysheva (23), Pjeterqi i Eperm (15), Pjeterqi i Poshtem (13), Pogragja (7), Qeskova (6), Qypeva (5), Radulloc, Renoci (10), Jashanica-Resniku (52), Shtupeli (41), Stupa (25), Ujmiri (6), Videja (19), Zajm-Deiqi-Videja-Drenoc Locality (51), Volljaka (6), Zabergja (1), Zajmi (12), Zllakuçani (23) and in the Klina-Zallkuçani locality (41).
Municipality of Malisheva: Banja (18), Bellanica (14), Bubaveci (14), Bubli (11), in the locality Mirusha-Carravrana (25), Carralluka (22), Damaneku (10), Jançishta (1), Lashkadrenoci (24), Kjeva (9), Lladroviqi (20), Llazica (42), Lubizhda (23), Malisheva 20, Milanoviqi

(Shkoza) (4), Mirusha (12), Mleçani (26), Pagarusha 3, Locality Mleçan-Plloçice (20), Plloçica (9), Panorci (25), locality Panorci-Bubli (31), Seniku (Shkarasniku (9), Terpeza (23), Locality Terpeza-Arllati (19), Turjaka (and in the locality Vermica-Bellanica (9).Municipality of Rahovec: Bellacerka (19), Bellacerka-Xerxa-Gexha-Radosta locality (119), Bernjaça (11), Brestofci (2), Celina (1), Çifllaku (20), Deja (12), Gexha (Kramoviku (7), Kramovik-Çifllak locality (23), Krusha e Madhe (41), Mrasori (3), Nushpala (13), Radosta (20), Rahoveci (9), Ratkoci (21), in the Ratkoci-Vranjaku-Nushpala locality (24), Saroshi (11), Sopaniçi (31), Vranjaka (7) and Xerxa (46).
Gjakova Municipality: Babaj Bokes (3), Bardhaniqi (11), in the Bardhaniqi-Llugaxhia locality (26), Batusha (27), Beci (82), Berjahu (5), Bardosana (24), Bishtazhini (5), in the locality Bishtazhin-Lipovec-Smaç (33), Biteş i Poshtem (41), Biteş i Eperm (36), Brekoci (36), Brovina (3), Brovine-Morine locality (37), Cermjani (37), in the Varret e Cermjanit locality (6), in the Drini-Cermjani locality (13), Dallashaj (25), Damjani (20), Deva (16), Doblibare (28), Dobrixha (30),
Dobroshi (9), in the Kallavaj plain between Dobroshi and Juniku (92), Doli (17), in the Doli-Zhubi locality (111), Dujaka (11), Firaja (4), Firza (33), Gerçina (12), Gergoci (16), Gradisha (44), Gjakova (26), Fusha e Gjakovës (42), Nakarade locality near Gjakovës (59), Goden-Zulfaj locality (7), Guska (7), Hereçi (66), in the locality Malet e Hereçit (58), Jabllanica (15), in the locality Jabllanica-Luti-Nevxhe-Vardishte (27), Jahoci (21), Janoshi (22), Kodralia (14), in the locality Kodralia – Neci (39), Korenica (55), Kralani (37), Kusari (6), Kushaveci (6), Lipoveci (18), Ll
ugaxhia (11), in the Bardhoq-Llugaxhia locality (26), Lugbunari (122), Marmulli (79), Milena-Rezina locality (19), Meja-Orize (31), Meça (37), in the Meça-Cermjani locality (43), Moglica (9), in the Moglica-Raça-Doli locality (39), Mulliqi (13), Morina (5), Neci (77), Nivokazi (19), Novosella e Eperme (2), Novosella e Poshtme.Osek Hyla (21), Osek Pasha (2), Pacaj (7), Palabardhi (4), Plançori (26), Ponosheci (51), Popoci (5), Qerimi (3), Raça (35), Radoniqi (128), Rakoci (37), Rogova (47), Rracaj (22), Rrypaj (7), Sheremeti (34), Shishmani (34), Shishmani i Bokes (11), Skivjani (27), Smaqi (17), Smolica (19), Stublla (21), Trakaniqi (Ujzi (14), Vogova (20), Vraniqi (32), Zidi i Sadik Ages (5), Zhabeli (Zhdrella (7) and Zhubi (7).Municipality of Prizren: Dushanova (100), Grazhdaniku (4), Hatmaxha (5), Hoça e Qytetit (16), Kabashi (14), Kabashi i Hasit (9), Korisha-Kabashi Locality (11), Kushnini (Landovica (2), Lugishta (14), in the Lugishte-Kabash locality (10), Lutogllava (37), Shumadia e Re (55), Petrovasella (14), Prizreni (many families), Romaja (6), Trepetnica, Tupec (18), Vermica (3), Vllashnja (20) and Zhuri (4).
Komuna e Suharekës: Dubrava (3), Duhla (30), lokaliteti Goranca-Novaci (4), Grejkoci (11), Gjinoci (15), Javori (3), Leshani (7), Neperbishti (2), Reshtani (7), Savrova (4), Semetishti (7), Studençani (17), Terroçani (17), Suhareka (3) (26).
Referencat
(12) Zekeria Cana, “Socialdemokracia serbe dhe çështja shqiptare 1903 – 1914”, Prishtinë, 1986, fq.129(13) Selim Musliu, “Ploja në Anamoravë”, “Shkëndija”, Maj 1991(14) Zekeria Cana, “Marshimi i Bkuujve”, “Marshimi i Bkuujve” 1995(15) Dr.Liman Rushiti, “Lëvizja Kaçake…”, vepër e cituar, fq.37(16) Radoshin Rajević, vepër e cituar, fq.105(17) Vasfi Samim Visoka, rubrika “Aparati grabitqar i reformës agrare të shovinistëve jugosllavë”B9611”, në “Bujdoshovinistët jugosllavë”9611, në 1995(15) Dr. Rajević, vepër e cituar, fq.103(19) Tahir Z.Berisha, “Trojet që nuk zbehet”, vepër e cituar, fq.117(20) Tahir Z.Berisha, po aty, fq.119(21) Tahir Z.Berisha, vepër e cituar, f.23-24(22) Ekzistenca e tij e parë e përmendur në Ba. “Rrethanat shoqërore dhe politike në Kosovë 1918 – 1941”, botuar në Prishtinë më 1981(23) Tahir Z.Berisha, vepër e cituar, fq.124(24) Xhafer Shatri, “Apeli në

emër të Sllatinës së Epërme", fejleton, "Bujku" dt. "Kush i shkroi mbretit Aleksandër?", "Bujku", datë 4.I.1992
Lista e kriminelëve serbë të luftës dhe shqiptarëve të masakruar në vitet 1998-1999
Me autor Petrit Latifi
Krimineli serb i luftës Bohan Bashçeviq ekzekuton të burgosurit shqiptarë në burgun e Dubravës (22 maj 1999).
Struktura komanduese e forcave policore serbe në vitet 1998-99 ishte:
Sllobodan Milloshevec
Nikolla Shahinoviq,
Millan Millutinoviq,
Mirko Marjanoviq
Vlajko Stoilkoviq
Gjeneral Major Nikola Cvijiq
Gjeneral Kolonel Vlastimir Gjorgjevic
Gjeneralkoloneli Obrad Stevanoviq
Gjeneral Major Petar Zekoviq
Gjeneralkoloneli Radomir Markoviq
Gjeneral Kolonel Stojan Mjak
Frenki Simatoviq
Milorad Lukoviq (legjion)
David Gajiq
Zhivko Trajkoviq
Gëzuar Lukiç
Kolonel Dragutin Adamov
kolonel Gradimir Zekoviq
kolonel Lubinka Cvetiq
Kolonel Dushan Gravnik
Kolonel Bora Vukoviq
kolonel Bogolub Ivanoviç.

Struktura e forcave ushtarake serbe në vitin 1999 ishte:
1.Slobodan Millosheviç-Komandanti Suprem2.Gjeneral Dragolub Ojdanic3.Gjeneral Kolonel Nebojsha Pavkovic4.Gjeneral Kolonel Radoslav Martinovic5.Gjeneral Kolonel Srboljub Trajkovic6.Gjeneral Kolonel Geza Fakas7.General StoneGeneral Major. Lazarevic9.Negosav Nikolic10.Kolonel Mladen Cirkovic11Kolonel Dragan Zhivanovic12.Kolonel Bozhidar Dolic13.Kolonel Krosman Jelic14.Kolonel Radojko Stevanovic15.Zelko Pekovic16Kolonel Ilija Todorovnis17.Colokic...
Përveç forcave të rregullta ushtarako-policore serbe, kanë vepruar edhe forcat paramilitare si:
1.Forcat e ARKAN-it,2.Forcat e SESEL-it3.Forcat e DRASHKOVIQIT4.BERETAT E KUQE
Kjo është piramida komanduese serbe e cila ka dhënë urdhra dhe ka kryer masakra të shumta në mbarë Kosovën.
Me këtë rast po veçoj vetëm disa nga masakrat e kryera:
Likoshan Massacre,
Masakra e Qirezit
Prekaz Massacre
Strehimoret e masakrës
Masakra e Reçakut,

Masakra e Rrezallës
Masakra e Izbicës
Masakra e shalqinit
Padalishte Massacre
Qyshku Massacre
Masakra e Rrezallës
Masakra e Zahaqit
Masakra e Burgut të Dubravës
Masakra e Rogove dhe Hasit
Krusha e Madhe Massacre
Masakra e Celinës
Masakra e Bellacerkës
Krusha e Vogel Massacre
Masakra e Lagjes Tusus në Prizren
Theranda Massacre
of Gjakova
Tabela e masakrës
Masakra e Korenicës… dhe qindra masakra të tjera.

Kriminelët serbë vranë dhe masakruan këta:
1.Zeqir Deliajn-1954-1998
2.Habib——1948-1998
3.Hysen——1946-1998
4.Mihane H.——1982-1998
5. Por……1930-1998
6.Zahide…….1971-1998
7.Antigona H……1984-1998(fëmijë)
8. Fazli……1904-1998
9.Lumnije…….1969-1998
10.Jeton……1988-1998(child)
11.Menduhije……1994-1998(child)
12.Diturije…….1998-1998(baby)
13.Bekim …….1971-1998
14. Gentiana……..1990-1998 (fëmijë)
15.Pajazit……1929-1998
16.Sherif……..1931-1998
17.Adam……1965-1998
18.Haride……..1938-1998
19. Ajri……..1936-1998
20.Mihane……..1973-1998
21.Donjeta…….1991-1998(child)
22.Hajriz……1964-1998
23.Valmir……1996-1998 (fëmijë)
24.Luljeta……1971-1998

Vrasjet politike dhe provokimet greke kundër shqiptarëve në vitin 1940
Me autor Petrit Latifi
Në vitet 1940, liderët shovinistë grekë do të vrisnin liderët politikë shqiptarë dhe do të qëllonin mbi trupat shqiptare. Tensionet kufitare greko-shqiptare i kanë rrënjët në kufirin e vendosur në vitin 1912 ku shqiptarët e Epirit, një popullsi shumicë, mbetën brenda Greqisë. Vetëm në vitin 1923 Greqia u dëbua përfundimisht nga Shqipëria e Jugut. Në botimin "Wille und Macht Volume 8, Issues 13-24" të vitit 1940 mund të lexojmë:
Kolonizimi grek i Epirit dhe i trojeve shqiptare
Pra, shkelja greke në territorin shqiptar shfaqet vetëm si një fazë paraprake e një zgjerimi të drejtuar edhe më në veri. Fakti që Epiri, ashtu si Greqia, dihet se është shumë i populluar nga shqiptarët dhe se në veri të tij, në të ashtuquajturën Camurija, d.m.th. Zona thuajse e mbyllur e vendbanimeve shqiptare me qendrat e Paramythia-s dhe Filastan-it, pothuajse nuk është diskutuar seriozisht.
"Si fluksi i vazhdueshëm i popullsive shqiptare në Epir dhe përpjekjet e Greqisë për të avancuar gjithnjë e më në veri shpjegohen me faktin se Shqipëria e Jugut dhe Epiri formojnë një njësi hapësinore që është veçanërisht e lidhur ngushtë në aspektin e transportit dhe gjeografisë. Janina, qendra e Epirit Grek, ka mbetur pa asnjë lidhje organike me zonat e këtij vendi, pavarësisht se i përket Greqisë për gati 30 vjet.
Vetëm në vitin 1923 Greqia u dëbua përfundimisht nga Shqipëria e Jugut.
Vrasjet greke të prijësve dhe patriotëve shqiptarë
"Pavarësisht garancisë se mund ta vlerësonin këtë koncesion italian, pala greke filloi të bllokonte trafikun e vogël kufitar në kufirin shqiptar, në mënyrë që shumë fermerë që zotëronin arat e tyre përtej kufirit nuk ishin në gjendje t'i kultivonin ato në mënyrë të rregullt. Udhëheqësi irredentist Camuritan Daut Hodza, i cili kishte ardhur në Porto Edda për një tubim kombëtar, në rrugën e tij të fshehtë për t'u kthyer në Greqi, në këmbim të një shpërblimi prej 75.000 dhrahmi.
Ai me sa duket u helmua fillimisht gjatë një meze të lehtë të ofruar për mikpritje të rreme në një fshat afër Argirokastronit. Më pas koka e kufomës është shkëputur nga busti dhe është sjellë në Greqi, ku është bartur nëpër fshatrat shqiptare, fare qartë me tolerancën e autoriteteve vendase, për të terrorizuar moralisht popullsinë shqiptare. Indinjata që shkaktoi ky akt në Shqipëri, por edhe në kolonitë shqiptare në Rumani dhe Bullgari, ishte e jashtëzakonshme".
Trupat greke vranë shqiptarin e shquar Osman Taka
"Përkundrazi, jo vetëm që dolën lajme për vrasje të ndryshme të irredentistëve shqiptarë, por në të njëjtin muaj gusht, një tjetër vrasje e një shqiptari të shquar, Osman Taka, i cili ishte vrarë jo shumë larg nga prona e tij pranë Filatanit. Represioni policor ndaj popullsisë shqiptare u bë gjithnjë e më i ashpër. Në disa vende, i gjithë trafiku shtëpi më shtëpi, nga fshati në fshat, kështu që lidhja me botën u ndal praktikisht.

Komandanti grek Koço Duros mizoritë ndaj shqiptarëve
“Më 3 shtator 1940 kontingjentet italiane pushtuan sërish pozicionet në kufi që ishin boshatisur një vit më parë, në Follorinë, Janinë dhe Prevezë u formuan kolona guerile nën komandën e nacionalistit të njohur grek, Koço Duro, që duhej të qetësonin pakicat shqiptare.
Sulmet greke ndaj rojeve kufitare shqiptare të vitit 1940
“Në mbrëmjen e 25 tetorit 1940 u krye një sulm me bombë në godinën e qeverisë në Porto Edda. Më 26 tetor 1940 guerilët grekë sulmuan një roje kufitare shqiptare në tokën shqiptare. Në orën tre të mëngjesit të 28 tetorit 1940 ambasadori italian i Italisë në Athinë i paraqiti një garanci afatshkurtër. Politika e neutralitetit të Greqisë Meqë afati nuk kishte kaluar, trupat shqiptare dhe italiane kaluan kufirin grek në agim të 28 tetorit 1940.
Referenca
Vullneti dhe Fuqia Vëllimi 8, Çështjet 13-24 1940.
https://www.google.se/books/edition/Wille_und_Macht/PR0KAAAAIAAJ?hl=en&gbpv=1

Gazetat franceze që mbulonin mizoritë greke dhe serbe kundër shqiptarëve në vitet 1912-1913
Me autor Petrit Latifi
Në vitin 1913, konsujt francezë morën raporte për mizoritë greke dhe serbe kundër shqiptarëve, ndonëse pak arritën te publiku francez. Në vend të kësaj, për shkak të tendencave serbofile franceze, fokusi ishte në gjoja “mizoritë shqiptare”. Maurice Carlier i shkroi Ministrisë së Jashtme në janar 1913 për kushtet e mjerueshme të shqiptarit, ashtu si edhe Etienne Dussap.
“Informacion për masakrat
Ky përfaqësim i shqiptarit si një qenie e egër, që përndjek imagjinatën e popullit francez të Luftërave Ballkanike, transmetohet, konsolidohet dhe përforcohet nga mënyra se si raportohet informacioni për mizoritë e kryera gjatë konflikteve në rajonet e banuara me shqiptarë.
Dëshmitë për masakrat e popullsive shqiptare nga ushtritë pushtuese greke dhe serbe, të përfshira në hetimet e kryera në fund të konflikteve apo në kërkimet e mëvonshme historiografike, nuk gjejnë pothuajse asnjë jehonë në shtypin francez të asaj kohe, të paktën në gazetat nga të cilat kam përpiluar korpusin tim.
Konsulli francez Etienne Dussaps raporton për krimet e luftës greke të Kretës kundër shqiptarëve të Aidonatit
E megjithatë, këto masakra tashmë ishin të njohura për konsujt francezë në terren. Maurice Carlier i shkroi Ministrisë së Punëve të Jashtme në janar 1913 për t'i informuar për kushtet e mjerueshme në të cilat jetonin popullsia myslimane në territoret e pushtuara nga ushtria serbe, ndërsa konsulli francez në Janinë, Etienne Dussap, i konfirmoi Ministrit të Punëve të Jashtme masakrën e shqiptarëve nga një bandë greke në rajonin e një udhëheqësi të Kretës:
"Megjithëse lideri i Kretës u arrestua, incidenti u mbajt i fshehur nga autoritetet greke. Guvernatori i Përgjithshëm më foli sot për këtë në konfidencë dhe më tha se sa i mjerueshëm ishte incidenti fatkeqësisht i vërtetë. Autoritetet duket se duan ta mbyllin këtë aferë sa më shumë që të jetë e mundur nga frika e pasojave."
Si mund të shpjegohet fakti që ky informacion nuk u shpërnda në shtypin francez, ndërsa, përkundrazi, informacioni për mizoritë që u atribuoheshin shqiptarëve u publikua gjerësisht, siç tregohet në tabelën e mëposhtme?”

Dhe korrespondenti i Petit Journal në Beograd i dërgoi kësaj gazete nacionaliste, e cila ishte pro-aleatëve ballkanikë, turkofobike dhe islamofobike, një histori në të cilën urrejtja e tij ndaj shqiptarëve myslimanë ishte e dukshme:
"(…) Nuk do ta harroj kurrë spektaklin që pashë kur të burgosurit shqiptarë arritën në Beograd. E gjithë popullata ishte mbledhur në trotuare nga stacioni i trenit deri në kala (…) për të parë këta arnautë të egër që kalonin, kokat e përkulura, zbathur, me lecka, të rraskapitur, të uritur. Ata kaluan me ecjen e tmerrshme dhe të tmerrshme të bishës. qajnë, duke u përpjekur shumë për të harruar agonitë e tmerrshme të vëllezërve të tyre fatkeq nga Serbia e Vjetër, të masakruar nga këta arnautë."
Referencat dhe burimet
https://hal.science/hal-03996189/document
Tetor 1912 Le Petit Parisien, 18 tetor: "Eksceset e malazezëve"
Le Journal, 27 tetor: "Abuzimet e shqiptarëve myslimanë"
Arkivi i Ministrisë së Punëve të Jashtme, seria e re, Turqi/441: Usküb, 17 janar 1913, nr. 3, konsulli francez Carlier në Ministrinë e Punëve të Jashtme, me temën e varfërisë së popullsive myslimane në rajonin e tij.
Paramythia në greqisht. Ky është një rajon ku pjesëtarët e komunitetit shqipfolës, Tsam, kanë jetuar deri në Luftën e Dytë Botërore. Për fatin e këtij komuniteti në Greqinë e shekullit të 20-të, shih Eleftheria Manta, Οι μουσουλμάνοι Τσάμηδες της Ηπείρου, (The Muslim Tsams of Epirus, 1923-2000). Selanik, Instituti i Studimeve të Gadishullit Haemos, 2004 dhe Mark Mazower, Pas përfundimit të luftës: rindërtimi i familjes, kombit dhe shtetit në Greqi, 1943-60, Princeton University Press, 2000.
Arkivi i Ministrisë së Punëve të Jashtme, korrespondenca konsullore, Janinë/31: Janinë, 11 maj 1913.
René Lebault, "Egërsia e shqiptarëve", Le Petit Journal, 30 dhjetor 1912

Pjesa 1 - Raporti ndërkombëtar i vitit 1919: mizoritë serbe dhe greke kundër shqiptarëve
Me autor Petrit Latifi
Sipas botimit "BIBLIOTEKA E POPUJVE TË BALLKANIT: 10 M.D. SKOPIANSKI
Ish-redaktor i gazetës maqedonase, La Patrie, MIRËZIMET SERBE sipas dëshmive amerikane, angleze, franceze, italiane, ruse, serbe, zvicerane", botuar në vitin 1919, kundër serbëve dhe shqiptarëve kryen një troop të shumtë kundër shqiptarëve.
"KAPITULLI III Përndjekjet dhe mizoritë vazhdojnë
Ekzekutimet e të burgosurve shqiptarë dhe turq në kala
Çdo ditë, këta "gardianët e autoritetit ligjor" të veçantë sillnin qindra turq dhe shqiptarë në kala, ku "të vullnetit të fortë" – me denoncim të thjeshtë nga komitaxhinjtë, "kalorësit e ri të kamës" – pa prova e hetim, pushkatoheshin pa mëshirë dhe pa turp në oborrin e kalasë. Autoritetet më të larta ushtarake mbyllën sytë para gjithë këtyre tmerreve, të cilat vështirë se mund të kontribuonin në zhvillimin e qytetërimit të krishterë në një vend mysliman. Ata thonë se nuk ka asgjë më të rrezikshme se një skllav që thyen zinxhirët e tij dhe mund të shfryjë urrejtjen e tij shekullore. Tani, zinxhirët e serbëve ishin të rëndë dhe i mbanin për një kohë të gjatë; vetëm kjo mund të justifikojë egërsinë e tyre."

"Për atë që Beogradi dhe mbrojtësit dhe miqtë e tij e përshkruan si represion të thjeshtë, ekzekutimin e disa individëve të padisiplinuar, në të vërtetë ishin masakra masive të

popullsive, pa dallim moshe apo gjinie, masakra të konceptuara dhe të përgatitura ftohtë edhe para shpalljes së luftës ndaj Turqisë.
Ishte një popull i tërë që po shfarosej; qindra fshatra u plaçkitën, digjeshin në mënyrë metodike dhe popullatat e të cilëve u asgjësuan; Ata që i shpëtuan shpatës dhe zjarrit - sepse viktimat numëroheshin në qindra, shumica fëmijë të vegjël, të hedhur të gjallë në zjarret që konsumonin ato që kishin qenë shtëpitë e tyre - vdiqën nga uria dhe të ftohtit në shpellat malore ku u strehuan për t'i shpëtuar tërbimit gjakatar të këtyre bishave me fytyra njerëzore.
Mizoritë nga Voia Tankossitch (Voja Tankosic)
E gjithë kjo u bë me urdhër të Beogradit; komitaxhinjtë e Voia Tankossitch udhëhoqën rrugën, duke përhapur terror dhe vdekje. Në mungesë të një ushtrie turke, e cila nuk kishte ekzistuar në Shqipëri që nga çështja e Kumanovës, serbët e ushtronin këtë pushtet mbi popullsinë e padëmshme.
Edhe nënat e të njëjtit seks donin të luanin rolin e tyre në këtë kasaphanë. A nuk ishte në një nga pritjet zyrtare në Konak të Beogradit, vetëm pak ditë para shpalljes së luftës, një zonjë e madhe - e madhe në gradë, por mjerisht! jo me zemër - bërtiti me një zë mjaft të lartë sa të dëgjohej nga të gjithë saberët që e rrethuan: "Mbi të gjitha, mos lini asnjë!"
Aq fjalë për fjalë, u bë obsesioni i të plagosurve në delirin e etheve, si ky oficer i ri dhe brilant, bir i një dinjitari të lartë të mbretërisë, i cili, i sjellë të plagosur në Beograd, nuk pushoi së bërtituri: "Vritini! Vritini të gjithë! Mos lini asnjë!" Ky ishte urdhri që kishte marrë kur u largua nga Beogradi dhe këtë urdhër e kishte zbatuar me përpikëri kudo që shkonte dhe nuk mund ta harronte as në shtratin e dhimbjes”.
Serbian atrocities in Elbasan, Tirana and Spas
“Kështu, e vërteta u shtrembërua dhe shkatërrimet dhe masakrat e reja të kryera nga serbët gjatë kësaj ekskursioni ushtarak, që i riktheu për herë të dytë, brenda tre vjetësh, në brigjet e Adriatikut, thuajse u zbehën.Sepse, besnikë ndaj politikës së tyre tradicionale shqiptare, serbët përhapën edhe një herë terrorin në popullatë dhe nuk i shpërndanë ushtarakët në vendin e tyre me rrënoja të reja. zbulojnë shumë për këtë aktivitet të ri serb në Shqipëri.”
Z. Geo-Fred Williams ishte dëshmitar i mijëra shqiptarëve të uritur
“Duke folur në të njëjtin takim, zoti Geo-Fred Williams, politikani i shquar dhe filantropi bujar, tha: “Kur u largova, mijëra shqiptarë ishin të uritur, megjithëse të pafajshëm për çdo gabim”. Një mjet tjetër për shfarosjen e maqedonasve të guximshëm dhe të joshtetasve shqiptarë u dha Serbo-Malazezëve nga Lufta Botërore.
Nën maskën e nevojës strategjike, ata caktuan kontingjente maqedonase ose shqiptare, të inkorporuara në ushtrinë e tyre, në pikat më të ekspozuara të frontit të luftës, duke u kujdesur gjithmonë që t'i mbanin nën kërcënimin me mitraloz, të gatshëm për të goditur çdo prirje për t'u tërhequr ose për të dezertuar.
Citim nga z. Geo. Fred Williams për masakrat serbe ndaj shqiptarëve
"Në të njëjtën datë, Boston Herald, shkruar nga z. Geo. Fred. Williams, shkroi: "Unë besoj në një Zot të ndëshkimit dhe hakmarrjes.Kushdo që ka përdorur shpatën do të humbasë nga shpata; era e keqe e gazit të luftës gjermane duhet të ketë të njëjtën shije për llogoret serbe si erë e keqe e kufomave të shqiptarëve me të cilat serbët shpërndanë kalimin e tyre nëpër Shqipëri”.
Poeti serb Voislav Ilyich (Vojslav Iliç) poezi urrejtjeje kundër shqiptarëve
“Për më tepër, urrejtja e serbëve ndaj shqiptarëve, krimi më i madh i të cilëve është të gjenden në detin Adriatik, është temë e një edukimi formal në Serbi. Që në moshë të vogël, fëmijëve u futet fobia ndaj shqiptarit, së bashku me fakte të tjera po aq edukuese dhe fisnike.

Këngë”, i këndon poeti serb Voislav Ilyich bëmat e shtatë kasapëve të egër të Beogradit që masakruan 24 shqiptarë”.
Mizoritë serbe u zvogëluan kur pritej Komisioni
"Jetët individuale ishin vërtet me një çmim të ulët gjatë këtyre muajve të luftës dhe prona private nuk kishte asnjë vlerë. Vjedhja ishte bërë aq e zakonshme sa përdhunimi ... ku pritej Komisioni (kjo ishte pas përfundimit të Bukureshtit, si në Trakën Lindore), pamë një shënim të një gazete bullgare se tmerret ishin zvogëluar."
Gazeta serbe Targoviski Glassnik kundërshtoi një hetim ndërkombëtar të mizorive serbe
"Në anën tjetër, në kufirin shqiptar, ku këto tmerre do të fillonin përsëri, ata (serbët) u treguan të kujdesshëm për të kundërshtuar miratimin e Komisionit. (Theksimi i shtuar.) Një gazetë serbe (Targoviski Glassnik) madje ngriti një pyetje për këtë temë… duke thënë se një hetim ndërkombëtar... ishte, sipas tij, një ndërhyrje e shtetit në të drejtat e sovranitetit."
Ligji grek i vitit 1914 që lejonte marrjen e tokave shqiptare
“Grekët, nga ana e tyre, vepruan në të njëjtën mënyrë. Me një ligj të shpallur në 1914, Greqia i kishte dhënë një pamje praktikisht të ligjshme sekuestrimit të ndërtesave dhe tokave të myslimanëve të Maqedonisë dhe të shqiptarëve të Epirit dhe të rajoneve të Shqipërisë së Jugut që Konferenca e Londrës i kishte caktuar asaj”.
Referenca
https://www.strumski.com/books/m.d.skopiansky_atrocites_serbes.pdf

Pjesa 2 - Raporti ndërkombëtar i vitit 1919: mizoritë serbe dhe greke kundër shqiptarëve
Me autor Petrit Latifi
“Dibra District
Në Klosse, bandat serbe morën me bajonetë Ahmet Aliun dhe vëllain e tij, Nezir Sulejmanin dhe Mehmet Salihun. I gjithë fshati u pushkatua.Në Tari Kartla, në mes të ditës dhe para të gjithë banorëve të mbledhur për këtë qëllim, Eumer Halil, Osman Chira, Kerim Zeinel, Ismail Alush dhe Sul Hodja (një prift mysliman) u bajonetuan dhe u kthyen në kufoma pa formë. Shtëpitë e tyre u dogjën pasi u plaçkitën.
Në Pilat u kryen kontrolle në shtëpi me pretekstin e kërkimit të depove klandestine të armëve; shumë shtëpi u plaçkitën; Shtëpia e Hassan Patës u dogj dhe pronari i saj u pre në fytin para syve të nënës, gruas dhe fëmijëve të tij të moshuar. Në Kraicë, shtëpia e Muharren Dervishit u dogj pasi u grabit.
Në Sergheu, të gjitha shtëpitë e plaçkitura më parë u dogjën.Në Sopot fshati ishte plaçkitur dhe plaçkitur plotësisht;u dogjën shumë shtëpi; e gjithë bagëtia u vodh dhe Ali Kamber, së bashku me shërbëtorin e tij, Hamza Dicha dhe Salich Selim, u vranë me bajonetë.

Në Dibër (qytet), pak orë para sulmit të Malisorit, prefekti dhe komandanti ushtarak i vendit arrestuan tetëmbëdhjetë të shquar, të cilët, pa asnjë formë gjyqi, u ekzekutuan: Ramis Karanfil, Sheikh Husein, Numan Hassan dhe Savfet Beu; Të tjerët u shpëtuan vetëm falë Malissoreve të cilët ndërkohë hynë në qytet, të cilin ushtria serbe duhej ta evakuonte me nxitim.
Pas kthimit të tyre në Dibër, serbët plaçkitën të gjithë qytetin dhe morën plaçkë në vlerë prej më shumë se një milion lira turke. Shumë shtëpi u dogjën, duke përfshirë ato të Ali Beut, Rakip Kiatib dhe Kourtiche Aga. Serbët masakruan me një mizori të paparë edhe shumë njerëz që kishin qëndruar të qetë në shtëpi dhe nuk kishin marrë pjesë në kryengritje.
Ndër të masakruarit ishin këta: Kourtiche Aga, Behdjet Eliendi, Hadji Suréya Eiiendi, Réchit Etlendi Kussari dhe Saadullah Shtrasimir. Aktualisht qyteti i Dibrës është pothuajse i shkretë, pasi banorët janë larguar drejt maleve. Në vetë qytet kanë mbetur mezi dy-treqind individë të të dy gjinive.
Në Ghuricë, një ditë pasi oficeri i deleguar nga qeveria austriake mbërriti për të verifikuar evakuimin serb të territorit, serbët u shfaqën sërish në hyrje të fshatit dhe vranë një grua dhe një fëmijë pesëvjeçar; kanë plagosur edhe një grua tjetër.Në Homèche, nga 150 shtëpitë e fshatit, kanë mbetur vetëm tri; të gjithë të tjerët u dogjën pasi u plaçkitën.
Pas dorëzimit, serbët masakruan Musa Ismailin, Shemcheddin Bairamin dhe Ilalit Sulejmanin, të cilët ishin kthyer në fshat pas amnistisë. Veç kësaj, herën e parë morën 1000 dele, 150 qe dhe 40 kuaj; herën e dytë morën 50 dele, 9 qe dhe 9 kuaj.
Në Chonpeutsé, pasi plaçkitën shtëpitë dhe morën gjërat e tyre dhe të gjitha furnizimet e tyre, serbët masakruan Alisse Muslim dhe vëllain e tij Abdi, Hassan Abas dhe Dalip Elmas.Në Hokcliatiue, nga 74 shtëpitë e këtij fshati, asnjë nuk ka mbetur e paprekur; të gjithë u plaçkitën dhe u dogjën.Ata që quheshin Ferhatet Nazif u bajonetuan. E gjithë bagëtia u mor.
Në Topoliau, një fshat me 68 shtëpi, pati plaçkitje dhe djegie të përgjithshme. Një burri të quajtur Abdullah Djafer iu pre fyti për mospagimin e shpërblimit prej pesë lirash turke (115 lireta italiane) të kërkuara nga oficeri serb që komandonte detashmentin. Ushtarët serbë morën të gjitha bagëtitë. Në Kovatchiekta u masakruan Malik Bairam, Aziz Hadji, Ahmet Ramadan, Leka, Destan Yactiar, Seifeddin Eles dhe Suleiman Ramadan.
Blegtoria e vjedhur arrinte në 150 dele, 41 qe dhe 13 keca. Jeta e një burri të quajtur Rachit Redjep u shpëtua vetëm falë një shpërblimi prej 150 lirash turke (afërsisht 3,450 franga) të paguar për komandantin e detashmentit serb. Në Ghuricë (fshat afër Topolianit), u masakruan 14 burra, duke përfshirë edhe kryetarin e fshatit; u vranë gjithashtu dy gra: Naile Sefer dhe Zemane Ibrahim, si dhe një djalë 8-vjeçar, Ismail Mehmed, një djalë 10-vjeçar, Bairam Eles, një djalë 7-vjeçar, Rahman, dy 12-vjeçarë, Hassan Ali dhe Elias, si dhe vajza e Husein Choka.
Në Goleviclitë, i gjithë fshati u plaçkit, 74 shtëpi u dogjën dhe Halil Numanit dhe Noureddin Mustafës iu prenë fyti. Sa i përket bagëtive, serbët herën e parë morën 1000 dele, 80 lopë dhe 35 kuaj, herën e dytë 23 kuaj, 40 qe dhe 500 dele.
Në Karchichta, dy shtëpitë e vetme myslimane në fshat u dogjën. Përveç kësaj, u morën 60 dele, dy qe dhe katër lopë. Në Blat, serbët dogjën 75 shtëpi dhe masakruan Redjep Leche, vëllain e tij Abdi dhe djalin e tij, të quajtur Bairam, si dhe gruan e Islam Quarana.
Fshati u plaçkit plotësisht dhe u morën bagëtitë, 90 dele dhe 50 qe.
Në Zogai, fshati u plaçkit; U morën sendet, ushqimet për dimër dhe të gjitha bagëtitë. Serbët dogjën aty 124 shtëpi dhe ndërsa zjarri bëri hi çdo gjë, hodhën të gjallë një grua të quajtur Rihane, dy vajza të reja: Fazilen dhe Muslimen dhe një djalë shtatëvjeçar të quajtur Bairam. Ata vranë edhe me bajoneta: Haxhi Muslimin, Nezir Azizin, Ilalil Numanin dhe Zein Hasanin.

Duke u kthyer për herë të dytë në Zogai, serbët masakruan Mustafa Muslimin, Aziz Jusufin, Adem Shabanin dhe Edine Nurkën. Ata rrëmbyen edhe 7 lopë dhe 6 dele që i kishin shpëtuar grabitjes së parë.Në Magilîar, 10 shtëpi u plaçkitën dhe u dogjën.
Përveç kësaj, serbët ia dolën me bajonetë Elmas Selmanit dhe djalit të tij Selmanit, Malik Redjep dhe djalit të tij Muratin, Hassan Suleiman, Abdullah Kehaya, Haireddin Hassan dhe tre djemtë e tij Eumèr, Ramis, dhe Tevfik, si dhe vëllanë e tij edhe Rakipin dhe babain e tij Hassan, Rustem Mehmet, Numan Shemchedin, Eydam Bamchedin, Ramaub.
Banorët e tjerë të fshatit u detyruan të dorëzonin 50 qe, 2 lopë dhe 113 dhi për të shpëtuar jetën. Në Potchiclita, serbët vranë Muharhem Muharhemin dhe djalin e tij Behdjet. Ata morën gjithashtu 100 dele dhe nëntë qe, si dhe 150 lira turke (afërsisht 3,450 franga), të ardhurat e kontrollit të xhepave të fshatarëve.
Në Kartcliiclita e Poshtme, serbët plaçkitën shtëpinë e Mehmet Eyoub pasi i prenë fytin pronarit para familjes së tij.
Në Cherneua, ata dogjën 23 shtëpi dhe masakruan Hassan Abbas dhe gruan e tij, Ramadan Salih dhe Rustem Soulyeman. Ata plaçkitën plotësisht fshatin dhe morën të gjitha gjërat, furnizimet dhe bagëtinë.
Në Blats fshati u dogj plotësisht pasi u plaçkit. Të gjithë banorët u vranë pa dallim, kështu që është e pamundur të përcaktohet një listë e viktimave. Duke u kthyer për herë të dytë në vendin e Blats, serbët befasuan 250 dele, 37 lopë dhe 28 kuaj, të cilët i rrëmbyen pasi vranë barinjtë. Në Spas, ata plaçkitën të gjitha banesat dhe dogjën dhjetë prej tyre.
Ata morën të gjithë bagëtinë që mundën të kapnin, përkatësisht: 150 dele, 4 kuaj dhe 13 qe.
Në Glaboutkii, pasi plaçkitën të gjitha banesat, i vunë flakën; 30 shtëpi u bënë hi. Përveç kësaj, ata masakruan para syve të banorëve: Adil Bilhal, Ahmed Abbas, Mustafa Murteza, Xhelalledin, Destan dhe vëllai i tij Musa, Haireddin Maksout, Lutfi, Feisolullah, Réshit Murteza dhe djali i tij Fettah, Gazzanfer Zeinel, e të tjerë.
Serbët morën edhe 150 krerë lesh, 11 qe dhe 1 gomar.Në Pnldjiclité, serbët vodhën 103 dele, 15 qe, 14 kuaj, 7 gomarë dhe 65 lira turke në ar (afërsisht 1500 franga). Duke u kthyer për herë të dytë, ata u befasuan dhe morën 5 dele, 10 qe dhe 1 kalë. Në Obok, i gjithë fshati u plaçkit dhe fyti i shquar Ramadan Bairam u pre. Herën e parë, serbët rrëmbyen një tufë me 120 dele dhe pastaj u kthyen për herë të dytë, duke befasuar 25 dele, 2 qe, 1 kalë dhe 2 gomarë.
Në Peziak dogjën ose shkatërruan të gjitha banesat. Ndër banorët, ata masakruan: Jahja Ismailin, Malikun, Mahmutin, Seifullahun, Abasin dhe Vehbi Sulejmanin. Serbët kanë rrëmbyer edhe 14 qe, 50 dele dhe 1 gomar.
Në Erebara, i gjithë fshati u plaçkit dhe u masakruan: Ibrahim Osman, Jounous Kourtiche, Djafer Demir dhe Destan Ishak. Morën edhe 3 kuaj, 1 gomar dhe 8 dele.Nga një kullotë afër këtij fshati serbët kanë rrëmbyer një tufë me 150 dele të Shukri Beut.
Në Vojaik, serbët plaçkitën dhe dogjën të gjitha 51 shtëpitë, dhe ndërsa flakët po shkatërronin, ushtarët serbë ia dolën me bajonetë të gjithë ata që takonin; mes viktimave ishin Sinan Ibrahim, Nazif Numan, Ali Selim dhe Idris Chaban. Për më tepër, Shame u torturua dhe iu pre fyti para syve të fëmijëve të saj.Të gjitha bagëtitë e kapur, 100 dele, 8 qe dhe 9 kuaj u morën. 154
Në Allai-Béy, serbët plaçkitën të gjithë fshatin dhe dogjën 65 shtëpi; ata masakruan këta: Ibrahimin, Zeinel Dalipin, Salih Ahmetin, Ali Selimin, Haidar Shabanin dhe vëllanë e tij Haireddinin, Haireddin Moutché, Ali Osmanin, Numan Elmasin, Seifeddin Selimin, Zeinel Saipin, Salih Sulejmanin, Fazli Abbasin, si dhe gratë Shame, Qamile, Alie, Nimetime, një vajzë, pesëvjeçare.

U morën të gjitha bagëtitë që gjendeshin në fshat apo në kullota.Në Avalau, fshati u grabit dhe katër shtëpi u dogjën; I shquari Ismail Ismail është therur dhe bagëtia është marrë rob, përkatësisht 99 dele, 6 kuaj dhe një gomar, është rrëmbyer.
Në Tcbakë, pas plaçkitjes së fshatit, nëntë shtëpi u dogjën. Nga fshatarët, serbët i vunë me bajonetë Bashir Rustemin, Husein Abbasin, Shahin Numanin dhe Zeinullahun. Ata kanë rrëmbyer edhe 13 bagëti. Në Knvatitclia, i gjithë fshati u plaçkit dhe 32 shtëpi u dogjën; Elias Daout, Noureddin Nurche, Salih Osman dhe Zeinel Troza u masakruan.
Serbët rrëmbyen dy qe, 30 dele dhe nëntë lopë.Në Blutën e Epërme u grabit i gjithë fshati dhe u dogjën 18 shtëpi. Abdul Azizi dhe Abdurrahman ishin viktimat e vetme serbe. Përveç kësaj, u morën 42 dele dhe dy kuaj.
Në Blata, pas plaçkitjes, zjarri bëri hi 25 shtëpi; Nga flakët humbën jetën Ali Blata dhe dy djemtë e tij. Serbët morën edhe 30 dele, katër lopë dhe tre kuaj. Në Leolian, pas grabitjes, u dogj i gjithë fshati dhe u mor gjithë bagëtia e gjetur në stalla apo kullota.Rrethi i Dibrës së Poshtme
Në Ravdishtë fshati u plaçkit dhe u plaçkit nga lart poshtë; U dogjën 38 shtëpi dhe rreth tridhjetë stalla. Viktimat, të masakruara si zakonisht me bajoneta, ishin 65 burra. Gjithashtu duhet theksuar se në flakët është hedhur i gjallë një djalë gjashtë vjeçar, djali i një famullitari të zonës. Serbët morën edhe 400 dele, 150 dhi, 60 lopë dhe 22 kuaj.
Nga kontrolli i xhepave të banorëve të kursyer u dhanë 20 lira turke (rreth 450 franga), të cilat serbët i përvetësuan. Në Zimar, serbët plaçkitën dhe dogjën shtatë shtëpi; masakruan me bajoneta: Ahmet Chaban, Mulaim Elmas, Suleiman Zekir, Veissel Riza dhe Salih Chaban. Blegtoria që ata morën arrinte në 245 dele dhe 12 qe. Në Starovetz, i gjithë fshati u grabit dhe 42 shtëpi u bënë hi. Viktimat njerëzore ishin: Hussein Moudja, Rechit Rahman dhe një grua e quajtur Zobeida.
Blegtoria e befasuar dhe e marrë nga serbët arrinte në 300 bagëti, 30 kafshë me brirë dhe katër kuaj. Në Balmtai, serbët e detyruan Ramadan Mehmetin dhe shokët e tij të kryenin veprime balancuese dhe më pas i therën. Ata rrëmbyen 10 kuaj.
Në Toamiin, fshati u grabit dhe dy shtëpi, një manastir dhe një xhami u dogjën. Mazloum Youssouf dhe një djalë dhjetë vjeçar u masakruan. Të gjitha bagëtitë e marra në befasi u morën.Në Dotcliiclita, pas grabitjes, u dogjën 55 shtëpi. Midis viktimave të masakruara tmerrësisht ishin trupat e Malik Bairam, Ramadan Ahmet, Eumer Sadik, Zeinullah Hassan, Allalil Younous, Moussa Bairam dhe Shaban Halil.
Përveç kësaj, 400 dele dhe 200 kuaj u rrëmbyen nga serbët.Në Zagrad, ushtarët dogjën tetë shtëpi dhe vodhën tre kuaj.Në Belluvé, serbët plaçkitën të gjithë fshatin dhe morën të gjitha sendet portative.
Në Graidau, pasi u pushkatuan, u dogjën 22 shtëpi. Këto përfshijnë Aziz Chemchéddin, Hassan Zekiria, Djafer Youssouf dhe Emroullah Mahmout. Mont, Békir, Hassan Dourmiche, Rustém Hassan dhe vëllai i tij Zékiria, Bédjet Nuri dhe gruaja e tij, Ismaïl Djélil dhe vëllai i tij Elias, Elès Hassan, Emroulah Démir, Sinan Djafer, Aziz Ivourtiche, Maksut Numan dhe Ferhat u masakruan para syve të familjeve të tyre.
Edhe serbët i morën të gjitha bagëtitë. Në Mulinr, ata plaçkitën të gjitha shtëpitë dhe dogjën 14 prej tyre. Ata vodhën gjithashtu 200 dele, 100 qengja, 30 lopë dhe 15 kuaj, si dhe më shumë se 300 lira turke (afërsisht 7000 franga), të ardhurat e vjeljes nga xhepat e banorëve. Gjatë një vizite të dytë në të njëjtin fshat, trupat serbe vodhën 10 dele, 40 qengja dhe një kalë. Ata masakruan gjithashtu me bajoneta njëmbëdhjetë persona të shquar.
Në Luzniis, pasi plaçkitën të gjitha pronat private, serbët i vunë flakën pesë prej shtëpive kryesore.

Ata morën të gjithë bagëtinë e gjetur në stalla, më shumë se 4500 kafshë leshi dhe 200 kafshë me brirë. Viktimat njerëzore, të masakruara me bajoneta, arritën në 45 persona, emrat e të cilëve u verifikuan dhe u shënuan me kujdes.
Në Tcliatouehe, katër shtëpi u dogjën dhe gruaja e quajtur Asma Hassan, si dhe Zeinel Chaban dhe Osman Numan, u masakruan; u vodhën tre kuaj.Në Breklidau, serbët plaçkitën dhe dogjën 17 shtëpi. Ata masakruan Abedin Osmanin, Shahin Mehmetin dhe Salih Kadriun. U vodhën edhe njëzet e pesë kuaj.
Në Onshtelentsa, i gjithë fshati u plaçkit dhe trembëdhjetë shtëpi u dogjën deri në themel. U masakruan Numan Rustemin, Muslim Zekiun dhe Mehmet Gotën. Bagëtia e vjedhur përbëhej nga 17 kuaj dhe gjashtë qe.
Në Deshat, serbët dogjën 15 shtëpi dhe hodhën të gjallë në flakë një djalë dhjetëvjeçar, dy shtatëvjeçarë dhe dy gra. Ata vodhën pesëdhjetë lopë dhe 500 dele.
Në Sohodol, ata i vunë zjarrin një fshati më 3 maj dhe masakruan katër burra, përkatësisht Abdullah Abedin, Toussoun Dalip, Souléyman Bahtiar dhe Dalip Ismaïl, një grua (Bélouré) dhe fëmijën e saj 6-vjeçar (Mazloum). Ata gjithashtu rrëmbyen 200 dele dhe 30 kuaj.Në Borovian, serbët dogjën dy shtëpi dhe therën Rustém Mouharrém në sy të popullit të tij. Ata gjithashtu rrëmbyen 27 bagëti, 119 dele dhe pesë kuaj.
Në Rachuopoie, ata plaçkitën të gjitha shtëpitë, por nuk arritën t'i vunë zjarrin asnjërës. Ata morën me bajonetë gjashtë persona të shquar (të quajtur Bairam Mehmet, Malik Rakip, Selman Rakip, Behdjet Behloul, Osman Azan dhe Haireddin Malik) dhe rrëmbyen 20 qe. Në Cheryan, serbët i vunë zjarrin shtëpive dhe vranë tre burra (Fazli Suleiman, Yashar Ileibat dhe Bektash Arslan) dhe një grua (Zobeida).
Ata rrëmbyen 14 kuaj dhe 00 dele. Në Pilaf, të gjitha shtëpitë u plaçkitën dhe pesë prej tyre u dogjën. Serbët ia dolën me bajonetë Dalip Ramadanit, para syve të nënës së tij të moshuar. Në Pilaf-Mahallë, pasi plaçkitën të gjitha shtëpitë, dogjën tetë. Ata vranë Hassan Fettah, Salih Jusufin dhe vajzën e tij gjashtëvjeçare, Fatime. Përveç kësaj, ushtarët serbë hodhën të gjallë në flakë një djalë pesëvjeçar, Shukri dhe një djalë katërvjeçar, Hasan. 158 Blegtoria e vjedhur përfshinte 100 lopë, 15 lopë, 200 dele dhe tetë kuaj. Në Polloyan, fshati u plaçkit nga lart poshtë dhe tre shtëpi u dogjën. U vranë 11 persona (Haireddin Vechta dhe vëllai i tij Azizi, Jusuf Uka, Haireddin Shkurti, Hussein Zeinel, Ilaireddin Ilalil, Sait Pasha, Emine Shahin, Eles Numan dhe vëllai i tij Osman, së bashku me djalin e këtij të fundit).
Si bagëti, ata vodhën 50 dele, 12 qe dhe katër kuaj. Në Gtlitcliesse, të gjitha shtëpitë u plaçkitën dhe pesë u dogjën. Serbët prenë fytin e tre burrave (Djafer Rustem, Destan Hassan dhe Djémal Salih) dhe një gruaje (Aïché). Ata rrëmbyen 250 dele dhe 30 kuaj.
Në Jlimiau, i gjithë fshati u pushkatua; ndër banorët u masakruan me bajoneta: Hassan Shahin, Seifullah Ibrahim, Abdurrahman Fettah, Kérim Sadik, Baïram Djélil. Gjithashtu u rrëmbyen 200 dele, 20 lopë dhe 10 kuaj. Në Pishknpia, pasi plaçkitën të gjitha shtëpitë e këtij fshati, u dogjën 57 nga shtëpitë më të mëdha; Djelaleddih Abbas, Ali Eumer, Djelman Selman, Hassan Arslan, Haïreddin Chaban dhe Mourat Démir u masakruan. Blegtoria e marrë arrinte në 180 gjedhe, 450 dele, 15 mushka dhe 20 kuaj.
Në Triptché, fshati u pushkatua dhe Zeinullah Ahmetit iu pre fytin brutalisht para syve të tij. U morën dy kuaj dhe 57 dele.Në Tcliidlma, tridhjetë shtëpi u dogjën deri në themel.Viktimat njerëzore përfshinin tre burra (Kitan Keloche, Hassan Han, Arslan Sadik). Gjithashtu u morën 500 dele, 200 krerë bagëti, 13 kuaj dhe 3 gomarë.
Në Riéues, serbët i vunë zjarrin pesë shtëpive, i prenë fytin Zeïnel Ahmetit në pragun e tij dhe rrëmbyen 100 bagëti, 12 lopë dhe 5 kafshë bari. Dhe rrëfimi i masakrave vazhdon dhe lista e frikshme zgjatet, duke formuar martirologjinë e të rinjve shqiptarë.

Janë dhënë detaje të hollësishme për mizoritë e kryera në rajone të tjera të rrethit të Dibrës së Poshtme në veri të Shqipërisë, si në Diviak (plaçkitje e përgjithshme, vrasja e një njeriu, Beqir Suleiman, dhe një shpërblim prej 45 lirash turke të paguara komandantit serb nga banorët për të ndalur masakrën. Beqir Asimit dhe Idris Tahirit iu prenë fyti dhe iu vodhën bagëtitë.
Në Slatiua u dogjën 30 shtëpi, Bahtial Idris u dogj i gjallë dhe u vodhën 1365 krerë bagëti.
Në Trojak dhe Veleshë, 41 shtëpi u dogjën deri në themel, Zaim Idris, Abbas Ilussein dhe Salih Kadri u vranë dhe 660 krerë bagëti u vodhën.
Në Kal u dogjën 30 shtëpi, gruaja Daveshe u hodh në flakë, Bairam Rustemit iu prenë fyti në pragun e shtëpisë dhe u vodhën 576 krerë bagëti.
Në Sllave, nuk pati viktima; popullata, duke mos pasur besim në amnistinë serbe, kishte ikur në mal. Fshati u plaçkit nga lart poshtë, 32 shtëpi u bënë hi dhe 319 krerë bagëti të kapur në kullota u vodhën.Në Dardhë, plaçkitje e gjerë; dy viktima: Noureddin Souléyman dhe Ramadan Sinan; Janë vjedhur 380 krerë bagëti.Në Retlia, plaçkitja e gjerë dhe rrëmbimi i 600 krerë bagëti.
Në Culimat La Pallaman, plaçkitja dhe djegia e tetë shtëpive. Tre gra u vranë: Rihané, Selvié dhe Aïché, dhe tre burra: Youssouf, Baïram dhe Baïram. Numri i bagëtive të vjedhura i kaloi 1340.
Rrethi i Lumës
Jo më pak të tmerrshme janë tmerret e kryera në rrethin e Lumës dhe më konkretisht:
Në Chnlan, plaçkitje dhe djegie të përgjithshme. E gjithë popullata u masakrua, përveç tre personave, të cilët, duke dëgjuar britmat e tmerrit nga gratë dhe fëmijët, kuptuan se çfarë po ndodhte dhe u larguan në pyll.
Në Iodé dhe Kinclitan, shtëpitë u plaçkitën dhe u dogjën; pati 13 viktima njerëzore.
Në Topojan, shtëpitë u dogjën deri në themel dhe popullsia prej më shumë se 500 banorësh u shfaros.
Në Tclierin, gjithçka u grabit. Janë vjedhur bagëtitë, mbi 350 krerë. 23 viktima njerëzore, përfshirë 7 fetare.Në Ivrushevë. Me urdhër të Loglopit, sekretarit të Qeverisë së Serbisë në Prizrend, familja e Haxhi Ibrahimit, e përbërë nga tetë persona, nga të cilët tri gra, një foshnjë njëvjeçare, dy vajza katërvjeçare dhe një gjashtëvjeçare, u masakrua ftohtë nga ushtarët.
Në Bnchtrina dhe Bilonçe, plaçkitje dhe djegie të shumta. Popullsia, pa dallim gjinie apo moshe, u vra në shpatë ose u dogj e gjallë. Pas masakrës së barinjve, bagëtitë u kapën në kullota.
Në Kekiai dhe Matrantza, plaçkitje e gjerë, me bagëti të marra, afërsisht 1000 krerë.Në Vasse, Palouclie, Qabere dhe Bratcli, plaçkitje e gjerë, me të gjitha furnizimet, objektet dhe sendet e çdo vlere të marra; është marrë bagëtia, mbi 800 krerë. 161
Në Djiné, Lnzène, Kalisse dhe Vile, përveç plaçkitjeve, u dogjën 71 shtëpi, u vranë 123 viktima njerëzore—burra, gra dhe fëmijë, dhe u vodhën 2121 krerë bagëti.
Në Emiclité, 21 shtëpi u plaçkitën dhe u dogjën; 15 viktima, mes tyre një grua, një foshnjë 3 muajshe, një djalë 4 vjeç, një djalë 5 vjeç dhe dy djem 8 vjeç; Janë vjedhur 480 krerë bagëti.
Në Bjafere, Brégas, Miutché, Loëna dhe Perbrek, të gjitha shtëpitë u rrafshuan dhe njerëzit e rrethuar nga ushtarët serbë u masakruan pa mëshirë. Disa u varën nga degët e pemëve dhe shumicës iu prenë fyti. Disa u hodhën në flakë dhe të tjerë pësuan tortura edhe më mizore para se të vdisnin.
Vetëm në Bregas, një fshat i madh me më shumë se 150 shtëpi, viktimat—burra, gra dhe fëmijë—llogariten në më shumë se 1300 njerëz, dhe në Perbrek, numri i tyre duhet të ketë

kaluar 400. Nga e gjithë popullsia e këtyre pesë fshatrave, vetëm dy banorë nga Djafore dhe pesë nga Mintché arritën t'i shpëtonin shfarosjes.
Skena të tjera të egërsisë dhe masakrës u zhvilluan në Seroi, ku u dogjën 130 shtëpi, u masakruan 55 burra dhe 2 gra.Në Bardoftsa dhe Novossel, të dy fshatrat u dogjën plotësisht; Popullsia mundi të arratisej në male, me përjashtim të gruas së Islam Ilandji dhe katër fëmijëve të saj të vegjël dhe të gjithë familjes së Ramadan Youssouf, të cilët u dogjën të gjithë të gjallë.
Është marrë bagëtia e kapur në kullota, 1620 krerë, mes të cilëve 320 bagëti të mëdha. Në Snla-è-Fnchese dhe Arras, 34 shtëpi u dogjën; pati 11 viktima njerëzore dhe u morën të gjitha bagëtitë, 610 krerë."
Referenca
https://www.strumski.com/books/m.d.skopiansky_atrocites_serbes.pdf

Gazeta serbe Radnicke Novine më 1912: Serbët vodhën bagëtinë e shqiptarëve të Dibrës dhe vranë barinjtë
"Ne e dimë se ekspedita shqiptare, për të cilën korrespondenti i Radnichke Novine diskuton këtu, kishte për qëllim të shtypte klanet shqiptare që ishin rebeluar kundër serbëve në atë kohë. Revolta shqiptare u portretizua nga pala serbe si rezultat i kombinuar i veprimeve të shqiptarëve të Shqipërisë autonome dhe makinacioneve bullgare. Këto dy shkaqe nuk i nënshtrohen mendjes së shtetit shqiptar. Serbisë.
Kjo popullatë kishte arsye personale për t'u ankuar nga administrata serbe. Kështu shpjegohet ngjarja në një letër nga Elbasani, të botuar nga gazeta bullgare (Echo of Bulgaria, 28 shtator), për të cilën ai pretendon se vjen "nga një burim shumë i besueshëm, komisioni nuk mundi të verifikonte pretendimet e tij, por, pasi pa dhe dëgjoi, pas letrës autentike të përmendur më sipër, nuk beson se duhet të dyshojë në to.
"Më 20 shtator, në stilin e ri, ushtria serbe mori gjithë bagëtinë e Malësisë së Dibrës. Barinjtë u detyruan të mbroheshin dhe të luftonin, por të gjithë u vranë. Së bashku me këta barinjtë, serbët vranë edhe dy krerët e Ljumës: Mehmed-Edemin dhe Djafer-Eleuzin dhe filluan të plaçkisnin, të digjnin dhe të digjnin fshatin përgjatë gjithë rrugës: Doçichti në Dibër të Poshtme, Alai-Beg, Machi, Para, Obokou, Klobotchichta dhe Solokitzi në Dibër të Epërme, serbët kryen masakra të tmerrshme.
Referenca
https://www.strumski.com/books/m.d.skopiansky_atrocites_serbes.pdf
Serbian atrocities in Iballë of Dukagjin in Puka
Me autor Petrit Latifi
"Ibalha, një fshat i madh, i banuar kryesisht nga myslimanë, është kryeqyteti i rrethit të Dukaghinit, në rajonin e Pukës. Gjatë pushtimit të fundit serb, Ibalha u plaçkit dhe u dogj, dhe banorët e saj u masakruan. Vetëm pas pushtimit austro-hungarez, të mbijetuarit e fshatrave të saj të trashë, të cilët kishin vuajtur nga banorët e dikurshëm përreth, u bashkuan nga të mbijetuarit e tjerë. Ibalha, guxoi të kthehej në atë që kishte qenë fshati i tyre.
Nën mbrojtjen e autoriteteve austro-hungareze, ata rindërtuan shtëpi, një xhami dhe një shkollë për të dy gjinitë. Fatkeqësisht, fati i keq e ka zënë edhe një herë këtë fshat fatkeq. Janarin e kaluar, shkolla u përfshi aksidentalisht, besojmë dhe u përfshi nga flakët. Për një

qytet me përmasa kaq të vogla dhe tashmë të prekur kaq mizorisht, kjo është një humbje që është e vështirë të riparohet; megjithatë, ne nuk dëshpërohemi kur dëgjojmë një nga këto ditë që Ibalhassianët e mirë ia dolën të rindërtonin shkollën e tyre për të tretën herë në tre vjet."
Referencat
https://www.strumski.com/books/m.d.skopiansky_atrocites_serbes.pdf
Shqipëri, nr 1/(12) e 25 prillit 1918. Shqipëria nr 3/(14) e 25 qershorit 1918

Mizoritë serbo-malazeze kundër shqiptarëve në vitet 1915-1916
Me autor Petrit Latifi
Shqipëri, nr 2, 1 tetor 1915. — "Një dërgesë nga Selaniku, që bëri xhiron e shtypit, thotë:

"Disa të arratisur nga Serbia e Re kanë mbërritur sërish në Selanik. Autoritetet kufitare greke nuk i kanë lejuar njerëzit nga të varfërit të vazhdojnë udhëtimin e tyre për në Selanik; këta të arratisur aktualisht janë duke kampuar në kufirin ku kanë ngritur çadrat. Që banorët fatkeq të territoreve të aneksuara nga Serbia, qofshin bullgarë apo shqiptarë, të kenë dhënë dorëheqjen në dimër, në shtëpitë e tyre, me afrimin e tyre për të jetuar. vuajtja duhet të ketë kaluar kufirin."
Situata e këtyre të arratisurve duhet të jetë shumë e trishtueshme, por sa më e trishtueshme është ajo e vëllezërve të tyre fatkeq, të cilët megjithatë duhej të qëndronin në vend, ndoshta sepse nuk mund t'i braktisnin gratë dhe fëmijët e tyre ose t'i tërhiqnin me vete.
Shqipëri, nr.4, 1 nëntor 1915. "Dëshmorët shqiptarë":
Malazezët sapo kanë vrarë një numër të madh patriotësh shqiptarë të arrestuar në Shkodër, krimi i të cilëve ishte dashuria për vendin e tyre. Në mesin e këtyre dëshmorëve është edhe publicisti i madh Mustafa Hilmi Leskoviki. Kjo viktimë fisnike e çmendurisë së shfarosjes së malazezëve ka redaktuar gazetën nacionaliste shqiptare Combi, e botuar më parë në Manastir.

Shqipëri, nr.5, 16 nëntor 1915:
"Aksioni i parë i malazezëve me hyrjen në Shkodër ishte arrestimi i patriotëve elitë që ishin në qytet, burgosja e disa prej tyre dhe dëbimi i të tjerëve në Cetigné. Madje disa, për arsye të panjohura për ne, u ekzekutuan pa vonesë".
Albanie, nr.6, 1 dhjetor 1915:
"Askush nuk ka dashur të kujtojë apo të vërejë se gjatë revolucioneve shqiptare që pasuan njëri-tjetrin nga viti 1908 deri në 1912, jo – dhe ne këmbëngulim në këtë pikë – nuk mund të bëhej asnjë ankesë kundër kryengritësve; ne gjithashtu pretendojmë të harrojmë se gjatë hyrjes triumfuese të 30,000 (50) Malissoreve (malësorët shqiptarë në 1 apo jo 2 në U91). Megjithatë, këta malësorë ishin të parregullt dhe shtatë të tetat e tyre ishin myslimanë, ata myslimanë që thuhej se ishin të egër, mizorë dhe gjakatarë.
Sjellja e ushtrive të aleatëve ballkanikë, ndonëse e rregullt dhe që pretendonin se ishin të qytetëruara, kur ata pushtuan territorin shqiptar pas kryqëzatës së tyre kundër Turqisë, ishte jashtë mase. Mijëra e mijëra shqiptarë të paarmatosur u masakruan me gjakftohtësi dhe qëllimisht; qindra fshatra u rrafshuan ose u dogjën; të tjerët, gjithashtu me qindra, u plaçkitën metodikisht nga grekët dhe serbët; malazezët, pasi e plaçkitën, i vunë flakën tregut dhe një pjese të madhe të Shkodrës".
Shqipëri, nr.8, 1 janar 1916:

“Ne riprodhojmë më poshtë artikullin që The Washington Times i kushtoi atdheut tonë fatkeq:
“… Informacioni nga një burim shumë autentik që ka mbërritur në Amerikë na ka bërë me dije se krime, të cilat ndërgjegjja e ngurtësuar e Evropës nuk do t'i toleronte në kohë normale, janë kryer në tokën e kësaj Shqipërie fatkeqe, banorët e varfër të së cilës janë kapur në kthetrat e grabitjes dhe lakmisë greko-serbe.
Shqiptarët po vuajnë shumë më tepër se sa kanë vuajtur ndonjëherë belgët dhe kjo pa përfituar nga simpatia e madhe dhe e madhe që u shpreh... banorëve të vendit të vogël në Evropën veriore. Është vërtet dhe një mijë herë për të ardhur keq që, pavarësisht angazhimit formal të bërë nga Ed. Gri, sipas të cilit fuqitë do të njihnin të drejtat legjitime të kombeve të vogla, Shqipëria fatkeqe është braktisur e pambrojtur ndaj veprimeve të grekëve dhe serbëve, atyre fëmijëve të llastuar të Evropës.
Shqipëria. Nr. 11, 16 mars 1916:
"Ndër armiqtë e Shqipërisë, më të paepur janë serbët. Këta të fundit nuk e humbasin kurrë rastin për të nxituar mbi prenë e tyre për ta copëtuar atë. Pas Luftës së Parë Ballkanike, mijëra të rinj shqiptarë u vranë nga serbët në mënyrën më çnjerëzore..."
Referenca
https://www.strumski.com/books/m.d.skopiansky_atrocites_serbes.pdf

Neugkeits-Welt-Blatt: Montenegrin atrocities in Shkodër in 1877
Me autor Petrit Latifi
Gazeta gjermane “Neugkeits-Welt-Blatt” e 30 nëntorit 1877 raporton për gjendjen në rajonin Ulqin – Tivar. Aty thuhet se ushtarët turq janë tërhequr nga Muriqi dhe nga e gjithë Kraja. Raportohet gjithashtu se ushtria malazeze ka kryer ekses dhe ka djegur fshatra në zonat e pushtuara.
“Betejat e malazezëve.
Malazezët vazhdojnë fushatat e tyre ushtarake në Shqipëri me rezultate të favorshme deri tani. Sipas raportimeve të fundit nga Cetinja, turqit kanë evakuuar Muriqin dhe të gjitha divizionet e tjera të Krajës dhe janë tërhequr përtej Bunës. Qyteti i Ulqinit ose Dulcigno në Shqipëri iu dorëzua malazezëve pa rezistencë. Vetëm disa familje turke u larguan nga qyteti pas mbërritjes së tyre.
Kalaja e Antivarit mban ende terren, e inkurajuar nga siguria se ndihma po afron nga deti. Mirëpo, deri më datë 28 të kësaj dite nuk shihet asnjë luftanije turke në bregdetin shqiptar. Princi është në Antivari. Moti është shumë i stuhishëm dhe çdo operacion në bregdet do të jetë i pamundur për momentin në rast të mbërritjes së vaporeve turke.
Thuhet se në Shkodër është bërë një betejë e madhe. Sipas raportimeve angleze, malazezët kryen teprimet më të tmerrshme kundër banorëve paqësorë të kufirit dhe dogjën shumë fshatra. Sa i përket qëndrimit të mirditorëve, korrespondentët anglezë pohojnë se ata, si dhe katolikët e tjerë, nuk bëjnë kauzë të përbashkët me malazezët, por bashkohen me turqit. Të tjerë pretendojnë të kundërtën dhe shtojnë se mirditorët tashmë kishin avancuar pranë Shkodrës”.
Referenca
"Neugkeits-Welt-Blatt", 30 nëntor 1877

Kur serbët ndihmuan xhonturqit të masakrojnë shqiptarët (1908-1910)
Me autor Petrit Latifi
Kur serbët ndihmuan xhonturqit të masakrojnë shqiptarët (1908-1910)
Ndërmjet viteve 1908-1910, regjimi xhonturk, duke ndjekur politikat tradicionale antishqiptare osmane, kreu disa mizori kundër shqiptarëve që u rebeluan kundër regjimit, i cili synonte të minonte interesat kombëtare shqiptare. Me mijëra shqiptarë u vranë.
Shkatërrim kullash dhe masakra
“Heqja e privilegjeve, futja e shërbimit ushtarak, çarmatimi, taksat e reja, shkatërrimi i kule (shtëpive të fortifikuara), masakrat, arrestimet që ndodhën në vitet 1908, 1909 dhe veçanërisht në 1910, kontribuan, në rast nevoje, në kthimin e popullatës myslimane të këtyre rajoneve nga një pjesë e vogël turke e këtyre rajoneve kundër regjimit të ri. partisë, kishte fituar një pozitë të caktuar pushteti.”1
Xhavit Pasha bëri shumë mizori ndaj fshatrave shqiptare
“Cavit Pasha ndërmori sulme të egra në Kosovë duke shkatërruar shumë fshatra dhe duke shtypur popullsinë shqiptare”, telegrami P.RO. F.O. 195/2329 nga Konsullata e Përgjithshme e Selanikut në Ambasadën e Konstandinopojës, 1909, Lamb to Lowther”.2
Më shumë forca u dërguan në 1910 pasi Xhavit Pasha dështoi
“Kur dështoi misioni ndëshkues i Cavit Pashës, një forcë tjetër osmane u dërgua në Kosovë në pranverën e vitit 1910, kur shpërtheu një revoltë, përsëri për shkak të taksave, nën udhëheqjen e Isa Boletinit dhe Idriz Seferit (1847–1927) të cilët kishin mbledhur 9000 burra të armatosur. Porta dërgoi një ushtri të fortë shqiptare me Shev, Cgut D. kryengritësit që kishin bllokuar hekurudhën nga Maqedonia.”3
Serbët ndihmuan osmanët të luftonin kundër shqiptarëve të Carralevës
"Por beteja më e madhe u zhvillua në Carralevë, në Kosovën qendrore, ku ushtria osmane u zmbraps. Në momente të vështira, osmanët u ndihmuan nga serbët vendas të cilët dinin një rrugë të shkurtër mbi malet që i detyroi shqiptarët të tërhiqeshin para se të rrethoheshin. Boletini dhe Seferi i shpëtuan kapjes, por mijëra u vranë, u burgosën dhe u internuan".
Durgut Pasha shkatërroi viset veriore të Shqipërisë
“Durgut Pasha, tani me një forcë prej 40 mijë vetësh, vazhdoi drejt perëndimit drejt Shkodrës për të çarmatosur shqiptarët dhe për të shkatërruar pjesët veriore të Shqipërisë. Kur mbaroi fushata, xhonturqit shpallën gjendjen ushtarake, mbyllën shkollat shqipe dhe ndaluan botimet në gjuhën shqipe.
Me këtë xhonturqit e thyen premtimin e fundit dhe më të rëndësishëm që kishin dhënë në Ferizaj dy vite më parë. Kjo tërboi ata pak shqiptarë të mbetur që mund të kishin besuar ende në politikat xhonturke. Kongresi vjetor i KUP-it në tetor 1910 u mbajt në Selanik. Asnjë delegat shqiptar nuk ishte i pranishëm. Me mungesën e tyre, shqiptarët treguan besimin e shumë njerëzve se arritja e një marrëveshjeje paqësore me xhonturqit ishte e pamundur.”5

Referenca
https://www.google.se/books/edition/Aux_origines_du_nationalisme_albanais/2M6oDwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=la+population+albanais+massacr%C3%A9e&pg=PT552&printsec=frontcover·
https://etheses.whiterose.ac.uk/id/eprint/4058/1/uk_bl_ethos_567897.pdf ↩
https://etheses.whiterose.ac.uk/id/eprint/20950/1/Dauti_D_History_PhD_2018.pdf ↩
hudhra ↩
hudhra ↩

Herbert Aubrey: Lista e masakrave serbe dhe greke kundër shqiptarëve në 1913
Petrit Latifi
Në librin “Ben Kendim A Record Of Eastern Travels” të autorit Herbert Aubrey, ai shkruan se në selinë e Ismail Qemalit ishin disa zyrtarë shqiptarë që donin të paraqisnin listat e masakrave të kryera nga serbët dhe grekët ndaj Shqipërisë. Në faqen 264 lexojmë:
"Shkuam në Konak, selia e qeverisë, ku kryesoi Ismail Kemali. "Ka shumë njerëz që duan të të shohin," tha ai. "Mund të flasim më vonë." Më pas filluan të mbërrinin deputetët, me listat e mizorive të kryera nga serbët në veri dhe nga grekët në jug, e para ishte Hasan Bej Prishtina dhe pas tij erdhi një turmë qytetarësh nga Argjirokastro.
Masakra pa kriter nga serbët në Shqipërinë e paarmatosur
"Jashtë, nën rrezet e diellit flakërues, një turmë e madhe qëndronte dhe duartrokiste vazhdimisht; brenda, vazhduan një sërë bisedash dëshpëruese. Mbërriti Meymed Beu, Ministër i Luftës. Ai foli për nevojën urgjente për ndihmë për refugjatët dhe me hidhërim për mënyrën se si vendi (Shqipëria) po trajtohej për humbjet e tij. që përfaqësonte një shumë shumë të madhe, ishte marrë në Kalkandilen.”
"Ai tregoi histori të masakrës pa dallim nga serbët në Shqipërinë e paarmatosur. Serbët e kishin ftuar të kthehej dhe të qeveriste Gjakovën dhe Prisrendin, por ai e kishte refuzuar ofertën e tyre, duke preferuar humbjen e tij. Brohoritjet vazhduan dhe u ndjeva i sëmurë - duke e ditur se asgjë nuk mund të bëhej dhe nuk do të bëhej."2
Komiteti Shqiptar u përpoq të informonte publikun britanik për këto mizori

"Megjithatë, në kujtimet e tij, Herbert nuk e kritikoi as shtypin britanik: Komiteti Shqiptar nuk duhej të ankohej për mënyrën se si u trajtua nga qeveria apo shtypi. Ato ditë të paraluftës ishin të krishtera dhe kanibalët ulëritës të 1919-ës nuk ishin lëshuar ende mbi botën e vuajtur."3
“Megjithë intrigat e Fuqive të Mëdha, bota nuk ishte një vend shumë i keq dhe shqiptarët në Angli, gjithsesi, morën një dëgjim të drejtë përmes Komitetit Shqiptar, i cili u përpoq të ishte, në mos i paanshëm, sa më i moderuar. Shumë pak dihej për Shqipërinë.”
Shqiptarët e paarmatosur të jugut u vranë nga grekët në vitin 1913
“Përshtypja e përgjithshme ishte se shqiptarët ishin një degë tjetër e familjes armene, dhe në të vërtetë, për sa u përket masakrave, kjo ishte më e kuptueshme, sepse shqiptarët e paarmatosur baritorë të Jugut u masakruan nga grekët në vitin 1913, ndërsa shqiptarët e veriperëndimit morën të njëjtin trajtim nga duart e serbëve.”4
Referencat
https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.210369/page/n263/mode/2up?q=massacre ↩ hudhra ↩
http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/54252/1/68.pdf.pdf ↩ hudhra ↩

Listat dhe emrat e 537 shqiptarëve të vrarë nga forcat serbo-malazeze në vitet 1912-1913
Petrit Latifi
Në artikullin e mëposhtëm renditen 537 shqiptarët e vrarë nga forcat serbo-malazeze në vitet 1912-1913. Së pari janë listat dhe më pas fotot e skanuara të listave. Disa emra mund të përsëriten ose të mungojnë për shkak të përdorimit të AI për nxjerrjen e emrave.

Referencat
Burimet për emrat vijnë nga libri “Terrori i pushtimit të Serbisë mbi shqiptarët 1844-1999”. Nusret Pllana. 2015.
Korrespondencë e vitit 1912: mizoritë malazeze në Rekën e Allagës të Ponoshevës
“Njoftimet e korrespondencës nga Skutari: Kohët e fundit janë shtuar raportet për mizoritë e kryera nga malazezët ndaj shqiptarëve në territorin e ri malazez. Sipas një raporti nga Malissa, malazezët sulmuan së fundmi banorët e fshatit Ponoschesse (Ponoshec) në Rekë (Reka e Allagës) dymbëdhjetë kilometra në perëndim të Deçanit.”
Referenca
https://www.google.se/books/edition/Der_grosse_Krieg/3q1LAQAAMAAJ?hl=en&gbpv=1&bsq=Grausamkeiten+albaner&dq=Grausamkeiten+albaner&printsec=frontcover

Krimet e Mbretërisë së Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve kundër shqiptarëve (1918-1920)
Petrit Latifi
Në vitin 1918, kur u krijua SKS (Mbretëria Serbe, Kroate dhe Sllovene) u vranë 100.000 shqiptarë. Gjatë viteve 1920, trupat serbe ishin gati për të pushtuar shqiptarët. Kryengritjet kundër serbëve në vitin 1920 ishin rezultat i provokimeve serbe.
“100,000 shqiptarë u masakruan në mbretërinë e krijuar në 1918.”1
Serbia do të nxiste shqiptarët në kryengritje në vitet 1920
“Popullsia shqiptare në Kosovë u përgjysmua ndërmjet viteve 1918 dhe 1921, duke rënë nga 300,000 deri në një milion në 439,657 në vitin e fundit.
Gjatë viteve 1920, paraushtarakët serbë ishin gati të pushtonin Shqipërinë. Kjo ishte veçanërisht e vërtetë në vitin 1927, sipas gazetës gjermane "Der Weltkampf".
“Në kufirin e Shqipërisë veriore, trupat vullnetare serbe janë vazhdimisht në gatishmëri, të gatshme për të pushtuar Shqipërinë nëse është e nevojshme”.
10.000 shqiptarë u vranë në fund të Luftës së Parë Botërore (Lufta e Madhe)
“Gjatë Luftës së Parë Botërore, shpresat e shqiptarëve në Kosovë ishin pra tek Fuqitë Qendrore, të cilat në fakt sollën tërheqjen e serbëve dhe malazezëve. Megjithatë, me përfundimin e luftës dhe fitoren e Antantës, serbët edhe një herë morën zotërim. Më shumë se 10,000 shqiptarë u vranë në luftime.”4
Jugosllavia injoroi ligjet e Lidhjes së Kombeve të vitit 1919
“Lufta e ripërtërirë guerile mes shqiptarëve dhe serbëve përfundoi vetëm në vitin 1927, kur forca superiore e ushtrisë së Mbretërisë së Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve, më vonë Jugosllavi, i dha fund luftimeve. Kosova mbeti pjesë e Serbisë, dhe shqiptarët që jetonin atje duhej të pranonin diskriminimin në pothuajse të gjitha fushat e të drejtave të mbretërisë dhe serbëve. Sllovenët ishin zotuar për Lidhjen e Kombeve në vitin 1919, në masë të madhe iu mohuan shqiptarëve në Kosovë”5
Pushtimet brutale serbe të viteve 1912-1918 lanë gjurmë te shqiptarët
"Dy pushtimet brutale serbe të Kosovës në vitin 1912 dhe përsëri në vitin 1918 lanë një gjurmë të hidhur në kujtesën kolektive të shqiptarëve të Kosovës. Sundimi i ashpër serb i mëvonshëm nën dinastinë Karagjorgjeviç ishte gjithashtu aq i dhimbshëm sa që në prill 1941 shqiptarët e Kosovës përshëndetën masivisht si introvatë italianë dhe gjermanë."
Serbët dhe malazezët i dëbuan shqiptarët midis viteve 1912-1915
“As serbët dhe as malazezët nuk bënë asnjë pretendim se shqiptarët kishin hyrë lirisht nën kontrollin e tyre. Përkundrazi, dhe si për të vërtetuar se aneksimet e tyre kishin vazhduar pa marrë parasysh dëshirat e popullatës vendase, forcat serbe dhe malazeze filluan të vrasin dhe dëbojnë me forcë shqiptarët vendas që në vitin 1912 dhe vazhduan këtë politikë deri në vitin 195, kur u dëbua ushtria gjermane dhe serbe. Armët austro-hungareze.”7
Serbët filluan të ndryshojnë emrat, për shembull, Ferizaj u ndryshua në Uroševac në vitin 1914
"Me largimin e shqiptarëve nga toka e tyre, "kolonitë" serbë u dërguan për të marrë në zotërim shtëpitë e shqiptarëve. Emrat e qyteteve, natyrisht, u ndryshuan; Ferizaj, për shembull, u riemërua Uroševac në vitin 1914".8
Shqiptarët trajtoheshin si qytetarë të dorës së dytë deri në vitin 1968
“Në fakt, shqiptarët e Kosovës janë trajtuar si qytetarë të dorës së dytë gjatë gjithë viteve të sundimit të Beogradit, me përjashtim të viteve 1968-81.

William Strang informoi qeverinë britanike lidhur me kolonizimin jugosllav të tokave shqiptare:
“Në kurriz të kujt janë gjetur këto toka, nuk është e lehtë të thuhet… Megjithatë, është e sigurt se në disa raste është bërë një përpjekje e qëllimshme për të dëbuar apo shkatërruar popullsinë myslimane shqiptare dhe për të vendosur serbët besnikë në vend të tyre.”10
Referencat
https://www.google.se/books/edition/Manipulation_de_l_histoire_manipulation/UxVzAAAAMAAJ?hl=en&gbpv=1&bsq=100.000+Albanais+furent+massacr%C3%A9s+1918&dq=100.000+Albanais+furent+massacr%C3%A9s+1918&printsec=ballcover ↩
https://www.google.se/books/edition/Persecution_of_the_Albanian_Minority_in/8zeiVgBGEB4C?hl=en&gbpv=1&dq=Kosovars+Albanais+1918&pg=PA70&printsec=frontcover ↩
https://www.google.se/books/edition/Der_Weltkampf/WR4KAAAAIAAJ?hl=en&gbpv=1&dq=K%C3%B6nigreich+der+Serben,+Kroaten+und+Slowenen+albanische&pg=RA2-PA247co&printsec
https://www.google.se/books/edition/Der_Kosovokonflikt_unter_besonderer_Ber/osZQDAAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=K%C3%B6nigreich+der+Serben,+Kroaten+und+Slowenen+albanischer&Print
hudhra ↩
https://www.google.se/books/edition/Frozen_conflicts_in_Europe/viJpDwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=Kosovars+Albanais+1918&pg=PA154&printsec=frontcover ↩
https://www.google.se/books/edition/War_in_the_Balkans/g7eKDwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=Kosovars+Albanais+1918&pg=PA32&printsec=frontcover ↩
hudhra ↩
hudhra ↩
https://www.google.se/books/edition/The_Politics_of_Nation_Building/nv4fAwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=Kosovars+Albanais+1918&pg=PA155&printsec=frontcover ↩
tags: Krimet e Mbretërisë së Serbëve, Kroatëve dhe Sllovenëve kundër shqiptarëve (1918-1920)
Serbia ka masakruar 150.000 shqiptarë në vitet 1912-1913
Petrit Latifi
Sipas Josip Peçariqit në librin "PRAVEDNICA MEĐU NARODIMA - LJUBICA ŠTEFAN", midis viteve 1912 dhe 1913, trupat serbe masakruan rreth 150.000 shqiptarë në të gjitha viset shqiptare.
“Me pushtimin e Kosovës, serbët me pretekste të ndryshme masakruan mbi 150 mijë shqiptarë. Librat shqip u ndaluan, gjuha shqipe, emrat shqip duhej të serbizoheshin (si në Maqedoni), fëmijët shqiptarë duhej të ndiqnin shkollat serbe. Një shqiptar në Kosovë dhe Maqedoni nuk gëzon as të drejtën e jetës: çdo serb mund ta vrasë dhe haptazi.28.
Punonjësit e gazetave në vitin 1920
“Në vitin 1920, Radničke novine regjistroi deklaratën e një ushtari serb, i cili në mënyrë elokuente flet për shkallën e brutalitetit dhe terrorit:
“...Menjëherë filluam sulmin, duke mos kursyer askënd dhe asgjë. I vramë të burgosurit, morëm bagëtitë, dogjëm fshatrat një nga një, dhe në shumë vende nuk u kursyen as gratë e fëmijët. Ata iknin prej nesh, duke i çuar (shumicën) dhe familjet, duke u shpërndarë nëpër pyje, ndërsa ne i vumë zjarrin dhe lamë rreth 90 fshatra për t'u djegur deri në tokë.

Organizata terroriste serbe e vitit 1921 nga Pero Zhivkoviq

“Terrori kryesor u krye nga organizata terroriste serbe “Dora e Bardhë”, e themeluar në vitin 1912 dhe në krye me Pero Zhivkoviqin, më vonë president i qeverisë jugosllave gjatë diktaturës së 6 janarit të mbretit Aleksandër në vitin 1929. Birucat ishin plot me shqiptarë dhe ishin dhoma torturash të vërteta. partner besnik në luftërat ballkanike”.
Referencat
https://www.dragovoljac.com/images/minifp/LjStefan.pdf
hudhra ↩

Dokumenti i mizorive serbe dhe jugosllave kundër shqiptarëve (1912-1932)
Informacion i marrë nga “Mbretëria Shqiptare, Komuna e Klasit të Parë Sdreckë Nr.254 Sdreckë, më 29. VII. 1944 P. T. Prefektura Prizerend”
“Për urdhrin tuaj nr.1063, datë 17. VII. 1943, kemi nderin t'ju njoftojmë se me hetimet e hollësishme që bëmë në rajonin e kësaj komune gjatë sundimit të Jugosllavisë kundër elementit shqiptar, u kryen këto masakra:
Në vitin 1923 vritet i ndjeri Qazim Xhemaliu nga fshati Gorniselë. Vrasja ka ndodhur në këto rrethana: Viktima kishte shkuar për ta vizituar gruan e tij në fshatin Drajçiç të kësaj komune te fisi i tij, i quajtur Bajram Ademi. Aty kanë shkuar natën dhe e kanë marrë dhe e kanë përcjellë në lagjen Bogoshovc të fshatit Sdreckë dhe pikërisht në vendin “PESOK” e kanë masakruar, ndërsa ka qenë i lidhur duar e këmbë.
Emrat e vrasësve
“Vrasësit janë të quajtur Kersto Mandushi nga fshati Sdreckë dhe Gjorgje Vuçkoviqi nga fshati Gornišelle, së bashku me tre xhandarë serbë, arsyeja e vrasjes rrjedh nga fakti se shoqëria çetnike kishte krijuar një seli në Sdreckë, të cilin në atë kohë e drejtonte Kersto afordumen.
Thuhet se për vrasjen e këtij fshati Sdreckë, shoqëria çetnike ka paguar një shumë të cilën ua ka dorëzuar xhandarëve që kishin marrë pjesë në masakrën e viktimës. Viktima ishte një idealist shqiptar dhe për këtë arsye u vra”.
Referencat
Kryetari i Komunës, Sejdi Sejdorati d. v. Vërtetuar nga Kryesekretari i Prefekturës Niko Lafe Prizren, më 31. X. 1944 (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 6)

Vrasjet e vitit 1912 në Reçan
Burimi: Mbreteria Shqiptare, Komuna Llokovice Nr.147 Llokovice, me 7-9-1943 P. T. Prefektura e Prizerendit
“Përgjigje urdhrit nr.1063, datë 17. 7. 1943.
“Kemi nderin t'ju njoftojmë se në hetimet e deritanishme për barbaritë sllave ndaj shqiptarëve konstatuam se në vitin 1912, në fshatin Reçan të kësaj komune, ushtria ushtarake serbe, e udhëhequr nga civilët Kersto Mandushi, i cili është gjallë edhe sot, Jovan Gaxhes dhe familja Velikin, të gjithë nga fshati Haxhiram, Sterckë i një. dhe e morën mes rrugëve të Lubinjës dhe Streckës, ku ia prenë buzët, hundën, i nxorrën thonjtë, pastaj i nxorrën sytë dhe e prenë me thika dhe ia shpërndanë mishin andej-këtej Vdekja e tij zgjati 24 orë nga torturat.
Në atë vit përsëri forcat ushtarake, të udhëzuara nga Strecka e lartpërmendur, në fshatin Reçan bënë barbari, duke marrë njerëz dhe duke u djegur dhe duke kryer disa grabitje parash, duke i detyruar të paguanin ose do t'i vrisnin.
Personat e torturuar janë: Haxhi Rashit 10 lira turke flori, Mustafa Arsllani 25 lira, Haxhi Hajdar 10 lira. Të gjithë këta persona, pas torturave që u kanë bërë, janë detyruar të dorëzojnë paratë e lartpërmendura, përveç grabitjes që kanë kryer nëpër dyqane dhe shtëpi, duke marrë unaza dhe vathë grash, qilima lutjesh dhe sende të tjera të shtrenjta. Edhe sot në shtëpinë e Kerst Mandushit gjendet një llambë që ia ka grabitur Zeqir Sylejmanit nga Reçani.
Ka edhe disa barbari të vogla, por ato janë të vjetra dhe pa fakte, por ato që përshkruam më lart janë të vërteta, pasi pjesëmarrësit në këto barbari janë gjallë edhe sot në komunën e Streckës.
Referenca: Kryetari i Komunës, Fadil Xhabija d. v. Verifikuar, Kryesekretar i Prefekturës Niko Lafe, Prizren, më 31. X. 1944 (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 7)
Dëshmi tronditëse të barbarizmit dhe plaçkitjes sllave të popullatës shqiptare midis viteve 1929 dhe 1930
“Në Arkivin Qendror Shtetëror, dosja 58 e vitit 1944, vazhdojnë të botohen raporte që krerët komunalë i dërgojnë në prefekturat të cilave u përkasin administrativisht, përmes të cilave botohen masakrat serbe ndaj popullsisë shqiptare në vitet 1912-1930. Pjesë e këtij botimi është edhe raporti për sjelljen e autoriteteve serbe ndaj shqiptarëve në kohën e sundimit të komunës së Beçit.
Në ditët e para fatale që serbët dhe malazezët zbarkuan në këto vende, u dukën të butë, të sjellshëm dhe sikur e dinin se çfarë do të thoshte Qeveria e Drejtësisë. Por siç thotë thënia e vjetër “Ujku e ndërron leshin por nuk e harron kurrë zakonin”, kështu që pushtuesit e Kosovës nuk shkuan larg pa i dhënë një ngjyrë tjetër sundimit të tyre. Para së gjithash, jugosllavët kërkuan dorëzimin e armëve dhe çdo tokë që lidhej me pajisjet e luftës. Shqiptarët vendas, pas shumë vuajtjesh shtazore, pa asnjë mëshirë e humanizëm, bënë dorëzimin që u kërkua. Edhe sot kur e kujtojnë këtë veprim habiten. Ndonëse çdo armë dhe municion u dorëzua, xhandarmëria jugosllave nuk mjaftoi kurrë, ajo kërkonte të reja në sasi të mëdha, duke përdorur çdo mjet barbarie që mund të kujtojë historia.
Pas ca kohësh, qeveria e bashkuar me emrin “Jugosllavi” organizoi një grup vullnetarësh me 2000-3000 serbë e malazezë dhe nën komandën e majorit Sav Llazar filloi t'i bënte shqiptarët të ndërronin fenë deri atëherë dhe të besonin në ortodoksinë e tyre. Sava ishte nga Cetina. Për këtë akt Sava rrahu, pështyu, mallkoi, vrau, dogji, iku dhe çfarë të mos u bënte shqiptarëve të kësaj treve, por më kot sepse qëllimi i tij nuk u arrit.
Shpesh, qindra e qindra burra shqiptarë lidheshin në gardhe të oborreve, saqë as këmbët e tyre nuk preknin tokën, duke përdorur dru dhe kamxhik, i lyenin me ujë të ftohtë në dimër vetëm që të mos pranonin të ndryshonin besimin.

Përkundrazi, duke u bazuar në ndërgjegjen e pastër se ata vepruan në kundërshtim me atë që ishte urdhëruar nga sllavët (se nuk ka ligj e moral më të ulët në botë), shtytjet, përbuzja, mallkimet dhe rrahjet ishin të zakonshme edhe nga më të ulëtit e sllavëve ndaj shqiptarëve, sado të njohur për besnikërinë dhe bujarinë e tyre.
Kur u pa se shqiptarët e pushtuar po humbnin çdo gjë dhe se nuk u mbetej asgjë për t'u dhënë përveç tokës, u kujtuan ta mbanin këtë si të tyren. Kështu, në vitet 1929-1930, ata nxorën në pah agrarizmin e tyre mizor e mizor dhe filluan të vizatojnë kufij midis tokave të trashëguara nga të parët e tyre, duke varfëruar dhe mjerë në të njëjtën kohë të gjithë shqiptarët vendas.
U bënë të huaja për pronarët arat, livadhet, kullotat, pyjet, kullotat dhe çdo tokë të vlefshme deri atëherë. Shqiptarët filluan të varfërohen aq shumë sa edhe buka e përditshme mezi u sigurua dhe nga kjo filluan të bënin patate të skuqura borës në tokat e tyre. Produktet ndaheshin sipas asaj që ata vetë vlerësonin përpara se të mblidheshin.
Druri u bë pronë e shqiptarëve dhe këta, të shtyrë nga nevoja të nevojshme, u detyruan të pastronin pyjet dhe, pasi pastronin tokën nga rrënjët dhe gurët, kishin të drejtë të merrnin një pjesë të trungjeve që nxorrën nga toka dhe i përdornin për djegie. Agrari nuk i lajmëroi menjëherë, por u shfaq herë pas here dhe gjithnjë duke i rënduar shqiptarët e lodhur dhe duke shtuar sipërfaqet e sekuestrimit deri në pushtimin e oborreve të shtëpive deri te pragu i derës.
Kolonistët serbë e malazezë i ftuan shqiptarët e sidomos myslimanët se vendi i tyre është Turqia dhe më mirë të shkohet atje me kohë se sa të shfarosen nga qeveria, që sipas dukjeve nuk ishte befasuese. Ata ngritën kokën dhe u hoqën me veprimet e tyre brutale kundër nesh.
Krimineli malazez Bullatoviq
Njëherë e një kohë, në komunën e Janoshit ishte një polic malazez, i quajtur Bulatoviç, dhe e kishte zakon të shkonte në çdo takim ku ishin të pranishëm shqiptarët dhe, kur hynte në dhomë, vinte bajonetën e tij të gjatë në majë të pushkës dhe e fuste me forcë në tavanin e dhomës dhe askush nuk e prekte derisa Bullatoviqi donte të largohej.
Shpesh herë patrullat e xhandarmërisë së asaj kohe hynin në shtëpi dhe veçonin me gishta të gjithë ata djem shqiptarë që shquheshin për aftësitë dhe zgjuarsinë e tyre personale dhe sapo dilnin nga fshati, në përroin apo vrimën e parë që gjenin, djemtë tanë pushkatoheshin aty për aty dhe hidheshin në gropë apo përrua ku të donin pushtuesit.
Edhe në kazermat e ushtrisë, oficerët serbë shpesh thërrisnin ushtarët shqiptarë me listë dhe, pasi i lidhnin, i vrisnin me mitralozë në mënyrat më të poshtra dhe më të pabesë që mund të praktikojnë racat e liga njerëzish”.
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, faqe 8-9)
Raport mbi vrasjet dhe djegiet e shkaktuara nga serbët dhe malazezët në vitin 1922
Në këtë vit, një person i quajtur “Milic Kërrsta”, një roje serbe nga Istogu i Pejës, merr përsipër sigurinë e këtyre vendeve dhe formon një bandë prej 200-300 vullnetarësh civilë serbë e malazezë dhe fillon të dhunojë tërë Kosovën. Milic Kërrsta, siç tregohet, kishte vënë për qëllim që të bënte një represion aq të rreptë në Kosovë sa që pas largimit të tij nga këtu të mos mbetej asnjë shqiptar në këto vende.
Së pari, në këtë rajon, ai shkoi në fshatin Jabllanicë ku takoi kryetarin e komunës së Cermjanit, të ndjerin Osman Jahja Aga nga fshati Rashkoc, së bashku me një polici të tij të quajtur Ibrahim Kokalla nga Cermjani. Pas një britme të madhe, pa më të voglin arsye, Milic Kërrsta urdhëroi vullnetarët e tij që të përdorin pushkët kundër çdo shqiptari të parë në atë fshat.

Vendasit, të pikëlluar nga barbari i njohur, nisën të ikin, por duke qenë pa armë apo mjete të tjera përballuese, u kapën dhe u pushkatuan personat e mëposhtëm:
Osman Jahja Aga, kryetar komune, 40 vjeç, nga fshati Rashkoc; Ibrahim Kokalla, polic komunal, 35 vjeç, nga fshati Cermjan.
Nga fshati Jabllanicë Qerim Binaku, 16 vjeç; Syl Islami, 50 vjeç; Hajdar Islami, 60 vjeç; Haxhi Bajrami, 40 vjeç; Hysen Bajrami, 34 vjeç; Hashi Neziri, 38 vjeç; Hazir Hasani, 30 vjeç; Zenun Neziri, 30 vjeç; Ramadan Ademi, 50 vjeç; Hasan Shabani, 90 vjeç; Musli Mustafa, 70 vjeç, i mbytur nga Rrehmë; Bajram Rama, 30 vjeç; Jonuz Rama, 25 vjeç; Ali Rexha, 60 vjeç; Selman Myrto, 25 vjeç; Cuf Kadrija, 18 vjeç; Sadik Myrto, 18 vjeç; Ram Hamza, 30 vjeç; Hasan Kasemi, 70 vjeç; Selman Kosumi, 50 vjeç; Sadik Hasani, 30 vjeç; Syl Hasani, 20 vjeç; Bek Tahiri, 22 vjeç; Beqir Hasani, 12 vjeç; Avdyl Zeneli, 50 vjeç; Isuf Zeneli, 30 vjeç; Qemal Qeli, 40 vjeç; I djegur në zjarr Sadik Shotani, 70 vjeç; Zejnija e Sadik Ramës, 29 vjeç; Ram Ahmeti, 28 vjeç; Fasli Muslija, 40 vjeç; Maliq Muhagjiri, 40 vjeç; Jahja Qarkagjija, 30 vjeç; Haxhi Helshani, 60 vjeç; Rexhep Muhagjiri, 40 vjeç; Djali i Rexhep Muhagjirit, 10 vjeç; Zef Zeqiri, 30 vjeç; Niman Zeqiri, 20 vjeç; Selim Bajrami, 20 vjeç; Ram Selimi, 20 vjeç; Ram Sefa, 20 vjeç; Sadik Koka, 40 vjeç; Kamer Syla, 40 vjeç; Mustafa Xhema, 40 vjeç; Mehmet Alija, 35 vjeç; Haxhi Bajrami, 30 vjeç; Selim Kajtazi, 20 vjeç; Zeq Halili, 30 vjeç; Hasan Rexha, 50 vjeç.
Burimi: (SHBA, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 10)
Lista e personave të vrarë në mënyrë të pabesë nga sllavët në nënprefekturën e Suharekës:
Ram Bllaca, nga fshati Bllacë, u vra nga shteti jugosllav në vitin 1927. Autorë të vrasjes ishin familja Kostiq nga Prizreni dhe familja Naçalnik e Suharekës. Isa Ademi dhe Fasli Baftija, nga fshati Greqevc, më 9. IV. 1912, u vranë në një pritë nga sllavët.Halil Velija dhe Sefer Emini, nga fshati Nishnueri, më 9. IV. 192, u vranë në një pritë nga sllavët.
Osman Syla, Halit Syla, Ramadan Baftjari, Shaban Syla, nga fshati Vraniq, u vranë me thikë në vitin 1912. Bajrma Fasllina, nga fshati Maqitava, u ther me thikë në Prizren me Osman Sylën në vitin 1912.
Rrustem Osmani, më 1920, Xhelë Esati, më 1925, Rrustem Azemi, më 1921, të tre nga fshati Mushtisht, u vranë pa asnjë arsye. Musli Dema, nga fshati Vraniq, në vitin 1935, u vra pa asnjë arsye. Rexh Abazi, nga fshati Maqitava, u vra natën e vitit 1935.
Xhem Destanin, nga fshati Delloc, rojtar pylli, u vra në vitin 1924, duke thënë se i kishte vrarë shqiptarët. Sejdi Ram Bajraktari, nga Suhareka, në vitet 1920 dhe 1927, u gjuajt nga sllavët për arsye shqiptare. Sadik Mehmeti, nga fshati Peçan, më 1927 dhe 1929 burgoset dhe vuajti të tjera për arsye shqiptare.
Njësia konfirmohet nga Arkivisti i Nënprefekturës së SuharekësPerlat Mema d. kundër Suharekës, më 8. IX. 1944Konfirmohet Kryesekretari i PrefekturësNiko Lafe Prizren, më 31. X. 1944
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 5)
Grabitje përmes taksave
Pjesë e spekulimeve dhe keqpërdorimeve sllave ndaj popullatës shqiptare ishte edhe grabitja nëpërmjet taksave të fabrikuara dhe shtimi i tyre në rastet e mospagesës. Këto taksa, natyrisht të rënda, u detyruan t'i paguanin taksapaguesit shqiptarë, në natyrë, duke u marrë bagëtinë, por edhe sendet e orenditë, madje edhe shtëpitë.
Raporti i mëposhtëm i kryetarit të komunës së Junikut për prefekturën e Prizrenit, zbulon “skemën” e grabitjeve sllave ndaj popullatës shqiptare.
Për mospagesën e parave, në këtë kohë zyrtarët përkatës përgatitën këtë plan:
Ata vinin e kërkonin para në momentin më të pavolitshëm dhe nuk donin asnjë vonesë në pagimin e taksës, ndaj merrnin çdo bagëti që gjenin, ushqime për bagëtinë, rroba shtëpiake

dhe sidomos prikat e nuseve të sapomartuara. Kolonizatorët malazezë nënshkruan kontratë me zyrtarin, kështu që kur malli nxirrej në shitje, asnjë shqiptar nuk guxonte të afrohej dhe të blinte mallin që shitej, por ata që ishin të paracaktuar do t'i blinin për një të dhjetën e çmimit. Ata u jepnin zyrtarëve një shumë të caktuar parash dhe më pas i merrnin me vete në shtëpi. Sa herë që vinte shqiptari i varfër me para, shkonte tek ai që e kishte blerë mallin, i cili ia shiste dhjetëfish më shumë se sa i kishte blerë. Në këtë mënyrë, dinari i caktuar për tatim bëhej dhjetë dhe taksa rritej çdo ditë. Ndodhi që një personi t'i kërkuan treqind dinarë dhe më pas, kur arriti, i dhanë tre mijë dinarë. Për të marrë një afat, duhet t'u jepnin para, ryshfet atyre njerëzve që tagrambledhësit mbanin me vete. Ndaj, kuptohet se ka përfituar shumë ai që ka pasur fatin të jetë me ta, edhe nëse ka qenë zezak.
I ashtuquajturi Zyber Rama, për shkak se kishte shumë për të paguar dhe nuk kishte rrugë tjetër për të paguar, mori këto gjëra: 22 karroca bari, dy kuti me rroba grash dhe burrash në vlerë prej 2300 dinarë. Ushtruese e detyrës ishte taksambledhësja Milena Popoiç. Haxh Zyber mori një stilolaps dhe një lopë për 1300 dinarë.
Ndërkohë askush nuk ka shpëtuar pa iu nënshtruar një dhune të tillë, ashtu siç askush nuk ka shpëtuar pa u rrahur në mënyrën më mizore, ndaj nuk do të kalojmë në përshkrime të mëtejshme.
Ndër zyrtarët më të këqij dhe mizorë që synonin të shfarosnin racën shqiptare janë: Muj Kapiteni, i cili ishte kryetar i komunës dhe do të duhej një libër i veçantë për të përshkruar veprat e tij të liga; komandanti i postës, Pjetër Pjetroviqi, i cili për t'i gjobitur mirë njerëzit thoshte se kishin armë, prandaj i gjobiti me shuma të konsiderueshme; dhe Mihal Boškovići.
Në kohën e shkatërrimit të Serbisë, në ndeshjet e zhvilluara nga malazezët u vranë këta: Uk Lushi nga lagjja Beriše e fshatit Junik dhe Shaban Paleshi dhe Sadik Jusufi e Mehmet Sahiti nga lagjja Gacaferr, Muharrem Sadiku nga lagjja Qok.
Ky është një raport i shkurtër i barbarive sllave të kryera gjatë periudhës së lartpërmendur në rajonin e kësaj komune.
Shtojmë se është pjesa e njëqindtë e atyre barbarive, por që ishte krejtësisht e pamundur të përshkruheshin të gjitha faktet në përgjithësi.
Kryetari i Komunës së JunikutJah Salihi d.v.Prizren, më 31. X. 1944 I certifikuar Kryesekretar i PrefekturësNiko Lafe.
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 4)
Mizoritë sllave në Deçan dhe Suharekë, dhe grabitjet në Junik
Dëshmi tronditëse të barbarive dhe grabitjeve çnjerëzore të sllavëve ndaj popullsisë shqiptare. Barbarizmat në komunën e Deçanit, nga elementët sllavë, janë sa të panjohura, aq edhe të pashembullta dhe të pamundura për t'u përshkruar.
Kështu fillon një raport i komunës së Deçanit drejtuar nënprefekturës së Gjakovës në vitin 1943. Në të njëjtin raport përshkruhen mizoritë sllave në vitet 1912-1913, ndër të cilat nuk kanë munguar plaçkitjet dhe vrasjet që sipas raportit “kanë qenë të zakonshme për monstrat sllave në të njëjtin raport”.
Burimi: Shteti Shqiptar, Komuna e Klasit I Deçan, Nr. 355/2 ex 43 Deçan, më 5. II. 1944 P. T. N/PREFEKTURA E GJAKOVE. Gjegje e nr. 1467/IV, datë 31. XII. 1943
Barbarizmat që ka bërë elementi sllav në rajonin e kësaj komune, gjatë kohës që mizoria ka sunduar këtë vend, janë të panjohura dhe aq të paprecedentë sa nuk mund të përshkruhen. Grabitjet dhe vrasjet kanë qenë të zakonshme për komplotistët sllavë. Në mesin e plaçkitjeve vendin e parë e zë kisha e Deçanit, e cila kur vuri syrin te pasuria shqiptare, e mori edhe atë, ndaj veprimi i saj ka qenë gjithmonë në dëm të shqiptarëve.
Në vitin 1912 kapedani malazez, i cili nga mizoritë që bëri mori emrin Sav Batarja, pa asnjë arsye mblodhi më shumë se një mijë njerëz në fshatin Carabreg për t'i trembur dhe për t'i

pirë. Pasi filloi rrahja, emrat Isa Qorri, Ali Shabani, Hasan Mula, Hysen Feta, Mal Loshi, Zymber Loshi, Elez Hasani, Ibish Halili, Dak Arifi, Zek Hyseni, guxuan të pyesnin arsyen e kësaj masakre, por të gjithë i fshehën duke tmerruar njerëzit.
Ata që fshiheshin më parë u detyruan të hapnin varret e tyre. Po këtë ditë, i akuzuar se kishte përcjellë një shqiptar, Dik Zeka u mor nga Carabregu dhe u fsheh nga malazezët, një orë para se të hynte në Gjakovë. Janë marrë dhe janë fshehur edhe Sadik Mehmeti nga Carabregu dhe Azem Beqiri. Këto i ka bërë kapiteni malazez Dushan Vukoviq.
Këto vrasje janë bërë në mënyrë shumë barbare, sidomos kjo e fundit në sy të grave dhe fëmijëve. Në vitin 1912, vetëm pse ishin shqiptarë me ndjenjat e tyre kombëtare, u vranë nga kapedani Miliq Krsta, Him Ahmet Ibërhasaj dhe Rexhë Nak Dobruna nga Deçani. Po atë vit në malësinë e Deçanit, malazezët Raza dhe Nuh Ramas me vajzën dyvjeçare Imer Aliu me nënën e tij, Sofën, si dhe Timen e Taf Gjykokën me djalin Ram Tafën dhe vëllanë, të gjithë nga Deçani. Në këtë krim nuk kishte as shkakun apo gabimin më të vogël. Këtu u vra një plavnjak dhe të dy janë Taf Avdyli dhe Ram Dostani.
Në vitin 1913, malazezi Arseni Qyrki nga Bellopoja mori pa asnjë arsye dhe vrau zotin Ram Gjonin nga Karabregu. Më pas Savo Lazari, i ndihmuar nga kapiteni Filip Babovic, iu dorëzua plaçkitjeve deri në atë pikë sa disa u morën të gjallë.
Po këta njerëz morën dhe rrethuan fshatin Drenoc pa shkak, vranë dhe torturuan njerëzit në mënyrë krejtësisht të pashpirt, pastaj të ashtuquajturit Dem Tahiri, Sali Mustafa dhe Brahim Mustafa, pasi i rrahën, i vendosën para fshatit Carabreg, i hodhën në ujë të ftohtë dhe i lanë aty gjithë natën. Nga këto tortura, të lartpërmendurit vdiqën.
Në vitin 1922, duke u kthyer në atdhe, i ashtuquajturi Mus Brahim Aliçaj, nga Carabreg i Ulët, u vra nga malazezët pa asnjë arsye. Trupi i tij ishte gjithashtu i gjymtuar mizorisht, i deformuar në atë mënyrë që as familja e tij nuk mund ta identifikonte deri vonë.
Sjellja e kolonistëve ndaj banorëve shqiptarë
Që në fillim të këtij punimi përmendëm dhe stigmatizuam aktet grabitqare të krerëve të kishës së Deçanit, të cilat, të pangopura në plaçkitjen e arave dhe livadheve të shqiptarëve si dhe të korrave të tyre, e kanë vështirësuar jetën dhe kanë provokuar varfërimin e këtij populli me veprime të tilla.
Cilido shqiptar që pati guximin të ankohej tek autoritetet lokale, nuk mori gjë tjetër veç kërcënimeve nga kryetari Jovan Shabani dhe një shuplakë në fytyrë nga komandanti i postës, xhandari jugosllav Sim Çuka. Prandaj, ata duhej t'i dorëzoheshin fatit. Kolonistët, të pakënaqur me tokat që u kishin dhënë reformat agrare, kanë plaçkitur tokat më të mira të shqiptarëve, duke i shfrytëzuar deri në dëbimin e tyre.
Me këtë rast meriton të theksohet vuajtja e fshatit Drenoc, ku nga kolonistët u përdorën mjete çnjerëzore. Në këtë rast, rolin më domethënës e kishte Dushan Vukoviq, pensionist i asaj kohe, njeri me ndikim dhe pa ndjenja njerëzore, në emër të shqiptarëve.
Në rast të disfatës, kur Jugosllavia kapitulloi në prill 1941, një njeri i quajtur Beqir Ibishi u vra pa asnjë arsye, në derën e tij në Drenoc. Në Carabreg të Epërm kanë lidhur Uk Isuf, Çel Shabanin dhe Fasli Shabanin dhe kanë filluar t'i godasin me bajoneta, derisa në vend ka mbërritur një zjarrfikës nën komandën e zotit Zeqir Xhykoka, e cila brigadë ka shpëtuar jetën e tre personave të përmendur.
Në fshatin Drenoc e morën, e rrahën, e torturuan, e lidhën dhe tentuan pa asnjë mëshirë Sali Hajdarin nga ai fshat.
Në fshatin Carabreg i Epër pa asnjë arsye kanë vrarë djalin 16-vjeçar të Mulla Ademit nga ai fshat.
Kaq mjafton sepse po të përshkruanim mizoritë dhe tmerret që pësoi ky popull gjatë robërisë nën zgjedhën serbo-malazeze, nuk do të mjaftonin vëllimet.

Kryetar i Komunës së Deçanit të Prizrenit, më 31. X. 1944 I dëshmuar Kryesekretar i Prefekturës Niko Lafe.
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 3)
Vrasje, djegie dhe plaçkitje në kohën e shkatërrimit të Jugosllavisë
Jugosllavët, siç dihet, donin të kalonin kufijtë e Shqipërisë dhe kur hasën në prita të forta të vullnetarëve shqiptarë atje u detyruan të ktheheshin prapa. Kur ranë në këtë rajon për herë të dytë, e panë situatën ndryshe.
Kolonistët po shpërnguleshin dhe i gjithë shteti i tyre po shkatërrohej.
Më pas vendosën të pushkatonin çdo shqiptar që takonin dhe me këtë rast, duke kaluar nëpër fshatin Marmull, vranë këta persona:
Gjertgj Marku, 53 years old; Marka Gjini, 50 years old; Nikoll Ndreca, 40 years old; Uk Ndreca, 30 years old; Prek Paloka, 30 years old; Hil Nikolla, 55 years old; Ndrec Bardheci, 56 years old; Ndue Preka, 45 years old; Zef Ndou, 18 years old; Ndrec Shehri, 70 years old; Pjetër Mhilli, 32 years old, Ded Jaku, 14 years old.
Po kjo ushtri, në të njëjtën ditë, kur kryen veprimet mizore në Marmulle, u ngjit në Berdosan dhe aty vrau këta:
Shoku Biba, 90 vjeç; Bib Prendi, 40 vjeç; Gjok Prendi, 20 vjeç; Marka Preka, 30 vjeç.
Si në Berdosan edhe në Bec shkoi ushtria. Në Bec një pjesë e popullit u largua dhe një pjesë mbeti me shpresa të kota dhe fatkeqësisht ra viktimë e dorës së tyre tradhtare:
Sadik Maxhuni, 90 vjeç, pasi ia kishin ngrënë bukën, në fund, në fund, u qëllua para shtëpisë së tij; Mus Tahiri, 80 vjeç; Djali i Musait, 12 vjeç; Bajram Avdyli, 17 vjeç; Halil Isufi, 24 vjeç; Bajram Kamberi, 45 vjeç; Çel Binaku, 70 vjeç; Nëna e burrit Halilit me dy vajza të reja me fëmijë të vegjël, nga të cilat njëra ushqehej me gji dhe për dy ditë e dy netë fëmija kishte thithur gjoksin e nënës; Ymer Zymeri me bashkëshorten Rrahman Jeta, 30 vjeç; Mhill Uka, 28 vjeç; Çak Ibrahimi, 20 vjeç.
Burimi: (SHBA, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 11)
Raport për zjarrvënien e shkaktuar nga serbët në momentin e shkatërrimit të tyre
In the village of Bec:The following persons were burned and robbed of their goods and blood and a considerable amount of money in Albanian francs, as follows:Uk Myrta 10,000, Çel Shabani 12,000, Rexhep Sejdia 10,000, Ali Rama 9,000, Shaban Hajdari 7,000, Metush Sadrija 8,000, Hajdar Alija 7,000, Dervish Bajrushi 10,000, Syl Sadiku 9,000, Isuf Musa 10,000, Syl Smajli 6,000, Zeq Isufi 9,000, Mus Zeneli 12,000, Zef Gjoni 9,000, Aslan Hajdari 9,000, Mhill Ndou 8,000, Rustem Alija 9,000, Çel Deda, 8,000, Bajram Avdyli 9,000, Palush Marku 10,000, Demush Shabani 10,000, Man Halili 10,000, Pal Qerimi 9,000, Pjetër Uka 8,000, Ali Ferizi 7,000, Rrust Tafa 8,000, Ali Binaku 7,000, Sokol Tahiri 8,000, Ndue Cafa 9,000.
In the village of Zhdrelle:Man Alija 14,000, Çun Kola 14,000, Zog Sokoli 14,000, Pjetër Deda 3,000, Ndue Cufa 4,000, Pjetër Uka 2,000, Hysen Leka, 9,000. All these barbarities occurred on 13. IV. 1941 under the command of Mhill Vukotić who was the chief organizer of that army.
Në fshatin Janosh: Vuksan Gjukoviq nga Andrijevica ka shkaktuar djegien e shtëpive dhe marrjen e mallit në sasi të konsiderueshme të personave në vijim:
Myftar Dema 12,000 Fr., Mic Sokoli 10,000 Fr., Mehmet Ndout 11,000 Fr., Binak Qerimi 9,000 Fr., Gjon Hysen 10,000 Fr., Tahir Smajli 8,000 Fr., Preç Marku 9,000 Fr., Kokerr Ndou 9,000 Fr.
Syl Uka është plagosur rëndë nga banda vullnetare e Vuksan Gojkovcit. Syl Rexhepi u vra nga kjo bandë. Nikë Çuni ka djegur shtëpinë dhe ka marrë mallin me vete, rreth 10.000 franga shqiptare dëm.

Në fshatin Radoniq: Sadri Bajrami u vra nga Sim Davidoviqi, kapiten i xhandarmërisë nga Serbia e Vjetër (vendndodhja e saktë nuk dihet). Bajram Mehmeti u vra nga çeta e Miliq Kërstasë në vitin 1922. Miliq Kërsta dogji Radoniqin me gjithë pasurinë e tij, duke i shkaktuar dëme të gjithë fshatit në vlerë rreth 10.000.000 franga shqiptare. Dëmet e shkaktuara nga serbët në këto vende është shumë e vështirë për t'u përmbledhur, pasi do të kërkonte një vëzhgim të gjatë dhe të jashtëzakonshëm dhe të matur.
Në fshatin Skivjan: Ata i sollën dy të arrestuar nga Palabardhi dhe i vranë atje, pastaj i kontrolluan dhe i vendosën me qëllim që t'i pushkatonin, por disa prej tyre u larguan dhe të tjerët u mbyllën në shtëpitë e tyre.
Vërtetim: Kryesekretari i PrefekturësNiko LafePrizren, 2. XI. 1944
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 12)
Barbaritë e sllavëve që kanë bërë ndaj elementit shqiptar në trojet e sunduara prej tyre që nga viti 1912 dhe që sot i janë aneksuar Mbretërisë sonë.
Në vitin 1912, Emin Latifi nga Prizreni, rruga “Mustafa Lita”, nr. 28, u vra nga të ashtuquajturit Dushan Fishiqi dhe Andreja Fishiqi nga Prizreni, rruga “Haxhi Ymeri”, nr. 7. Vrasja u krye në këtë mënyrë: trimat, të ndihmuar nga çetnikët serbë, u kapën në shtëpinë e tij për orët e para të shtëpisë. atë deri në vendin e Kuriçeshme (jashtë qytetit) dhe e shkaktoi vrasjen e tij duke i nxjerrë sytë sa ishte ende gjallë, pastaj ia preu hundën dhe veshët, në fund e goditi me bajoneta dhe duke luajtur me të derisa vdiq.
Në vitin 1913 Shaip Hezeri nga Prizreni, rruga “Kosova”, nga një farë Petro Puzhiç nga Prizreni, në rrugën “Kosova” nr. 35, u vra në këtë mënyrë: trimi, duke u ndihmuar nga çetnikët serbë, në orët e mbrëmjes e morën të lartpërmendurin nga shtëpia e tij dhe e çuan jashtë qytetit në vendin e quajtur ende Vneug. duke i prerë hundën dhe veshët dhe në fund duke e goditur me bajoneta derisa e la shpirtin.
Në vitin 1928, Asllan Shabani nga Prizreni, rruga “Ismail Qemali” nr. 38, u vra nga njëfarë Dragi Stanojevic nga Prizreni, në rrugën “Doktor Shaflaj” nr. e çoi jashtë qytetit në Vneshtë dhe i shkaktoi vdekjen duke e therë dhe copëtuar me bajoneta.
Në vitin 1912, në rrugën “Qafa e Duhles”, nr. 9, nga i ashtuquajturi Nikolla Frankos nga Prizreni, në rrugën “Dr Shuflaj”, nr. 36, u vra Rexhep Ahmeti nga Prizreni, në rrugën “Qafa e Duhles”, nr. (Vneshtë) dhe i ka shkaktuar vdekjen duke i prerë kokën dhe më pas duke e copëtuar trupin me bajoneta.
Në vitin 1940, Xhezair Rizau nga Prizreni, Rruga e Punëtorëve, nr. Vrasja u krye në këtë mënyrë: Të lartpërmendurit, duke ardhur nga Rahoveci në Prizren, trimat i zunë pritë së bashku me shokët e tij dhe e lidhën. Pikërisht në atë vend ia prenë kokën.
Në vitin 1912, Zylfikar Ramadani nga Prizreni, në rrugën Kasem Beg, nr.30, u vra nga të ashtuquajturit Ilko Ugari dhe Andreja Fisic, të dy nga Prizreni. Ata e kryen krimin në këtë mënyrë: Trimat, të ndihmuar nga ndihma, e morën të lartpërmendurin nga shtëpia e tij dhe e çuan në një fushë jashtë qytetit, në vendin e quajtur Jeni Mejteb dhe shkaktuan vrasjen. Herën e parë dhe për herë të parë ia nxorën sytë dhe pastaj ia prenë hundën dhe veshët dhe pastaj e goditën dhe e prenë me bajonetë deri të nesërmen, kur imami e mori trupin për ta lënë, nuk mundi ta merrte në duar dhe ta linte sepse ishte prerë në copa. Varrimi u varros pa u larë.
Në vitin 1917, Isa Karadaklija nga Prizreni, në rrugën “Atë Shtjefen Gjeçovi”, u vra nga i ashtuquajturi Dushan Saviq. Vrasjen e kreu në këtë mënyrë: Trimi, i ndihmuar nga çetnikët serbë, e kishte në vendin ku ishte në mars dhe pa pritur e pa kujtuar, e lidhën dhe e vranë. Trim Dushani po atë ditë i shtyu xhandarët serbë të mbyllnin dyqanet dhe kudo që gjenin një shqiptar në rrugë, e arrestonin dhe e burgosnin duke e punuar në maksimum.

Komisioneri i Policisë Baki Shaqiri I certifikuar Kryesekretar i Prefekturës Niko LafePrizren, më 31. X. 1944.
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 13)
Nipi i Sylejman Vokshit tregon për rezistencën ndaj serbëve të Beqir Regjës dhe përkrahësve të tij. Dëshmi tronditëse të barbarizmave dhe grabitjeve të sllavëve ndaj popullsisë shqiptare
“Përmes një letre që Beqir Vokshi, nipi i Sulejman Vokshit, ua ka drejtuar krerëve më të lartë të Mbretërisë Shqiptare, mësohet për rezistencën që Beqir Regja dhe përkrahësit e tij i bënë për rreth një javë masakrave serbe në Bajraun e Gashit, në fshatrat Kersnina, Përlimtare, Belapoja, Toçepojë, Perlimtare, Toçepojë, etj.
Në raportin e Beqir Vokshit mësohet se përpjekjet kanë qenë të përgjakshme, ku ka pasur edhe dëme të konsiderueshme në radhët e ushtarëve serbë.
Ekspedita malore e Beqir Regjës dhe lufta në Podgor
Pjesë nga letra që Beqir Vokshi, nipi i Sylejman Vokshit nga Gjakova, i dërgon Hoxhë Kadri Prishtinës, kryetarit të Komitetit të Mbrojtjes Kombëtare të Kosovës.
Beqir Regja i Podgorit, bajraku i Gashit, nga fshati Kersninë, si kryetar i Përlimtarëve të Rakoshit, duhej të kishte shërbyer deri më tani dhe t'i përmbushte të gjitha detyrat që i ishin ngarkuar, në aspektin zyrtar, pas padisë që disa spiunë, veçanërisht serbët, ngritën kundër tij, duke thënë se ai ishte në gjendje të priste komitetin shqiptar të Azem Heicës. për të fituar gjyqin. Më 29. 2. 1920 kthehet në Istok për nënprefekt të vendit, tek i cili ishte thirrur për çështje gjyqësore.
Nënprefekti i vendit urdhëroi Beqir Regën që të shkonte sa më parë atje, ashtu siç kishte bërë më parë dhe i bëri të ditur se ishte i detyruar të mblidhte shpejt armët dhe të bashkonte djemtë shqiptarë për t'i çuar në luftë.
Beqir Regja, më 1. 3. 1920, herët në mëngjes, shkoi në fshatin e tij Kersnina, prej nga do të shkonte në Përlimtare, por kur iu afrua fshatit të tij, has në ushtarë serbë, të cilët e kishin rrethuar fshehurazi fshatin. Kur ushtarët serbë e panë Beqir Regjën, filluan të luftojnë. Atëherë Beqir Regja iu desh t'u bënte ballë dhe në këtë mënyrë filloi lufta, e cila vazhdoi me ashpërsi të madhe gjithë ditën.
Kjo luftë ishte shumë e ashpër dhe shqiptarët me një qëndrim të lavdishëm kanë përzënë robër dhe sende me vlerë nga fshati i tyre dhe kanë shtyrë armikun. Në këtë ditë serbët kanë gjuajtur më shumë se 600 topa kundër shqiptarëve dhe në mbrëmje shqiptarët e këtij Bajraku, pasi u kanë mbaruar gëzhojat, janë detyruar të tërhiqen në malet e larta pranë familjeve të tyre.
Në këtë mënyrë serbët mundën të djegin fshatin Kersninë, 20 shtëpi, madje i copëtuan dhe dogjën shtëpitë e vëllezërve Ali Demaj, në Ballapojë dhe dogjën shumë shtëpi në fshatin Perdalishtë.
Beqir Regja me shqiptarët nga Bajraku i Gashit, kur panë se fshatrat shqiptare ishin mbuluar nga tymi dhe flakët, sulmuan fshatin Tyçep ku dogjën 50 shtëpi të serbëve vendas dhe dogjën 16 shtëpi serbe në fshatin Belicë.
Serbët me ushtri të fortë kanë zënë vende strategjike dhe shqiptarët janë në malet e larta me robër e sende me vlerë, dhe nga 1. 2. 1920 deri më 8. 2. 1920 lufta vazhdon dhe topi dhe pushka nuk po afrohen në asnjë orë. Për këtë arsye ata kanë lënë shtëpitë e tyre dhe kanë ikur nëpër malet e larta në këto fshatra: Kersnina e Ballapoja, Istoku, Veriç, Shelmenica, Padalishta e Suhagerlla, Rudniku, Shushica, Ufça e shumë fshatra të tjera që nuk ua dimë emrat.

Zjarri dhe flakët po djegin prej 10 ditësh ato rajone të mjera, ku asnjë orë nuk mund ta ndalë këtë zjarr, i cili shihet nga vendet tona. Pas fjalëve që folëm, kuptohet se janë djegur edhe Shoshica, Ufça e shumë fshatra të tjera.
Në këtë ditë që filloi lufta mbetën të vdekur dy burra, dy gra dhe një vajzë nga fshati Kersnina. Duke qenë se rrethimi i këtyre trevave është i fortë dhe askush nuk mund të afrohet aty, nëpër malet e larta ka shkuar në vendin e luftës Musë Feka, i cili është kthyer këtë javë dhe ne do t'ju dërgojmë sqarime të plota për këto luftëra.
Sepse duket se këtë pranverë në Kosovë janë ringjallur luftëra të panjohura dhe me sjelljen që kanë shqiptarët me këtë mosmarrëveshje mes tyre, do të digjet e gjithë Kosova e mjerë. Ju lutem më jepni shpjegime për çështje të përgjithshme. Ju kërkoj të më thoni nëse do t'i lini shqiptarët të heqin dorë nga armët dhe të shkojnë në luftë? Ju lutem përgjigjuni pyetjeve që kam për ju herë pas here dhe mos më përgjigjeni si më parë.
Përshëndetjet tona të përzemërta ju dërgojnë Paria e Rekës dhe veçanërisht krerët e Vokshit, z. Elez Dema, Hasan Bajrami, Sadik Haziri e Hamëz Sefa dhe gjithë populli i këtij vendi.
Me respekt B. Vokshi”
Burimi: (AQSH, Fondi 446, Viti 1920, Dosja 54, fleta 7)
Mbi barbarizmat sllave në elementët shqiptarë në regjimin e ish-Jugosllavisë
“Në vitin 1913, vullnetarët e Kost Vojvodës, në mbrojtje të pasurisë së tyre nga grabitja, vranë nga fshati Beleg: Isuf Ramën, Selman Shabanin, Ibish Selmanin, Zyber Binakun dhe Sokol Binakun, me rastin e vrasjes së tyre u plaçkitën pronat dhe bagëtinë.
Në vitin 1920 në malet e Prilepit vriten Ali Bajrami dhe Hasan Ymeri. Ata u morën edhe nga vullnetarët e Kost Vojvodës për të njoftuar komitetet shqiptare dhe, pasi nuk i gjetën, vranë ata që i kishin marrë për t'i shoqëruar.
Në vitin 1913 në fshatin Gramaçel u vranë Hajdar Tahiri, Azem Tahiri dhe Syl Zeqa, sepse kishin vrarë një serb të komitetit shqiptar. Për këtë arsye, serbët e organizuar për të ndjekur grupet e armatosura shqiptare kishin vrarë të tre të përmendurit.
Në vitin 1929, Rexh Ali Pozhari, nga fshati Pozhar, u vra nga një njeri i quajtur Sheh Boshnjaku, i cili ishte paguar nga autoritetet serbe për të vrarë të gjithë ata burra të N/Prefekturës së Gjakovës, për të cilët dyshonin se kishin lidhje me shqiptarët e vjetër.
Në vitin 1915, Can Meta dhe Shyt Kadrija nga fshati Prokolluk u vranë nga vullnetarët e Kost Vojvodës, të cilët kishin dalë me ta në mal për të grabitur bagëtitë. Për të mbrojtur bagëtinë e tyre nga grabitja, u vranë Can Meta dhe Shyt Kadrija dhe u grabitën edhe bagëtitë.
Në vitin 1927, autoritetet serbe nxorën një urdhër që të gjithë të arratisurit të dorëzoheshin dhe të faleshin. Me këtë rast, si të arratisur janë dorëzuar Idriz Beka dhe Sadik Arifi nga fshati Ratishë e Ultë. Kur u dorëzuan, xhandarët serbë i çuan në Gjakovë dhe rrugës grabitësit tentuan të arratiseshin dhe i vranë të dy.
Në vitin 1920, ushtria vullnetare e Miliq Kërstës, e cila doli nëpër fshatra për ndihmë, me emrin Jurish Vojvodë, kishte shkuar në fshatin Maznik dhe Bajagi, meqë ishin të veshur me komita, kishte vrarë ata njerëz që kishin qenë me ta Hasan Smajli, Dek Syla, Hasani Sejme si dhe a.
Në vitin 1932, në komunën e Irzniqit kishte qenë një farë Gaja Dragovici, kryetar i komunës, i cili kishte bërë një padrejtësi të madhe në mesin e shqiptarëve. Njëfarë Ali Haxhija, po ashtu nga fshati Irzniq, kishte dalë dhe i kishte organizuar njerëzit e komunës për t'u ankuar në organet e larta serbe kundër veprimeve të Gajës së lartpërmendur. Aj, duke parë se populli e donte Ali Haxhin dhe duke menduar se ai po i zinte vendin, pasi në atë kohë kryetarët zgjidheshin nga populli, kishin organizuar një bandë të armatosur malazezësh dhe i kishin zënë pritë në krye të fshatit Irznic dhe e kishin plagosur.

Sa i përket reformës agrare, më shumë se dy pjesë të rajonit të komunës kishin qenë në duart e kolonistëve malazezë, kështu që ata gjithmonë kishin qëllim që të largonin shqiptarët nga Kosova, por fatkeqësisht kërkuan të largoheshin nga vetja".
Kryetari Dem A. Pozhari d. v.Dëshmuar nga Kryesekretari i Prefekturës Niko Lafe Prizren, më 30. X. 1944
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 15)
Ishte viti 1912 kur ushtritë e rregullta serbe po shkonin drejt trojeve shqiptare, të cilat ishin përgatitur për t'i mbrojtur me gjak nga një pakicë e vogël çetë malësorë. Një pakicë burrash ikën me familjet e tyre në drejtime të panjohura, për të shpëtuar gratë dhe fëmijët e tyre nga pusi barbar, ndërsa të tjerët mbetën në vend. Lufta kishte filluar.
Çetat shqiptare qëndronin si gjigantë në pritat që kishin ngritur, por forcat armike po vinin drejt tyre gjithnjë e më shumë. Ndërkohë, njerëzit tanë që po mbaronin municionet, u detyruan të largoheshin nga ajo tokë e çmuar.
"Nuk mjaftoi shkelja serbo-malazeze në tokën shqiptare, por ishte edhe tmerri i pushkatimit nëpër fshatra e familje. Shtëpitë e djegura me gjithë pasurinë e tyre është e kotë të përmenden, pasi nuk do të mbaronin kurrë, por po shënojmë dëshmorët e komunës së Banjës, të cilët na lanë me një betim për të mbajtur një fjalë, që është: FUND PËR TË GJITHË, PËR TË GJITHË, PËR TË GJITHË ART, ARMIKU PENA E SHEKULLIT.
Dëshmorët janë këta:
Banja, year 1912: Liman Sahit, Hajrullah Rexhep, Hasan Isufi, Asllan Islami, Bislim Shaban, Beqir Shaban, Hasan Hajdari, Haxhi Behrani, Ali Mehmeti, Sadik Alija, Hysejn Hamza, Musli Hamza, Jashar Hasani, Xhylije Jashar, Shaqir Ibrahimi, Beqir Ibrahimi, Hajredin Demiri, Hamza Haliti, Sejdi Rrustemi, Islam Rrustemi, Zizë Fejzullah Beqiri, Zenel Muslija. The following were wounded during the fighting: Isuf Mehmeti, Rexhep Jashari and Elez Xhemjeli.
Senik, year 1912: Beqir Rexhepi, Adem Saliti, Ymer Alija.
Bellanica, year 1912: Beqir Abdullahi, Qelebi Abdullahi, Shaqir Abdullahi, Islam Shahsivari, Halit Mustafa, Aslan Sahiti, Riza Mehmeti, Selman Baftjari, Sali Fejza, Sadri Zeqa, Halit Rexha, Osman Murseli, Selman Sul, Zulfa Mustafa, Shaban Alija, Ibrahim Velija, Feta Ademi, Hysen Shama, Riza Veseli, Hasan Azemi, Asllan Shasivari, Dem Zenuni, Shaqir Aredulla, Bahte Aredulla, Halil Mustafa, Xhemal Harulla, Emin Xhema, Asllan Sahiti, Hysen Destani, Sejdi Feka, Xhemail Ibrahimi, Hamdi Iljaz, Latif Bajrami. The following were wounded: Beqir Salihi, Ymer Hasani, Hoxha Lladrofci.
Më 1912: Ramadan Delija, Dem Bajrami, Rahmon Limoni.
In 1937: Jetullah Salih, Xheladin Jetullah, Behlul Bala, Sali i Xhemos.
Lladrovic, in 1912: Ibrahim Sinani, Shaban Sinani, Shaqir Sadrija, Jetullah Sali, Nuredin Shabani, Xheladin Emini, Friz Meta, Rexhep Sela, Abaz Ahmeti, Marsel Zema, Musli Jakupi.
Javore, më 1912: Sul Delija, Sadri Demiri, Musli Arifi, Liman Sahiti.
Banja, in 1912: Ali Tahiri, Rahmon Hajdini, Bajram Beqiri, Bajram Sylejmani, Ahmet Rahmoni, Emin Ibrahimi, Qerim Zeneli, Halim Mustafa, Hysejn Murseli, Elmaz Hasani, Shaqir Limani, Sefer Limani, Demish Limanbi, Bahti Shali Ferizi, Pajazit Reshepi, Hasan Halite, Osman Zeqiri.
Guncat, in 1912: Sali Uka, Lah Hoxha, Qekin Syla."
P. Nënkryetari Rexhep Banja (nënshkrimi nuk këndohet). Vërtetuar nga Kryesekretari i Prefekturës Niko Lafe Prizren, më 3. X1. 1944
Burimi: (AQSH, Fondi 410, Viti 1944, Dosja 58, fleta 16
DOSJE: Dëshmi tronditëse të barbarisë dhe plaçkitjes sllave ndaj popullsisë shqiptare

“Denoncimin e masakrave serbe, në fillim të shekullit të kaluar, nuk e bënë vetëm shqiptarët, apo drejtuesit lokalë të njësive të tyre administrative, madje edhe periodiku i asaj kohe, “u rreshtua” në anën e denoncuesve të masakrave sllavo-malazeze.
Fighting near Gjakova
Në Podrime, afër Gjakovës, në Bajrak t’Asterzubit (një nga bajrakët më të njohur për meshkuj), javën e kaluar u zhvillua një betejë e ashpër që zgjati katër ditë e net.
Podrimasët, duke mos duruar më mizoritë e serbëve, të cilët përveç se tentuan t'i serbizonin me dhunë, përdhunuan gra e fëmijë, u ngritën bashkë me burrat që vinin nga shkretëtira dhe, duke mos pasur armë, kapën shpata, topuz e shkopinj. Pa pushkë iu bashkuan rreth gjashtëdhjetë burra me pushkë që ishin në mal.
Serbët, ndonëse kishin pesë topa dhe ishin në katër batalione, nuk mundën ta shuanin atë kryengritje, e cila përfundoi në gjak me ardhjen e pesë batalioneve malazeze me katër topa, të cilët sulmuan tanët në shpinë.
Populli, i përzënë nga zemërimi i armikut, iku në kufijtë e Shqipërisë, por vetëm 860 prej tyre shpëtuan. Një shumicë u mbyt në Dri teksa iknin. Serbët nuk u dënuan vetëm të djegin shtëpitë e kryengritësve, por edhe ato të flamurit të kapur. Të paktën 1800 shtëpi u dogjën. As goja dhe as stilolapsi nuk mund të shprehin rastet e pashpirt të mizorisë! Le të ndalojmë diplomacinë e Gjykatës Ndërkombëtare!”
Source: (Gazeta “Taraboshi”, April 6-7, 1914)
Në Malcia të Pejës, por edhe në Gjorgjevicë, malazezët, pasi panë një kryengritës që po dilte nga shtëpitë e tyre, kur nuk e shihnin dot, nga ndjenjat e tyre mizore u shtynë t'i vënë zjarrin shtëpisë, brenda së cilës dogjën të gjallë gjashtëmbëdhjetë skllevër, kryesisht gra e fëmijë. Kjo ngjarje mizore ka ndodhur dhjetë ditë më parë. Shtëpia ishte e njëfarë Ahmet Brahimi i cili humbi jetën me gjithë familjen.
Source: (Gazeta “Taraboshi”, 22-23 April 1914)
“Pa asnjë arsye, 180 trima, para disa ditësh, u therën dhe u therën pa mëshirë nga qeveria malazeze në Ponashec të Malësisë së Gjakovës. Katër shtëpi të mëdha në këtë fshat u dogjën, ndërsa malli dhe gjaku i tyre u plaçkitën. Treqind e pesëdhjetë gra dhe fëmijë të vegjël, sikur të ishin në kufi. Malësi, që është afër Shqipërisë, ku po vdesin nga i ftohti dhe uji.
Këto po ndodhin tani në këto ditë kur Mali i Zi me konsujt e tij trima lutet për miqësi me Shqipërinë që malli i tyre të shkojë lirisht në Mal të Zi, ku populli po vuan nga lufta. Është një turp i madh që në këtë shekull, në mes të Evropës, po masakrohen e presin njerëz në këtë mënyrë. Çfarë kanë për të thënë liberalët anglezë dhe qytetarët francezë për miqtë e tyre sllavë?”
Source: (The newspaper “Besa Shqyptare”, April 17, 1915)
“Para disa ditësh, anëtarët e partisë në pushtet të Cetinës paditën Sadik Ramën e Ponashecit për mauzoleum, duke e parë veten në rrezik dhe rrezikun e hanit, Sadik Rama i dha armët që kishte blerë, për këtë arsye Sadik Rama iku vetë dhe shkoi në tokën shqiptare. Malazezët ia pushtuan shtëpinë dhe sendet dhe i morën me vete. Kur dëgjuan se shtëpia ishte rrënuar, Sadik Rama u nis me disa shokë për të marrë një daltë me të cilën do të thyente murin e shtëpisë dhe i futi brenda për të qëlluar mbi rojet që kishin zënë gjumi.
Për këtë ngjarje, pushteti barbar dhe i paarsyeshëm urdhëroi Veshoviqin të rrethonte natën Ponashecin dhe gjysmën e Morinës dhe çdo ditë tentuan të vriteshin të gjithë burrat mbi 10 vjeç. Pjesa tjetër e grave dhe fëmijëve u morën me forcë nga shtëpitë e tyre, duke lënë gjërat dhe gjërat e tyre në Shqipëri.
Burimi: (Gazeta “Besa Shqyptare”, 29 prill 1915, lajm që duhej të dilte më 27 prill 1915)

Ndërsa njerëzit vijnë këto ditë në vendet shqiptare që nuk janë serbe, mësojmë për të këqijat që po vuan populli shqiptar, për të cilat kemi shkruar shumë herë. Shqiptarët jo vetëm grabiten, burgosen, çnderohen nga zyrtarët serbë, vriten pa faj, por qeveria serbe kërkon të akuzojë botën e jashtme se, në këto ngjarje që i quan kryengritje shqiptare, kanë dorë disa krenarë (shënimi i parë i V. H.) për Shqipërinë e lirë.
Source: (Gazeta "Besa Shqyptare", 3 June 1915)
Në fshatin Ponashec të Rekës së Gjakovës, malazezët kanë vrarë dhe gjymtuar 116 persona, mes të cilëve edhe gra e fëmijë. Shumë nga këta të pafajshëm u masakruan brutalisht. Malazezët, pasi mbaruan këtë vandalizëm, i përzunë familjet e mbetura përtej kufirit. Ky fshat përmban 36 shtëpi. Le t'i dëgjojnë këto mizori ata që pretendojnë se luftojnë për lirinë e kombeve, mbështesin ata që vrasin pa mëshirë njerëz të pafajshëm.
Source: (Gazeta "Populli", April 14, 1915)
Më 11 të këtij muaji Qeveria e Serbisë urdhëroi që populli ynë të merret i gjallë. Në një fshat afër Gjilanit janë mbledhur 1400 lopë, dhi dhe dele pa asnjë dëshmi të pronarëve të tyre. Shqiptarët e mjerë të Kosovës po vuajnë nga plaçkitja e qeverisë serbe.
Source: (Gazeta "Populli", May 30, 1915)
Mësojmë se qeveria serbe, ashtu siç kishte vrarë më parë tetë bajraktarë, të cilët akuzoheshin se kishin pasur marrëveshje me një bej të Kosovës, tani ka filluar të burgos edhe disa shqiptarë të pafajshëm sepse kishin pasur marrëdhënie me Hasan bej Vuçitern. Në këtë mënyrë kanë burgosur edhe Muharrem efendiun, kushëririn e Hasan Begut.
Këto ngjarje nuk janë befasuese pasi serbët janë mësuar me akte barbare. Njërin e burgosin se është shqiptar, një tjetër për ta grabitur edhe më shumë se në kohën e Hamitit (Sulltan Hamit, shënim i V. H.). Unë e di se pushteti serb nuk dëshiron të dijë më shumë për shkrimet tona, por ju. Këto shënime po i shkruaj që të mbeten si kujtime për të nesërmen dhe që shqiptarët e Shqipërisë të mos jenë të lirë të thonë se janë skllevër dhe mërgimtarë.
Source: (Gazeta "Populli", May 30, 1915)
"Sipas lajmeve të sigurta që po marrim nga Peja, njerëzit atje po vuajnë nën një sundim mizor dhe grabitqar, nuk ka siguri për jetën, njerëzit shkojnë për jetën e tyre pa u pyetur dhe pa u informuar, ata që hanë ushqimin në Pejë dhe rrethinat gjobiten dhe grabiten nga 5000 deri në 500000 korona.
Kryesia shqiptare është ndryshe në shtëpitë ku i kanë vendosur serbët, ka roje në derë dhe nuk lejohet të flasë me askënd. Në rajonin e Rugovës, që gjendet në mes të Pejës dhe Plavës, serbët kanë sjellë tre mijë ushtarë dhe gjithçka që i nevojitet kësaj ushtrie për të jetuar ua kanë dhënë rugovasve. Dhe kështu njerëzit atje janë të uritur për bukë. Dihet se rugovasit janë aq të varfër sa ushqehen me trungje druri që i shesin në pazarin e Pejës…".
Source: (Gazeta "Populli", 10 February 1919)
Sipas lajmeve të sakta që mbërritën dje në Shkodër, komiteti serb dhe malazez, pas Mizoritë në Gjurgjevik
"Kështu, sipas autorit, në fshatin Gjurgjevik i madh, "U vranë Feriz Zeqiri, Hasan Hajzizi me 7 burra të tjerë, u dogjën 42 shtëpi, u plaçkitën të gjitha sendet shtëpiake, u morën lira të panumërta turke, dele, dhi, lopë, bollica, kuaj të tjerë, 6500 kat, elb, 6500 copa të tjera, elb, 4500 copa të tjera, kuintalet. Në fshatin Gjorgjevik i Malo janë vrarë Demir Alija, Zek Abdullahi, Feik Abdullahi dhe është djegur i gjithë fshati. U plaçkitën dele, dhi, lopë, kuaj të tjerë, 6000 copë; grurë, elb, misër dhe kultura të tjera, 2000 kuintalë.
Në fshatin Jashaniq u vra Latif Bajraktari me 15 shokë të tjerë, u dogjën 60 shtëpi, u morën 4600 kuintalë grurë, elb, misër tjetër, si dhe dele, dhi, lopë, kuaj të tjerë. U vodhën 4300 copë." Në fshatin Siqenë, e njëjta gjë ndodhi: u vranë tre të pasur (Bajram Haxhija, Nurat

Mehmeti me djalin e tij, Mehmet Sadrija) dhe u dogjën shtëpitë dhe 16 shtëpi të tjera, iu vodh e gjithë pasuria.
Krime të tilla barbare serbët kanë bërë edhe ndaj fshatit Gllarënë, ku janë djegur 41 shtëpi, në Perçevë janë djegur 21 shtëpi, në fshatin Shperka e Gashit janë djegur 60 shtëpi, në Volljak janë djegur 15 shtëpi, si dhe është vjedhur e gjithë pasuria e këtij fshati.
"Në fshatin Qypevë u dogj i gjithë fshati dhe burrat u lidhën dhe u lidhën bashkë, u vranë me mitraloz, gratë dhe fëmijët u futën në zjarr dhe u dogjën për vdekje, mbijetoi vetëm një djalë që është edhe sot në Shqipëri".
Edhe këtu është vjedhur e gjithë pasuria. "Numri i të pasurve që u larguan nga fshati nuk dihet, pasi askush nuk mbeti i gjallë për të numëruar shumën që humbën." Në fshatin Damas vritet Rrahman Syla me 5 burra nga shtëpia e tij, "42 të tjerë i lidhën me litarë dhe i pushkatuan me automatik, u dogjën 7 shtëpi dhe iu plaçkitën e gjithë pasuria. Në fshatin Turjak u vra Ismail Qeba me një vëlla, tre shokë të tij që rastësisht ishin mysafirë të fshatit, u vranë edhe Ram Musoni të tjerë miqtë e Ramailit. i plaçkitur.
Në fshatin Zatriç, Jak Besa u vra me 26 burra të qëlluar me bajonetë, si dhe një grua me të gjithë fëmijët e Ahmet Aliut. I gjithë fshati ishte plaçkitur." Duke përshkruar masakrat serbe kundër shpirtit shqiptar në Kosovë, Zek Musa thekson faktin se të gjitha këto fshatra "që i përmenda më lart" janë në rajonin e Nënprefekturës së Rahovecit, Prefekturës së Prizrenit".
Me këtë rast ai shton faktin se në fshatin Drenofc janë vrarë tre burra dhe është plaçkitur sendet shtëpiake, ndërsa në fshatrat Vrajak, Postosli, Patok, Kosnik, Petkoviq, Llabicevë janë plaçkitur rroba, mallra të tjera, ndërsa burrat dhe fëmijët nga frika e topit kanë ikur në pyje, duke shpëtuar vetëm me jetën e tyre. Po kështu në fshatin Mrasur u vranë 2 burra, dy djem të rinj, dy vajza dhe dy gra, "të cilët i kishin marrë peng në shtëpinë e Shaban Mrasorit, morën edhe 100 lira turke dhe u dogjën shtëpitë me të gjitha gjërat".
Source: Baki Ymeri, Bukuresht (Bucharest).
Lista e krimeve serbe:
"Sipas studiuesit Shaban Braha, gjatë viteve 1946-1999 u zbatuan një sërë masash, të cilat çuan në zbatimin e një politike jo thjesht denigruese dhe shtypëse ndaj shqiptarëve, por që u kthye në gjenocid të pastër.
Ja disa drejtime të gjenocidit serb në Kosovë gjatë kësaj periudhe:
Gjenocidi kulturor (simbolet dhe figurat kombëtare u mohuan).
Internimet në kampet famëkeqe thellë në Jugosllavi.
Arrestimet dhe torturat shtazore në qendrat e marrjes në pyetje dhe burgjet (1/2 e të burgosurve ishin shqiptarë të Jugosllavisë).
Nxitja e vëllavrasjeve në mjediset shqiptare.
Bastisje masive dhe të vazhdueshme.
Masa drastike për çarmatimin e shqiptarëve.
Rekrutime dhe kompromise të dhunshme nga UDB-ja.
Dhuna ndaj guerrilasve.
Brutaliteti dhe dhuna ndaj familjeve të lëvizjes guerile.
Likuidime misterioze të elementeve patriotike.
Tortura çnjerëzore në burgje e në hetuesi, në poste milicie e kudo, duke përhapur fenomenin e çmendurisë.
Likuidime dhe vrasje të djemve të Kosovës në njësitë ushtarake.
Kompromiset agjenturore dhe morale të gruas shqiptare.
Largimet masive nga puna.
Monopolizimi i administratës në duart e serbëve.
Dëbimi me dhunë i 380.000 shqiptarëve në Turqi.

Shpronësimet arbitrare të shqiptarëve.
Masakra e mbi 20 mijë shqiptarëve.
Dëbimi me forcë i mbi 800.000 shqiptarëve nga Kosova.
Transformime të dhunshme kombëtare dhe fetare në përmasa të papara.
Ekzekutime masive të grave, fëmijëve, të moshuarve dhe të sëmurëve.
Duke shkaktuar dhjetëra varre masive.
Djegia masive e shtëpive, pronave, hambarëve dhe produkteve bujqësore.
Grabitja e pronave, parave, mobiljeve, bizhuterive dhe bagëtive.

Plani për shfarosjen e shqiptarëve u hartua në vitin 1939 nga shkrimtari serb, fitues i çmimit Nobel, Ivo Andriq.

Daily Telegraph: Mizoritë malazeze në Akovë të Bjelopoljes dhe malazezët që ikin në Mojkovac
Në vitin 1912, gjatë Luftës Ballkanike, trupat malazeze pushtuan Akovën e Sanxhakut dhe kryen mizori kundër popullsisë shqiptare. Shqiptarët dhe turqit i sulmuan malazezët dhe i ndoqën deri në Mojkovc. Luftëtarët Malesori dhe Miredita, në të cilët mbështeteshin malazezët, u bashkuan me kampin turk dhe sulmuan malazezët. Në gazetën hungareze "SZLAVÓN MAGYAR ÚJSÁG" lexojmë sa vijon:
Përkthimi:
"Daily Telegraph për operacionet e trupave malazeze në Sanxhak raporton si vijon: Më datën njëmbëdhjetë malazezët kaluan kufirin dhe pushtuan fshatin Akovë nga i cili pas një rezistence të shkurtër u tërhoq garda e përbërë nga dy kompani dhe disa vullnetarë. Malazezët i masakruan të gjithë pleqtë, gratë dhe fëmijët e lokalitetit, pa dallim race apo feje. Duke parë mizoritë, turqit i sulmuan sërish malazezët dhe pas një përleshjeje të ashpër i dëbuan nga Akova. Malazezët ikën drejt kufirit në rrëmujë të madhe dhe turqit i ndoqën deri në qytetin kufitar të Moikovacs, të cilin e pushtuan. Malosorët dhe Miriditët, të cilëve malazezët i llogarisnin, mbërrijnë masivisht në kampin turk".
Referenca
https://epa.oszk.hu/05000/05018/00210/pdf/EPA05018_szlavoniai_magyar_ujsag_1912_43.pdf

Shovinizmi grek kundër shqiptarëve të Çamërisë (1854-1877)
Petrit Latifi
Fjala Çam është një evolucion i fjalës "t'chiam" që është emri i një lumi të lashtë që kalonte pikërisht nga Çamëria (Fjala T'chamis shfaqet në shumë harta të lashta romake dhe madje edhe helene, që tregon se fjala Çamëri është më e vjetër se fjala Epir dhe përdoret vetëm nga shqiptarët).
Një degë tjetër e këtij lumi mbetet e njohur edhe sot e kësaj dite si "lumi i kalamait" (Lumi Kalamait – Rivieri i Fëmijëve). Ajo që është më e rëndësishmja është se gjithçka rreth Çamërisë është shqiptare në të gjithë kuptimin e fjalës. Fjala Çamëria ka më shumë një kuptim topologjik, por çamët kanë një etni, traditë dhe zakone shumë të forta shqiptare. Çamëria ka një kuptim shumë të mirëpërcaktuar etnogjeografik, i cili është fort shqiptar. Një numër i madh i popullsisë çame është vendosur në breg të detit dhe shkon deri në gjirin e Prevezës. Një numër tjetër i konsiderueshëm i qyteteve dhe fshatrave ndodhen në të dy

anët e lumit “kalamait”. Pjesa tjetër e fshatrave dhe qyteteve Çame janë të vendosura në vende më të largëta dhe shpesh në kodra dhe male.
Qeveria greke ka qenë shumë armiqësore ndaj Çamëve dhe arsyeja kryesore është fakti se Çamët kanë një identitet shumë të fortë shqiptar. Një arsye tjetër e armiqësive greke është fakti se grekët trashëguan një politikë shumë armiqësore ndaj nesh. Gjatë periudhës kohore, nga viti 1854 deri në vitin 1877, shqiptarët e Çamërisë i rezistuan me sukses sulmeve të “andartëve” grekë.
Gjatë Luftës së Parë Botërore dhe Luftës së Dytë Botërore, trupat greke sulmuan sërish Çamërinë. Qeveria (e përkohshme) e Vlorës (Shqipëri) u përgjigj duke dërguar trupa ushtarake shqiptare për të ndihmuar popullsinë shqiptare të Çamërisë, por vendimi i Konferencës së Ambasadorëve e caktoi Çamërinë në Greqi. Si rezultat i këtij vendimi të fuqive të mëdha, forcat greke të udhëhequra nga figura e urryer e N. Zervas ndërmorën sulme që përfunduan me të vrarë shumë vendas të pafajshëm shqiptarë.
Edhe sot e kësaj dite ne çamët në Greqi përshkruhemi si njerëz të këqij nga një propagandë greke “safokuese” në rritje, bazuar në faktin se ne refuzojmë të asimilohemi siç është rasti me disa “arvanitas” në Greqinë jugore dhe qendrore.
Numri i saktë i sotëm i shqiptarëve të Çamërisë në Greqi është përafërsisht. një milion njerëz, duke marrë parasysh disa fshatra dhe qytete çame relativisht të sapoformuara gjetkë në Greqi.. Nëse numri i shqiptarëve në Çamëri i shtohet numrit të arvanitëve në zona të tjera të Greqisë, atëherë numri i përgjithshëm i shqiptarëve në Greqi është rreth 3.000.000 njerëz. Megjithatë vetëm shqiptarët në Çamëri e quajnë veten shqiptarë të vërtetë. Arvanitasit gjetkë në Greqi janë nën presion më të madh asimilues nga qeveria greke dhe qarqet greke ani-shqiptare.

Masakra serbe e Pozharanit në vitin 1944
Petrit Latifi
Në këtë gazetë shqiptare mund të lexojmë në 60 vjetorin e masakrës serbe ndaj shqiptarëve të Pozharanit. Përkthyer nga artikulli:
“Qirinjtë ortodoksë janë ndezur me gjak shqiptari.
Masakra serbe e shqiptarëve të fshatit Pozharan, e njohur si “Masakra në xhami”, filloi më 27 dhjetor 1944 dhe zgjati deri më 7 janar 1945. Në këtë masakër të paparë me instrumente të mprehta, fillimisht u vranë katër qytetarë të Pozharanës:
Shaban Halit Alidema, 75 vjeç, Misin Xheladin Alidema, Ajer Fejze Tërziqi dhe Ahmet Mustafë. Zuka, ndërkaq 24 të tjerë, pozharanas të rinj e të vjetër u dërguan në burgun famëkeq të asaj kohe në Gjilan ku u torturuan dhe nga këta 16 pozharanas nuk u kthyen më kurrë, varret e të cilëve nuk dihen as”.
“Dihet se popullata shqiptare e rajonit të Anamoravës, si dhe në viset e tjera të Kosovës të banuara me shqiptarë, gjatë historisë së saj të vështirë shpesh ka përjetuar masakra të ndryshme, siç është rasti i masakrës serbe ndaj shqiptarëve të fshatit Lubishtë, Smirë, Gjylekar etj., të komunës së Vitisë, të cilat janë kryer nga serbët e ndryshëm, sidomos nga occubat e ndryshëm.
Mirëpo, për sa i përket mënyrës se si është kryer masakra ndaj banorëve të Pozharanit, e njohur tashmë si “Masakra në Kishë”, e kryer dhe e ekzekutuar këtu para 60 vitesh, pra

menjëherë pas përfundimit të Luftës së Dytë Botërore, për shkak të hyrjes së forcave partizane-çetnike në Kosovë.
Shaban Halit Alidema, viktima e parë e masakrës në Pozharan.”
Referenca: Gazeta Shqiptare.

Kur serbët dhe malazezët prenë gratë shtatzëna dhe digjnin shqiptarët në soba të nxehta
Petrit Latifi
Serbian and Montenegrin invasion troops in Pejë, 1912.
Mizoritë serbe dhe malazeze kundër shqiptarëve të Rugovës në vitin 1912. Pas pushtimit serbo-malazez të territoreve shqiptare të Rugovës, ndodhën masakra dhe tortura të ndryshme.
“Pas krahinës së Rugovës ra Peja me rrethinë, më 30 tetor dhe katër ditë më vonë edhe Gjakova, mbi shqiptarët filloi terrori, rreth katër mijë banorë të Rrafshit të Dukagjinit u pushkatuan (Krasniqi 1985:97-98).
Ushtarët serbë e malazezë torturonin gratë: prerja e barkut të grave shtatzëna, përdhunimi i grave para burrave, pjekja e syve të burrave në derën e një sobë të nxehtë, shtrëngimi i kokës me ves, lyerja e duarve me vajguri dhe djegia e gjallë (Harapi 2004:81).
Referenca
Harapi 2004. fq. 81-86.
Krasniqi 1985. p. 97-98.

Kur Serbia rinovoi rrugët me materiale të marra nga gurët e varreve dhe varrezat shqiptare
Petrit Latifi
Në vitin 1913, pas pushtimit serb të fshatrave shqiptare në Maqedoni, autoritetet serbe filluan plaçkitjen e varrezave dhe gurëve të varreve të shqiptarëve për të mbledhur materiale për rinovimin e rrugëve në qytetet e pushtuara. Në një telegram të titulluar "Zëvendës-Konsulli i EMBS Peckham drejtuar Ralph Paget 3 shkurt 1913" mund të lexojmë sa vijon:
“Konsulli britanik në Üsküp, Peckham, i raportoi Ralph Paget-it se administrata e re serbe kishte marrë materialin për rinovimin e rrugëve nga gurët e varreve të varrezave lokale myslimane”.
Referencat

https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/34808/Ingenia_Hungarica_II_Balatoni_Balazs_p_81-114.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Masakra serbe e familjes Trakalaqi të Tanushës në Kabash më 1913
Petrit Latifi
Pushimi i Trakalakëve të vitit 1913 nga Tanusha që ishin në Kabash.Fushata serbe, e cila ishte pjesë e strategjisë për zbrazjen e këtyre trojeve dhe kolonizimin me popullsi serbo-sllave, vazhdoi edhe më tutje me intensitet më të madh.
“Më 28 nëntor 1913, pasi ranë në Kabash të Vitisë, i njohur si bastion i qëndresës kundër serbëve, forcat serbe rrëmbyen popullatën civile, kryesisht burra, të rinj e të reja, të cilët në një moment të përshtatshëm mund të ishin pjesëtarë të forcave kryengritëse kundër serbëve. Krahas kabashëve vendas, kishte edhe njerëz të cilët ishin të njohur dhe të shpërngulur prej kohësh nga Taborhët. Kabash nga Tanusha.
Forcat terroriste kinse të “Ushtrisë së Shtetit Serb”, pasi “kabashët i kanë lidhur pengjet, bashkë me ta dhe pesë burrat e lagjes së lartpërmendur, i kanë vënë flakën fshatit. Burrat janë mbajtur të lidhur në fillim të Vitisë, te “Arat e slatinëve”, dhe pas një dite janë dërguar me pretekstin se po i kishin dërguar në realitet në Gjilan. Kllokot në Viti, ku do të varroseshin pas ekzekutimit.
Dorë për dore me miqtë, si pjesë e veshjes tradicionale shqiptare që shqiptarët e lidhin në bel dhe e veshin si veshje specifike kombëtare, duke shkuar pranë Kllokotit, mulla Haziz Sallah Beqa nga Tanusha, sheh se i kanë përgatitur varret.
Pas disa lutjeve drejtuar xhandarmërisë serbe për lirimin e disa fëmijëve, të cilët ishin të mitur, shefat e xhandarmërisë nuk e bënë këtë, Mulla Hazizi përsëri u thotë fshatarëve se nëse dikush mund të shpëtojë ose të paktën të përpiqet t'u rrëmbejë një pushkë.
Serbët i ka zënë paniku dhe duke qëlluar në drejtim të kabashëve, kanë qëlluar edhe disa serbë. Nga këto të shtëna paniku, përveç shqiptarëve, pati edhe serbë të vrarë. Mirëpo gjatë kësaj përleshje gjashtë persona i shpëtojnë masakrës dhe edhe pse të lidhur arrijnë të shpëtojnë.
Të masakruarit u varrosën, disa gjysmë të gjallë, të gjithë në një gropë në territorin e fshatit Kllokot të Vitisë. Bashkë me kabashët e tjerë u varrosën edhe trakalakët e Tanushës, ata që kishin jetuar për një kohë të gjatë në fshatin Kabash.
Të afërm të familjes Trakalaq.
Trakalakët e vrarë ishin:
Mulla Aziz Sallah Beqa Trakalaqi, 47 vjeç,
Faik Aziz Sallah Trakalaqi, i biri i Mulla Azizit, 19 vjeç
Ali Sallah Beqa Trakalaqi, vëllai i Mulla Azizit, 50 vjeç,
Hebib Ali Sallah Trakalaqi, 25 vjeç.
Veli Sallah Beqa Trakalaqi, vëllai i Mulla Azizit, 45 vjeç, Këta ishin tre vëllezër dhe dy djemtë e tyre të vrarë nga forcat çetnike serbe.Në shtëpitë e Kabashit, të cilave serbët i kishin vënë zjarrin, u dogjën edhe dy Tanusha, në mullarin tallëzues ku ishin fshehur.
Rrustem Veli Salla Trakalaqi, 19 years old,

Shaban Veli Sallah Beqa Trakalaqi, 17 vjeç.Rrustemi dhe Shabani ishin të Veliut edhe pse Velia ishte vrarë në Kllokot dhe serbët e tërbuar ia dogjën shtëpinë dhe të dy djemtë, të cilët ishin fshehur në hambarin e dhjamit. Nëna e tyre, gruaja e Veliut, Hanifja, doli dhe u bërtiti që të dilnin nga dhjami i djegur. Por, në pamundësi për t'i shpëtuar, sepse zjarri ishte përhapur me shpejtësi, dhe të dy djemtë i dogjën para syve", shkruan Feri Arifi. Referencat Shënimet janë marrë nga Emin Trakalaçi Tanusha, në Kabash.

Masakra serbe kundër shqiptarëve të Beogradit në vitet 1805-1806
Author: Dem Ahmeti. Translation Petrit Latifi. Taken from Feri Arifis publication.
Lexojeni me vëmendje historinë e Dem Ahmetit, e cila ka ndodhur në vitin 1806 në Beograd, jo në Kosovë, as në Mavriq, sepse këtu nuk ka pasur luftë. Ne vajtuam duke dëgjuar këtë këngë. Të gjitha shënimet janë të autorëve të huaj sepse në Kosovë nuk ka pasur luftë në vitin 1806.
Shkrim i huazuar
"Në 202 vjetorin e masakrës së shqiptarëve në Beograd, fakte të reja për tribunën popullore, Dem Ahmeti, Reqica dhe Podujeva." Masakra ndaj shqiptarëve u bë në Beograd, jo në Reqicë dhe jo në familjen Deme.
Kështu shprehet autori i kësaj familje, profesori i sociologjisë nga Podujeva, zoti Vesel Jaha, pasi ka shfletuar qindra burime serbe, osmane (turke), greke, franceze, ruse etj.
Duke pasur parasysh se të paktën pak njerëz e dinin për 202-vjetorin e masakrës serbe të shqiptarëve në Beograd, e cila në popull njihet gabimisht si masakra serbe e familjes së Dem Ahmetit, e Reqicës së Podujevës, po sjellim një qasje të re ndaj kësaj ngjarjeje, sa kurioze për publikun, aq edhe provokuese për historinë e historianëve, profesorëve të z. sociologji nga Podujeva.
Të bindur se brenda një shkrimi si ky gazetaresk nuk mund të thuhet një e vërtetë e plotë, kësaj radhe një e vërtetë e re për tribunën popullore nga Llapi, Dem Ahmeti, po sjellim më poshtë vetëm disa të dhëna interesante nga përpjekja 10-vjeçare për të ndriçuar këtë shifër, të zotit Vesel Jaha, i cili pasi hulumtoi qindra burime të shkruara, serbe, osmane, të vërteta deri tani, franceze, ruse, etj. për Dem Ahmetin është vetëm një konstrukt serb, i cili nuk ka asgjë të përbashkët me të vërtetën e shkruar dhe të dokumentuar, në dokumentet që tani zotëron Jaha.
Masakra ka ndodhur në Beograd, në tetor 1806 dhe jo në fshatin Reqice të Podujevës. Fillimisht, ju kujtojmë se historia e masakrës serbe të shqiptarëve në Beograd, e njohur në popull si masakra e familjes së Dem Ahmetit, e fshatit Reqice të Podujevës, e ndodhur në ditën e Kurban Bajramit të vitit 1806, është ndërtuar më shumë sipas një kënge historike për këtë ngjarje, sesa nga ndonjë qasje më serioze e historianëve.
Kjo këngë, e cila është kënduar në disa variante brez pas brezi nga shqiptarët e Kosovës, sipas zotit Jaha, është një konstrukt serb, i realizuar me synimin për të minimizuar aktivitetin e Dem Ahmetit, i cili sipas dokumenteve të shkruara që kam unë, është shumë më i rëndësishëm dhe i shumëanshëm.

Sipas zotit Jaha masakra e lartpërmendur ka ndodhur realisht në Beograd, në tetor 1806, por jo në fshatin Mavriq dhe jo në familjen e Dem Ahmetit, siç thotë kënga dhe siç thonë më vonë disa nga historianët tanë sipërfaqësorë.
Dokumentet që kam dhe në bazë të të cilave po përgatis një libër për Dem Ahmetin, dëshmojnë se kjo masakër ka ndodhur mbi shqiptarët e Beogradit, në kohën kur Dem Ahmeti, nga viti 1804 deri në dhjetor 1806, ishte një nga sudusit e Beogradit. Më pas në dokumentet franceze kam hasur se edhe Dem Ahmeti e kishte pseudonimin "Plisi" pasi kishte urdhëruar që shqiptarët të mbanin plisin dhe jo fenë turke.
Ai ishte i lidhur ngushtë me Osman Pashën e Vidinit në Bullgari, me të cilin kishte luftuar kundër Mustafa Pashës, sipas dokumenteve turke të quajtura "Shinik Zade" në vitin 1797, kur ky i fundit ishte veziri i Beogradit, ndërsa ushtar i tij ishte vetë Karagjorgja, i cili më vonë drejtoi kryengritjen e parë serbe.
Masakra e shqiptarëve të Beogradit në festën e Kurban Bajramit të vitit 1806 shënon fillimin e dëbimit me dhunë të popullsisë shqiptare nga Beogradi dhe Serbia, proces që përfundoi në vitin 1912, tha zoti Jaha.Sipas dokumenteve që dispononte zoti Jaha, Dem Ahmeti së bashku me Osman Pashën e Vidinit ishin ndër kryengritësit e Perandorisë Osmane, ndërsa përpjekjet për likuidimin e tij, dhe rrjedhimisht të elementit shqiptar në Beograd, u bënë me lejen e fuqive të mëdha të Evropës dhe të Perandorisë Osmane, të cilat u implikuan në lidhjen e fshehtë të kryengritjes së parë me kryengritjen serbe dhe udhëheqësin e kryengritjes serbe.
Këtë më së miri e dëshmojnë dokumentet franceze të shkruara në Beograd dhe shkrimet e Vukë Karaxhiqit për këto ngjarje, të cilat i kemi në dispozicion, tha z.Jaha.
U masakruan 40 civilë shqiptarë
Karagjorgja ishte vetë Novica e Zi (Gjergji i Zi) i fisit të Kuqit Këto dokumente dëshmojnë më pas se udhëheqësi i kryengritjes së parë serbe, Karagjorgje Petroviqi, në opinionin e atëhershëm njihej edhe me emrat Gjurica, Grujica, Novica, Karageorge dhe Karagjorgje.
Unë kam arritur në përfundimin se ky Karagjorgje ishte vetë Novica e Zi, i cili kishte sulmuar shqiptarët atë ditë në Beograd dhe kishte kryer masakrën e njohur ku u masakruan mbi 40 civilë shqiptarë, shumica e të cilëve ishin gra dhe fëmijë.
Këtë e kishte bërë ky Novica i Zi alias Karadjorgje, jo për të marrë nuse Ajetën e bukur, siç thotë kënga popullore, por për të fituar famë dhe lavdi në kurriz të shqiptarëve, të nxitur edhe nga Porta e Epërme.
Sipas dokumenteve që kam, tha zoti Jaha, Karagjorgja me alias "Novica e Zi" nuk ka qenë shërbëtor i Dem Ahmetit siç thotë konstruksioni serb i këngës për Dem Ahmetin, por ka qenë shërbëtor i një shqiptari të quajtur Fazli Basha, nga fshati Banqine i rrethit të Smederevska Pallankës, i Zi e ka fituar luftën e tij më të lartë Novica-n. kur i ishte bindur Dem Ahmetit dhe e kishte pranuar si epror apo sundimtar.
Kjo kishte ndodhur me ndërmjetësimin e Austrisë, kur Dem Ahmeti (1804-1806) ishte një nga sundimtarët e Beogradit, me zëvendës Ali Gushanin, i cili ishte djali i motrës së tij dhe që vinte nga familja Poradeci dhe Pogradeci. Shkrimet serbe për Ali Gushanin janë të gjitha gënjeshtra me qëllim të shtrembërimit dhe minimizimit të veprimtarisë së tij adhetare, tha z. Jaha.
Sipas dokumenteve të shkruara, tha zoti Jaha, masakra e lartpërmendur ka ndodhur në Beograd në festën e Kurban Bajramit të vitit 1806, ndërsa autorë të kësaj masakre ishin Karagjorgje alias Novica Zi dhe miku i tij Vukadin Zi, i njohur më parë si Konda Bajraktari, nga Epiri i Maqedonisë, i cili thuhet se ka qenë ushtria e besimit të Dematoksit. Bajraktar.
Ky, si Karagjorgja, u mashtrua nga premtimet e mëdha serbe dhe bëri plan për të sulmuar shqiptarët në Kurban Bajrami, duke i zënë në befasi, kur ishin të sigurt se Dema ishte pranë

tyre. Në shkrimet serbe kemi gjetur se Dema kishte tetë djem dhe një nip dhe se në masakrën e Beogradit u vra vetëm Suljemani, i cili kishte titullin Age.
Në dokumentet serbe thuhet qartë se dy djem të tjerë të Demës janë vrarë disa vite më parë, në vitin 1805. Sipas shkrimeve serbe, ata janë vrarë nga ushtarët serbë, gjoja nga padija, duke menduar se ishin ushtarë të Hafiz Pashë Nishit. Por, e vërteta ishte se serbët kishin premtime nga Hafiza Pasha për të luftuar ushtrinë e Dema Ahmetit, pasi ajo nuk ishte legjitime për Stambollin".

Referenca
Vesel Jaha "Demë Ahmeti – Perpjeket e Shqipateve për formimin e shtetit tyre, para dhe gjatë luftërave Austrohungareze-ruse-Osmane".

Mizoritë greke kundër shqiptarëve të Clobocarit, Mazarit, Regepit dhe Karunarës në vitin 1940
Petrit Latifi
"TIRANË, 27 shtator (Stefanl.) Gazeta "Tomori" raporton se në Çamëri janë kryer tre krime të reja në ditët e fundit dhe se viktimat janë tre shqiptarë.Në fshatin Clobocari, Mazar Regep mbeti i vrarë.Të njëjtin fat pati edhe Riza Kali në fshatin Paramithia.
Në fshatin Karunarë është vrarë edhe një grua, nënë e pesë djemve dhe mbesa e patriotit shqiptar Daut Hoggia. Emri i saj është Gemal Hoggia. Kjo grua u rezistoi vrasësve të saj me shumë guxim dhe forcë dhe u rrëzua pasi u mbrojt me sëpatë. Lajmi për këto tre krime të reja, që i shtohen serisë së gjatë të vrasjeve dhe përndjekjeve që kanë shkaktuar gjakderdhje në Çamëri prej më shumë se 70 vitesh, ka ngjallur bujën më të gjallë në Shqipëri".
Referenca
Foto dhe informacione të marra nga:
https://www.nrc.nl/nieuws/1940/09/27/weer-drie-albaneezen-vermoord-beroering-in-albanie-kb_000054140-a1890867

Serbs killed 22,000 Albanians in Lumë and Diber in 1919-1920
Petrit Latifi
Në vitet 1920, kryetari i Komitetit të Kosovës, Hasan Prishtina, i dërgoi një telegram Ministrisë së Jashtme Britanike duke deklaruar se në vitet 1919-1920, ushtarët serbë masakruan 22.000 shqiptarë në rajone si Lumë e Dibra dhe rajone të tjera të banuara nga shqiptarët.
"Hasan Prishtina, kryetar i Komitetit të Kosovës (KMKK), i dërgoi një telegram Ministrisë së Jashtme Britanike – të cilin e gjeta në arkivat e Shqipërisë – në të cilin informonte për krimet serbe në Kosovë, Dibër dhe Lumë në periudhën 1918-1920.

Prishtina deklaroi se në dy vitet e para pas Luftës së Madhe, serbët vranë rreth 22 000 shqiptarë, dogjën 169 fshatra dhe plaçkitën 4769 shtëpi. Vetëm në Dibër e Lumë serbët vranë 250 shqiptarë dhe dogjën 7800 shtëpi për tri ditë në gusht 1920″.
Referenca
https://insajderi.org/nl/letra-e-hasan-prishtines-drejtuar-mpjse-britanike-me-1921-serbet-per-dy-vjet-kane-vrare-22-mije-shqiptare/

Vrasja e Nurije Zekës (1967-1990) nga shërbimi sekret serb
Kjo vajzë bukuroshe në foto është Nurije Zekaj. Ajo është një nga vajzat dhe gratë e shumta të Kosovës, emri i së cilës i është bashkuar historisë së lavdishme të popullit shqiptar.
Nurije Zekaj ka lindur më 11 mars 1967 në fshatin Raushiq të Pejës. Nurija ishte studente e vitit të tretë në Degën Pedagogjike të Fakultetit Filozofik në Prishtinë, ishte deputete e Parlamentit Rinor dhe një nga vajzat e reja që iu bashkua aksionit të madh mbarëpopullor të Pajtimit të Gjaqeve.
Më 2 shkurt 1990, me iniciativën e Anton Çettës, në Kosovë filloi aksioni patriotik dhe humanitar i faljes së gjakut, i cili mori përmasa të mëdha, duke u përhapur në mbarë vendin. Ky konsiderohet edhe viti më i organizuar dhe më i frytshëm i kombit shqiptar, i cili hyri në histori si viti i bashkimit dhe pajtimit të popullit shqiptar kudo që ka jetuar, brenda trojeve etnike dhe në mërgim.Kësaj nisme kombëtare me gjithë energji iu bashkua edhe nxënësja Nurije Zekaj.
Por aktivizmi i vajzës u ndërpre pasi më 23 prill 1990 UDB-ja organizoi një aksident që i mori jetën aktivistes së re. Nuhije Zekaj do të mbetet e paharruar në zemrat e popullit të Kosovës dhe shembull i rinisë së saj. I paharruar qoftë kujtimi i saj!”
Referenca
https://www.voal.ch/me-23-prill-1990-nje-aksident-i-orkestruar-nga-udb-ja-ia-mori-jeten-studentes-23-vjecare-nurije-zekaj/multimedia/njerëzit/?fbclid=IwY2xjawJ2LGlleHRuA2FlbQIxMQABHqvkkPjBV4hfGPwvQtWG2OUQTqGqlx9g9PdpBj74U3GJ8qDUEcxZPXjoILMD_aem_VkkkPjBV4hfGPwvQtWG2OUQTqGqlx9g9PdpBj74U3GJ8qDUEcxZPXjoILMD_aem_6Mw4FoZ25
Serbian atrocities in Novoselë, Topojan, Shtrazë and Kolovicë in 1913
Petrit Latifi
In 1913, the Albanian Correspondence (Albanische Korrespondenze) reported from Shkodër that Serbian troops invaded and plundered the Albanian villages of Novoselë, Topojan, Shtrazë and Kolovicë in 1913.
“Nga Skutari “Alb. Cor-resp.” mëson se serbët kanë pushtuar dhe plaçkitur katër fshatra shqiptare: Kolowozit, Nowoselo, Strazora dhe Topojan.
Referenca
https://leiden.courant.nu/issue/LD/1913-12-30/edition/0/page/5?query=Albaneesche&sort=relevance&page=16

Përdhunimi bullgar i grave shqiptare në Tiranë më 1916
Në vitin 1916, “Agence des Balcans” raportonte se një kryengritje shqiptare kishte ndodhur për shkak të dhunimit të grave shqiptare nga trupat bullgare në Tiranë. Kjo bëri që ushtarët bullgarë të torturoheshin dhe të vareshin nga forcat shqiptare.
“Agence des Balcans” ka marrë konfirmimin nga burime diplomatike për atë që shtypi grek ka raportuar në lidhje me kryengritjen shqiptare, që është vërtet serioze. Lëvizja thuhet se është shkaktuar nga sjellja e ushtarëve bullgarë ndaj grave shqiptare në rajonin e Tiranës, prej nga kryengritja u përhap shpejt në të gjithë territorin e brendshëm.
E gjithë popullata e qarqeve të Elbasanit, Tiranës dhe Durrësit mësohet se është në revoltë, ndërsa rezistenca po shtrihet drejt veriut. Më shumë se 20 mijë rebelë, të pajisur në stilin europian, po pushtojnë rrethet malore mes Elbasanit dhe Dibrës, ndërsa në këtë qytet të fundit tashmë janë shfaqur shenja kryengritjeje.
Të gjithë shqiptarët, të cilët ishin rekrutuar nga austriakët dhe ishin pajisur me armë dhe milici pas marrjes së Durazzo-s, u ngritën, vranë instruktorët e tyre dhe u bashkuan me kryengritësit e Tiranës dhe të Dibrës. Të gjithë ata që u kapën në luftimet midis këtyre bandave dhe trupave austro-bullgare u varën pas keqtrajtimit të tmerrshëm. Aktualisht shqiptarët janë në kontroll të situatës, ndërsa armiqtë e tyre nuk kanë kontigjente të mjaftueshme”.
Referenca
https://leiden.courant.nu/issue/LD/1916-08-11/edition/0/page/2?query=Albaneesche&sort=relevance&page=21
Mizoritë e kriminelëve maqedonas Çesma dhe Polosk kundër shqiptarëve të Tushemishtit në vitin 1928
Petrit Latifi
Në vitin 1928, kriminelët sllavë maqedonas Cesma dhe Polosk hynë në fshatin shqiptar Tushemisht përtej kufirit dhe vranë patriotin shqiptar Belkamensoe, njeriun më të vjetër në fshat.
“INCIDENTI SHQIPTAR. BUDAPEST, 29 maj. (Wolff) – Sipas raportimeve nga Tirana, krerët e bandës sllave të jugut, Cesma dhe Polosk, të cilët jetojnë në Ochrida të Sllavisë Jugore, kaluan kufirin shqiptaro-sllavo-jugor mëngjesin e sotëm, bandat e tyre hynë në fshatin Tushemisht dhe vranë në fshatin më të vjetër sllav në atë kohë. plaku, Belkamensoe, ishte i njohur në të gjithë vendin për shpirtin e tij patriotik.
Referenca
https://leiden.courant.nu/issue/LD/1928-05-30/edition/0/page/3?query=Albaneesch&sort=relevance&page=2

Gazeta daneze më 1912: Oficerët serbë urdhëruan që të gjithë shqiptarëve t'u prehej koka
Petrit Latifi
Në vitin 1912, sipas korrespondentit të Berliner Tageblotts, kapiten Berdos, që raportonte nga Uskub (Shkup), oficerët serbë urdhëruan ushtarët t'i prisnin kokën çdo arnauti (shqiptar). Me sa duket, kjo për shkak të mizorive të shqiptarëve ndaj serbëve në vitet e kaluara. Shqiptarët e plagosur në spitale kërkuan leje për të qëndruar në spital pasi do të vriteshin

menjëherë nëse ktheheshin në shtëpitë e tyre. Ushtarët serbë vranë të gjithë të rriturit shqiptarë mbi moshën 18 vjeçare ndërmjet Mitrovicës dhe Shkupit.
“Korrespondenti i Berliner Tagebloti, kapiten Berdos, raporton nga Yskyb se oficerët serbë, për faktin se arnautët me kalimin e kohës kanë kryer masakra ndaj grave dhe fëmijëve serbë, kishin urdhëruar ushtarët t'i prisnin kokën çdo arnauti, nuk kishte gjë tjetër veçse të pastronin popullin shqiptar nga faqja e dheut.
Ushtarët vetëm me shumë dëshirë iu bindën urdhrave. Në të gjitha qytetet e vendit midis Mitrovisës dhe In Yskyb, u vranë të gjithë shqiptarët e rritur mbi 18 vjeç, si dhe shumë gra e fëmijë. Në spitalet e Yskyb, shqiptarët e sëmurë kërkuan leje për të qëndruar në spitale, pasi do të vriteshin menjëherë kur të ktheheshin në shtëpitë e tyre.
Referenca
Socialdemokrati i Bornholmit (1902-1951), faqe 1.

Masakra e Novi Pazarit në vitin 1912 ku u vranë 30.000 shqiptarë
Petrit Latifi
Më 12 tetor 1912, “L’indépendance luxembourgeoise” botoi një artikull ku thuhej se ushtarët serbë dhe malazezë masakruan 30.000 shqiptarë dhe turq në Novi Pazar.
Referenca
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/p2r4m6/pages/3/articles/DTL87?search=albanais

Mizoritë serbe në Tshoj, Aljze, Smac, Beshtezlim, Kramarig, Ciflik, Maznike, Zabel, Dushkojë dhe Rekë në vitin 1913.
Petrit Latifi
Në vitin 1913, gazeta luksemburgase “Luxemburger Wort” botoi një artikull më 29 shtator, ku përshkruante mizoritë serbe dhe malazeze kundër civilëve shqiptarë.

Mizoritë serbe. Gazeta e re e përditshme “Taraboshi” në Shkodër, e cila botohet nga italo⸗shqiptarja Tocci, shkruan për mizoritë që trupat serbe kanë kryer kohët e fundit kundër popullsisë shqiptare: “Fshatrat e dikurshëm të lulëzuar të Kosovës janë bërë një grumbull gërmadhash. Kudo që shkel ushtari serb e malazez mbretëron mjerimi, tmerri dhe vdekja.
Fshatrat Tshoj dhe Aljze
Fshatrat Tshoj dhe Aljze janë rrafshuar me tokë; jo më pak se 72 njerëz, duke përfshirë gra dhe fëmijë, u mblodhën, u mbyllën në një shtëpi dhe u dogjën.
Mizoritë në Beshtezlim dhe Smac
“Fshati Beshtezlim dhe Smaci u plaçkitën dhe banorët e tyre u vranë.
Atrocities in Kramarig, Ciflik, Maznike, Zabel, Dushkoja, Reka, Gjakova and Pejë
"Fshatrat Kramarig dhe Ciflik pësuan të njëjtin fat. Në Maznike banorët u gjymtuan tmerrësisht: iu prenë krahët, këmbët, hundët dhe veshët. Shtëpi të panumërta janë plaçkitur,

djegur dhe rrafshuar përtokë në Zabel, në zonën e Republikës së Dushkojapit, Djekovës dhe Djekovës".
Të vrarë: Emir Beu i Plavës, Idris Aslani, Ndue Kola, Ethem Azemi, Adem Milikuki dhe Beqir Danti.
“Gratë u përdhunuan, fëmijët dhe të moshuarit u masakruan, burrat u vranë me armë dhe u masakruan. Në mesin e shumë të famshëmve që u vranë, më me ndikim duhet përmendur: Emir Beu i Plavës dhe trembëdhjetë nga të afërmit e tij, Idris Aslani, Ndue Kola (katolik, BeedemMini, Ethemlison dhe Ethemlison e tij.”
Serbs killed Pjeter Celi and Pjeter Gjergji
"Trupi i njërit prej këtyre martirëve, i quajtur Peter Celi (katolik), u hoq vetëm pasi korbat dhe sorrat kishin kryer punën e tyre. Një mëngjes, një farë Peter Giergi (katolik) ishte gati të shkonte për të punuar në arën e tij; ushtarët e sulmuan dhe, pasi i lidhën duart dhe këmbët, i prenë fytin."
U prenë kokat e barinjve dhe u ekspozuan në Gjakovë
“Dy barinj të moshuar, të cilët për shkak të moshës së shtyrë, do të kishin të drejtën e mëshirës, iu prenë koka dhe kokat e tyre u dërguan në Gjakovë, ku janë ende të ekspozuara në tregun publik.
I vrarë: Tun Ceta u dogj i gjallë me 18 të tjerë dhe Abdyl Zega me 25 të tjerë
"Tund Ceta (katolike) u dogj i gjallë së bashku me 18 persona, duke përfshirë tre gra. Aodyl Zega dhe 25 fatkeqë të tjerë pësuan të njëjtin fat. Kushdo që kthehej në shtëpi pas perëndimit të diellit, ose që shihej në rrugë në shoqërinë e njerëzve të tjerë, vritej; nënave u ndalohej të dilnin me bashkëshortin dhe gratë që dilnin me djalin e tyre. Ja çfarë ndodhi me dy fëmijë të varfër e të pafajshëm në zonën e Gjakovës.”
"Nëse patrulla trokiste në derën e përparme në mesnatë dhe dera nuk hapej, shtëpisë i vihej menjëherë zjarri. Mjerë kushdo që nuk denonconte të arratisurin ose refuzonte të ofronte shërbime spiunazhi; ai dhe familja e tij trajtoheshin pa mëshirë: babai, djali dhe vëllai masakroheshin; gratë u përdhunuan, u përdhunuan dhe u trajtuan njëlloj. vazhdon të përdoret kundër të gjithë atyre që refuzojnë të konvertohen në ortodoksë.”
Referenca
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/pndk9g/pages/3/articles/DTL108?search=Kosova

Serbian atrocities in Karadag, Trstenik, Senica, Bërban, Ngubina and Gjylekar in 1913
“Në 29 fshatra të Karadagut u dogjën 280 ferma të shqiptarëve myslimanë, u vranë të gjithë banorët meshkuj që nuk kishin ikur. Në fshatrat Trstenik, Senicë, Bërban, Ngubina dhe Giulekar, u vranë 288 burra. Në Sefer, një grua e moshuar u dogj e gjallë, shërbëtorja e madhe e fshatit të saj, së bashku me popullin e saj Katho. Ngubina, varfëria ka arritur në atë nivel, saqë shqiptarët myslimanë po u shesin femrat myslimanëve të mbijetuar për 400 piastra si pronë të tyre, dhe në njëfarë kuptimi, si skllevër.

Në këtë fshat serbët dogjën të gjallë një burrë, një plakë dhe dy fëmijë. Në një fshat tjetër, një gruaje shtatzënë ia prenë barkun me bajonetë dhe u gjymtua në mënyrë të papërsëritshme. Në Presta, një mysliman qëlloi një grua të cilës ia kishin marrë burrin. Më pas serbët dogjën të gjithë fshatin, duke përfshirë 90 ferma. Mizoria e serbëve drejtohet njëlloj kundër myslimanëve dhe katolikëve."
Referenca
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/1g797s/pages/1/articles/DTL67?search=serbische+Greueltaten

Krimineli grek i Kretës i luftës Delianaki që vrau 60 civilë shqiptarë
"Vlorë, 12 maj. – Autoritetet greke sapo kanë marrë masa rigoroze kundër një bande greke të formuar nën komandën e liderit Kretan Delianaki, i cili gjatë javëve të mëparshme kreu krime të shumta dhe vrau 60 shqiptarë".
Krimet e Delianakis përmenden në një botim italian nga Prof. Orazio Irianni ku thuhet se Delianakis vrau 79 njerëz
"Mufyd Beu, një anëtar i qeverisë së përkohshme shqiptare, i intervistuar në Vlorë më 15 maj, dha informacionin e mëposhtëm, duke garantuar vërtetësinë e tij absolute: Unë mund t'ju them tani numrin e saktë të të vrarëve: shtatëdhjetë e nëntë; mund t'ju jap edhe emrat e tyre. Oficeri që komandonte xhelatët, në emrin e ri të shtetit shqiptar, në emrin e shtetit të ri të popullit të Shqipërisë, Ministri i Brendshëm, në emrin e ri të popullit të Shqipërisë, Delianaki, quhet ministri i ri i shtetit shqiptar. ftoj Greqinë që t'i besojë Evropës një hetim për këtë turp, nëse rezulton se nuk është e vërtetë, angazhohem të nënshtroj veten, të mos merrem më me politikë, t'i nënshtrohem asnjë poshtërimi"1.
Referencat
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/x2p70t/pages/1/articles/DTL70?search=albanais
https://www.dimarcomezzojuso.it/download.php?file=pubs/1709/libro.pdf&as=profIrianni-IlPanslavismorussoelacivilt%C3%A0europea.pdf ↩

Prof. Orazio Irianni: Trupat serbe vranë 30.000 katolikë shqiptarë në 1913
Petrit Latifi
Në vitin 1913, Prof. Orazio Irianni botoi raportin e tij "Pansllavizmi rus dhe qytetërimi evropian" ku përshkruan mizoritë serbe dhe malazeze dhe krimet e luftës kundër civilëve shqiptarë.
Atrocities in Leskoc of Ferizaj and Gjuja near Prizren
"Në Leskovc, afër Ferizajt, u vranë 8000 shqiptarë të paarmatosur. Tre burra nga Gjuja, afër Prizrenit, dhe një grua me vajzën e saj të vogël, edhe pse kishin leje nga gjenerali Jankoviç, u grabitën plotësisht nga serbët. Tre burrat dhe vajza e vogël u vranë më pas.
Atrocities in Eremik, Sujra, Herbon, Ljulishta and Kamenogllavë
"Në Eremik u vranë 60 shqiptarë, në Sujra 32, në Herbon20. Ljulishtë dhe Kamenoglavë, ku jetonin më shumë se 50 familje, të gjithë burrat u vranë. Në Kamenogllavë burrat u tërhoqën

zvarrë në shesh dhe u detyruan të falenderonin; pastaj u vranë me përmbledhje, pa as edhe një ndihmesë ushtarake".

Atrocities in Preshevë

“Në Preshovë kanë mbetur pak banorë. Numri i katolikëve shqiptarë të vrarë nga serbët llogaritet në rreth 30 mijë, nga të cilët tetë mijë vetëm në fushëbetejë, të gjithë të tjerët, përfshirë gra e fëmijë, u masakruan nëpër fshatra”.

Eksperimentet serbe se sa të burgosur mund të vriten me një plumb

“Dr. Musa i tha një gazetari nga Kostanza se gjatë një udhëtimi në Uskub (Skopia), ai ishte i pranishëm kur një gjeneral serb urdhëroi trupat e tij të qëllonin mbi të burgosurit, të rreshtuar në rreshta nga pesë ose gjashtë, për të provuar se sa njerëz mund të vriste një plumb”.

Udhëheqësit shqiptarë thirrën në takim dhe më pas u vranë

“Në ditët e fundit na është dashur të lexojmë ngjarje të tjera të tmerrshme të rrëfyera nga një shqiptar nga Kosova: Ky burrë, i plagosur nga serbët në një përleshje, i përfshirë me fiset kryengritëse dhe shpëtoi mrekullisht, raportoi se serbët dërgojnë në mal për të thirrur bairaktarin, duke pretenduar se ai duhet të bisedojë me ta për çështje me interes të madh. Ata mbajtën ftesën e Hashines, Hilshines, dhe Haxhinulushki. kryetar i fisit Ofis, emri i të cilit nuk dihet, si dhe Edhem Lozigen Doroshetes.

Disa shqiptarë ndoqën udhëheqësit e tyre, kështu që të gjithë së bashku formuan një grup mjaft të madh. Grupi udhëtoi në rrugën e zakonshme pa asnjë shqetësim, ndërsa ushtarët serbë, të dërguar për këtë qëllim nga komandantët e tyre, vëzhgonin hapat e tyre me shumë kujdes. befas grupi shqiptar, duke e bërë atë të binte në një pritë të vërtetë.

Serbët rrafshuan pushkët dhe hodhën një breshëri të rëndë kundër shqiptarëve që kishin ftuar, të cilët u vranë të gjithë. Krerët e fiseve, të mbushur me plagë të tmerrshme, u përpëlitën në mënyrë spazmatike për disa çaste dhe më pas u përfunduan me egërsi barbare nga të njëjtët sulmues serbë, të cilët pasi shkarkonin pushkët, gjoja përdorën armë të forta.

Atrocities in Drenica

Në tokë mbetën vetëm trupat pa formë të shqiptarëve të gjorë që u morën disa orë më vonë nga vëllezërit e tyre të cilët u vërsulën drejt vendit të masakrës sapo morën lajmin. Në Drenicë, autoritetet serbe së fundi arrestuan katër të shquar shqiptarë dhe tetëmbëdhjetë keqbërës të tjerë, dhe më pas i transportuan në Kaçanik, ku u ekzekutuan”.

Mizori ndaj shqiptarëve të Badushës dhe Safishe

“Janë arrestuar dhe gjykuar dy shqiptarë nga Badusha dhe dy burra Safishe që kishin shkuar në Gjakovë për të blerë miell atje. Edhe në territoret e pushtuara nga Mali i Zi, masakrimi i shqiptarëve është rend i ditës. Vërtetohet se në rrethin e Ipekut djali i Vettar Beut është vrarë në xhami, për shkak se janë vrarë në xhami, për të falur namazin. refuzuan të sllavizojnë mbiemrat e tyre”.

Referenca

https://www.dimarcomezzojuso.it/download.php?file=pubs/1709/libro.pdf&as=proflrianni-IlPanslavismorussoelacivilt%C3%A0europea.pdf

Mizoritë turko-malazeze kundër shqiptarëve (1903-1911) sipas gazetave

Petrit Latifi
Ndërmjet viteve 1903 dhe 1911, trupat malazeze dhe turke hynë në territoret shqiptare dhe sulmuan fshatarët shqiptarë. Gazeta të ndryshme botuan artikuj që përshkruanin këto krime lufte.
500 gra dhe fëmijë shqiptarë të vrarë më 1910 nga turqit1
Kryengritësit sllavë vranë një kompani shqiptarësh në vitin 1903
“Kryengritësit therën një grup shqiptarësh që po kalonin nëpër luginën e Kërçievës në malet e Kolanderit.”2
Mizoritë malazeze në Gucia më 1907
SHQIPTARËT MASAKRON 1907 LONDËR, e hënë. Dy mijë malazezë kaluan kufirin turk dhe masakruan banorët e dy fshatrave shqiptare afër Gusinjos.
Tradhtia turke: sulmi ndaj Kastratit dhe Hotit në 1994
Mizoritë turke më 1911 në Tuzi5
Mizoritë malazeze në Bojanë6
Persekutimi turk i shqiptarëve të krishterë më 19117

Mizoritë turke në 19118
Referencat
https://idnc.library.illinois.edu/?a=d&d=CLW19100427.2.3&srpos=5&e=——191-en-20–1–txt-txIN-shqiptarët+vrarë——— ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/35562362?searchTerm=Albanians%20massacred ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/39448206?searchTerm=Albanians%20massacred ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/143080438?searchTerm=Albanians%20slaughtered ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/204489798?searchTerm=Albanians%20slaughtered ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/139575405?searchTerm=Albanians%20slaughtered ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/105982003?searchTerm=Albanians%20slaughtered ↩
https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/182667698?searchTerm=Albanians%20slaughtered ↩

Torturat serbe të kroatëve në vitet 1930
Petrit Latifi
Tortura serbe e kroatëve në vitet 1930. Në një artikull me titull “Moderne Inquisitoren” botuar në gazetën “National-Zeitung und Landwirt” në maj të vitit 1930, mund të lexojmë për autoritetet serbe jugosllave që torturuan qindra kroatë dhe kroatë që iu drejtuan Lidhjes së Kombeve.

Në një artikull të titulluar “Moderne Inquisitoren” botuar në gazetën “National-Zeitung und Landwirt” në maj 1930, mund të lexojmë se autoritetet serbe jugosllave torturojnë qindra kroatë dhe Kroacia duke iu drejtuar Lidhjes së Kombeve.
"Në disa raste, zbulimet rreth ngjarjeve të tmerrshme gjatë gjyqeve të udhëheqësve fshatarë kroatë në burgun e policisë së Zagrebit kanë rrjedhur; Publiciteti: Një dëshmitar okular, Slaokos Cihlar, ish-redaktor i gazetës së Zagrebit Hroat, i cili tani jeton jashtë vendit, tani ka dhënë detaje të mëtejshme për Zagreb Daily News. Ai shkruan:
"Këto ditë, e gjithë bota ka folur për torturat policore nën diktaturën jugosllave. Deklarata e bërë nga i pandehuri Bernarditsch gjatë gjyqit kundër Dr. Matschek dhe kolegëve të tij të pandehur ka mbushur gjithë botën me indinjatë. Por gjithçka që ka dalë në dritë deri tani në gjyqin e Zagrebit jep vetëm një pamje të paqartë të krimit të kryer nga policia19 deri në fillimin e krimit të egër të policisë19. sot.
Ai u arrestua në Zagreb në pranverën e vitit 1929 së bashku me disa qindra kroatë të tjerë. Këto dënime policore ishin të lidhura me të burgosurit politikë. lingen mbipopulluar Me mua qelia ishte edhe! Vernarditsch, i cili tani ka bërë deklaratat e famshme në Gjyqin e Beogradit. Njerëz me tuberkuloz të rëndë ishin shtrirë në beton dhe mjeku i policisë Dr. Farliafch, i cili për ironi të fatit është anëtar i një kongresi ndërkombëtar për higjienën, refuzoi ndihmën mjekësore për të sëmurët rëndë.
Nëse janë të sëmurë le të vdesin, ishte përgjigja e këtij mjeku policie. Por i gjithë ky ngacmim i të burgosurve nuk ishte asgjë në krahasim me ngjarjet e tjera. Shpesh zgjoheshim nga gjumi natën, të zgjuar nga zemra – duke shqyer britmat e dhimbjes që na arrinin nga larg. Këto britma na arritën nga dhoma e torturës, ku detektivët dhe policia torturuan të burgosurit politikë. Tortura kryhej rregullisht në prani të shefit të policisë Bedekowic, në dhoma veçanërisht të izoluara me lagështirë.”
Shefat serbë urdhërojnë vrasjen e të burgosurve kroatë
"Një dhomë e tillë ndodhet në katin e dytë dhe një tjetër në katin e tretë të ndërtesës së policisë në Zagreb. Vrasja e të burgosurve ndodh në bodrum. Bodrumi i policisë ishte faza e fundit e vuajtjes së shumë viktimave të torturuara. Ekzistojnë sisteme të ndryshme torture. Nga djegia e qirinjve nën thembra deri tek përdredhja dhe thyerja e krahëve dhe gishtërinjve janë metodat më të mira.
Gjatë torturës, një gramafon luan këngë qesharake për të mbytur thirrjet për ndihmë të të torturuarve. Në një qeli kolektive ishte një djalë i dobët 15-vjeçar, pothuajse një fëmijë, i quajtur Franz Tausch. Një herë e morën natën për t'u marrë në pyetje. Nga Taushi i vogël, të cilit i kishin futur gjilpëra nën gishta dhe të cilit i ishin zhvendosur krahët, ata kërkuan një rrëfim se anëtarët e Partisë Fshatare Kroate kishin organizuar një atentat.
Më vonë, Franz Tausch u lirua nga burgu Hals i pafajshëm, por torturat vazhduan me brutalitet të shtuar. Në atë kohë, Hetschimowitsch, Djakowitz dhe Krndel u arrestuan gjithashtu. Ata iu nënshtruan torturave të tmerrshme: në trupat e tyre u futën gozhdë. Hetschimowitsch dhe Djakowitz u ekzekutuan më vonë pranë Marburgut (Slloveni.
Në burgun policor në Zagreb ka një qeli të quajtur qelia e vdekjes. Kur një i burgosur sillet në këtë qeli, do të thotë se ai është dënuar me vdekje nga policia. Në këtë qeli ka qenë edhe vajza me rastin e Butoracit . Ajo u torturua nga uria, kështu që të burgosurit e tjerë i siguronin fshehurazi ushqim. Më pas, ajo u vra me urdhër të shefit të policisë.
Tregtari Stefan Iawor, 53 vjeç, baba i dy fëmijëve, u torturua brutalisht më 1 nëntor 1929, në prani të shefit të policisë Bedekowitfch. Në ditët në vijim, ai u vra në prani të komandantit - Më tej u torturua nga klientët e stacionit policor, Boshko Panlelmitcin dhe polici Narançiq. Një herë ia lidhën duart dhe e varën në qeli. Ai qëndroi në këtë pozicion për një ditë të tërë. Kur ai refuzoi të bënte rrëfimin e kërkuar, torturat vazhduan. Për javë të tëra, ai u soll në

pyetje me barelë. I gjithë trupi ishte i zi nga gjaku. Më 27 janar 1930, Jawor më në fund u dorëzua në gjykatë, por plagët e tij nuk ishin shëruar ende.
Gruaja e tij, Ida Jawor, e cila gjithashtu u arrestua dhe e pa personalisht burrin e saj të torturuar, paraqiti një ankesë në gjykatën e Zagrebit më 19 nëntor 1929, pas lirimit të saj, me nr. I. 775-2-29, duke pretenduar brutalitetin e policisë. Por gjykata nuk mori asnjë masë, pasi sot në diktaturë nuk ka pavarësi gjyqësore. Ish-koloneli Begic u dënua gjithashtu në mënyrë të tmerrshme dhe Marko Hranilovic nuk ishte shef i policisë Beidepowitsch dhe komandanti lokal i Zagrebit, gjenerali Vielimarkoc, u rrah personalisht.
Më në fund, një xhandar në zyrën e shefit të policisë i futi një bajonetë në gjoks. Të gjitha rrëfimet e të arrestuarve në burgun policor të Zagrebit u nxorrën përmes torturës. Në përgjigje të protestave të avokatëve Dr. Unë nuk i rrah ata vetë; të tjerët janë atje për këtë.
Rastet që kam përmendur këtu përfaqësojnë vetëm një pjesë të vogël të mizorive të kryera nga diktatura serbe në Kroaci. Kroatët, të cilët u akuzuan krejtësisht të pafajshëm në Beograd, u torturuan brutalisht në burg. Tani ata qëndrojnë para gjykatës që shpall dënimet me vdekje pa apel. Ata duhet të shpëtohen nga xhelatët e Bselgradit, sepse u arrestuan në mënyrë të pafajshme, u torturuan në mënyrë të pafajshme, u sollën në mënyrë të pafajshme para gjykatës speciale - fajtorë vetëm sepse; ata janë kroatë!
Rasti i tyre është rasti! qindra e qindra të pafajshëm nën kroatët i kanë bërë thirrje tashmë Lidhjes së Kombeve për ndihmë. Asgjë nuk ka ndodhur deri më tani. Është e diskutueshme nëse do të ndodhë diçka, pasi Lidhja e Kombeve, siç e dimë nga përvoja, nuk i pëlqen të djegë gishtat në mosmarrëveshje të tilla të brendshme politike".
Referenca
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/jngcfzng1z/pages/1/articles/DIVL19?search=ferbischen+Greueltaten

Kafshët e paimagjinueshme të serbëve kundër kroatëve dhe boshnjakëve në vitin 1940
Mizoritë e paimagjinueshme të serbëve kundër kroatëve dhe boshnjakëve në vitin 1940. Në vitin 1940, trupat serbe dhe çetnikët masakruan si kroatët ashtu edhe boshnjakët në fshatrat Modriça dhe Gjakovë. Në gazetën "Eschers dnevnik", të botuar nga Gerhard Emskötter, lexojmë:
Në vitin 1940, trupat serbe dhe çetnikët masakruan si kroatët ashtu edhe boshnjakët në fshatrat Modriçë dhe Gjakovë. Në gazetën "Eschers diary", botuar nga Gerhard Emskötter, lexojmë:
"Bestialitete të paimagjinueshme të serbëve. Kroatët e lidhur me tanke dhe të tërhequr zvarrë për vdekje. DNB 27 Prill (PK) Vetëm tani, pas përfundimit të armiqësive në Serbi, kur ka ardhur koha për të thelluar dhe më thellë situatën sesa ishte e mundur gjatë orëve të shpejta të avancimit, po dalin në dritë ngjarje kronike të kësaj fushate.
Në mënyrë domethënëse, krahas raporteve për veprat e pakrahasueshme të lavdisë nga ushtarët gjermanë, ka edhe një numër në rritje të raporteve që zbulojnë tmerrësisht rrëmujën vrasëse me të cilën ndonjëherë përballeshim. Gjithsesi, të gjitha raportet e mëparshme për kafshët serbe janë tejkaluar nga deklaratat e bëra qeverisë kroate nga lideri i respektuar serb, avokati Dr. Orschanic nga Derventa.
Torturat serbe të Gjakovës dhe Modriçit
"Sipas këtij tregimi, aktet e mizorisë serbe ndodhën midis qyteteve boshnjake të Gjakovës dhe Modriçës, të cilat zor se mund të ishin kryer më brutalisht edhe nga torturuesit më të pamëshirshëm. Në atë ditë katastrofike, popullsia e Gjakovës u derdh nga shtëpitë e tyre, të gjithë duke marrë frymë si një psherëtimë e madhe e forcave ushtarake të Serbisë. Përtej

Savës në drejtim të Derventës, me siguri, nuk do të kalonte shumë kohë përpara se të shfaqej maja e shtizës së trupave gjermane.
Dhe pastaj - aty dukej se ishin: ushtarët e Adolf Hitlerit. Dy tanke të spërkatura me baltë po rrotulloheshin drejt burrave, grave dhe fëmijëve të mbledhur. Automjetet u afruan më shumë dhe u ndalën, ku u hapën kapakët e frëngjisë. Por kroatët dhe boshnjakët u zmbrapsën të tmerruar. Nga tanket nuk dolën ushtarë gjermanë ngjyrë gri, por burra me uniforma serbe dhe çetnik.
mizoritë serbe
"Pa hezitim, të tërbuar sepse kroatët kishin ngritur flamujt e tyre, banditët u vërsulën drejt civilëve të pambrojtur. Me kondakët e pushkëve, ata goditën verbërisht turmën, duke qëlluar egërsisht rreth tyre. Disa çetnik rrëmbyen pafuqishëm fëmijët që bërtisnin, rrëmbyen demin dhe pjesën më të madhe të atyre të varfërve në kokat e tyre. i sulmuar me tradhti u përpoq më kot të shpëtonte.
Të shtënat e vrasësve gjakatarë godasin shumë njerëz, duke shkaktuar plagë të rënda. Fati më i tmerrshëm, megjithatë, ishte kryetari i komunës së Gjakovës dhe një banor tjetër i qytetit. Çetnikët i kapën këta dy burra dhe ua grisën të gjitha rrobat dhe këpucët. Më pas fatkeqit i lidhën me litarë për tanket, me shpinë në tanke. Pastaj kriminelët, të udhëhequr nga një toger serb, u hodhën përsëri.
Gjurmët filluan të bluhen. Madje kaluan mbi një grua ulëritëse e cila më kot iu lut shejtanëve serbë për mëshirë . Dy kroatët lakuriq u tërhoqën zvarrë deri në Modritsch, ku më në fund u qëlluan, gjysmë të vdekur dhe të gjymtuar tmerrësisht. Por mizoritë e këtyre tankeve vrasëse nuk mbaruan me kaq. Në Derventa, çetnikët, përsëri të udhëhequr nga oficeri serb, shkuan në burgun e burgut, ku vuajtën pesë kroatë dhe dy myslimanë, të burgosur nga qeveria e Beogradit.
Dera e qelisë është prishur me kondakë pushke. Togeri serb thjesht thotë me një buzëqeshje cinike: "Bëhuni në dy rreshta", më pas nxjerr pistoletën dhe qëllon fatkeqit njëri pas tjetrit, duke hedhur granata dore midis të vdekurve. Dy nga të dënuarit që nuk u dorëzohen menjëherë plagëve të tyre të tmerrshme, tërhiqen zvarrë në oborrin e burgut nga turma.
Të burgosurit që rënkojnë shtypen kokë më kokë në një grumbull plehu derisa të mbyten. Pastaj banda frikacake e vrasësve largohet, sepse trupat gjermane tashmë po përparojnë në Derventë. Raporti është betuar nga shumë dëshmitarë të tjerë okularë. Ajo përbën dëshmi të re, të pakundërshtueshme se klika serbe, me terrorin e saj, shtypi brutalisht grupet e vlefshme etnike të ish-Jugosllavisë.
Shpata gjermane tani më në fund e ka zhdukur këtë rrëmujë vrastare Kurrë më nuk do të jetë në gjendje të shfryjë urrejtjen e saj kundër kroatëve, boshnjakëve, etj. Por rënia e tiranisë serbe shoqërohet përgjithmonë me veprat e përgjakshme të kryera nga përbindëshat brutalë në Save pranë Derventa.
Korrespondenti i luftës Gerhard Emskötter.
Referenca
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/nx72cv/pages/2/articles/DTL70?search=Serbischen+Greueltaten

Montenegrin General Vasovics murder of Çerçiz Topulli, Mustafa Qulli and 7 Shala tribesmen in 1912
Petrit Latifi
Pasi malazezët pushtuan Shkodrën, gjenerali Vasoviç arrestoi disa shqiptarë, duke përfshirë Mustafa Qullin dhe Çerçiz Topullin dhe 7 anëtarë të fisit të Shalës, të cilët u dërguan në një

kamp burgu në Podgoricë. Një javë më vonë, ata u vranë në një luginë afër Rencit.
Korrespondenca shqiptare nga Leo Freundlich shkruan:
“Albanian Correspondence raporton se disa ditë pas pushtimit malazez të Shkodrës, gjeneral Vesovic arrestoi dhe dërgoi në kampin e burgut në Podgoricë një numër shqiptarësh, mes tyre edhe nacionalistët shqiptarë Mustafa Qulli dhe Çerkis Topulli.
Një javë pas dëbimit të tyre, trupat e dy dhe shtatë Malissors nga fisi Shala, të cilët po ashtu ishin arrestuar, u gjetën në një luginë afër Rencit. Ata ishin qëlluar gjatë rrugës.
Mustafa Qulli ishte një nacionalist i ri me prirje ideale, i cili deri në vitin 1914 kundërshtoi fuqishëm përpjekjet e Italisë në Shqipëri. Ai ishte reporter i Korrespondencës Shqiptare”.

Referenca
http://www.albanianhistory.net/1916_Freundlich_Albanische-Korrespondenz/de/index_htm_files/1916_Freundlich_Albanische-Korrespondenz.pdf

Detaje të krimeve të luftës dhe mizorive serbe kundër shqiptarëve në vitin 1912
Petrit Latifi
Në vitin 1913 gazeta gjermane “Der Elässer” botoi një artikull ku përshkruante me hollësi mizoritë dhe masakrat serbe kundër shqiptarëve.

Serbët dogjën 150 fshatra midis Novi Pazarit dhe Manastirit
“Ndërmjet Novi Pazarit dhe Manastirit, deri më tani më shumë se 150 fshatra janë djegur në tym dhe flakë, popullata e fshatrave të tëra janë vrarë ose përzënë, kështu që edhe kolonizimi i gjerë do të ishte i vështirë për të gjeneruar fuqi punëtore edhe për zonat më të pakta të populluara më parë. Vetëm në Kosovë, 13 fshatra ranë viktimë e luftës së serbëve të këtushëm në këtë luftë.
Trupat serbe mbushën grykën e Kaçanikut me kufoma shqiptare
“Shqiptarët në rajonin e Ferizajt mundën të shpëtojnë jetën e tyre vetëm duke ikur. Në luginën e Kaçanikut është një grykë ku edhe tani, ku bora ka mbuluar një pamje të tmerrshme, ende shihen eshtrat e disa qindra shqiptarëve, të cilët të rrethuar nga serbët u masakruan pa paralajmërim dhe kishin rënë, të gjallë apo të vdekur, në grykën shkëmbore”.
Shqiptarët do të pushkatoheshin thjesht se kishin veshur një plis
“Konsulli shqiptar në konsullatën austro-hungareze në Uskub mori një paralajmërim nga një oficer serb që të hiqte fesin e tij të bardhë, i cili e identifikonte atë si shqiptar, ose rrezikonte të pushkatohej nga ushtarët serbë.
Ushtarët serbë vranë të burgosur turq dhe shqiptarë në Beograd
“Në Novibazar, 95 të burgosur shqiptarë dhe turq, të cilëve u ishte premtuar paqe nëse do t'i bindnin bashkatdhetarët e tyre të linin armët dhe të fillonin vetë negociatat, u qëlluan për vdekje. Nga 800 të burgosurit e sjellë në Beograd dhe të internuar, asnjë i vetëm nuk ishte nga Novibazari.
Bandat serbe përbëheshin nga të dënuar, zjarrvënës dhe grabitës
“Për një muaj para pushtimit të trupave të rregullta, bandat serbe ishin mbledhur në pjesën jugore të vendit, disa prej të cilave përbëheshin jo vetëm nga popullsia e rregullt, por edhe nga të dënuarit e amnistuar së fundmi, aventurierë, zjarrvënës dhe grabitës famëkeq që gjithmonë e kishin bërë kufirin të pasigurt.
Ushtarët serbë kapën, torturuan dhe varën një boshnjak që ikte nga Plevlje
"Ter Beh Bajroviç nga Plevelje, i cili donte të ikte në Bosnje me familjen e tij dhe për këtë arsye sigurisht që nuk ishte më një kërcënim për trupat serbe, u gjuajt në kufirin e Bosnjës

dhe u var pas torturave. Fakti që bagëtitë e shqiptarëve u morën me forcë dhe u pushkatuan sirtët, nuk është më asgjë e veçantë."
Referenca https://www.numistral.fr/ark:/12148/bpt6k3014038j/f1.item.r=albanesische.zoom#

Vrasja e fëmijëve nga ushtarët serbë në fshatrat shqiptare në vitin 1912

Petrit Latifi

Në vitin 1912, gazeta gjermane “Unterinntaler Messenger” botoi një artikull duke shkruar se konsulli austriak në Prizren kishte marrë informacion se trupat serbe do të vrisnin fëmijë shqiptarë deri në moshën 8-vjeçare. Cituar nga artikulli:

“Ai raport zyrtar i konsullit përmbante të dhëna për mizoritë e tmerrshme të trupave serbe në zonën përreth Prizrenit kundër shqiptarëve, ai thoshte se: Shqiptari i pambrojtur Popullsia po masakrohet fshat më fshat dhe me sa duket po shfaroset sistematikisht deri në fëmijët tetëvjeçarë.

Që nga ky raport, i cili mund të ketë qenë mjaft i papërshtatshëm për personalitetet përgjegjëse serbe, të gjitha kontaktet me Konjulin janë ndërprerë. As pyetjet zyrtare telegrafike nuk arrijnë tek ai dhe përgjigja e qeverisë serbe ndaj kërkesës për informacion është një ngritje supet dhe një justifikim i bazuar në vështirësitë e veçanta të komunikimit në kushtet aktuale ushtarake.

Çështja se çfarë ka ndodhur mbetet e pazgjidhur, por fakti i padyshimtë është se një përfaqësuesi të monarkisë, të mbrojtur me të drejtën ndërkombëtare, në njëfarë mënyre i është hequr mundësia për të ushtruar detyrën dhe liria që i takon sipas ligjit ndërkombëtar dhe vetëm pas vendosjes së administratës serbe në Prizren.

Izolimi i tij i dhunshëm nga bota e jashtme është një manifestim i jashtëterritorialitetit, siç nuk është parë prej vitesh në Evropë. Në çdo kohë, trajtimi armiqësor ndaj një konsulli apo ambasadori është konsideruar si fyerje për atë shtet dhe nga kjo mund të vlerësohen qëndrimet që Serbia shpreh ndaj monarkisë dhe poshtërimet që ajo beson se mund t'i shkaktojë Hungarisë Lindore.

Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63014/1/23.11.1912/378852/1/filterId
-63014%01378852%014624985-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html

Kur grekët vranë pabesisht patriotin shqiptar Goni Katundi në 1913

Petrit Latifit

Në vitin 1913 gazeta “Innsbrucker Nachrichten” raportonte nga Vlora se ushtarët grekë arrestuan shqiptarin Gon Katundi dhe e shoqëruan në burgun e Fibrinit. Rrugës u vra nga grekët. Gazetat greke të asaj kohe nxisnin urrejtje ndaj shqiptarëve në popullsinë greke.

“Valonë, 25 shtator. Nacionalisti shqiptar Goni Katundi u arrestua nga grekët në Koricë dhe u shoqërua në burgun e Fibrinit. Rrugës Katundi u qëllua nga eskorta e tij. Gazetat greke po nxisin popullatën në dhunë ndaj shqiptarëve.
Goni Katundi përmendet ndër luftëtarët e tjerë shqiptarë të kohës
“Teqetë bektashiane ishin qendra të veprimtarisë atdhetare, shkova në teqenë e Qatromit ku u miqësova me Dervish Ramadanin, i cili më foli për Shqipërinë dhe, duke filluar nga viti 1900, më mësoi të lexoja alfabetin kombëtar. Shkoja në furrë në Korçë dhe vizitoja gjithmonë kafenenë shqiptare ku takoja Gavrilkën, e cila ishte kameriere dhe më prezantoi një libër kamerier. te Themistokli Gërmenji, doktor Haki Mborja, Qamil Panariti, Mihal Grameno e Goni Katundit etj.”1
Goni Katundi thuhet se ka ndihmuar shqiptarët të migrojnë në SHBA në vitin 1901 (nëse është i njëjti Goni Katundi)
“Për shembull, një shqiptar i quajtur Goni Katundi erdhi në West End në vitin 1901 dhe siguroi që shumë shqiptarë të vendoseshin këtu pas tij (Demo, 1960;21). Shqiptarët, si kombet e tjera, u ndikuan nga njëri-tjetri dhe migruan në vende ku ishin më së shumti afër njëri-tjetrit.”2
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/25.09.1913/315361/6/filterId
-62980%01315361%013940767-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html
https://yolpedia.eu/wp-content/uploads/2025/01/THE_ALBANIAN_BEKTASHI-1.pdf ↩
https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2662374 ↩

Kur ushtarët serbë vranë edhe macet dhe qentë e shtëpive shqiptare në vitin 1913
Petrit Latifi
Në gazetën gjermane “Tiroler Volksbote” të vitit 1913 mund të lexojmë se gazeta serbe ishte e tmerruar nga mizoritë serbe ndaj civilëve shqiptarë. Shqiptarët që u dorëzuan u vranë, kufomat u hodhën në zjarr, nënat që vraponin për të shpëtuar fëmijët e tyre nga zjarret u qëlluan, u vranë edhe mace e qen.
“Mizoritë e tmerrshme serbe.
Mënyra se si serbët e shtypën kryengritjen e fundit shqiptare ishte aq e tmerrshme sa që tani po bëhet e tepërt edhe për serbët më të mirë. Gazetat e tyre, duke u dridhur, raportojnë, ndër të tjera, edhe detajet e mëposhtme të flokeve. Disa shembuj:
Shqiptarët që u dorëzuan u vranë
Pas rrethimit të Strugës, Dibrës dhe Peshkopejës, shqiptarët u përqendruan afër Prizrenit, ku u rrethuan nga një kolonë serbe. Një letër zyrtare i thoshte botës në atë kohë se të rrethuarit nuk donin të dorëzoheshin, por kjo është gënjeshtër! Turma e madhe hodhi menjëherë armët, më pas u nda në grupe prej dhjetë vetësh dhe u pushkatua! Trupat kishin vendimin e përgjithshëm për t'i marrë ata robër.
Të vrarë edhe pse ata kërkuan jetën e tyre

Regjimenti i 10-të dhe i 18-të vepronin në zonën e Ljumës. Regjimenti i 10-të ishte në detyrë poste dhe u befasua dhe u hodh prapa nga shqiptarët në ditët e para. Pas ardhjes së regjimentit të 18-të me 6 armë, shqiptarëve iu desh të tërhiqeshin në fluturim të egër. Shumë u kapën dhe u lutën për jetën e tyre. Ata përfunduan me disa goditje bajonetë ose një goditje në kokë.
Midis Prizrenit dhe kufirit shqiptar shtrihen afërsisht 15 fshatra shqiptare, banorët e të cilëve fillimisht i ishin bashkuar lëvizjes kryengritëse. Pasi u shpërndanë çetat, ata ikën në fshatrat e tyre të lindjes, ku prisnin trupat serbe si nënshtetas bijnor. Ata shpresonin për mëshirë. Por vendimi ishte: "Pa mëshirë, pa falje!"
Trupat serbe vranë 83 shqiptarë
Dy fshatrat e para u rrethuan. Togeri komandant urdhëroi kryetarin e fshatit të mblidhte të gjithë të rriturit, 83 në numër, dhe t'i pushkatonte menjëherë.
Ciganët morën pjesë në masakër
"Në fshatrat e tjera, shqiptarët e kapur i lidhnin në grupe prej 40 vetash dhe i vrisnin me thika. Kjo e bënte atë më të lirë. Mes ushtarëve ishte edhe një cigan që kishte kënaqësi të veçantë në këtë detyrë".
Ushtarët serbë vranë edhe qentë dhe macet
Por kjo nuk është e gjitha. Në fshatrat e goditura, të gjithë banorët, deri te qeni i fermës dhe macja e shtëpisë, duhej të thereshin. Gratë dhe fëmijët, mes klithmave të tmerrshme dhimbjeje, u goditën me bajoneta ose thikë, ose u qëlluan. Shtëpive u dogjën të gjitha; u qëlluan nënat që të tmerruara u përpoqën të futeshin në shtëpitë e djegura për të shpëtuar fëmijët e tyre.
Trupat serbe i hodhën në zjarr kufomat e shqiptarëve
Të vdekurit dhe të plagosurit janë hedhur në flakë. Pse të shqetësoheni për t'i varrosur? Disa gra u përpoqën të bënin rrugën e tyre nëpër male. Por edhe atje persekutori i pamëshirshëm i kapi pasi ua shkatërroi fshatrat. Çfarë ndodhi atje, askush nuk mund të thotë; të prekurit nuk janë më mes të gjallëve. Fshatrat fqinje të krishtera morën përsipër kujdesin e tufave të mbijetuara.
“Në jug të Serbisë mbretëron paqja. Nuk ka mbetur njeri që mund të ngrihet!…” Kështu thonë gazetat serbe, të cilëve ushtarët e tyre i raportojnë me tmerr.
E gjithë bota është e indinjuar nga këto mizori; vetëm gazetat tona socialiste heshtin dhe shtrijnë mbi to petkun e bamirësisë së tyre të kuqe. Serbët janë, në fund të fundit, miqtë e tyre të dashur, veprimet e të cilëve i kanë mbrojtur tash e një vit të tërë. Vetëm kohët e fundit, kur Gjermania i ndaloi vrasësit serbë, miqtë e kuq të njerëzimit bërtisnin të indinjuar për një shtypje të tillë të popullit të mirë serb. Po, po, të njëjtët vëllezër, të njëjtat kapele.”
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/36/1/14.11.1913/122329/9/tiffMode-tiff.html

Krimet e luftës serbe kundër shqiptarëve të krishterë të Kosovës dhe Maqedonisë në vitin 1913
Petrit Latifi
Në vitin 1913, gazeta “Tiroler Stimmen” botoi një artikull duke iu referuar burimeve të ndryshme si Berjelbe, Trentinto, Arqipeshkvi Marconi dhe organizatës “Germania” me

artikullin “Shqipëria dhe Kisha Katolike”, të cilët të gjithë iu referuan mizorive serbe kundër katolikëve dhe myslimanëve shqiptarë në Kosovë dhe Maqedoni.
“Mizoritë kundër shqiptarëve katolikë, të kryera nga malazezët dhe serbët, përbënin një karakteristikë thuajse të vazhdueshme në raportimin për Luftën Ballkanike. Por ato ishin gjithashtu ndoshta gjërat më të shëmtuara dhe më të egra që prodhoi kjo luftë. Shpesh, bëheshin përpjekje për të minimizuar ose mohuar plotësisht raportimet e këtyre mizorive që dilnin jashtë vendit.
Por herë pas here, raportet dolën në sipërfaqe dhe u vërtetuan. Për shembull, Trentino së fundi botoi disa letra nga Kryepeshkopi Marconi, në të cilat konfirmohen plotësisht dhe pa mëdyshje raportet për mizoritë e kryera nga serbët dhe malazezët në Shqipëri. Pak ditë më parë, Germania përshkroi mizori të ngjashme në një artikull të titulluar “Shqipëria dhe Kisha Katolike”.
Organi i qendrës së djathtë theksoi gjithashtu detyrimin e Gjermanisë dhe Hungarisë, e cila, jashtë protektoratit të saj mbi katolikët e Shqipërisë, për interesat e saj më të mira dhe interesat e njerëzimit, të dalë nga rezerva e saj.
Në shkrimin, i cili përfundoi me një apel drejtuar katolikëve të Gjermanisë për t'iu ofruar ndihmë materiale shqiptarëve të shtypur, ndër të tjera thuhej: Vëmendja e përgjithshme drejtohet me padurim Familjariteti është i pranishëm sot në Maqedoni. Si do të kalojë ky popull i vogël? Për një kohë të gjatë, ajo ka luftuar me zell për pavarësinë e saj; për vite me radhë kundër Güngörenjoć-it, dhe tani kundër pushtetit sovran mbi serbët dhe malazezët. Pozicioni i këtij populli të vogël nuk është i rëndësishëm për çështjen evropiane. Por këtu nuk po flasim për këtë. Duhet theksuar se Kisha e Vjetër është e interesuar për mënyrën se si po shkojnë gjërat në Maqedoni, aq më tepër që Austria e ka mposhtur protektoratin ndaj katolikëve romakë të Maqedonisë dhe ditët e fundit ka shpërthyer një persekutim i katolikëve në rrethin shqiptar të Ipetit, dhe tashmë ka ardhur edhe martirizimi.
Vrasja e At Angelus Baliq
Françeskani At Angelus Baliç, një shqiptar vendas, në moshën 43 vjeçare, i cili kishte refuzuar vazhdimisht të konvertohej në përçarje, u masakrua para syve të famullitarëve të tij të konvertuar me forcë. Ndërsa ishte ende në krahët e tij, heroi deklaroi: "Jo, nuk do ta braktis besimin tim dhe as nuk do të thyej zotimet e mia". Sa të tjerë mund ta ndjekin atë, apo ndoshta e kanë ndjekur tashmë?
Një gjë është e sigurt: nëse Shqipëria nuk bëhet e pavarur, por inkorporohet në një nga shtetet shqiptare, atëherë fati i 200.000 katolikëve të Shqipërisë është i vulosur. Ose do të detyrohen menjëherë të kalojnë në përçarje, siç ndodh në Ibel, ose do të zhyten dalëngadalë në përçarje dhe kështu Kisha do të humbasë shpresën e saj të fundit për të rifituar shqiptarin, duke humbur Shqipërinë me katër dioqezat e saj (duke përfshirë tre dioqeza graduale).
Të gjitha këto kanë një popullsi vendase shembullore. Fati i Shqipërisë nuk mund të jetë çështje indiferente nga ky këndvështrim, përveç keqardhjes që duhet të na frymëzojë gjendja e trishtuar e bashkëbesimtarëve tanë, e cila mund të përkeqësohet edhe më shumë nga persekutimi i mundshëm i katolikëve në mbarë Shqipërinë.
Gazetat kanë raportuar gjerësisht për mizoritë e kryera nga serbët dhe malazezët, por më 10 shkurt, një shqiptar që ishte në humor të mirë ndaj autorit të këtyre rreshtave shkruante: Asnjë gazetë, qoftë edhe ajo që shpesh është e prirur për të ekzagjeruar tragjeditë, nuk ka raportuar ende sa duhet mizoritë e kryera ndaj shqiptarëve. Mizoritë janë të papërshkrueshme.
Më 21 mars, Berjelbe shkruante: Të paktën për këtë, e kam të pamundur t'ju dërgoj një raport të saktë. Ju duhet të dridheni, ne jetojmë në kohën e Arias. Mund t'ju them me siguri

se vetëm në Kosovë janë masakruar 30.000 shqiptarë, duke përfshirë gra dhe fëmijë, numri i të cilëve shkon në të paktën 4.000. Në rrethin e Gjilanit janë shkatërruar 59 fshatra shqiptare, në rrethin e Uskub 12, në rrethin e Dibrës 24 dhe në rrethin e Prizrenit, më saktësisht në Lumë, 32 fshatra. E njëjta gjë ka ndodhur në Gjakovë, Pejë, Ferizaj, Prishtinë, Tetovë, Gostivar, Kumanovë dhe Balankë – është pothuajse e pabesueshme. Nuk mund ta imagjinoni se çfarë na ka ndodhur në këtë luftë. Në Pejë, 15 ditë më parë u vra një prift françeskan".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62968/1/04.04.1913/285606/1/tiffMode-none.html

Gazetat evropiane që mbulojnë mizoritë serbe në territoret shqiptare (1912-1915)
Petrit Latifi
Artikulli vijues citon gazeta të ndryshme evropiane pas krimeve serbe të luftës dhe mizorive serbe në trojet shqiptare të viteve 1912-1915.
Serbian atrocities in Gjakova, Prizren, Drenica, Dibra and Luma
"Për shumë javë këtu është e qartë për të gjithë se kjo grevë e madhe ishte e pashmangshme. Lëvizjen e kanë nxitur Isa Boletinimi, Bajram Curi dhe Riza Beu në Gjakovë. Refugjatë të panumërt nga territoret e pushtuara nga serbët u dyndën atje për muaj të tërë. Secili prej tyre solli lajme të reja, të tmerrshme për veprimet serbe kundër popullatës shqiptare.
Mizori dhe vrasje u raportuan nga Kosova, Dibra dhe shumë vende të tjera. Në Prishtinë, të gjithë liderët shqiptarë u burgosën. Në Drenicë thuhet se janë ekzekutuar ata pjesëtarë të popullatës shqiptare që kundërshtuan autoritetet serbe. Gjakova e Krasniqë u prenë si lepuj rrugës për në Gjakovë e Prizren.
Para shpërthimit të kryengritjes, ndodhi incidenti i mëposhtëm: ushtarët serbë kapën dhjetë shqiptarë të Lumës që po përpiqeshin të iknin në Prizren dhe i sollën para gjeneralit Zhivkoviq. Ai qortoi oficerët që drejtonin kolonën, duke thënë: "Ju kemi thënë shumë herë se nuk kemi nevojë për shqiptarë të kapur, më mirë do t'i shoh varret e tyre! Ky veprim kundër popullsisë shqiptare ishte shkaku i drejtpërdrejtë i kryengritjes shqiptare."1
Mizoritë malazeze në Ponoshevc të Rekës më 1915
"Korrespondenca shqiptare" raporton nga Shkodra: Kohët e fundit ka pasur një numër në rritje të raportimeve të tmerrshme për mizoritë e kryera nga malazezët ndaj shqiptarëve në territorin e ri malazez.Sipas një raporti nga Malësia, malazezët së fundi kanë kryer një masakër të tmerrshme në mesin e banorëve të fshatit Ponoshevc të Rekës, 6 kilometra në perëndim të Gjakovës, në perëndim të Gjakovës. , duke përfshirë gra dhe fëmijë, në këtë fshat, i cili kishte 56 shtëpi".2
Gazeta gjermane që i etiketon serbët si "të etur për gjak".
"Serbët gjakatarë"3
Shqiptarët nuk e tolerojnë serbishten mizorisht
"Pala shqiptare pretendon se shqiptarët po qëndrojnë kundër shtypësve serbë, sepse ata nuk mund të tolerojnë më mizoritë e tyre, duan të durojnë mizoritë e tyre. Serbët i portretizojnë shqiptarët si ngatërrestarë."4
Masakra në Kaçanik dhe Prizren
"Në zonën e Kaçanikut dhe Prizrenit thuhet se serbët kanë shkatërruar disa fshatra dhe kanë masakruar popullatën shqiptare. Një raport thotë se demarkacioni shqiptar i zgjidhjes

së tyre nuk është afruar. Rezistenca e re po shfaqet nga shtetet e Ballkanit. 30.000 trupa serbe janë mbledhur nga Uskub dhe Pejë dhe po marshojnë kundër Shqipërisë.
Grabitje, plaçkitje, vrasje dhe përdhunime
Nga Serbia e Re vijnë edhe raporte, sipas të cilave autoritetet ushtarake në zonat kufitare të Serbisë së Re kundër Shqipërisë kanë vazhduar shtypjen e elementit shqiptar në mënyrën më të tmerrshme. Në përgjithësi preken grabitjet, plaçkitjet dhe vrasjet si dhe aktet e dhunës ndaj grave dhe vajzave shqiptare. të marshimit të fundit serb".6
Mizoritë serbe vazhdojnë
Mizoritë serbe vazhdojnë ende. Korrespondenca shqiptare raporton nga Beogradi: Raportet që vijnë nga e gjithë Serbia e Re bëjnë të ditur se në territoret e sapopushtuara autoritetet serbe po ndërmarrin veprime të ashpra kundër popullsisë shqiptare dhe bullgare, duke i lënë ata në mëshirën e autoriteteve dhe komitabshinjve serbë.
Autoritetet serbe nxorën jashtë ligjit shqiptarët nga Mitrovica, Brobonishtë, Selac dhe Drenica dhe i dëbuan familjet
"Sipas dispozitave të jashtëzakonshme që ka nxjerrë qeveria serbe për territoret e pushtuara, një numër i madh i refugjatëve janë shpallur të jashtëligjshëm nga autoritetet.Në Mitrovicë Telal njoftoi se autoritetet kanë shpallur 23 shqiptarë nga Brobonishta, 7 nga Liptovaci, 1 nga Boletini, 3 nga Mitrovica dhe 3 nga Selaci.
Familjet e këtyre personave të jashtëligjshëm së shpejti do të dëbohen dhe do të vendosen me forcë në një pjesë tjetër të Serbisë. Në Mitrovicë janë arrestuar 28 shqiptarë. Në Drenicë nga komisarët serbë u vranë disa shqiptarë krejtësisht të pa përfshirë në ngjarjet politike, pa marrë asnjë masë autoritetet kundër vrasësve. Shumë banorë shqiptarë emigruan ose u larguan në territorin e Shqipërisë autonome."7
Serbët dhe grekët garojnë për të shfarosur shqiptarët
"Serbët dhe malazezët garojnë me njëri-tjetrin për të shfarosur të gjithë racën shqiptare, për të rrënuar tmerrësisht vendin dhe për të dënuar mbetjet e mbijetuara në varfëri të hidhur për dekadat e ardhshme. Edhe grekët po marrin pjesë në këtë punë shkatërrimi. Në të njëjtën kohë, të gjitha palët po punojnë për ta bërë këtë shtet sa më të vogël të mundshëm nga shteti dhe e ardhmja. mbështetet nga Franca dhe Rusia."8
Serbët varën kapedanët shqiptarë
"Sipas një raporti grek nga Dusrazzo, 20 krerë shqiptarë dhe shumë njerëz të tjerë u varën nga serbët."9
Serbët që vrasin të burgosurit e luftës
"Shqiptarët protestojnë-testojnë kundër infektimit të shqiptarëve në Kosovë. Në fshehtësi u vranë edhe robërit e luftës shqiptarë. Shqiptarët nuk do ta pranojnë kurrë copëtimin e Shqipërisë dhe më mirë do të vuanin."10
Malazezët bombarduan manastiret dhe jetimoret shqiptare
"Vrasjet e egra të katolikëve, konvertimet e dhunshme dhe masakrat e shqiptarëve që ia lejojnë vetes malazezët dhe serbët, shtrëngimi i vaporit tonë tregtar "Skodra" nga malazezët, bombardimi i manastireve dhe jetimoreve në Shkodër, më në fund e kanë zgjuar Kontin Berchtold".
Varja masive e shqiptarëve të Gjakovës
"Në gjithë Monarkinë, thuajse çdo ditë kishte raportime për mizori të kryera nga serbët dhe malazezët në dy vitet para qershorit 1914, duke përfshirë edhe varjet masive të shqiptarëve në Gjakovë."12 13
Shqiptarët u rrahën me shpata derisa u konvertuan
"Korrespondenca shqiptare" raporton nga Uskub për mizoritë e fundit të serbëve ndaj popullatës shqiptare në Uskub, Gjakovë dhe Pejë, ku thuhet se janë rekrutuar shqiptarë, si

ata nga Bieli. Me sa duket, janë rekrutuar serbët në Kabajid afër Prizrenit. Në Gjakovë dhe Pejë, myslimanët janë bërë të zhveshur dhe katolikë. shpata”.14

Referencat

https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/qsrk3h78sm/pages/1/articles/DIVL39?search=Albanie ↩
https://viewer.eluxemburgensia.lu/ark:70795/g24vnv/pages/1/articles/DTL55?search=Albanie ↩
https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=wez&datum=19130514&seite=1&zoom=33&query=%22albanese%22&ref=anno-search↩
https://zentralgut.ch/fullscreen/991001666319703976_1913/363/LOG_0106/ ↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/3/1/11.03.1913/4731/6/filterId-3%014731%0142269-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/3/1/09.04.1914/4890/1/filterId-3%014890%0143963-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html ↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62968/1/18.11.1913/285685/2/filterId-62968%01285685%013506511-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html ↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62968/1/30.04.1913/285586/1/filterId-62968%01285586%013505897-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html ↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62997/1/14.08.1915/360175/4/filterId-62997%01360175%014480476-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html ↩
https://rapportgallica.bnf.fr/recherche?query=(dc.identifier+all+%22bpt6k30139175%22)+and+(gallica+any+%22albanesische%22)&aig=36&mb=2&lang=en ↩
https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/5624976.pdf ↩
https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13507486.2018.1474179 ↩
Situata në Shqipëri”, Fremden-Blatt, 23 shtator 1913 (botimi i mbrëmjes) 1. ↩
https://sbc.org.pl/Content/572077/PDF/iv610827-1913-43-0001.pdf ↩

Mizoritë malazeze kundër shqiptarëve të Bunës, Millës dhe Samrishit në vitin 1912
Petrit Latifi
Në vitin 1912, Innsbrucker Nachbrichten botoi një ditar udhëtarësh kur ai vizitoi Shkodrën gjatë pushtimit malazez. Në Bunë, afër portit të Samrishit, kishte shqiptarë që iknin nga mizoritë malazeze, duke thënë se malazezët kishin masakruar familje dhe kishin sulmuar fshatin Millë.
Në vitin 1912, Innsbrucker Nachbrichten botoi një ditar udhëtarësh kur vizitoi Shkodrën gjatë pushtimit malazez. Në Bojanë, pranë portit Samrish, kishte shqiptarë që po iknin nga mizoritë malazeze, duke deklaruar se malazezët kishin masakruar familje dhe kishin sulmuar fshatin Millë.
Në vitin 1912, Innsbrucker Nachbrichten botoi një ditar udhëtimesh kur ai vizitoi Shkodrën gjatë pushtimit malazez. Në Bojanë, afër portit të Shamriqit, kishte shqiptarë të arratisur nga krimet malazeze, duke thënë se malazezët masakruan familjet dhe sulmuan fshatin Millë.
“Raporti origjinal nga teatri malazez i luftës.
Tashmë lufta ishte në lulëzim të plotë kur unë nga Shkodra, ku mbërrita më 8 tetor. Pas një vizite arbitrazhi në Konsullatën Austro-Hungareze hipëm me një makinë të mjerueshme për në vendin e uljes së Shkodrës, nga ku një vapor i vogël lumi i çon udhëtarët në rrjedhën e Valbonës së Bunës në portin e vogël shqiptar të Samrishit […]
[...] Pastaj shohim batalion pas batalioni me Sack dhe kthehemi në qytet në veri dhe perëndim duke bllokuar lartësitë e Taraboshit.
[...] Pas dy orësh vonesë të detyrueshme, më në fund u nisëm. Mezi kemi kaluar disa kilometra, të përshkuar nga rryma e fortë, kur ndeshim rreshta të pafundme shqiptarësh myslimanë të arratisur në bregun verior. Ne ndalemi për një moment për t'i marrë në pyetje. Ata na shikojnë me sy të çmendur, të mbushur me tmerr dhe frikë nga vdekja dhe nxitojnë në heshtje përgjatë shtegut të ngushtë buzë lumit, pranë nesh, një turmë e dhimbshme.
[….] Diçka aromatike dhe gri ngrihet mbi fushën e gjelbër dhe pas kreshtave malore. Këto nuk janë mjegull, po digjen fshatra: një, dy, një tjetër atje, katër, pesë […]
Në Samric, ne duhet të ndërrojmë trenat. Nga këtu, ne udhëtojmë me avulloren austriak Lloyd “Skutari”, fillimisht në Bojana për në Medua, pastaj në detin Adriatik për në Cattaro. Ndërsa jemi gati të largohemi nga Samriqi, dy fermerë shqiptarë nxitojnë të dalin nga fushat, duke vajtuar dhe duke vajtuar, në breg. Pantallonat e tyre të bardha të ndjera janë skuqur nga gjaku duke bërtitur: "Ata vranë gjithë familjen tonë! Sot në mëngjes ata sulmuan, masakruan dhe dogjën gjithçka. A nuk na ndihmon njeri?"
Malazezët qëlluan në drejtim të varkës

“[…] U nisëm. Në kthesën e parë të lumit, ndërsa i afrohemi bregut jugor, duke ndjekur kanalin e thellë dhe duke parë në një grup të dendur drejt shkurreve të padepërtueshme përgjatë bregut të lumit, dëgjojmë një thirrje të fortë: Basf! mezi më shumë se njëqind hapa Anijet mbeten të padukshme ata të cilëve u kanë kaluar plumbat, menjëherë bien në trungje.

Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/12.11.1912/314730/1/filterId-62980%01314730%013930139-query-Albanesische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1930%5D-filterF_type-Newspaper.html

Serbia përdori urinë për të vrarë shqiptarët në vitin 1913
Petrit Latifi
Në vitin 1913, Serbia përdori urinë si një metodë lufte për të vrarë shqiptarët duke i ndaluar tregtarët të blinin dhe të shisnin mallra në tregjet shqiptare.
“Përpjekja e dëshpëruar e Shqipërisë.
Lajme të zymta vijnë çdo ditë nga Shqipëria. Trimat, që luftojnë për pavarësinë e tyre, për fenë, për ekzistencën e tyre dhe që po rrokin armët për të hedhur zgjedhën e tiranëve të rinj, kanë filluar luftën e tyre për jetë a vdekje. Me mijëra bijtë e Malisisë zbresin nga malet dhe me gëzim ndjekin shtytjen për atdheun. Të parezistueshëm, të pamposhtur, shqiptarët po vrapojnë kundër trupave armike dhe po vendosin flamurin e tyre të ri kombëtar në qytetet në muret e të cilëve valëviteshin ende dje flamujt serb.
Në Shqipërinë serbe gjaku shqiptar derdhet në përrenj dhe në Gusinje qeveria malazeze dërgon shqiptarë në masë. Në Cetinje dhe Beograd, me sa duket është në mendje i njëjti synim: të fshihet nga faqja e dheut racën e urryer shqiptare. Aty ku nuk mjaftojnë plumbi dhe topat, përdoret arma më e dënueshme dhe mizore e shfarosjes: uria.
Qeveria serbe synon ta zbatojë këtë metodë të sprovuar jo vetëm në Shqipëri, por edhe në Maqedoni. Siç njoftojnë nga Elbasani, autoritetet serbe nuk duan të lejojnë hyrjen e tregtarëve maqedonas në tregjet serbe. Është duke u ndalur qarkullimi i vagonëve nga Maqedonia drejt territoreve serbe.
Serbia po mobilizon një trupë të tërë ushtrie për të përmbysur shqiptarët, ose siç thonë në Beograd, për t'i qetësuar ata. Por Serbia po lufton në territorin armik dhe së shpejti do të detyrohet të thërrasë trupa dhe rezerva shtesë. Tani për tani Serbia ka të bëjë vetëm me një front; megjithatë, ka shenja që mund të konsiderohen si paralajmërues të trazirave në Maqedoni.

E kapur mes dy zjarreve, Serbia mund ta gjejë veten në një pozicion për të përjetuar fatin e Bullgarisë. Çfarë do të zhvillohet nga luftimet aktuale është ende e pasigurt. Vetëm një gjë është tashmë e sigurt: një luftë po fillon atje poshtë në Ballkan që do të jetë e pashembullt në brutalitetin, mizorinë, mizoritë dhe keqbërjet e saj.
Dhe Evropa? A do të qëndrojë duarkryq Evropa? A nuk ka vërtet asnjë mjet për të parandaluar masakrën çnjerëzore? Ideja e ndërhyrjes ekziston për më shumë se një arsye; Ndërhyrja evropiane do të ishte një kërkesë e njerëzimit dhe, në të njëjtën kohë, e mençurisë politike. Por, për fat të keq, fjala e Fuqive të Mëdha është bërë një armë e mprehtë në top. Nëse Evropa, ose më mirë fuqitë e mëdha, përfaqësohen nga njerëz që ende zotërojnë një shkëndijë të ndjenjës së detyrës dhe respektit për veten, ato duhet të ndërhyjnë medoemos dhe t'i japin fund vrasjes; sepse Europa nga të gjitha vendet e ka fajin për gjithçka që ndodh në Shqipëri".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63023/1/30.09.1913/385280/4/filterId-63023%01385280%014703308-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

Kur serbët do t'i prisnin duart, këmbët, veshët dhe kërthizat e shqiptarëve në vitin 1913
Petrit Latifi
In 1913, the Alpenländer-Bote reported on Serbian atocities in the Albanian villages of Lleshaj, Bishtan, Smaçi, Krasniq, Mazniku, Ciftlik, Shabel and Dushkajë.
"Është praktikisht e pamundur të imagjinohet sesi i gjori Balti shqiptar u keqtrajtua nga grekët dhe serbët. Mjaftojnë disa shembuj shumë të besueshëm. Për shembull, raportohet: trupat serbe pushtuan fshatin Eschai, që ndodhet në territorin shqiptar, dhe u përpoqën të çarmatosnin banorët. Kur ata rezistuan, i gjithë fshati u asgjësua dhe u dogj një shtëpi, duke përfshirë gra dhe 7. gjallë."
Bisthan, Smaçi, Krasniq, Mazniku and Ciftlik
"Pasi ndodhi kjo, të gjitha shtëpitë e fshatit që ende nuk ishin shkatërruar u hodhën në erë me dinamit. Fshatrat Bishtajni dhe Smaci u dogjën pasi serbët kishin bajonetuar të gjithë popullsinë. Fshati Krasnavia dhe një fshat afër Çiftlik u plaçkitën fillimisht nga ushtarët serbë dhe më pas u dogjën.
Serbët do të prisnin duart, këmbët, veshët dhe kërthizat e shqiptarëve
"Në Mazniku ushtarët serbë masakruan gjithë popullatën, ua prenë krahët dhe këmbët, ose ua prenë veshët dhe kërthizat, më të mëshirshmit ishin ata që u vranë me pajonetë. Në Shabel afër Dushkajës, afër Dshakovës, të gjithë banorët u tërbuan. Në shumë fshatra përreth Diçakovës dhe unë u dogjën të gjithë të vrarët, të vrarët dhe unë. fshatrat e rrafshuar me tokë."
Serbët vranë dy fermerë shqiptarë që punonin dhe vendosën kokat e tyre në pazarin e Gjakovës
"Refugjatët e arratisur nga zona e Diçakovës para shpërthimit të kryengritjes tregojnë histori të tmerrshme për veprimet e serbëve në këto rajone. Autoritetet serbe e kishin ndaluar popullatën në të gjithë zonën e Gjakovës që të dilnin nga shtëpitë e tyre pas ziles së mbrëmjes dhe para orës 6 të mëngjesit. Kushdo që e shkelte këtë urdhër, pushkatohej me këtë urdhër për jetën e fëmijëve. Ndjenjat pro-shqiptare u vranë pa diskutim.

Referenca

https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63008/1/05.10.1913/375778/2/filterId-63008%01375778%014583033-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

15,000 shqiptarë mbetën të pastrehë dhe 600 u vranë në vitin 1913 nga serbët dhe malazezët

Petrit Latifi

Në vitin 1913 gazeta “Der Arbeiter” botoi një artikull mbi mizoritë dhe krimet e luftës serbe e malazeze në rajonin e Gjakovës.

“Mizoritë serbo-malazeze. E gjithë rajoni i Malësisë së Gjakovës u rrafshua me tokë nga forcat e mëdha serbe e malazeze që pushtuan territorin shqiptar, duke plaçkitur e plaçkitur dhe duke i vënë flakën gjithçka. 15 mijë njerëz janë të pastrehë në rrugën për në Shkodër. Duke përmendur vështirësitë e mëdha, djegien e shumë fshatrave dhe ekzekutimin e 600 shqiptarëve nga serbët, Malesori i bëri thirrje Fuqive të Mëdha për ndërhyrje. Në Shqipërinë e pavarur, trupat serbe shkatërruan 28 fshatra gjatë kryengritjes së fundit shqiptare. Dhe këto hordhitë serbe pretendojnë se janë bartësit e vërtetë të kulturës dhe këtë shtet serb mbrohet vazhdimisht nga gazetat tona socialiste sepse tradhtojnë dhe përdhosin atdheun e tyre”.

Referenca

https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62994/1/26.10.1913/357109/5/filterId-62994%01357109%014442529-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

Mizoritë serbe në Bosnje dhe Shqipëri: ekzekutime publike, vrasje të rekrutëve, fshatra të djegura dhe 1.5 milionë para të gatshme dhe bizhuteri të vjedhura (1912-1915)

Në vitin 1915, gazeta “Volkszeitung/Deutsche Volkszeitung” botoi një artikull që raportonte mbi mizoritë serbe në Bosnje dhe Shqipëri.

“Mbretërimi i terrorit të serbëve në Shqipëri.

“Vetëm tani del në pah se çfarë sundimi të paprecedentë të terrorit kanë vendosur serbët në Serbinë e Re, në zonat e pushtuara prej një viti të Bosnjës dhe në Shqipëri. Së pari, ata hoqën të drejtat pronësore të nënshtetasve të tyre myslimanë mbi pasuritë e paluajtshme. Tokat e agave dhe bejlerëve u shpërndanë midis serbëve ose u dhanë turqve si shkolla të shpërndara. u vendos si e vetmja gjuhë zyrtare dhe kushdo që nuk fliste serbisht nuk mund të padiste dhe kështu kishte humbur të drejtat e tij më elementare”.

Vrasja e rekrutëve ushtarakë dhe ekzekutimet publike

"Komandantët ushtarakë serbë i detyrojnë myslimanët t'i nënshtrohen shërbimit ushtarak ku ata shfarosen qëllimisht. Nuk ka fshat në të cilin të paktën njëzet ekzekutime publike nuk janë kryer. Edhe komandoja më e vogël serbe kishte të drejtë të konfiskonte pasurinë e viktimave. Më shumë se një milion e gjysmë bizhuteri dhe para u vodhën. Shtëpitë e myslimanëve iu vodhën malit të Zi, u dogjën shtëpitë e rregulluara. bandat bënë një biznes me plaçkitje dhe vrasje. Ata i tërhoqën zvarrë gratë e haremit në male dhe i liruan vetëm për shpërblim.

Mizoritë në Klobuk afër Avtovac në Bosnje
"Në fshatin Klobug afër Avtocit, burrat myslimanë i mbronin gratë e tyre me pushkë, prandaj e gjithë popullata u masakrua dhe fshati u dogj. Mund të imagjinohet se sa lumturisht myslimanët dhe arnautët e shkatërruar e pritën fundin e sundimit serb, pasi shifrat serbe i kishin gjuajtur ashtu si kanibalët e gjuajtur anglezë, kur hynë në kobatalët tanë, shtëpitë, organizuan trupa të lira dhe dolën vullnetarë për të ndjekur e rrethuar armikun Një fat i tmerrshëm i pret trupat serbe që ikin në Shqipëri, nëse nuk i shpërndajnë fiset shqiptare të etur për hakmarrje.
Serbët duke plaçkitur fshatrat shqiptare gjatë "Tërheqjes së Madhe"
"Rrugët e fshatit përgjatë kufirit tashmë kujtojnë imazhet e famshme të tërheqjes së Napoleonit. Ajri është i ndotur me kufoma njerëzish dhe kafshësh. Popullsia civile dhe ushtria po ikin së bashku. Atyre nuk u ka mbetur pothuajse asnjë kuaj; bagëtia e tyre u ka ngordhur rrugës. Makina të copëtuara, karroca, karroca, municione, kanaçe, oficerë, ushtarë të ngrirë. fuçitë janë kudo në një rrëmujë të ngatërruar Serbët janë të detyruar të plaçkisin fshatrat shqiptare për të shmangur vdekjen e urisë: edhe buka dhe qepa u mungon.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62986/1/10.12.1915/337842/3/filterId-62986%01337842%014246801-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html
Në vitin 1915 në Shqipëri kishte ende 20 mijë ushtarë serbë që nuk u larguan kurrë
Petrit Latifi
Dikush mund të mendojë se kërkesat dhe kërkesat evropiane që trupat pushtuese serbe të evakuojnë kombin shqiptar në vitin 1913 mund të ishin respektuar. Megjithatë, e kundërta është e vërtetë. Në vitin 1915, në Shqipëri kishte ende 20.000 ushtarë serbë për të shtypur çdo lëvizje për liri shqiptare. Gjatë kësaj kohe, si zakonisht, vazhduan masakrat dhe mizoritë serbe ndaj shqiptarëve.
Lakmia imperialiste serbe dhe qëndrimi jo-sallant ndaj kombeve evropiane kërkon që serbët t'i lënë shqiptarët të qetë vazhduan edhe gjatë Luftës së Parë Botërore, gjë që mund të shpjegojë pse Austro-Hungaria duhej të pushtonte Serbinë.
Cituar nga gazeta:
"Lyon, 7 nëntor. "Progres" raporton nga Selaniku: Raportohet se 20 mijë serbë ndodhen në Shqipëri për të shtypur çdo lëvizje armiqësore të popullit"

Në luginën Vistala Boda të Shkupit kishte 80 kufoma shqiptare dhe 38 cisterna plot me shqiptarë të vdekur si pasojë e mizorive serbe në vitin 1913.
Petrit Latifi
Gjatë mizorive serbe kundër shqiptarëve të Maqedonisë në vitin 1913, serbët e mbushën luginën e Vistala Bodës me kufoma shqiptare. Rreth 38 cisterna ishin mbushur me varre shqiptare. Kjo sipas një artikulli të "Tiroler Land-Zeitung" të botuar në 1913.

Cituar nga gazeta:
"Po kështu, 80 shqiptarë shtrihen në grykën e Vistala Bodës, pranë qytetit të Uskub".

“Informatori i tyre numëroi 38 cisterna në zonën e Uskubit që ishin të mbushura me varre shqiptare”.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62997/1/25.01.1913/359995/2/filterId-62997%01359995%014478454-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

Krimet e luftës malazeze në veri të Shqipërisë në vitin 1914 ku u dogjën 30 fshatra shqiptare
Petrit Latifi
Në vitin 1914 u raportua se malazezët shkelën marrëveshjen e kufirit shqiptar dhe pushtuan e dogjën 30 fshatra shqiptare. Ashtu siç kishin bërë në 1912 dhe 1913.
(Shkeljet e kufirit malazez në Shqipëri.) Nga Durazzo raportohet se malazezët nga veriu kaluan kufirin shqiptar dhe dogjën 30 fshatra shqiptare”.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62987/1/25.07.1914/349765/2/filterId-62987%01349765%014346153%A-Quelta nische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html?fileType=png&coordinateX=849&coordinateY=44&coordinateWidth=403&21cropped=ajo e drejtë

Kur serbët gjetën justifikime për të fajësuar dhe masakruar 70 shqiptarë në vitin 1915
Petrit Latifi
Vrasjet gjenocidale serbe të shqiptarëve vazhduan edhe në vitin 1915 në fshatrat shqiptare në Maqedoni. Sipas një raporti nga Köprülü, trupat serbe masakruan 70 shqiptarë dhe shumë prej tyre i çuan në Shkup (Shkup). Aty u akuzuan se kishin hedhur bombë, por del se vetë serbët e hodhën bombën për të pasur arsye për të fajësuar shqiptarët.
"Kostandinopojë, 19 janar. Sipas një raporti nga Köprülü, 70 muhamedanë u vranë nga serbët në një fshat maqedonas aty pranë, dhe shumë u kapën dhe u dërguan në Uskub. Myslimanët u akuzuan për hedhjen e një bombe. Këtu, besohet se bomba u hodh nga vetë serbët, me qëllimin e krijimit të një krimi paraprak nga myslimanët".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63002/1/20.01.1915/363844/3/filterId-63002%01363844%014510704-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

Kur ushtarët serbë dogjën gra dhe fëmijë me vajguri, u hodhën me bajonetë burra lakuriq dhe qëlluan civilë

Në vitin 1913, “Volkszeitung/Deutsche Volkszeitung” botoi një artikull mbi mizoritë serbe në Tiranë, Gjakovë dhe Ohër. Në raport thuhet se serbët dogjën gra dhe fëmijë me vajguri, i detyruan burrat shqiptarë të vrapojnë në bajonetat e serbëve dhe qëlluan shqiptarët në shtëpitë e tyre.
Shqip: Në vitin 1913, “Volkszeitung/Deutsche Volkszeitung” botoi një artikull mbi mizoritë serbe në Tiranë, Gjakovë dhe Ohër. Raporti thotë se serbët dogjën gratë dhe fëmijët me vajguri, i detyruan burrat shqiptarë të përballeshin me bajonetat serbe dhe qëlluan shqiptarët në shtëpitë e tyre.
Cituar:
“Një numër refugjatësh nga Shqipëria kanë mbërritur në Vjenë dhe i kanë bërë raportimet e mëposhtme për mizoritë serbe tek një gazetar i “Neue Freie Presse”:
“Serbët na dëbuan nga toka e baballarëve tanë”, thonë ata. Na dogjën shtëpitë dhe masakruan gratë dhe fëmijët tanë. Tri ditë pasi serbët hynë në Gjakovë, i vunë zjarrin pazarit. Gratë dhe fëmijët u torturuan deri në vdekje. Në qytetin e vogël të Lumës, afër Prizrenit, kanë djegur të gjitha shtëpitë.
Ne burrat morëm armët dhe dolëm në male, duke supozuar se serbët do t'u kursenin jetën grave dhe fëmijëve të pambrojtur, por ata kryen mizoritë më të tmerrshme kundër tyre. Kështu gratë dhe fëmijët u lidhën së bashku, u lyen me vajguri dhe u vunë flakën. Rreth 700 njerëz humbën jetën në këtë mënyrë. Serbët hynë në Tiranë dhe detyra e tyre e parë ishte ngritja e një trekëmbëshi”.
Bajonetimi i shqiptarëve lakuriq
“Një tjetër rrëfen: “Në Ohër, serbët ua hoqën rrobat e burrave nga këmbët dhe më pas i detyruan të fusnin dorëzën mes bajonetave të tyre. Një nga njerëzit më të shquar të qytetit, Mustafa Beu, shkoi më pas te komandanti serb për t'u ankuar. Duke qeshur, ai u përgjigj: "Kështu bëhet kudo". Pastaj Mustafa Beu shkoi në shtëpi dhe qëlloi veten”.
Serbs beat down the Catholic Albanian Gjeta Boka in Durrës and killed Albanians in Trebishtë.
Një tjetër raporton se serbët, në urrejtjen e tyre, nuk i kursejnë as shqiptarët e krishterë. Për shembull, Geta Boka u rrah në rrugë në Durazzo. Në fshatin Trebinjste afër Ohrit, katër burra u vranë njëherësh, dhe te shqiptarët u rrëzuan të gjitha shtëpitë.
Serbët erdhën nën maskën e miqësisë
“Serbët erdhën të parët”, vazhdojnë të na thonë shqiptarët, nën petkun e miqësisë. Ata lëshuan një proklamatë ku njoftonin se po hynin në Shqipëri si banorë të turqve dhe vetëm si mysafirë dhe miq tanë. Do të na ndihmonin, do të na çlironin nga turqit. Ne u besuam atyre. Dhe në ditët e para ata qëndruan të qetë. Por më pas filloi njëri, të tjerët e ndoqën dhe papritmas pamë se sa shtrenjtë kishim paguar që kishim besuar armiqtë tanë të betuar. Por ne do të marrim hak; në veri dhe në jug, tashmë po mblidhen të gjithë burrat e aftë. Serbët mund të kenë hyrë në Shqipëri, por nuk do të dalin.

Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62986/1/05.02.1913/337327/10/tiffMode-tiff.html

Gazeta gjermane: Krimet e luftës dhe mizoritë greke dhe serbe në vitin 1913 në Shqipëri
Në vitin 1913, Gazeta “Aussferner” botoi një artikull duke cituar raporte për mizoritë serbo-greke dhe greko-sllave në Shqipëri dhe në Ballkan. Raportet përfshijnë bombardimin e spitaleve, përdhunimin e foshnjave të vogla, vrasjen e të sëmurëve dhe të plagosurve dhe djegien e të korrave për të shkaktuar urinë. Edhe njerëzit që fshiheshin në vendet e shenjta u vranë.
Krimet dhe mizoritë e forcave greke dhe serbe
“Në kryerjen e mizorive të tmerrshme dhe masakrave të tmerrshme të të burgosurve të pambrojtur të luftës, ushtarëve dhe oficerëve, të moshuarve, fëmijëve të pafajshëm, grave dhe vajzave, të cilat më parë i kishin përdhunuar brutalisht, pa dallim, qofshin gjysëm fëmijë apo tashmë të lashtë, serbët dhe grekët ishin ushtarë të pamëshirshëm, por jo të plagosur jashtëzakonisht. Rajone të tëra, vargje të tëra qytetesh, u dogjën dhe u rrafshuan me tokë.
Ushtarët grekë bombarduan spitalet për të vrarë të gjithë
"I gjithë drithi në fusha u dogj, madje edhe një spital u granatua pa mëshirë nga grekët, derisa të gjithë në të, të sëmurët, të plagosurit dhe personeli infermieror, pësuan një vdekje të tmerrshme. As kishat dhe ndërtesat fetare nuk u kursyen. Njerëzit që kishin ikur në vendet e adhurimit u bënë viktima të vrasjeve më të tmerrshme në vendet e shenjta."
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63006/1/26.07.
1913/374145/1/filterId-63006%01374145%014573544-query-Serbische+Grausamkeiten-filterF_type-.html
Ushtarët serbë duke plaçkitur dhe plaçkitur në Durrës më 1913
Më 1913, ushtarët serbë, pasi kishin masakruar, djegur, dhunuar, torturuar dhe vrarë po aq civilë shqiptarë që nga tetori 1912, vazhduan mizoritë dhe krimet e tyre të luftës në Tiranë dhe Durrës. Më pas, pushtuesit serbë vendosën ndalimin e daljes nga shtëpitë e tyre, duke i detyruar kështu shqiptarët e uritur të mbeten të uritur, pasi serbët kishin vjedhur të gjitha ushqimet dhe bagëtinë.
“Durazo, 25 prill. Shtypja e popullatës nga serbët po bëhet gjithnjë e më e padurueshme, i gjithë fshati përreth është plaçkitur, serbët ua kanë marrë të gjithë ushqimin banorëve, dhe popullata po vuan tmerrësisht nga vështirësitë dhe uria. Në Durazzo njerëzit po vdesin nga uria në rrugë.
Në zonën përreth Durazzo-s, serbët kanë kryer akte dhune të padëgjuara. Në Tiranë, ushtarët serbë kanë sulmuar dhe plaçkitur tërësisht pasurinë e Mazhar Bej Toptanis. Të gjitha ushqimet, të gjitha furnizimet me misër dhe të gjitha gjërat me vlerë janë marrë me vete; ushtarët i morën edhe orenditë. Popullsia është në gjendjen e dëshpërimit më të tmerrshëm. Shumë njerëz do të linin me kënaqësi shtëpitë e tyre për t'i shpëtuar mjerimit të

padurueshëm. Por autoritetet serbe e kanë ndaluar rreptësisht daljen nga fshatrat dhe trupat po vëzhgojnë për të siguruar që ky ndalim të mos shkelet.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/25.04.1913/315357/9/filterId-62980%01315357%013940696-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

Pushtimi serb dhe grek i Shqipërisë çoi në vdekjen e urisë 150,000 shqiptarë në 1914. Përveç forcave pushtuese greke dhe serbe që vranë mbi 100,000 shqiptarë në vitin 1912, 150,000 shqiptarë të tjerë vdiqën nga uria në vitin 1914. Kjo për shkak të djegies së të korrave dhe vjedhjes së të gjithë ushqimeve nga serbët dhe grekët. Sipas W.W. Howard, pronar i American Relief schooner Albania, mund të lexojmë si më poshtë në një artikull:
"Të paktën 150,000 shqiptarë kanë vdekur nga uria vitin e kaluar dhe i njëjti fat pret një numër të barabartë gjatë vitit të ardhshëm, sipas W. W. Howard, pronar i shkopit American Relief Albania. Howard sapo ka arritur në Romë pasi ka shpërndarë dyqind ton miell për shqiptarët e uritur. "Të korrat kanë qenë një dështim normal për dy vitet e kaluara", tha Howard. 1.000.000 janë shtuar 200.000 refugjatë serbë, të cilët kanë ardhur pa ushqim dhe kanë vetëm para të pavlera serbe. Dhe ata sollën me vete 20,000 të burgosur austriakë që duhet të ushqehen. "
Grekët shkatërruan 255 fshatra në Berat dhe serbët shkatërruan 100 fshatra në Sanxhak
"Dy vjet më parë grekët shkatërruan 225 fshatra në rrethin e Beratit dhe serbët më shumë se 100 fshatra në rajonin e Sanjacit. Ajo ka lënë një popullsi të përbashkët prej mbi 200,000, e cila sot është e pastrehë dhe pa ushqim. Këta njerëz po vdesin me mijëra."
Referenca
https://idnc.library.illinois.edu/?a=d&d=DAB19151227.1.4&srpos=8&e=——191-en-20–1–txt-txIN-albanians———
Reverend Dr. Henry Otis Dwight: Serbët po i shfarosin shqiptarët
Petrit Latifi
Më 22 korrik 1913, Rev. Dr. Henry Otis Dwight, sekretar i shoqërisë biblike amerikane nga një misionar amerikan, dërgoi një telegram ku thuhej se serbët po përpiqeshin të shfarosnin shqiptarët.
“Nju Jork, 22 korrik. Një mesazh privat i marrë nga Rev. Dr. Henry Otis Dwight, sekretar i Shoqatës Biblike Amerikane nga një misionar amerikan që tani po shkon nga Shkodra në rajonin e shkatërruar të Shqipërisë, thotë se serbët janë përfshirë në atë që besohet se ka një përpjekje për të shfarosur popullsinë e disa rretheve shqiptare.”
Referenca
https://idnc.library.illinois.edu/?a=d&d=MDA19130722.1.2&srpos=447&e=——191-en-20–441–txt-txIN-Shqip———

Kur autoritetet serbe vodhën testikujt e një mashkulli shqiptar në vitin 1929
Petrit Latifi

Sipas këtij artikulli të botuar në vitin 1929 në gazetën “Wochenblatt für Zschopau und Umgegend”, mund të lexojmë për një histori të tmerrshme të një qëndrimi grotesk burokratik dhe cinik serb jugosllav ndaj shqiptarëve. Një shqiptar i quajtur Hassan Mustar Jusufi u dënua me vdekje pasi kishte vrarë 3 oficerë serbë për gjakmarrje, me shumë gjasa sepse serbët vranë disa nga anëtarët e familjes Jusufis. Mirëpo, para ekzekutimit të tij, testikujt iu vodhën dhe iu dhanë dy serbëve.
Kush ishin oficerët serbë që u vranë?
Jusufi vrau oficerët serbë të mëposhtëm: kolonel Leonid Uspenski, toger Dushan Kokotobic dhe oficerin ekonomik Milan Panic.
Mirëpo, para ekzekutimit të tij, doktorët serbë, duke punuar me përbuzje teknokratike dhe me politikë raciste pseuedoshente dhe autoritare serbe, donin t'i merrnin testikujt (gjëndra) shqiptarëve për t'ua dhënë dy zyrtarëve të tjerë serbë. Mirëpo, Jusufi nuk u lejua të përshëndetet me familjen e tij.
Serbët që morën gjëndrat: kolonel Panta Krivcov dhe doketarja 73-vjeçare Mera Bujanic.
"Dy të rinjtë janë koloneli 67-vjeçar Panta Krivtsov dhe punonjësja e portit 73-vjeçar Mera Bujanic. Operacioni zgjati pesëmbëdhjetë minuta. Sipas mendimit tonë, ishte një sukses i madh. Efektet e tij duhet të bëhen të dukshme në maksimum dy muaj."
Thjesht leximi i kësaj pjese të neveritshme, të sëmurë dhe të tmerrshme na jep një pasqyrë të shoqërisë dhe qeverisë deluzioniste raciste serbe të asaj kohe:
"Mjekët vërejnë gjithashtu se nga pikëpamja shkencore, ky është një operacion jashtëzakonisht i rëndësishëm dhe unik. Ndërsa transplantet e gjëndrave të majmunit nuk janë më të rralla, implantimi i gjëndrave njerëzore, veçanërisht në rrethanat që mbizotërojnë këtu, është ndoshta pa precedent."
A funksionoi eksperimenti?
"Kolonel Krivtsov është i mbijetuari më energjik dhe më i ri. Ai është i martuar; Bujaniç është një këngëtar zana."
Ajo që sapo keni lexuar është se autoritetet serbe jugosllave fjalë për fjalë vodhën testikujt e një shqiptari para ekzekutimit të tij për të rritur vitalitetin e një punonjësi të dokut serb 73-vjeçar dhe një koloneli serb.
Kush ishin mjekët dhe psikiatër serbë?
“Psikiatri i spitalit, Dr. Uzelac, dhe teoricieni jugosllav i përtëritjes Dr Rankoviç nga Berten e përshkruan operacionin”.
Cituar nga artikulli:
“Transplantimi i gjëndrës nga vrasësi i shumëfishtë Jusufovi.
Të shtunën, një arnaut i quajtur Hassan Mustar Jusufovi u ekzekutua në mënyrë të përmbledhur në vendin e ekzekutimit të kalasë Peterwardein afër Neusah pasi dy mjekë i kishin kryer një transplant të gjëndrës. Jusufovi ishte dënuar me vdekje për vrasjen e tre oficerëve serbë.
Motivet e vërteta pas vrasjes së trefishtë, e cila mori jetën e kolonelit Leonid Uspenski, togerit të parë Dusan Kokotobiç dhe oficerit ekonomik Milan Panic, nuk u zbuluan kurrë në tre gjyqet që pushtuan të gjitha nivelet e juridiksionit ushtarak për katër vjet. Mustar Jusufovi deklaroi se kishte vepruar për gjakmarrje.
Psikiatri i spitalit, Dr. Uzelac, dhe teoricieni jugosllav i përtëritjes Dr Rankoviç nga Berten e përshkruan operacionin, i cili u zhvillua në rrethana kaq të çuditshme, si vijon: Pak para ekzekutimit, ne u shfaqëm në qelinë e të dënuarit dhe i kërkuam të dënuarit pëlqimin e tij për implantimin e gjëndrave të tij të vjetra që kishim zgjedhur më parë.
Në fillim Arnaute nuk e kuptoi kërkesën tonë. Ne dhe kryeauditori, Bora Popoviç, i shpjeguam burrit se ai mund t'i shërbente shumë shkencës dhe do të ndihmonte dy të

moshuar të rifitonin forcën e tyre. Ngadalë, i dënuari kuptoi se çfarë ishte në të vërtetë në rrezik. Ai deklaroi se do të pranonte me kënaqësi, por fillimisht donte të kishte gruan me vete dhe të shihte fëmijët e tij.
Auditori më pas i tha atij se, për fat të keq, kjo nuk ishte më e mundur; Gjykata kishte njoftuar me telegraf gruan dhe tre fëmijët e të dënuarit, por familja jeton në një fshat të vogël malor Arnaute, dy ditë rrugë nga Prizreni dhe nuk mund të pritej me kohë. Tani Hassan Jusufi mori një cigare dhe dha pëlqimin për ndërhyrjen kirurgjikale. Operacioni u krye në një barelë që ndodhej në dhomë.
Ditë më parë kishim përzgjedhur dy pleq të përshtatshëm, të aftë fizikisht. Dy më të rinjtë janë 67-vjeçari kolonel Panta Krivtsov dhe 73-vjeçarja Mera Bujanic. Operacioni zgjati pesëmbëdhjetë minuta. Sipas mendimit tonë, ishte një sukses i madh. Efektet e tij duhet të bëhen të dukshme në maksimum dy muaj.
Mjekët theksojnë gjithashtu se nga pikëpamja shkencore, ky është një operacion jashtëzakonisht i rëndësishëm dhe unik. Ndërsa transplantet e gjëndrave të majmunit nuk janë më të rralla, implantimi i gjëndrave njerëzore, veçanërisht në rrethanat që mbizotërojnë këtu, është ndoshta pa precedent. Koloneli Krivtsov është i mbijetuari më energjik dhe më i ri. Ai është i martuar; Bujaniç është një këngëtar kalimtar.”

Masakra greke e 72 fisnikëve shqiptarë të Çamërisë në vitin 1913
Petrit Latifi
Në vitin 1940, gazeta Alpenzeitung botoi një artikull të botuar fillimisht në vitin 1913 në gazetën shqiptare “Tomori” duke shkruar mbi mizoritë greke në Çamëri që nga viti 1913. Ndër mizoritë e shumta, njëra ishte vrasja greke e 72 fisnikëve shqiptarë në vitin 1913.
Albanian: Në vitin 1940, gazeta Alpenzeitung botoi një artikull të botuar fillimisht në vitin 1913 në gazetën shqipe “Tomori”, ku shkruante për mizoritë greke në Çamëri që nga viti 1913. Midis shumë mizorive, njëra prej tyre ishte vrasja greke e 72 fisnikëve shqiptarë në vitin 1913.
Shqip: Në vitin 1940, gazeta Alpenzeitung botoi një artikull të botuar fillimisht në vitin 1913 në gazetën shqiptare “Tomori”, duke shkruar për mizoritë e grekëve në Tsamouria që nga viti 1913. Ndër mizoritë e shumta, njëra ishte vrasja e 72 fisnikëve shqiptarë nga grekët në vitin 1913.
“Fleta Shqiptare “Tomori” kujton ngjarjet e vitit 1913, kur një traktat i padrejtë i dha Çamërinë Greqisë:
“Trupat helene e nënvizuan këtë sukses të pamerituar duke shkatërruar dhjetë fshatra, të cilët u dogjën dhe u shkatërruan plotësisht, por vepra e tyre heroike u tejkalua nga autoritetet greke, me pretekstin e kërkimit të marrëveshjes për administrimin e territoreve të pushtuara, ata thirrën 72 fis shqiptarë në Selieri dhe i vranë pa urdhra. të cilët me siguri do të kishin protestuar kundër regjimit të vendosur të terrorit dhe shkombëtarizimit”.

Asimilimi i dhunshëm grek
“Mësuesit, xhandarët, madje edhe priftërinjtë ortodoksë iu vërsulën popullatës fatkeqe shqiptare dhe i detyruan të mësonin me nxitim një numër të caktuar fjalësh greke, në mënyrë që më pas t’i shtireshin komisionit ndërkombëtar të përcaktimit të kufirit se Ciamurët ishin grekë dhe banorët e saj grekë, ndërsa prania e priftërinjve ortodoksë kishte për qëllim të provonte se shumë nga banorët e tyre të drejtë mund të ruanin besimin e tyre. këmbëngulën dhe nuk u përkulën para zgjedhës. Ora e llogarisë u afrua për grekët.
Rekrutimi i detyruar i shqiptarëve
“Gazeta raporton edhe për një tjetër ngjarje të rëndë të ndodhur ditët e fundit: dy fermerë të rinj shqiptarë, të cilët po shmangnin tokën e tyre pranë kufirit në Konispoli, u dërguan në Xhaninë nga xhandarët grekë të shfaqur papritur, ku u dekoruan me uniforma greke dhe u futën në ushtri.
24 orë më vonë, dy të rinjtë kanë arritur të arratisen nga kazerma dhe të kalojnë kufirin. Ata raportuan menjëherë në komandën përkatëse të rojes financiare dhe raportuan aventurën e tyre, e cila të kujton kohët kur Koryarenschisje gjuante për plaçkë dhe plaçkitje”.
Shovinistët grekë i detyruan shqiptarët e Çamërisë të valëvitin flamujt grekë
“Ciamurotet u detyruan të përballeshin me romakët e huaj me një flamur të madh grek, duke kënduar himnin grek dhe himnin “Heldas”. Kushdo që refuzonte të bindej duhej të përballej me burgim, konfiskim të pasurisë, tortura të panumërta dhe, në rastin e të krishterëve ortodoksë, madje edhe shkishërim.”
Mizoritë greke në rajonet e Kolonia, Ruhpellejh, Sestovik, Leifornifu në 1913
“Në të njëjtën kohë, grekët shpalosën tërbimin e tyre në zonat e Shqipërisë së Jugut që duhej të braktisnin. Kujtimi i bëmave të tyre ende ngjall indinjatë të madhe te shqiptarët sot. Në rrethin e Kolonisë, ata shkatërruan 49 fshatra, në Ruhpellejh 15, dhe në Lestoviku 18, të cilat atëherë vetëm në qytetin e vogël mbi0,01. banorë por sot mezi u dogjën 1500, 400 shtëpi.
Në lagjen jugore të Bermetit janë numëruar 50 fshatra të shkatërruara dhe në rrethin e Zepelenit 43. Rreth 80 Rolabelë nga Hormova janë mbyllur në një xhami dhe janë djegur të gjallë. Në Etropari u shkatërruan 50 fshatra”.
“Duhet pyetur, shkruan Tomori, nëse një popull që e ka njollosur veten me keqbërje të tilla mund dhe duhet të konsiderohet ende në bashkësinë e kombeve të qytetëruara. Grekët kanë jetuar gjithmonë me nderin e pameritur të trashëguar të paraardhësve të tyre të lashtë, për të cilët u treguan krejtësisht të padenjë, ndërsa njeriu duhet të mbushet me admirim, sa ka qenë i aftë për të ruajtur dhe barrë të tillë popullsinë, barrën e tij për popullatën. drejtësia gjatë gjithë këtyre viteve të gjata Chiamurotët kanë qëndruar dhe nuk janë përkulur para zgjedhës.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/26/1/22.08.1940/112635/4/filterId-26%01112635%01965955-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html
Beogradi ka urdhëruar për gjenocidin e shqiptarëve që nga viti 1913
Në vitin 1913, Beogradi urdhëroi ushtrinë e tyre të shfaroste në mënyrë sistematike shqiptarët në atë që ne sot do ta quajmë gjenocid. Në një artikull gazete të vitit 1912 mund të lexojmë:
“Para se të tërhiqeshin nga Shqipëria, serbët kishin shkatërruar tmerrësisht vendin dhe kishin vrarë disa fshatra, duke përfshirë të gjithë popullsinë e tyre, gra dhe fëmijë. Trupat

serbe cituan një urdhër nga Beogradi që e gjithë popullsia shqiptare duhej shfarosur sistematikisht!”1
“Trentino” boton një letër të Kryepeshkopit Marconi të Theodosiopolis, në të cilën vërtetohen të plota dhe me hollësi raportet për mizoritë e kryera nga serbët dhe malazezët në Shqipëri. Kështu, në rrethin e Kossowo, 20.000 shqiptarë, përfshirë 4.000 gra e fëmijë, u masakruan në fshatra, në fshatrat e Kilit2; Uesküb 12, në Djakowa 24, Prizrend 32, etj.2
Forcat malazeze planifikuan edhe një masakër gjenocidale ndaj shqiptarëve pasi u vendos që Shkodra të mbetej në Shqipëri.
“Vjenë, 14 maj. Shtatë mijë trupa malazeze të vendosura në Shkodër dhe afër saj, të tërbuar nga vendimi i mbretit Nikolla për të hequr dorë nga qyteti shqiptar me kërkesën e pushteteve, kërcënojnë të kryejnë kryengritje dhe të fillojnë një masakër ndaj shqiptarëve.”3
Serbët vranë fëmijët dhe të gjithë meshkujt shqiptarë mbi moshën 18 vjeçare ndërmjet Mitrovicës dhe Leskut në vitin 1912
“Në përgjithësi më thanë: Sapo të përfundojë lufta, për shembull, dëshmia e priftërinjve katolikë në të gjitha qytetet midis Mitrovicës dhe Uskubit do të përdoret si dëshmi dokumentare për të vërtetuar se serbët, me urdhër të lartë, vranë të gjithë burrat mbi 18 vjeç, por edhe shumë gra dhe fëmijë, shpesh në mënyrën më të tmerrshme.
Më tej, u tha se shqiptarët në spitalin e Uskibit i kishin lutur motrat që t'i linin në shtëpi, pasi ato do të thereshin menjëherë jashtë. Deri më tani, i gjithë shtypi evropian kishte qenë gjithmonë i interesuar për shqiptarët. Ata akuzuan Turqinë për rezistencë ndaj reformave dhe ndjenin keqardhje për malësorët shqiptarë. Tani, ndërsa bota jehon nga mizoritë e kryera kundër popullatës shqiptare nga trupat serbe, gazetat evropiane heshtin”.
Mizoritë e raportuara në Sanxhak
“Më 16 nëntor, konsulli austro-hungarez në Mitrowitz, Ladislaus von Tahy, mbërriti në Budapest, duke ikur nga përpjekjet serbe për internim, dhe gjithashtu kishte raporte për mizori kundër shqiptarëve në Sanxhak dhe në Kosovë.
Mizoritë gjenocidale gjithashtu në 1914
"Monastir, 3 prill. Komitaçët serbë po kryejnë mizori të përgjakshme kundër popullatës shqiptare dhe bullgare në Serbinë e Re. Sidomos rreth Kumanovës popullata po masakrohet sistematikisht nga bandat serbe. Sipas raporteve të besueshme, deri në fund të marsit në Kumanovë janë vrarë 156 shqiptarë dhe bullgarë. Popullata jo-siste është më e pambrojtur".
Referencat
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62992/1/02.11.1913/356158/5/filterId-62992%01356158%014432691-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html ↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62994/1/12.04.1913/357081/3/filterId-62994%01357081%014442241-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html ↩
https://idnc.library.illinois.edu/?a=d&d=CAB19130515.1.1&srpos=615&e=——191-en-20–601–txt-txIN-Shqip——— ↩
https://bc.wbp.lodz.pl/Content/50423/NeueLodzerZeitung1912nr525.pdf ↩
https://www.google.com.cy/books/edition/%C3%96sterreichische_monatsschrift_f%C3%BCr_den/W2E9AQAAMAAJ?hl=en&gbpv=1&bsq=Serbische+Grausamkeiten+albanesen&dq=Serbanameskeecverit+ ↩
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/03.04.1914/329341/7/filterId-62980%0

1329341%014151817-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html ↩

Mizoritë serbo-bullgare ndaj shqiptarëve dhe myslimanëve në Maqedoni në vitin 1913
Mizoritë në Kratovë, Dors Gradec, Koçanë dhe Visokë të kryera nga grupet serbe dhe bullgare të udhëhequra nga Dunbalow.
“Mizori të tmerrshme nga bandat bullgare dhe serbe.
Gazetat vjeneze dhe gjermane raportojnë, bazuar në raportet diplomatike konsullore, për mizoritë e tmerrshme të kryera nga serbët dhe bullgarët. Në rrethin e Kratovës janë djegur 200 shtëpi myslimane. Dors Gradec, një qytet me 500 shtëpi, u shkatërrua. Në rrethin e Koçanës u dogjën 595 shtëpi myslimane nga komitakët bullgarë. 31 fshatra shqiptare u rrafshuan me toke nga komitakët serbë. Në Visoka, një qytet me 400 banorë, 500 myslimanë, djem 13 vjeç, u vranë dhe gra e vajza u përdhunuan nga një bandë bullgare e udhëhequr nga një farë Dunbalow. Dunbalow dhe bashkëpunëtorët e tij mund të shiheshin më vonë me objekte të veshura me ar”.
"Një mjek turk kishte pranuar të bëhej i krishterë. Ai u pagëzua si Nikolla dhe u masakrua, ndërsa gruaja e tij ra viktimë e një oficeri bullgar. Në Kurkotov u masakruan të gjithë muslimanët, burra dhe gra. Vetëm 20 vajza të reja u kursyen për t'u pagëzuar. Kur një vajzë refuzoi, ajo u qëllua. Vajzat u dogjën më pas nga nëna e saj në xhami, duke mos u djegur në xhami. Ushtarët rrëmbeu një pushkë dhe qëlloi mbi bullgarët. Më pas u mbyllën gratë dhe fëmijët.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63006/1/01.02.1913/374120/2
Krimineli grek i luftës Kopo Diro në Camëria në vitin 1940
Petrit Latifi
Në vitin 1940, gazeta Lienzer Zeitung botoi një artikull mbi kriminelin grek të luftës Kopo Diro dhe mizoritë e tij kundër shqiptarëve të Camërisë. Cituar nga artikulli:
“Terrori grek kundër minoritetit shqiptar
Romë, 22 gusht. Inteligjenca italiane raporton shqetësime serioze në mesin e minoritetit shqiptar në provincën veriore greke të Ciamuria. Terrori ndaj shqiptarëve, thuhet se po rritet me ritme gjithnjë e më të mëdha. Një grup i fortë komitajsh grekë është krijuar nga Janina, Follorina dhe Preveza kundër minoritetit shqiptar. Sipas përvojës së kahmotshme shqiptare, hyrja e tyre në Ciamuria nënkupton vrasje dhe zjarrvënie në fshatrat minoritare.
Komanda e kësaj force është në duart e liderit komitaxhi grek Kopo Diro, emri i të cilit është i urryer në mënyrë të papërshkrueshme nga minoriteti shqiptar për shkak të mizorive që ka kryer më herët në Ciamuria. Inkursioni i këtyre komitajve, sipas thashethemeve në Romë, do të portretizohet më pas si një reagim spontan i popullsisë greke ndaj popullsisë myslimane shqiptare”.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/54/1/24.08.1940/183631/1/tiffMode-tiff.html

Kur parlamenti serb ua dorëzoi tokën shqiptare kolonistëve sllavë pas masakrës së shqiptarëve në vitin 1913
Petrit Latifi

Pavarësisht masakrës së dhjetëra mijëra shqiptarëve për disa vite, Parlamenti shovinist, kolonialist imperialist serb votoi për t'i dhënë tokë shqiptare familjeve të "ushtarëve të rënë" serbë. Pronarët shqiptarë, natyrisht, ishin masakruar ose dëbuar. Në artikullin e vitit 1913 mund të lexojmë:
"Beograd, 13 tetor. Në Skupshtinë u prezantua një projektligj për transferimin falas të tokës familjeve të ushtarëve të rënë. Meqenëse toka e lirë nuk është në dispozicion në vetë Serbinë, ajo mund të jetë vetëm tokë, pronarët shqiptarë të së cilës janë therur ose dëbuar."
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/13.10.1913/315454/6/filterId-62980%01315454%013942679-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Yugoslav military and Serb paramilitary atrocities and terrorism in Pejë and Gjakova in 1921
Petrit Latifi
Është e dokumentuar mirë se qeveria serbe do të përdorte grupe terroriste serbe si “Dora e Zezë” (Crna Ruka) për të masakruar shqiptarët në vitet 1920. Në vitin 1921, një gazetë citoi sa vijon:

Byroja Shqiptare e Shtypit raporton se komiteti serb Tserna Ruka (Dora e Zezë), i mbështetur nga ushtria jugosllave, dogji 300 shtëpi shqiptare në rrethin e Pejës dhe Gjakovës. 350 burra, gra dhe fëmijë u masakruan. Më shumë se 900 shtëpi u plaçkitën dhe 12,000 kafshë u rrëmbyen.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/38/1/24.08.1921/144337/2/filterId-38%01144337%011348617-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Mizoritë serbe në Astrazubi të Malishevës dhe krimineli serb i luftës Rakiq më 1914
Petrit Latifi
Në vitin 1914, autoritetet serbe përdorën propagandë dhe ekzagjerim për të sulmuar fshatin shqiptar Astrzubi të Malishevës. Sjellja e kriminelit serb Rakiq kishte çuar në një lloj reprezaljeje shqiptare. Kjo u përdor nga autoritetet serbe për të sulmuar Astrazubin. 60 shqiptarë u arrestuan dhe u dogjën shtëpi.
“Vjenë, 9 prill. “Korrespondenca shqiptare” raporton nga Manastiri: Qeveria serbe e ka shfrytëzuar incidentin e vogël, që ndodhi si pasojë e sjelljes brutale të nënprefektit Rakiq në Astrazubi dhe që u ekzagjerua shumë nga pala serbe, si pretekst për një aksion të madh

ushtarak kundër popullatës shqiptare të zonës së gjerë të rrethuar të Astrazubit. Ditën e mbërritjes së tyre, ushtarët serbë arrestuan rreth 60 persona dhe shkatërruan shtëpi.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/09.04.1914/329167/8/filterId-62980%01329167%014148472-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Serbët që presin gratë dhe fëmijët shqiptarë me thika dhe bajoneta në 1913
Petrit Latifi
Në këtë artikull të vitit 1913 të botuar në Tiroler Stimmen, mund të lexojmë për serbët që vrasin civilë shqiptarë të pambrojtur në rajonin e Lumës dhe Prizrenit. Prerja e grave dhe fëmijëve me thika, bajoneta dhe therje e pushkatim i lidhi burrat.
Vrasja e shqiptarëve të dorëzuar
“Në zonën e Ljumës vepronin regjimenti i 10-të dhe i 18-të. Regjimenti i 10-të kishte qenë në detyrën e postës dhe u befasua dhe u hodh prapa nga shqiptarët në ditët e para. Pas mbërritjes së Regjimentit të 18-të dhe gjashtë skuadriljeve, shqiptarët u detyruan të tërhiqeshin në egër. Shumë prej tyre u morën me disa të burgosur dhe u morën me jetën e tyre. goditje bajonetë ose një goditje në kokë.”
Serbët nuk dhanë mëshirë për civilët shqiptarë
“Midis Prizrenit dhe kufirit shqiptar janë afërsisht 15 fshatra shqiptare, disa banorë të të cilëve i ishin bashkuar lëvizjes së kryengritësve. Pas shpërndarjes së çetave shqiptare, ata ishin kthyer në shtëpitë e tyre ku prisnin trupat serbe si nënshtetas paqësorë. Ata shpresonin në mëshirë. Por urdhri ishte: “Jo, nuk më fal!” Dy fshatrat e parë ishin të rrethuar.”

Serbët qëlluan 83 të rritur shqiptarë dhe therën me thika 40 burra
"Togeri komandues i kërkoi kryetarit të fshatit të mblidhte të gjithë të rriturit - 83 në numër - dhe t'i pushkatonte menjëherë. Në fshatra të tjerë, burrat e kapur i lidhnin në grupe prej 40 vetash dhe i therën me thika! Kjo ishte më e lirë, sepse municioni u ruajt. Midis ushtarëve kishte një cigan, ndonëse ushtarët tanë duhet të thoshin me kënaqësi këtë detyrë. i etur për gjak, askush nuk donte të dëshmonte këtë masakër të tmerrshme.”
Gra dhe fëmijë të goditur me bajoneta dhe thika
"Por kjo nuk është e tëra. Në fshatrat e kontrolluara sot, të gjithë banorët duhej të preheshin deri në kockë dhe shtëpi. Gratë dhe fëmijët u goditën me bajoneta ose thika, në mes të klithmave të tmerrshme të dhimbjes, ose u qëlluan. Shtëpive u dogjën të gjitha dhe nënat, të cilat, të tmerruara, u përpoqën të futeshin në shtëpi për të shpëtuar në djegien e tyre."
Serbët hodhën në flakë gra dhe fëmijë të vdekur
"Të vdekurit dhe të plagosurit u hodhën në flakë - pse të futemi në telashe të panevojshme për t'i varrosur? Disa gra u përpoqën të iknin në siguri - humbën përpjekjet; plumbat ishin më të shpejtë. Vdekja i pushtoi me foshnjat e tyre në gjoks. "Ndal! Pasha Zotin, nuk do të kesh më fëmijë!” Nga 15 fshatrat, nëntë u shkatërruan plotësisht, dhe në të tjerët u vranë të gjithë të dyshuarit!”.
"Regjimenti i 12-të vepronte në zonën përreth Dibrës. Banorët e këtyre fshatrave vendas u larguan në vende të fshehta në male. Por menjëherë pasi fshatrat e tyre u shkatërruan, ndjekësit e tyre të pamëshirshëm i zunë ata. Çfarë ndodhi atje, askush nuk mund të tregojë; të prekurit nuk janë më në mesin e të gjallëve. Fshatrat fqinje të krishtera nuk e morën

përsipër kujdesin e saj mbi Serbinë... Një i mbetur që mund të ngrihet, çfarë thotë Europa e krishterë për këtë!

Masakrat e shqiptarëve nga ushtria serbe gjatë largimit nga Shqipëria në vitin 1913
Petrit Latifi
Trupat serbe, që pushtuan Shqipërinë dhe kryen disa nga mizoritë më të rënda të shekullit, u detyruan nga Fuqitë e Mëdha të evakuojnë Shqipërinë. Mirëpo, ushtarët serbë nuk ia dolën ta bëjnë këtë pa e vazhduar gjakderdhjen. Serbët kryen shumë mizori kundër civilëve shqiptarë. Serbët plaçkitën, digjnin dhe masakronin vazhdimisht. Prirjet gjenocidale serbe do të vazhdonin edhe për 15 vjet të tjera, me pushtime të vazhdueshme, plaçkitje, vrasje, përdhunime, tortura, dëbime etj.
“Korrespondenca shqiptare raporton nga Lezha: Trupat serbe gjatë tërheqjes së tyre nga Shqipëria vepruan në mënyrë çnjerëzore kundër popullatës vendase. Plaçkitja, zjarrvënia dhe masakrat ishin në rendin e ditës. Në shumë fshatra, e gjithë popullata, gra, fëmijë dhe pleq, u rrethua dhe u ekzekutua. Trupat serbe do të kishin marrë një urdhër të plotë të Belgradit në terma.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62968/1/28.10.1913/285785/2/filterId-62968%01285785%013507135-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Burimi holandez: Krimet e luftës greke kundër grave dhe vajzave shqiptare në Shkodër në 1914
Petrit Latifi
Shovinistët dhe aronistët grekë Megali, duke ndjekur të njëjtën rrugë si serbët dhe malazezët në vitin 1912, kryen mizori dhe masakra të tmerrshme kundër civilëve shqiptarë. Mizori të ngjashme do të vazhdonin në vitin 1914. Një oficer holandez raportoi se 250 gra dhe vajza fillimisht u përdhunuan, u torturuan dhe më pas u kryqëzuan nga trupat greke.

"Mizoritë epirote. Sipas një raporti të një oficeri holandez në shërbimin shqiptar, 250 personat e kryqëzuar nga epirotët në Skodër ishin të gjithë gra dhe vajza shqiptare ndaj të cilave ishin kryer mizori të çmendura para kryqëzimit të tyre"

Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/3/1/14.05.1914/4904/6/filterId-3%014904%0144116-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Forcat pushtuese serbe varën 20 udhëheqës shqiptarë dhe lundruan në ujërat shqiptare në vitin 1915
Petrit Latifi
Në vitin 1915, me gjithë kërkesat e Fuqive të Mëdha drejtuar qeverisë serbe për t'u larguar menjëherë nga territori shqiptar që nga viti 1913, serbët refuzuan me fanatizëm dhe vazhduan me masakra, mizori, përdhunime, tortura, vrasje, vjedhje, plaçkitje dhe krime të tjera lufte. Këto mizori serbe ndaj Shqipërisë kishin ndodhur vazhdimisht që nga viti 1912. Në vitin 1915 komanda serbe vari 20 prijës shqiptarë dhe vendosi të lundronte në ujërat shqiptare.

Nga Meraner Zeitung nga viti 1915:
"Serbët në Shqipëri. Sipas një raporti grek nga Durazzo, 20 prijës shqiptarë dhe shumë njerëz të tjerë u varën nga serbët. Raportohet gjithashtu se anijet serbe lundrojnë në ujërat shqiptare".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/1/1/10.08.1915/45446/3/filterId-1%0145446%01333361-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Konsulli hungarez: mizoritë serbe kundër shqiptarëve në Mitrovicë në vitin 1912
Petrit Latifi
Në vitin 1912, konsulli hungarez iku në Budapest nga arrestimi ushtarak serb, pasi kishte parë mizoritë serbe në Mitrovicë, ku raportoi se pa kufoma shqiptare që rridhnin poshtë lumit.
“Vjenë, 18 nëntor. Siç raporton “Neue Freie Presse”, dje në Budapest ka mbërritur konsulli austro-hungarez në Mitrovicë, Ladislaus von Tachy, i cili ka mundur të arratiset nga Mitrovica dhe të arrijë në kufirin e monarkisë pasi ka kaluar vështirësi të mëdha dhe jo pa rrezik. Autoritetet ushtarake serbe kishin internuar konsullin në Mitrovicë. Arsyet për këtë nuk dihen, por urdhri i autoriteteve ushtarake serbe nuk ka gjasa të jetë bazuar vetëm në baza ushtarake. Në pajtim të plotë me raportet e mëparshme, z. von Tachy rrëfen persekutimin që i është nënshtruar popullatës shqiptare në Mitrovicë. Konsulli pa me sytë e tij një numër të madh kufomash që notonin poshtë lumit.”
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/1/1/20.11.1912/44915/6/fi

lterId-1%0144915%01326663-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Terrorizmi malazez kundër shqiptarëve në Podgoricë dhe Cetinje në vitin 1913
Në vitin 1913, gjatë pushtimit malazez të Shkodrës, shqiptarët që jetonin në Cetinje dhe Podgoricë pësuan dhunë nga malazezët. Malazezët gjithashtu u përpoqën të bindnin mbrojtësit shqiptarë të Shkodrës që të dorëzonin qytetin dhe zonën në veri të Drinit.
"Telegrame private nga "Junsbrucker Nachrichten".
Terrorizmi malazez kundër shqiptarëve.
Vjenë, 29 prill. Korrespondenca shqiptare raporton nga Cattaro: Raportet nga Podgorica dhe Cetinja tregojnë se shqiptarët e gjallë kanë pësuar akte të ndryshme dhune. Shumë shqiptarë që jetojnë në Mal të Zi kanë dorëzuar peshkopata pranë autoriteteve malazeze duke kërkuar leje për të vizituar të afërmit e tyre në Shkodër, prej të cilëve nuk kanë marrë asnjë lajm prej më shumë se gjysmë viti.
Mbreti Nikolla Petroviq ka lëshuar një urdhër ku thuhet se askush nuk duhet të lejohet të hyjë në Shkodër. Një numër i madh emisarësh malazezë po përpiqen të përdorin forcën për të detyruar popullsinë në Shkodër dhe rrethinat e saj të kërkojnë aneksimin e Shkodrës dhe zonën në veri të Drinit në Mal të Zi.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/29.04.1913/315296/8/filterId-62980%01315296%013939417-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html
Mizoritë serbe në Tiranë më 1913
Petrit Latifi
Pasi masakruan dhjetëra mijëra shqiptarë, trupat pushtuese serbe arritën në Tiranë ku mizoritë vazhduan me shtëpi dhe civilë të vrarë dhe djegur. Bozner Nachrichten shkruan në vitin 1913:
"Mizoritë serbe pranë Tiranës.
Vjenë, 12 mars. "Korrespondenca shqiptare" raporton nga Trieste: Letrat nga Tirana raportojnë se trupat serbe kryen mizori të padëgjuara në zonën përreth Tiranës. Banorët e Kaza-Tiranës kishin strehuar një çetë vullnetarësh shqiptarë dhe i kishin furnizuar me furnizime. Kur ky fakt ra në sy të komandantit ushtarak serb, ai kishte rrafshuar fshatin nga trupat.
Më pas u dogjën të gjitha shtëpitë e fshatit, si dhe pasuria e Fuad Bei Toptanit. 17 burra humbën jetën nga flakët. U ekzekutuan 10 burra dhe 2 gra. Pjesa tjetër e popullsisë u arratis në male. Burrat janë bashkuar me bandat shqiptare që ishin në proces formimi".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/37/1/13.03.1913/128154/11/filterId-37%01128154%011208957-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Konsulli Ludwig von Lah: Ushtarët serbë përdhunuan kufomat e fëmijëve shqiptarë në 1912
Petrit Latifi

Përveç që ushtarët serbë kanë kryer disa nga krimet më të neveritshme në historinë e njerëzimit, ushtarët serbë e tejkaluan veten duke dhunuar edhe kufomat e vdekura të fëmijëve shqiptarë.

“Tmerret e Luftës Ballkanike.
Raport nga një Konsullatë e Përgjithshme Turke.
“Nën titullin “Çlirimtarët e krishterë”, “Budapesti Sirlap” boton një artikull kryesor me shumë rubrika, në të cilin thuhet se është e çuditshme që në konferencën e paqes po diskutohet gjithçka, përveç mijëra njerëzve që u masakruan në mënyrë të pajustifikueshme, u dogjën fshatrat dhe u shkatërruan vendet”.
Më pas, gazeta grupon informacionin që mori nga Konsullata e Përgjithshme Turke në BudaPest, duke shpjeguar se këto të dhëna i japin karakterin e saj Luftës Ballkanike, e cila çliroi të krishterët dhe vëllezërit. Informacioni i bashkangjitur artikullit përbëhet nga katër grupe dhe përfshin si më poshtë:
Masakra e shqiptarëve nga serbët. Ajo që serbët u kanë bërë shqiptarëve është tallje me të gjitha normat juridike ndërkombëtare. Të burgosurit shqiptarë u torturuan tmerrësisht dhe u varrosën të gjallë. Disa gazeta serbe deklaruan publikisht se raca shqiptare duhet shfarosur. Zëvendëskonsulli ynë në Mitrovisë, Ludwig von Lahh, tregoi se trupat serbe i kishin masakruar shqiptarët në masë. "
Serbët tërhoqën zvarrë kufomat e fëmijëve dhe publikisht bënë shkeljet më të tmerrshme
“Ai vetë kishte parë një ushtri të tërë kufomash shqiptare që notonin në një lumë. Kur në Prizren masakroheshin shqiptarët, ushtarët serbë tërhoqën zvarrë kufomat e fëmijëve në rrugë dhe publikisht bënin shkeljet më të tmerrshme. Vajzat dhe gratë e reja u dhunuan tmerrësisht në oborrin e konsullatës në Prizren.
"Në Shkup, Kumanovë dhe Veles, ushtarët turq të kapur nga serbët u masakruan; gra dhe fëmijë të pafajshëm u masakruan nga serbët në Shkup para syve të konsullit tonë vendas. Qindra kufoma notojnë në lumin Vardar. Edhe të burgosurit turq që supozohej të transportoheshin në Beograd dhe Nish, u vranë".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/37/1/16.01.1913/128106/2/filterId-37%01128106%011208202-query-albanische-filterIssueDate-%5B01.01.1912+TO+31.12.1940%5D-filterF_type-.html

Trupat serbe vazhdojnë të vrasin në vitin 1914
Petrit Latifi
Mizoritë serbe dhe krimet serbe të luftës vazhduan gjatë gjithë Luftës Ballkanike dhe Luftës së Madhe. Kjo mund të shihet nga artikulli i vitit 1914 në "Alpenländer-Bote" me titull "Serbët vazhdojnë të vrasin". Është shumë evidente se edhe gazetat e Evropës në atë kohë ishin mësuar aq shumë të shihnin raporte për mizoritë serbe, saqë as që u munduan të shkruanin tituj interesantë. Titujt e thjeshtë si “Serbët vazhdojnë të vrasin” u bënë të zakonshme.
“Serbët vazhdojnë të vrasin.

Në territoret e sapopushtuara, serbët vazhdojnë të ushtrojnë mizori të padëgjuar; çdo gjë që nuk është serbe duhet të konvertohet në besimin serb dhe në popullin serb.
Raportet plotësisht të besueshme nga Latzengen në këto rajone japin detaje të tmerrshme të një sistemi të vërtetë shfarosjeje të kryer nga trupat serbe. Shqiptarët që jetonin në Manastir, shumica e të cilëve janë shqiptarë myslimanë, u masakruan nga ushtarët serbë në grup, pa as edhe më të voglin hetim apo gjyq formal. Ditët e fundit, trupat serbe kanë rrafshuar me tokë një numër të madh fshatrash shqiptare dhe kanë masakruar burra e gra që nuk mundën të arratiseshin me kohë në pyje.
Trupat shpesh ndiqnin procedurën e mëposhtme: Pas raportimit të personave të armatosur me qira se në vendin në fjalë ishin vjedhur armë, ose se një komplot kundër autoriteteve ishte duke u zhvilluar, sheshi u rrethua, u dogj zjarri në disa vende dhe shtëpitë u rrëzuan. Të dhënat e emrave të oficerëve serbë dhe mizorive të kryera
“Shqiptarët e arratisur u qëlluan nga kordoni, gratë dhe fëmijët shpesh digjeshin të gjallë nëpër shtëpi. Në vende të tjera, burrat dhe të gjithë djemtë u mblodhën dhe u pushkatuan. Thuhet se oficerë serbë, emrat e të cilëve janë konstatuar, kanë marrë pjesë në mizoritë e paprecedentë. Popullsia po ikën në Shqipëri nëpërmjet Malit të Zi.
Familjet maqedonase pa veshmbathje dhe pa ushqim vijnë vazhdimisht në kufirin bullgar, duke kërkuar strehim nga zjarrvëniet, vrasjet dhe përdhosjet sistematike të cilave u nënshtrohen nga autoritetet serbe, të cilat po plaçkitin dhe djegin fshatra. Bandat e grabitësve përfundojnë punën e autoriteteve për shkatërrim.”
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63008/1/19.04.1914/375792/6/filterId-63008%01375792%014583293-query-albanischer-filterIssueDate-%5B23.05.1835+TO+23.12.1935%5D-filterF_type-.html

Vrasësit serbë Wojnovic dhe Zaric dhe viktima e tyre shqiptare Doda në trenin Paris-Vjenë në 1934
Petrit Latifi
Dy serbë Vojnoviç dhe Zariç që udhëtonin në trenin Paris-Vjenë vranë një udhëtar shqiptar të quajtur Doda në vitin 1934. Vrasësit serbë u arrestuan dhe hetimi i policisë austriak tregoi se serbët e kishin shtyrë Dodën nga treni. Ky informacion është publikuar në një artikull në “Volkszeitung/Deutsche Volkszeitung”.
“Incident misterioz në trenin ekspres Paris-Vjenë.
Salzburg, 3 nëntor. Ndërsa treni ekspres Paris-Vjenë kalonte në Schwarzach-St. Stacioni Veit, në pistë u gjet menjëherë një trup mashkull. Ai u identifikua si ai i shtetasit jugosllav Doda, ndoshta me origjinë shqiptare në bazë të emrit të tij. Treni u ndalua dhe u kontrollua nga autoritetet në stacionin tjetër. Dy shtetasit jugosllavë, Vojnoviq dhe Zariç, u arrestuan

dhe u sollën para gjykatës së Salzburgut. Të dy duhej të pranonin se kishin udhëtuar me Dodën.
Gjatë rrugëtimit mes tyre dhe Dodës ka pasur një debat të ashpër. Më në fund Doda doli i trazuar nga ndarja dhe hyri në korridorin e karrocës. Që atëherë, ata nuk e kanë parë më shoqëruesin e tyre në udhëtim".
Qëllimi vrastar
"Të arrestuarit besonin se Doda ose kishte rënë nga treni në lëvizje për shkak të pakujdesisë ose ishte hedhur nga treni me qëllim vetëvrasjeje dhe kishte vdekur. Megjithatë, kjo përgjegjësi nuk besohet, por besohet se Vojnoviq dhe Zariç e kishin hedhur nga treni bashkatdhetarin e tyre të pavolitshëm me qëllim vrasës".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62986/1/05.11.1934/343686/6/tiffMode-tiff.html

Gënjeshtra serbe në 1914: Shqiptarët po plaçkitin Banjën
Në vitin 1914, qeveria serbe e Beogradit deklaroi se shqiptarët kishin nisur një kryengritje në kufirin serbo-shqiptar. Këto megjithatë u hodhën poshtë nga qeveria e Lumës, e cila deklaroi se kundër serbëve kishin ndodhur revolta për shkak të masakrave të vazhdueshme, mizorive dhe krimeve të luftës kundër popullatës shqiptare.
"Durazo, 11 prill. Në raportet e marra nga qeveria nga Luma, rrëfimet serbe për inkursionet e bandave shqiptare pranë Banjës përshkruhen si krejtësisht të pabaza. Trazirat, thonë ata, kanë ndodhur vetëm në territorin serb dhe janë provokuar nga vetë pala serbe, pasi në rajonin serb ka kohë që funksionon një sistem formal shfarosjeje.
Ka raportime për mizori çnjerëzore të kryera nga forcat serbe ndaj shqiptarëve atje.
Popullsia shqiptare iku përtej kufirit për t'i shpëtuar masakrave. Autoritetet kufitare po ecin në mënyrën më përpara duke deportuar popullsinë e arratisur përtej kufirit në brendësi të vendit për të shmangur fërkimet".
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62980/1/11.04.1914/329338/9/filterId-62980%01329338%014151755-query-albanischer-filterIssueDate-%5B23.05.1835+TO+23.12.1935%5D-filterF_type-.html

Terrorizmi serb kundër shqiptarëve katolikë në vitet 1929-1930

Në vitin 1930, Volksbote botoi një artikull ku shkruante se kleri katolik shqiptar ishte arratisur nga Jugosllavia pasi ishte kërcënuar nga terroristët serbë të Narodna Obranës. Një frat shqiptar katolik ishte vrarë nga serbët me uniformë në vitin 1929.
“Ikja e klerit katolik nga Jugosllavia
Nga Zirana në Shqipëri raportohet si më poshtë: Disa klerikë katolikë me kombësi shqiptare kanë mbërritur së fundmi në komunitetin kufitar shqiptar të Kukësit. Ata deklaruan se ishin larguar nga Jugosllavia si pasojë e kërcënimeve nga “Narodna Obrana” dhe kërkuan që qeveria t'i sillte në Shkodër.
Vrasja serbe e një prifti françeskan shqiptar në vitin 1929
“Në vjeshtën e vitit 1929, një prift françeskan me kombësi shqiptare, i cili po ofronte kujdes baritor në territorin serb, u vra nga serbët me uniformë, për të cilin ne raportuam gjithashtu në atë kohë”.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/48/1/16.01.1930/173494/5/filterId-48%01173494%011617632-query-albanischer-filterIssueDate-%5B23.05.1835+TO+23.12.1935%5D-filterF_type-.html

Mizoritë malazeze kundër shqiptarëve të Gostilit dhe Matagushit në vitin 1880
Petrit Latifi
Në vitin 1880, forcat pushtuese malazeze sulmuan fshatrat shqiptare të Gostilit dhe Matagushit dhe masakruan gra e fëmijë shqiptarë. Me sa duket, Princi nuk dinte asgjë për këto mizori.
"Mali i Zi. Më 29 korrik, Princi i Malit të Zi u drejtoi një notë përfaqësuesve të fuqive, duke kërkuar një arsyetim për sulmin malazez më 23 korrik, djegien e Gostilit dhe Matagushit dhe masakrën e banorëve vendas. Sulmi, thuhej në notë, kishte, për princin e tij, si do të ndodhë pa keqardhjen e pushtetit malazez zyrtarët malazezë. ky sulm i dytë dhe a nuk është tregues i disiplinës së të ashtuquajturës ushtri malazeze që djeg fshatra, masakron gra e fëmijë dhe të gjitha këto pa ditur gjë të ashtuquajturit oficerë?”
Fitorja shqiptare kundër pushtuesve malazezë në Matagush më 1880
“Fremden Blatt” ka publikuar këto detaje për betejën e fundit të 28 të këtij muaji: Më 28 korrik, një tjetër betejë e përgjakshme u zhvillua në afërsi të Matagushit. Nga burimet shqiptare thuhet se sulmuesit ishin sërish malazezët. Megjithatë, shqiptarët i përzunë ata përtej kufirit, duke shkaktuar humbje të mëdha dhe i ndoqën Malazezët, ku u kthyen shqiptarët për në kishën e Golubit. u kthyen të ngarkuar me plaçkë të pasur pa u ngacmuar nga armiqësitë gjatë tërheqjes së tyre, nga të cilat kishin mbetur vetëm disa togje, me këtë rast u përfshi plotësisht nga flakët”.
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/2/1/04.08.1880/26495/2/tiffMode-tiff.html

Humaniteti: mizoritë serbo-maqedonase kundër shqiptarëve të Koçanës dhe Kratovës në
Petrit Latifi
Në vitin 1913, gazeta franceze “Le Humanité” botoi një kopje të një raporti zyrtar të dorëzuar në konsullatën e Selanikut. Në raport përmendet se trupat serbe dogjën 31 fshatra shqiptare. Aty përmenden edhe kriminelët sllavë maqedonas të luftës: Kristo i Kumanovës, Spiro Diliof nga Shkupi dhe Aleksandër Drowos nga Shtipi dhe mizoritë e tyre kundër shqiptarëve, turqve dhe myslimanëve.
“Humanité”, gazeta jonë simotër pariziane, boton një kopje të një raporti zyrtar të dorëzuar në një konsullatë në Selanik. Ai trajton mizoritë e kryera nga “çlirimtarët” e Ballkanit kundër popullsisë myslimane të territoreve të okupuara […]”
Mizoritë serbe në fshatrat shqiptare të Maqedonisë
“Raporti konsullor fillimisht tregon disa gjëra për serbët: plaçkitje, shkatërrime, masakra. Numri i qyteteve shqiptare që u shkatërruan sistematikisht, tërësisht ose pjesërisht, nga serbët është 31.
Kriminelët sllavë maqedonas të luftës: Kristo i Kumanovës, Spiro Diliof nga Shkupi dhe Aleksandër Drowos nga Shtip.
“Kristo i Kumanovës, Spiro Diliof i Shkupit, Aleksandër Drowos i Shtipit dhe të tjerë plaçkitën të gjitha fshatrat e rrethit të Kratovës dhe Koçanës, i vunë flakën dhe masakruan të gjithë popullsinë myslimane, në Shujovë dhe në Mesçeli u masakruan të gjithë turqit, kurse 200 të tjerë në Vetreni u goditën në xhaminë e Turkanit60.
Më pas, ata u dëbuan me forcë dhe u masakruan një nga një. Në rrethin e Kavadarit u shkatërruan 34 nga gjithsej 98 fshatra. Turqit, disa prej të cilëve besonin se ishin shpëtuar nga një shpërblim i paguar për një bandë, u masakruan nga një bandë tjetër. Në Drenevë u vranë të gjithë banorët. Midis këtij Orie dhe Palifura, u gjetën një sërë varresh nga të cilat dilnin kokat. Ato janë të martirëve që u varrosën të gjallë.”
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62986/1/07.02.1913/337430/2

Serbian and Montenegrin atrocities in Popoc, Maznik, Jabllanicë, Zhabel and Novoselë in 1913
Më 1913, korrespondenti shqiptar nga Shkodra shkruante për mizoritë dhe krimet e luftës malazeze në fshatrat shqiptare. Ky raport u botua në "Der Oberschlesische Arbeiterfreund" po atë vit.
“Korrespondenti shqiptar nga Shkodra shkruan për aktet e dhunës malazeze:

Kur një sulmues i panjohur qëlloi me armë zjarri në fshatin Popoc, në perëndim të Gjakovës, gjatë kalimit të trupave malazeze, ushtarët pushtuan kullën e Isuf Bekës. Fshatrat Maznik, Jabllanicë, Zhabel dhe Novosel u dogjën nga malazezët; fshati Dushkaje u shkatërrua plotësisht prej tyre dhe të gjithë banorët e tij u vranë Në Strelsi, ushtarët malazezë vranë katër persona. Si pasojë e këtyre mizorive u ngritën edhe banorët e Malisisë së Gjakovës dhe filluan të luftojnë kundër trupave malazeze.
Edhe nëse zbrisni gjysmën e këtyre shifrave, materiali aq shumë i emërtuar, shumë inkriminues mbetet sa që qeveritë serbe dhe malazeze do të duhet ta komentojnë atë nëse ende pretendojnë se quhen "të civilizuar". Përshkrimet e mësipërme e bëjnë të kuptueshme edhe faktin se shqiptarët nga dëshpërimi ngritën zërin kundër vëllezërve të tyre.”
Referenca
https://sbc.org.pl/Content/265343/PDF/iii4320-1913_1914-80.pdf

Kur serbët do të plaçkisnin dhe dogjnin edhe fshatrat e tyre në 1914
Ushtria serbe në vitet 1912-1913 në mënyrë sistematike dogji, masakroi dhe plaçkiti shqiptarët në shtëpitë e tyre. Por etja për gjak dhe marrëzia e tyre nuk u ndal as në fshatrat serbe, sipas protokolleve të bëra nga zyrtarët austro-hungarezë në vitin 1914. Kjo u raportua në gazetën “Tiroler Post” të vitit 1914.
“Kthimi i popullatës serbe. Vjenë, 9 dhjetor. Gazeta “Political Korrespondenz” shkruan: Siç dihet, ushtria serbe që në fillim të tërheqjes së tyre ndoqi metodën e plaçkitjes dhe djegies së qyteteve të tyre para se të dorëzoheshin. Tani ka raporte të detajuara që e vërtetojnë edhe një herë këtë.
Trupat tona i gjetën qytetet Krupanji, Zavlaka, Kamenica dhe Valjevo pjesërisht të shkreta, pjesërisht të plaçkitura dhe të djegura. Me ndihmën e banorëve individualë, autoritetet tona ushtarake kanë regjistruar një protokoll në të cilin vërtetohet se ushtarakët serbë kanë plaçkitur dyqanet dhe kanë djegur shtëpitë para se të largohen nga qyteti, ndërsa ushtarët tanë nuk kanë bërë asnjë trazira.
Oficerët tanë shpesh herë me teleskopë vëzhgonin plaçkitjet dhe zjarret e bëra nga ushtria serbe. E gjithë zona nga Drina në Valjevë u shpopullua për disa ditë. Qeveria serbe kishte dhënë urdhër për grumbullimin e popullatës civile në këto zona. Megjithatë, më vonë, kur u bë pengesë për tërheqjen e trupave, thuhet se ata u dëbuan përsëri nga ushtarët e tyre. Pasi autoritetet tona ushtarake lejuan popullsinë civile serbe të tërhiqej, ata po kthehen në një numër të madh.”

Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62996/1/11.12.1914/373169/3/filterId-62996%01373169%014566003-query-serbische+gr%C3%A4ueltaten+albanische-filterIssueDate-%5B10.05.1805+TO+10.05.1940%5D-filterF_type-.html

Ushtarët serbë vrasin pleq dhe fëmijë në Mirditë, djegin këmbët e grave dhe varnin civilë shqiptarë në 1913

“Nga Rishikimi i Luftës Serbo-Malazeze

Çfarë duhet të shkruaj? Lufta është një zanat i tmerrshëm dhe çdo vend që duhet të vuajë nën gishtin e madh të luftës është për t'u ardhur keq. Por mënyra se si Serbia dhe Mali i Zi po bëjnë luftë në Shqipëri të kujton kohët më të këqija të luftërave turke dy apo treqind vjet më parë.

Francezët dhe bavarezët gjithashtu luajtën fort në Tirol në 1809, por në krahasim me këta tiranas, ata do të ishin përsëri qengja të pafajshëm. Këtu do të citohen vetëm disa shembuj nga tre javët e fundit, më të padëmshmet, pasi ne me të vërtetë na vjen keq të raportojmë të njëjtat mizori pa pushim. Për shembull, nga Shqipëria shkruajnë:

54 Albanians were hanged between Krujë and Tirana

“Midis Krojës dhe Tiranës varën 54 të pafajshëm. Torturat që ushtarët serbë u bënë viktimave të tyre janë të papërshkrueshme.

Ushtarët serbë i pjekën këmbët e një gruaje shqiptare për një kohë të gjatë

"Ata i pjekën këmbët e një gruaje për një kohë të gjatë. Të tjerat i varën nga sqetulla me tela, u ndezën zjarr nën këmbë dhe i detyruan të dëshmonin ose të konvertoheshin në herezi".

Serbët vranë 2 të moshuar shqiptarë në Arsti të Mirditës. Ata kanë goditur me bajonetë edhe një plakë dhe mbesën e saj. Viktimat i përkisnin familjes Ndrec Prenk Soska

“Në Arsti të Mirditës serbët vranë dy të moshuar që nuk mundën të shpëtonin. Një plakë që mbante mbi supe mbesën e saj u vra me bajonetë, më pas u godit me thikë fëmija. Ata ishin nëna dhe vajza e Ndrec Prenk Soskës, njëri 70, tjetri dy vjeç.

Referenca

https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/63008/1/06.04.1913/375765/2/tiffMode-tiff.html

Emrat e shqiptarëve të vrarë, përdhunuar, varur, torturuar dhe djegur në Fshaj dhe Ujz nga serbët në vitin 1913.

Petrit Latifi

Në vitin 1913 gazeta “Tiroler Land-Zeitung” botoi detaje dhe emra të shqiptarëve të përdhunuar, vrarë, torturuar, djegur dhe therur nga serbët dhe malazezët në fshatrat shqiptare. Cituar nga artikulli:

Emrat e shqiptarëve të vrarë, të përdhunuar, të varur, të torturuar dhe të djegur në Fsh dhe Ujzë nga serbët në vitin 1913.
Emrat e shqiptarëve të vrarë, përdhunuar, varur, torturuar dhe djegur në Fsh dhe Ujzë nga serbët në vitin 1913.
“Çfarë po ndodh në Shqipëri?
Qeveria serbe po përpiqet dëshpërimisht ta portretizojë popullatën shqiptare si nismëtare të trazirave të përtëritura, kur në të vërtetë, të shtyrë në dëshpërim, ata luftojnë vetëm për jetën e tyre. Tashmë në fillim të largimit të komisionit ndërkombëtar të ngarkuar me përcaktimin e kufijve veriorë dhe jugorë të shtetit të ri.
Zyrtari romak “Tribuna” vuri në dukje një shpërthim shumë të mundshëm të trazirave, me anë të të cilave dy shtetet e interesuara, Greqia dhe Serbia, do të përpiqeshin të vononin apo edhe të pengonin punën e komisionit në fjalë.
Nga cila anë po burojnë trazirat, që tashmë i ngjan një kryengritjeje popullore, mund të shihet nga apeli i mëposhtëm, i cili vjen nga Shkodra dhe, në fakt, nga një klerik që garanton përmbajtjen e saj.
Tani po hakmerret me hidhërim që Konferenca e Ambasadorëve refuzoi propozimet tërësisht objektive të Rajhut Gjerman në atë kohë, ose më saktë, duke iu dorëzuar kërkesave të Rusisë dhe Francës së saj vasale, që lindën nga egoizmi i imët politik, u dorëzoi zona të mëdha, thjesht shqiptare, pasardhësve të tyre serbë dhe grekë.
Në apel thuhet:
Në emër të njerëzimit! Na dëgjoni! Shumëkush tashmë e di për mizoritë e padëgjuara të kryera nga grekët në Shqipërinë e Jugut – ndërkohë që diplomacia po përgatitet të kryejë demarkacionin me një ngadalësi që zbulon intrigat në punë. Por shumë e dinë se çfarë ndodhi rreth Gjakovës”.
Mizori në Fshaj dhe Ujz
"Fshati Fshaj dhe Ujz nuk ekzistojnë më! 72 persona gra e fëmijë u kapën dhe u mbyllën në një shtëpi dhe më pas shtëpisë iu dogj zjarri. Këto bisha djegin të gjallët! Dhe pasi u krye krimi monstruoz, shtëpitë u rrafshuan me dinamit".
Mizoritë në Bistazhin dhe Smac
“Po ashtu fshatrat Bistazhin dhe Smac fillimisht u plaçkitën dhe më pas u dogjën, burrat u goditën me bajonetë ose u pushkatuan, të njëjtin fat e pësuan Kramaviq dhe Cifilik. Në Maznike, shumë prej fatkeqve iu prenë krahët, këmbët, hundën dhe veshët, dhe më fatlumët përfunduan në lebelë apo Zhakov nën a, bajonash. Reka, dhe Peja, nuk mund të numërohen më shtëpitë e plaçkitura, të djegura e të rrënuara, njerëzit e pushkatuar apo therur.”
Trevat shqiptare u bënë thertore serbe
“Këto territore të punueshme shqiptare, që iu dhanë serbëve, janë bërë një thertore e vetme, e tmerrshme, një kuti e vetme zjarri ku nuk ka mbetur më jetë dhe “nuk dëgjohet më lehja e qenit apo klithma e ulërimës”.
Emrat e shqiptarëve të vrarë:
“Doni më shumë emra? Më shumë detaje? Ja ku janë. Ata u pushkatuan dhe trupat e tyre u varën: Emir Beu i Plavës me 13 fqinjët e tij; Idris Asllani; Ndue Kola; Edhem Azemi me djalin e tij; Adem Milikuli; Beqir Dauti.
Pjeter Gjeli u kap, i prenë gjymtyrët, u qëllua dhe më pas u var nga serbët.
“Një nga të vrarët, Pieter Gjeli, u var pasi u pushkatua dhe më pas u dha urdhër që askush të mos e prekte trupin derisa të shkatërrohej nga moti, madje edhe në trekëmbësh. Ky baba Gjeli, teksa shkonte paqësisht në fushën e tij për punën e përditshme, u sulmua nga ushtarët serbo-malazez. I prenë duart dhe këmbët.

Vrasja e dy barinjve shqiptarë
“Kokat e dy barinjve të moshuar, të respektuar botërisht për mirësinë e tyre dhe të nderuar nga popullata për flokët e thinjur të nderuar, u prenë dhe u dërguan në Gjakovë. Nëse përfaqësuesit e pushteteve nuk duan të na besojnë, le të na dërgojnë në atë qytet; atje edhe sot mund të shihni kokat e dy të varfërve të shtyrë në shtylla në publik!
“Ne nxjerrim vetëm nga një listë e gjatë dhe në pak faqe atë që kemi shkruar sipas diktimit të të mbijetuarve që arritën t'i shpëtonin dërrmimit dhe që na tregojnë me mijëra detajet e mizorive të serbëve dhe malazezëve.
Tun Ceta, Avdyl Zeqa and 25 others were burned alive
“Tund Ceta u dogj i gjallë së bashku me 18 persona, ndër të cilët tre gra. Avdil Zeqa dhe 25 fatkeqë të tjerë po ashtu. Kudo që shfaqet serbi, malazezi, ka mllef, zjarr dhe dëshpërim”.
Gratë shqiptare dhunohen dhe më pas vriten
“Kushdo që nuk bëhet spiun, kushdo që nuk tradhton besimet e refugjatit, qoftë për babanë, vëllanë apo djalin, masakrohet pa mëshirë; dhe gratë zhvishen dhe përdhunohen para se të digjen të gjallë ose të vriten.”
Serbët vrasin kryesisht civilë të paarmatosur
“Nëse do të ishim një njeri i armatosur kundër dyve, do t'i tregonim armikut dhe gjithë botës se si dinë të vdesin shqiptarët, por ka shumë kasap dhe viktimat janë në pjesën më të madhe të paarmatosur dhe të uritur.
Nëse nuk do të ishte kështu, ne vetë do të dinim të ruanim të drejtat e patjetërsueshme të njerëzimit; por që në momentin që rezistenca efektive është e pamundur dhe nga ana tjetër askush nuk do të kërkojë prej nesh që t'i ofrojmë kokën si qengja për t'u kursyer nga armiku, të dekretojmë shfarosjen tonë, njerëzit e ndershëm të mbarë botës le të pyesin qeveritë e Evropës se cilat janë arsyet për të cilat gjysma e popullit shqiptar është dënuar me shfarosje..."
Më pas apeli shpreh shpresën se më në fund do të gjendet dikush për të ndihmuar njerëzit e varfër dhe për të dëgjuar britmën e dyshimit, dhe përfundon me fjalët: Dhe nëse jo, nëse jo, do të duhej të themi: çfarë hipokrizie është ky racizëm evropian; çfarë humoristësh janë këta njerëz të qytetëruar!”
Referenca
https://digital.tessmann.it/tessmannDigital/digitisedJournalsArchive/page/journal/62997/1/04.
10.1913/360031/2

47.000 shqiptarë u vranë nga serbët në vitet 1930-1931
Petrit Latifi
Ky artikull është përkthyer në gjuhë të ndryshme.
Sipas librit “Ferdinandi i Bullgarisë, ëndrra e Bizantit; duke përdorur dosje të pabotuara nga Ministria e Jashtme dhe Arkivat Sekrete të Shtetit”, botuar nga Hans Roger Madol në vitin

1931, rreth 47.000 shqiptarë u vranë nga serbët në vitet 1930-1931. Në faqen 277 mund të lexojmë:
"Numri i shqiptarëve në territorin e pushtuar kundërshton përshkrimin. Sipas informacioneve autentike, mbi 20.000 shqiptarë ranë viktima të masakrës vjeshtën e kaluar dhe rreth 27.000 u masakruan në luftimet e fundit. Serbia synon shfarosjen e elementëve shqiptarë."
Referenca
https://www.google.com.cy/books/edition/Ferdinand_von_Bulgarien/YESVzFAPojoC?hl=en&gbpv=1&bsq=grausamkeiten+der+Serben+gegen+die+Albanesen&dq=grausamkeiten+der+Serbeneprints+Albenesen+